

basme arabe

Cele mai frumoase basme și povestiri din Orientul arab, multe amintind nemuritoarele povești din *O mie și una de nopți* — un cadou frumos și ieftin pentru sărbătorile Crăciunului și Anului Nou, pentru vacanțele noastre, o lectură ideală pentru copii ca și pentru cititorii de toate vârstele. Basme fantastice, purtându-ne pe tărîmuri ireale, într-o atmosferă feerică și luxuriantă, tipică eposului popular oriental.

Vă recomandăm din sumarul acestui prim volum:

Baba și șeitanul păcălit

Hamalul la pescuit de perle

Fata neguțătorului și fiul sultanului
Mushin și cele două vrăjitoare

Nevasta cea isteasă și bărbatul cel leneș

Omul care a biruit pe cei șapte uriași

Culegătorul de vreascuri și pasărea măiastră

Fata regelui mărilor

Fata sultanului și inelul fermecat

Vulpoiul, lupul și leul

Cîinele credincios

În curînd în librării se va afla cel de al doilea volum al acestei fermecătoare colecții de basme: *Vînătorul și vrăjitoarea cu pălărie de pene*.

ISBN 973-21-0259-4

ISBN 973-21-0262-4

50 lei +
2 lei T.L.

52 lei TOTAL

editura minerva

1367

basme arabe

noaptea neînfricaților basme arabe

Ilustrația copertei de *Adrian Ionescu*

noaptea neînfricaților

basme arabe

ANTOLOGIE, TRADUCERE, PREFĂȚĂ ȘI NOTE DE
NICOLAE DOBRIȘAN

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1991

EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

Toate drepturile rezervate Editurii Minerva (B.P.T.)

ISBN 973-21-0259-4
ISBN 973-21-0262-4

PREFATĂ

Există basme sau culegeri de basme și povestiri a căror faimă a depășit cu mult zona în care au fost create, intrând cu timpul în patrimoniul universal. Oricine face referiri la propria-i copilărie o asociază cu numele lui Andersen, Frații Grimm, Charles Perrault sau Carlo Collodi. Basmele orientale și în special cele arabe au câștigat cu vremea un statut aparte de supremație în lumea feerică, caracterizându-se printr-o încărcătură neobișnuită de fantezie și o suprasolicitare a imaginației cititorului, alcătuind un fantastic de factură singulară ce amintește uneori de elementele proprii celor mai vechi mitologii ale lumii, exercitând o mare fascinație asupra Europei și aducând cu ele factorul de unicitate în ce privește dimensiunile neobișnuite atribuite timpului și spațiului, acel „infini” sau „efect de infinit” cum îl definește Borges, vorbind despre *O mie și una de nopți*.¹

Antologia de față a încercat, mai presus de orice, să se distingă prin semnificația și simbolistica basmelor și povestirilor care o alcătuiesc, selecția lor rezistind tentației de sistematizare, care adesea înseamnă o știrbire a autenticității, în folosul unui joc de potriviri, de aranjare a materialului, astfel încât să corespundă unei clasificări generale, dinainte stabilite, sau unanim acceptate. Materialul selectat în această antologie vrea să înmănușeze cele mai caracteristice basme arabe, astfel încât să poată oferi posibi-

¹ Jorge Luis Borges, *Cărțile și noaptea*, editura Junimea, 1988, p. 65.

litatea cititorului de a-și forma o imagine cuprinzătoare privind ideea despre viață, așa cum o exprimă literatura populară a unei lumi, a cărei civilizație a cuprins o arie geografică imensă.

Tipologia basmului arab scoate în evidență în special comunitatea ideilor și motivelor, a temelor și învățăturilor. Trăsăturile lor generale asemănătoare se datorează faptului că popoarele arabe au trăit în orizonturile unei civilizații comune — civilizația islamică — iar legăturile dintre ele au fost într-atît de strînse încît s-a manifestat în permanență o puternică întrepătrundere, îndeosebi în cultura populară. Pe de altă parte, cultura populară arabă pornește de la o moștenire comună, un fond de producții populare orale, a cărui vechime se pierde în milenii care au precedat apariția islamului, în cultura vechilor civilizații orientale pe care s-a grefat civilizația islamică arabă.

Se poate demonstra cu destulă ușurință faptul că basmul nu este rezultatul creației unei singure epoci ; în multe cazuri, pornind pe firul unei teme se poate ajunge la origini, la basme din perioada faraonică, din cea babiloniană sau chiar cea sumeriană. Dacă ne-am propune să stabilim vechimea temelor care dovedesc trăsăturile comune și interferențele basmelor de factură orientală — recunoscînd de la început că tradiția orală în lumea arabă s-a împletit cu marile mituri ale gândirii antice, datorită conștiinței religioase — ar trebui să ne întoarcem la basmul vechi egiptean și la epopeea sumeriană-akkadeană, care depășește stadiul unei simple asamblări de povestiri eroice, întîlnindu-se cu mitul, în încercarea acestuia din urmă de a da o explicație lumii. Există destule basme arabe (chiar în antologia de față *Povestea despre Noe și uriașul Auș*) în care filiera este ușor de urmărit : epopeea lui Ghilgameș, textul biblic, textul coranic și apoi producția populară. Vorbind despre basmul faraonic, de pildă, Claire Lallouette atrage atenția asupra vechimii acestei tradiții orale la egipteni : „Basmelor fixează îndeosebi pe suluri de papirus o veche tradiție orală. Marinarii și neguțătorii, cutreierînd țările, din Persia pînă la Marea Roșie și din Anatolia pînă în Sudan, au răs-pîndit felurite povestiri, preluate și completate după maniera lo-

cului (...) În acele vremuri, a asculta un povestitor cu har însemna o mare distracție : orientalii și mai ales egiptenii au fost întotdeauna mari iubitori de povești frumoase și de aventuri cu întâmplări neprevăzute. Această tradiție orală ale cărei urme sînt întâlnite cînd și cînd, s-a împletit cu marile mituri ale gîndirii antice, datorită conștiinței religioase. Basmul egiptean reprezintă în general povestirea unei aventuri, dar el comportă de cele mai multe ori o semnificație profundă".¹

Elementul comun asupra căruia insistăm se datorează și comunității surselor vechi care au stat la baza concepțiilor, doctrinelor și religiilor ce s-au succedat de-a lungul istoriei în aria geografică unde avea să se închege civilizația arabă islamică. Și ne gîndim în special la religiile și mitologiile primitive, la doctrina spiritualistă, la totemism, dar și la credințe populare sau la vrăji. „Adesea, în culturile «primitive» miturile se amestecă cu basmele (și, aproape întotdeauna, în această stare ni le înfățișează etnologii), sau se întîmplă ca ceea ce la un trib este investit cu prestigiul mitului, la cel vecin să nu fie decît un simplu basm".² Nu se poate spune însă același lucru despre zona Orientului Apropiat, unde distanța care desparte mitul de basm este mai evidentă, avînd în vedere diferența dintre clasele sociale — pătura cultă și popor.

În același timp observăm că aceste basme cu motive comune comportă și unele deosebiri de la o țară la alta sau de la o zonă la alta, datorate în parte condițiilor geografice și naturale specifice. Așa, de pildă, într-o poveste culeasă într-o zonă deșertică, eroul este un vînat de păsări, iar într-o altă variantă a aceleași povești, culeasă într-o zonă cu ape din Irak, eroul este un pescar. Se ajunge în felul acesta la numeroase variante care circulă în paralel, fiind receptate ca producții specifice locale, dar înregistrate ca variante în studiile sistematice de specialitate din ultimele vremi. Conform studiilor mai recente efectuate de etnologi

¹ Claire Lalouette, *Civilizația Egiptului antic*, editura Meridian, București, 1980, p. 208.

² Mircea Eliade, *Aspecte ale mitului*, editura Univers, București, 1978, p. 187.

și folcloriști arabi, în care se conturează o cercetare bazată pe principii structuraliste a poveștilor, în calitatea acestora de unități de bază ale structurii culturii populare, ele au fost încadrate în următoarele categorii : basme în care elementele supranaturale se împletesc cu cele reale, povești în care elementul real este predominant, legende istorice sau prelucrări ale acestora, povești cu animale de tipul fabulei clasice și povești în serie — povești în povești — de tipul celor din ciclul *O mie și una de nopți*.

În secolele IX—XII, perioadă de mare înflorire a civilizației arabe și de înmulțire a centrelor de cultură care concureau capitala califatului de la Bagdad, apar o serie de culegeri — unele anonime — de povești populare, de anecdotă și fabule, și se conturează câteva romane populare cavalierești. Interesul pentru literatura populară se dovedește crescând, o serie de cărți de referință din această perioadă cuprinzând numeroase povești (*Kitab al-Aghani* — *Cartea cîntecelor* a lui Abu al-Faraj al-Isfahani — m. 967. *Kitab al-hayawan* — *Cartea despre animale* a lui Al-Djahiz — m. 869). Poveștile și basmele populare arabe au împrumutat, de asemenea, motive, teme și eroi din cărți de origine nearabă care au pătruns și circulat în califat în perioada clasică, precum *Kalila și Dimna* și *O mie și una de nopți* sau din epopeile și romanele populare, cum sînt cele despre Antara, Az-Zayd Salem, Baybars, Ben zi-Yazin și altele.

Din marea masă a textelor orale, etnologii, folcloriștii și cercetătorii istoriei religiilor au încercat să separe miturile de basme, apoi clasificarea acestora din urmă și stabilirea originii lor. Pentru zona Orientului arab întreprinderea se dovedește extrem de dificilă datorită interferenței culturilor și credințelor vechi (sumeriene, babiloniene, asiriene), apoi celor persană, greacă și arabă. Asemănările între basme sînt uneori atît de frapante încît devine destul de greu să se stabilească unde anume trebuie căutat începutul. „Asemănarea nu presupune întotdeauna un contact între civilizații sau circulația dintr-un loc în altul. Basmul este expresia unor forțe sufletești profunde. Cum natura umană este pretutindeni aceeași, basmele seamănă și ele, fiind numai îmbrăcate în

veșminte locale diferite, dar rădăcinile lor se află în adîncul ființei umane, astfel încît ele sînt nu numai universale dar și eterne“.¹

Unul din exemplele cu care își argumentează ideea Geoffrey Breton se referă la condițiile materiale în care trăiește omul. Realitatea agricolă, de pildă, subliniază el, îi determină pretutîndeni pe cultivatorul pămîntului din toate timpurile să încerce sporirea rodului muncii sale. Atunci cînd este singur, lipsa brațelor de muncă îl face să se gîndească la un asociat pe care în subconștient este hotărit să-l păcălească de la bun început. Așa s-au născut poveștile în care țăranul (fellahul) se însoțește cu ginni — în cazul arabilor — sau cu diavolul — la alte popoare — pentru a-și cultiva pămîntul, folosindu-se de puterea neobișnuită a ființelor supranaturale. La strînsul recoltei omul lipsit de capacitatea fizică a asociatului său se folosește de inteligență pentru a-l păcăli, izbutind să ia cea mai mare parte a recoltei (*Fellahul și ginnul*). Motivul se întîlnește pretutîndeni : la scoțieni și ruși, la austrieci și chinezi, la greci și la arabi, la balcanici și la români.

Basmele și poveștile sînt cu adevărat expresia unor forțe și resurse sufletești adînci la toate popoarele, dar în cazul arabilor această idee se aplică mai bine decît oriunde. La acest popor a existat din vechime un adevărat ceremonial al povestitului, înclinația spre ascultarea istorisirilor fiind caracteristică arabului în general, indiferent de vîrstă. Dintotdeauna, încă din epoca preislamică, în societatea tribală arabă, oamenii obișnuiau să se adune în clipe de răgaz, în jurul focului, să asculte povești despre vitejia unora sau altora în numeroasele războaie dintre triburi.

Dacă în epoca preislamică aveau loc adevărate turniruri poetice, iar poveștile erau axate mai ales pe tema vitejiei și peripețiilor din războaiele intertribale, în societatea islamică, aceste întreceri literare se extind, continuînd tradiția „tîrgurilor“ organizate anume, dar prelungindu-se și în piețele orașelor mari și mai apoi la curtea califilor și vizirilor. La curțile mecenatilor întrecerile respective cuprindeau, în secolele de mare înflorire culturală (IX—XII), și multe alte domenii (poezie, gramatică, filozofie), în

¹ Geoffrey Breton, *Fairy Tales*, London, 1957, p. 65.

vreme ce poveștile își mută locul în stradă, acolo unde predicatorii populari, povestitorii piețelor și suqurilor devin cu timpul personaje literare.

Ritualul povestitului s-a păstrat pînă în vremurile moderne. Bărbații se adunau și rămîneau pînă noaptea târziu în jurul rapsozilor și povestitorilor profesioniști (*rawiya*) — iarna în camera de oaspeți a unui negustor mai înstărit, unde ceaiul fierbinte și cafeaua amară erau nelipsite, iar vara pe covoarele întinse în curțile umbrite. Femeile și copiii se strîngeau în jurul unei bătrîne iscusite și al nelipsitului mangal de ceramică unde jarul mocnea tot timpul, învăluind încăperea rece din timpul iernii într-o abureală caldă ce plutea alături de miresmele ademenitoare de ceai și cafea, fistic, curmale, rodii, portocale și alte fructe exotice. Ceva mai aproape de zilele noastre, mai ales în marile orașe, întîlnirile bărbaților aveau loc în cafenele, unde rapsozii și povestitorii istoriseau pe îndelete povești din ciclul celor *O mie și una de nopți*, aventurile lui Antara — viteazul poet preislamic devenit erou al celui mai vestit dintre romanele populare arabe — sau ale tribului Hilal — pornit din Peninsula Arabă pentru a străbate nordul Africii de la extremitatea estică pînă la cea vestică — povestiri picarești, fabule sau basme, în care elementele miraculoase se îngemănau cu cele reale, astfel încît devenea greu să se distingă unele de altele. În zilele noastre, cînd mijloacele mass-media au invadat spațiul privat al tuturor, acest obicei cu rădăcini atît de adînci în tradiția arabă și-a pierdut din importanță, cercurile de povestit întîlnindu-se tot mai rar și numai în satele îndepărtate de marile centre urbane.

Densitatea tematică, epocile diferite în care s-a cristalizat materialul narativ, multitudinea de influențe și stiluri care se fac simțite și a locurilor de origine fac într-o oarecare măsură dificilă exprimarea impresiilor, realizarea unei clasificări sau ordonarea concluziilor ce s-ar putea desprinde în urma unei analize. De aceea, am încercat o încadrare a basmelor și povestirilor din volumul de față, pornind de la structuri care pot părea la prima vedere arbitrare, dar care ni s-au părut potrivite pentru a rezolva problema prezentării unui material atît de stufoș și di-

vers, selectat printr-o operațiune și ea destul de dificilă, condiționată de marea diversitate a surselor.

În ultimele decenii mai mulți specialiști arabi în domeniul literaturii populare au încercat diferite clasificări ale basmelor și povestirilor. Abd al-Hamid Yunis, profesor de folclor la Universitatea din Cairo, a încadrat poveștile populare în opt categorii (legende, povestiri epopeice, povești cu animale, povestiri fantastice, adică basme propriu-zise, povestiri sociale, snoave sau povestiri hazlii, enigme și anecdote)¹, iar cercetătorul tunisian Muhammad al-Marzuqi a propus o clasificare ceva mai restrânsă numeric dar cuprinzând categorii la fel de largi din punct de vedere tematic: povestirea socială, politică, religioasă, istorică, literară și povestirea pentru copii.²

Basmele și povestirile, ca de altfel toate genurile literaturii populare, exprimă adevăruri despre viață cu valabilitate generală, ele fiind rezultatul unor experiențe colective, al căror depozitar — înțelepciunea populară și tradiția orală — le-a păstrat, transmis și îmbogățit sub învelișul din ce în ce mai cizelat ca formă și mai cuprinzător în sensuri și informații referitoare la toate aspectele societății arabe în diversele momente ale evoluției sale, reprezentând o sursă extrem de valoroasă pentru definirea spațiului istorico-geografic, social și moral în care a apărut și s-a dezvoltat comunitatea arabă.

Spațiul cultural arab, în contrast cu autarhia Chinei, a țărilor din Europa sau a spațiului nordic, este extrem de vast, dominat de legături și influențe întretesute uneori pînă la neputința de a le descifra originea cu civilizațiile anterioare din Orientul antic, cu cele vecine contemporane — persană, indiană sau mediteraneene.

Majoritatea textelor importante din literatura orientală antică, cu excepția Bibliei, ne-au parvenit copiate și recopiate de

¹ Abd al-Hamid Yunis, *Al-Hikaya Aş-Şa'biyya (Povestirea populară)*, Cairo, 1968, p. 13.

² Muhammad al-Marzuqi, *Al-Adab aş-Şa'abiy fi Tunis (Literatura populară în Tunisia)*, Tunis, 1967, p. 83.

scribi din Babilon, Ninive și Ugarit. Săpăturile arheologice sînt cele care au dus la descoperirea unor biblioteci — texte înregistrate pe tăblițe — dintre care, poate cele mai importante sînt cea a lui Assurbanipal din Ninive și cea de la Mari. „Numai în Mesopotamia și în zona de influență mesopotamiană — Anatolia și coasta siro-palestiniană — a existat, după cîte știm, preocuparea de a transcrie marile texte care ne-au dezvăluit literatura cea mai veche din lume. Această literatură, în elementele ei esențiale, este de origine sumeriană: majoritatea genurilor literare cultivate în vechiul Orient, majoritatea temelor chiar, erau reprezentate la Sumer”.¹ În special genul mitologic este cel care ne-a transmis unele din cele mai de seamă opere ale acestei literaturi. Episodul Potopului din Epopeea lui Ghilgameș reprezintă textul de referință pentru demonstrarea întîietății literaturii sumeriene, care a influențat marile culturi și civilizații ale lumii. Fiind o referire la o catastrofă generală produsă în zonă de marile inundații care devastau în antichitate Mesopotamia, episodul Potopului se întîlnește și în cărțile marilor religii monoteiste — *Biblia* și *Coranul*, precum și în literatura populară din diferite țări. Fragmentul referitor la trimiterea porumbelului și corbului pentru a cerceta tărîmurile din care s-au retras apele, selectat din basmul *Povestea despre Noe și uriașul Auj*, inclus în *Antologia de față*, ilustrează perfect similitudinea textului cu cel de origine. Textul epopeic menționează trimiterea corbului: „Am dat drumul unui corb și l-am lăsat să plece. / Corbul s-a dus, dar, văzînd că apele secaseră, / a început să caute de mîncare, zburînd de colo-colo, croncînd și nu a mai făcut cale întoarsă”.² Același moment din textul biblic („După patruzeci de zile, a deschis Noe fereastra pe care o făcuse la corabie și a dat drumul corbului, ca să vadă de a scăzut apa pe pămînt. Acesta zburînd, nu s-a mai întors pînă ce a secat apa de pe pămînt”) ³ este încă mai apropiat de fragmentul ce redă întîmplarea în textul basmului.

¹ Jean Deshayes, *Civilizațiile vechiului Orient*, Editura Meridiane, București, 1976, vol. II, p. 221.

² *Epopeea lui Ghilgameș*, E.L.U., 1986, p. 151.

³ *Biblia*, București, 1968, *Facerea*, Cap. 8, 6—7 ; p. 18.

În plus, basmul conține o potențare a trăsăturii sapiențiale. Din acest punct de vedere el se situează în tradiția literaturilor antice, căci se cunoaște că literatura sapiențială era un gen foarte răspândit în Mesopotamia și în Egipt. El se prezenta sub formă de proverbe, mai cu seamă în Sumer, de povestiri și fabule, de monologuri și dialoguri — adevărate competiții oratorice opunând meritele a doi indivizi sau a două categorii de obiecte sau însușiri antitetice — sau chiar de epistole adresate divinității. Acest tip de povestiri cu caracter sapiențial se întâlnește și în literatura populară arabă, cu caracter mai pronunțat sub forma poveștilor cu animale. În antologia de față au fost incluse și câteva povestiri de acest tip, unele dintre ele pe tiparul fabulei clasice ca *Vulpoiul, lupul și leul* sau *Corbul și vulpoiul*, iar altele de tipul general moralizator ca *Jinjl și Rabab* sau *Cîinele credincios*. Învățăături se desprind, de altfel, din fiecare basm, indiferent de motivul esențial, acestea fiind de multe ori exprimate ca sfaturi sau sentințe: „Fii cu băgare de seamă — îl povăluiește un tată pe fiul lui — să-l dai fiecăruia ce i se cuvine și să nu te îndatorezi la nimeni, căci datoriile înseamnă umilință. Nici nu jindui la bunul altuia, căci de vei face așa, nu vei avea parte decît de mîhnire și vrednic de dispreț o să fii” (*Prieteni la ban și părteni ai lui satan*). Multe dintre basme și povestiri sînt în realitate parabole ce evidențiază calități umane deosebite, după care ar trebui să se ghideze oamenii în viața de toate zilele, sau întimplări pilduitoare devenite cu timpul zicale sau proverbe (*Focul lui Ben Ghannam, E zabdd*).

Proverbele și aforismele, parte însemnată a literaturii sapiențiale a vechiului Orient încă din epoca sumeriană, au ajuns la noi în mare măsură și prin textul biblic. „Vechiul Testament ne-a transmis un mare număr de proverbe, care au fost adunate probabil pe vremea lui Solomon. Unele sînt de origine mesopotamiană sau cananeeană, altele, foarte numeroase, sînt de inspirație egipteană”.¹ Motivul înțelepciunii monarhului biblic este preluat de numeroase basme și povestiri arabe. *Solomon și corbul*

¹ Jean Deshayes, *Civilizațiile vechiului Orient*, Editura Meridiane, București, 1976, vol. II, 246.

din prezenta antologie exemplifică perfect motivul, avînd în plus o serie de elemente tipice ale basmului arab fantastic, cum sînt covorul fermecat, animalele și păsările ca personaje egale omului și mai mult — elementul de legendă istorică legată de blestemul asupra unei cetăți care îi pecetluiește soarta și numele.

„Adoptarea atitudinii occidentale romantice față de arta populară a făcut să crească acel venerabil și parțial extrem de valoros tezaur prin atribuirea unei poziții deosebite acelor produse ale imaginației populare cîndva disprețuite, cum sînt *O mie și una de nopți* sau *Romanul lui Antara*. Astfel, conștiința de a fi moștenitori și continuatori ai unei bogate și strălucite literaturi a întărit puternic conștiința unității culturale“.¹

Selecția basmelor și povestirilor arabe din această antologie a urmărit printre altele în mod deosebit reliefaarea acestei trăsături, propunîndu-și să evidențieze și multitudinea temelor și motivelor ce conferă singularitate, autenticitate și mai ales unitate literaturii populare arabe, printr-o serie de trăsături funciare care țin de psihologia și gîndirea proprie locuitorilor ariei geografice și culturale arabo-islamice, cum ar fi proverbiala generozitate și ospitalitate cu legile lor nescrise, caracteristice arabului beduin din timpurile cele mai vechi pînă în zilele noastre, părți ale unui cod cutumiar mai larg ce reglementează relațiile intertribale și relațiile dintre gazdă și oaspeți (*Povestea celor doi frați mărînimoși*, *Omul care n-a avut parte de nici o nenorocire* etc.). În strînsă legătură cu acestea trebuie privite și elementele care țin de cutuma tribală — răzbunarea singelui, răscumpărarea, pedepsirea soției necredincioase (*Printre străini și acasă*, *Kulayb și Al-Muhalhil*, *Cei trei frați isteți*) — și de organizarea socială specifică.

O serie de povestiri își au originea în vechi legende și epopei, evidențiind trăsăturile nobile specifice societății tribale arabe, îndeosebi vitejia, mîndria, curajul, demnitatea și mai presus de

¹ G. E. Von Grunebaum, *Islam Essays in the Nature and Growth of a Cultural Tradition*, London, 1969, p. 64.

orice onoarea și respectarea legământului (*Kulayb și Al-Muhalhl, Printre străini și acasă, Abu Zayd al-Hilali și emirul Hadid din Uşayqar*). Se întâlnesc frecvent elemente și detalii referitoare la ritualuri și obiceiuri religioase și populare, știut fiind că nici o altă religie nu este mai puternic implicată în existența socială generală și individuală decât islamul: obiceiurile legate de ritualuri prilejuite de evenimente precum nașterea, căsătoria, moartea, divorțul, viața de familie în general, sărbătorile religioase ca Ramadanul cu postul și petrecerile prilejuite de acesta, ceremonialul pelerinajului (*Hamalul la pescuit de perle, Fata sultanului și beduinul cel viteaz* etc.).

Viața din vremea califatului, obiceiurile și întâmplările legate de traiul și ceremonialul de la curtea califilor și vizirilor sînt elemente deosebit de frecvente în basmele și povestirile arabe, conferindu-le originalitate și un valoros caracter de document de epocă (*Struțul sultanului, Bătrîna cea vicleană și sultanul păcălit, Noaptea neînfricaților, Povestea celor două perle negre, Beduinul și nevasta sultanului cea vicleană* etc.).

În sfîrșit, dar nu în ultimul rînd, printre elementele care subliniază autenticitatea și originalitatea basmului arab se cuvin a fi menționate și detaliile referitoare la mediul natural specific acestui areal: deșertul nesfîrșit străbătut de caravane și turme de vite, în care chiar și o picătură de apă se dovedește esențială nu numai pentru viață, dar și pentru soarta eroilor și deznodămîntul poveștilor, elemente specifice de floră și faună (palmierul, curmalul, cămila, calul, gazela, scorpionul, vipera, leul, lupul, iepurele). Autenticitatea basmelor arabe este accentuată în alte cazuri prin prezentarea unor detalii de mediu citadin, cum sînt piețele, palatele sultanilor, califilor, emirilor și vizirilor, marile moschei cu ceremonialul legat de practicarea cultului (abluțiunea, rugăciunea, pomana), ulițele și casele marilor negustori, casa ca-diului și exercitarea prerogativelor legate de funcția lui pentru rezolvarea diferitelor pricini (divorț, căsătorie etc.), bazarul arab (*sug*), nu numai cu funcția sa de vîd comercial, ci și ca un loc

de întâlnire și cunoaștere, ca un furnicar de lume, ca o sursă de informare pentru dezlegarea enigmelor și ca loc în care se vinde și se cumpără orice — chiar și înțelepciunea. Suqul tradițional este înfățișat cu dughenele lui înghesuite, cu numeroșii meseriași și artizani, cu larma creată de cei care se adună numai pentru a asculta la ce spun alții, la ce povestesc fel de fel de aventurieri sau la chemarea celor ce se întovărășesc pentru formarea caravanelor de negoț, pentru călătorii pe mare sau pentru pescuitul de perle. Pitorescul acestui loc tradițional în viața cetății arabe musulmane este realizat în basme și povestiri la fel de sugestiv ca și în literatura cultă, reușind să apară ca un spectacol extrem de viu și antrenant, sugerind amalgamul de culori, mirosuri, sunete și atracții care au constituit întotdeauna — chiar și în epoca modernă — fascinația orașelor arabe atît pentru localnici cît și pentru străini.

Caracterul de sursă etnografică a basmului arab este conferit și prin referirile destul de frecvente la orașele și localitățile arabe atestate (Maarib, Saluq, Uşayqar, Mekka, Medina, Damasc, Bagdad, Basra etc.), la personaje istorice cunoscute — poeți preislamici, conducători de triburi renumite, califi, viziri — (Abu Zayd al-Hilali, Kulayb, Al-Muhalhil, emirul Haddad, Umar ibn al-Khattab, Harun ar-Rașid), momente și evenimente consemnate de sursele istorice, biblice sau coranice (potopul, pildele lui Solomon, războiul Basus, predica lui Uthman ben Affan etc.).

Protagonistii basmelor și poveștilor arabe sînt reprezentanții ai diverselor categorii de personaje fantastice și reale. Poate că nici o literatură populară nu a cunoscut o varietate atît de mare de personaje ca cea arabă și ne gîndim în special la basmele dintr-o epocă mai tîrzie, corespunzătoare înfloririi califatului de la Bagdad, cînd imperiul arab a cunoscut cea mai mare deschidere și dezvoltare culturală. Într-un singur basm putem întîlni o galerie de personaje, începînd cu califul și sfîrșind cu cerșetorii. Într-o acțiune alcătuită din episoade numeroase, întîmplări și intrigi întreșute, care se mută cînd în lumea reală, cînd în cea fantastică, participă laolaltă viziri, paznici, meseriași, oșteni, vrăjitoare, sfetnici, vracl, vînători și prinți, servitori și prințese, be-

duini și tilhari, păsări și animale cu glas omenesc și puteri supranaturale. Eroii basmelor și poveștilor arabe acoperă toate păturile și categoriile sociale : sultani, califi, viziri, emiri, șeihi, conducători de triburi, beduini, cămilari, conducători de caravane, hoți, vânători din deșert, cadli, pescuitori de perle etc.

Eroul basmului sau povestirii diferă în funcție de tipul acestora ; el poate fi fată sau băiat, tânăr sau bătrîn, bogat sau sărac. El se distinge, de obicei, printr-o trăsătură dominantă și constantă pe tot parcursul povestirii : curajul, bunătatea, frumusețea, generozitatea, istețimea, hărnicia, răbdarea, fidelitatea etc. Multe povestiri au eroi ce formează perechi antagonice, personajele fiind frați vitregi sau tovarăși de drum, prieteni sau dușmani, o fată și un băiat, două surori vitrege. Astfel de perechi întruchipează de cele mai multe ori caracteristici antitetice : frumusețea și urîtenia, hărnicia și lenea, dragostea și dușmănia, credința și perfidia, fidelitatea și trădarea, lașitatea și curajul etc. Și ca în basmele tuturor popoarelor, personajele înzestrate cu calități minunate izbîndesc întotdeauna, depășind toate încercările. În marea majoritate a basmelor și povestirilor arabe printre eroi se află și oameni simpli : o fată tare isteată dar săracă, un vîntură-lume temerar, un flăcău sărman dar tare curajos, un copil orfan, harnic și răbdător, un fur beduin viteaz, un păstor sau un vîntor foarte descurcăreț, o femeie vicleană, o bătrînă hitră care întoarce lumea pe dos. Cel mai adesea eroul este un tânăr curajos, care înfruntă mari primejdii înainte de a izbîndi : oșteanul care își pune viața zălog pentru a descoperi taina prințeselor dănțuitoare (*Prințesele dănțuitoare și taina condurilor găuriți*), tînărul care țintește cu arcul în vrăjitoare pentru a-și salva fratele (*Prințesa vrăjitoare și flăcăul cu viers minunat*), flăcăul care se luptă cu ifritul pentru a-și salva sora (*Mazna și ifritul*), furul beduin care înfruntă fiarele deșertului pentru a o merita pe fiica sultanului (*Fata sultanului și beduinul viteaz*), tînărul curajos care ucide fiarele pentru a-și salva fratele (*Doi frați vitregi*), flăcăul cel isteț care înfruntă uriașii pentru a-și salva satul (*Omul care i-a biruit pe cei șapte uriași*) ș.a.m.d.

Multe basme și povestiri arabe au ca protagoniste femei : în afara fiicelor de sultani și viziri întâlnite în basme apropiate de structura celor din *O mie și una de nopți* și care aproape întotdeauna se încheie cu nunta prințesei cu un tânăr viteaz ce a înfruntat toate primejdiiile și a străbătut întreaga lume pentru a o merita de soție, femeia apare în diferite basme și povestiri cu caracter fantastic, dar mai ales în cele care au ca eroi oameni obișnuiți. Indiferent de ipostază — vicleană sau credincioasă, evlavioasă sau intrigantă, isteată sau șugubeată — eroinele sînt personaje foarte bine conturate, cu trăsături bine definite. Prin istețimea ei, femeia reușește să-l întrecă în toate pe cel cu care plecase la drum (*Povestea celor patru surori și patru frați*), izbutește să-și călăuzească bărbatul astfel încît să ajungă în fruntea tirgului după ce fusese de risul lumii (*Nevasta cea isteată și bărbatul leneș*), cinstită și stăruitoare ajunge să obțină recunoștința sultanului (*Fata negustorului și fiul sultanului*) sau să-și facă dreptate numai prin perseverența și ascuțimea minții (*Bătrîna vicleană și sultanul păcălit*), în fine — prin viclenia ei fără margini — îl trage pe sfoară chiar și pe diavol (*Baba și șeitanul păcălit*).

Basmele arabe de tipul celor din cîciul *O mie și una de nopți* sînt populate întotdeauna de fete și femei frumoase ca luna plină, fermecătoare și seducătoare, învăluite într-o atmosferă de ireal, creată atît de opulența palatelor de tip oriental, cît și de ambianța de mister întreținută în jurul lor de slujitori și paznici.

Această atmosferă este încă și mai misterioasă, complicîndu-se mult cu elemente fantastice și supranaturale, cu ființe fabuloase specifice literaturii populare arabe. Se poate spune că din acest punct de vedere avem de-a face cu două categorii de basme : unele în care elementele fantastice sînt predominante și altele în care elementele fantastice se împletesc cu cele reale.

Antologia de față începe cu un basm din prima categorie, în care elementele fantastice predomină, succedîndu-se tot mai surprinzător, purtîndu-ne pe tărîmuri ireale, într-o atmosferă feerică și luxuriantă, tipică eposului popular oriental (*Prințesele dănțuitoare și taina condurilor găuriți*). Într-o singură noapte,

eroii basmului străbat întinderi nesfîrșite și lumi felurite, ajungînd pe un tărîm în care decorul este cu adevărat fascinant : pomii sînt alcătuiți din raze argintii, palatele sînt din mărgean și pietre prețioase. Elementele și întîmplările fantastice țin de timp și spațiu, iar efectul pe care îl produc este tocmai contractarea sau dilatarea acestor două categorii. Zborul în trunchiul de copac îl duce cît ai clipi pe tînărul din basmul *Prințesa vrăjitoare și flăcăul cu viers minunat* într-o țară foarte îndepărtată, cu ajutorul vrăjilor. La fel se întîmplă și cu cei trei frați care se întorc în cîteva clipe în țara lor cu ajutorul covorului fermecat (*Prințesa care nu vorbise niciodată*). Recuzita întîmplărilor și elementelor fantastice cuprinde și o mulțime de obiecte din viața de toate zilele care se transformă în lucruri miraculoase datorită vrăjilor : trunchiul de copac și covorul care zboară, ceașca ce vindecă bolnavii, oglinda fermecată care arată chipul ființei iubite, oriunde s-ar afla ea, inelul fermecat care îți aduce dinainte orice și oricînd dorești, abaua care te face nevăzut, frunzele de copac care redau vederea și nuiielele de arbust care vindecă smin-teala, ciocanul, reteveiul și funia care lovesc la comandă, realizînd pe loc judecata dreaptă și pedepsirea vinovaților, tava și ciocănelul care întind ospete după voie și după poftă, morișca ce macină saci de făină fără să ceară un bob de grîu sau măgarul care rage, scoțînd pe gură mormane de galbeni.

Ideea zborului care se leagă de basmul oriental în general, dar în mod particular de cel arab, fiind cunoscută mulțimea de povești, istorioare și prelucrări pe tema covorului fermecat, este prezentă și în basmele din antologia noastră. Zborul se realizează fie cu un trunchi de copac scobit, ceea ce ne face să ne gîndim la un model rudimentar de aeronavă, fie cu un covor fermecat. Cu ajutorul lor spațiul și timpul se contractă, eroii parcurgînd în clipe distanțe neînchipuit de lungi sau se ridică la înălțimi de la care ochiul nu mai poate distinge nimic pe pămînt. Trunchiul de palmier îi poartă pe eroii basmului pe tărîmuri fermecate (*Muhsin și cele două vrăjitoare*), îi ajută să se întoarcă acasă la timp pentru a face o faptă bună (*Prințesa care nu vorbise niciodată*) sau să pedepsească faptele rele (*Taler cu două fețe*).

La realizarea fantasticului în basmul arab participă și o serie de animale și păsări înzestrate cu calități omenești, cum este darul de a vorbi sau a simți, dar și cu puteri supranaturale. Calul năzdrăvan dezleagă toate enigmele și-l scapă pe stăpînul lui de la orice primejdii (*Cheliuță și mama vitregă*), cîinele și pisica recuperează inelul fermecat de peste mări și țări (*Fata sultanului și inelul fermecat*), cocostîrcul îndeplinește orice dorință (*Cocostîrcule, dă-mi boaba de strugure înapoi*), leul și vipera răsplătesc împărătește ajutorul omului (*Povestea celor două perle negre*), iar vulturul, peștele și leul au simțiri și grai omenesc (*Prințesa care nu vorbise niciodată*).

Basmul arab este populat și de ființe fabuloase cu înfățișări multiple — mici spiriduși, uriași sau balauri cu mai multe capete — și înzestrate cu puteri supranaturale : ifriții, ginnii, ghulii și uriașii. Aceste ființe se află în raporturi diferite cu oamenii, fie ajutîndu-i, fie pricinuindu-le necazuri. Unele încurcă ițele, altele se pun în slujba omului, îndeplinindu-i orice dorință. Un grup de ginii îl scapă pe culegătorul de vreascuri de cocoșa care îl împovăra și îi făcea viața insuportabilă, numai pentru că sârmanul a avut norocul să găsească o rimă potrivită unui vers, în schimb pe prietenul acestuia îl pedepsesc și îl blagoslovesc cu o pacoste de cocoșă numai pentru că a fost lacom și nu s-a dovedit în stare să găsească rima potrivită (*Culegătorii de vreascuri și ginnii*).

Ghulii, ginnii și ifriții — ființe fabuloase specifice mitologiei populare arabe — au uneori sentimente omenești : se îndrăgostesc de fete din neamul omenesc (*Mazna și ifritul*) sau se căsătoresc cu ele (*Cei trei frați și ghulul*). Un ifrit apare ori de cîte ori stăpînul învîrtește inelul fermecat pe deget și-i împlinește poruncile, dar se pune în slujba altui stăpîn de îndată ce inelul trece în posesia acestuia (*Fata sultanului și inelul fermecat*). Un alt soi de ginii se dovedește într-atît de nepriceput încît în ciuda forței lui urlașe poate fi foarte ușor tras pe sfoară de un țaran isteț (*Fellahul și ginnul*). Un ifrit reușește să terorizeze o împărăție, ucigînd unul după altul toți претенdenții la mîna fiicei

sultanului din prima noapte a căsătoriei, așa încît nimeni nu mai avea curajul să se apropie de palat (*Fă bine, fiule, și aruncă-l în mare*). Șapte uriași înzestrați cu puteri nemaivăzute, în stare să preschimbe stîncile în pulbere și să soarbă dintr-o înghițitură apa dintr-un burduf făcut din pielea unui bivoli, sînt dominați și învinși numai de rațiunea unui om obișnuit (*Omul care i-a biruit pe cei șapte uriași*). Ginnii și ifritii își pot schimba după plac înfățișarea ; pot apărea cu chip omenesc, se pot transforma în păsări uriașe, pentru ca apoi să-și reia înfățișarea obișnuită de monștri cu șapte capete (*Mazna și ifritul*). Alteori se preschimbă în animale și vin în ajutorul omului sărman și necăjit (*Pescarul nechibzuit*). În același basm apare și sora ifritului cu înfățișarea unei rășuște, apoi sub privirea fascinată a pescarului se transformă într-o fată neasemuit de frumoasă.

Un tip aparte de personaje înzestrate cu puteri supranaturale, care se întîlnesc frecvent în basmul arab, sînt vrăjitoarele. Acestea au rolurile cele mai diferite, fac tot soiul de minuni, unele spre binele, altele spre răul omului. Sînt în general femei frumoase, nestatornice, capricioase și curioase. Fură sufletul și mintea unui tînăr numai pentru a-i asculta cîntecele și glasul minunat (*Prințesa vrăjitoare și flăcăul cu viers minunat*), se strecoară noaptea nevăzute într-un trunchi de palmier, umblînd pe alte tărîmuri pentru a petrece nestingherite într-o insulă fermecată cu o natură luxuriantă (*Muhsin și cele două vrăjitoare*) sau se pot preschimba în păsări și pot călători astfel în țări îndepărtate (*Vîntătorul și vrăjitoarea cu pălăria de pene*).

La originalitatea basmului fantastic arab contribuie și o serie de personaje mai rar întîlnite în literatura populară, cu însușiri ciudate, care intrupează ființe ce intrunesc caractere excepționale : au o frumusețe ieșită din comun, provin dintr-o altă lume, sînt înzestrate cu o inteligență deosebită și pot înfăptui minuni, asemeni zînelor sau vrăjitoarelor din basmele altor popoare. Ele amintesc intrucîtva de rusalcele din basmele rusești sau de zîna mării din basmul lui Andersen. Apar printr-o întîmplare, apoi trăiesc în lumea oamenilor, cu înfățișare omenească,

se folosesc de puterile lor neobișnuite pentru a-i ajuta pe cei buni și pentru a-i pedepsi pe răufăcători sau necredincioși (*Fata regelui mărilor*).

Toate aceste elemente la care ne-am referit reușesc să alcătuiască un cadru cu totul aparte față de basmele altor popoare, ce conferă autenticitatea și originalitatea literaturii populare arabe, în principal datorită tehnicii proprii a basmului, care exploatează o serie de aranjamente în punerea în scenă a elementelor componente, a comportării personajelor și a succesiunii faptelor, astfel încît efectul final ajunge să redea o impresie de fabulos, dar cu tot caracterul net fantastic, crează cititorului iluzia unor întîmplări reale, la care a fost martor.

În general, această tehnică apropiată de cea cinematografică se realizează prin participarea unui număr mare de personaje, ceea ce complică mult acțiunea, dîndu-i un caracter stufoș prin succedarea rapidă a unor întîmplări neprevăzute, prin apariția unor eroi cu caracter de surpriză, care răstoarnă total firul narațiunii. Aceste impresii șocante, de surpriză sînt produse de obicei de ființe fabuloase care răstoarnă planurile eroilor și care nu se comportă uniform în toate basmele, așa cum se întîmplă cu balaurul, căpcăunul sau vrăjitoarele din basmele românești. Ginnii, ghulii sau ifriții din basmele arabe sînt personaje misterioase cu reacții neașteptate și cu un comportament surprinzător. Ei pot adresa întrebări ca sfînxul sau cere dezlegarea unor enigme, dar nu poți ști niciodată răspunsul pe care îl așteaptă. De cele mai multe ori cîștigă cel care dă răspunsurile cele mai bizare sau contrare logicii, dar potrivite cu firea capricioasă a acestor ființe ciudate.

La impresia de izbitoare asemănare cu romanele populare de aventuri concură și acel element de mister care însoțește personajele basmului, fiecare avînd o taină pe care se străduie să o ascundă și care duce în același timp la complicarea acțiunii (*Fata regelui mărilor*, *Bulgăre de sare* etc.).

Multe dintre basmele arabe sînt alcătuite dintr-o serie de verigi ce pot fi considerate basme de sine stătătoare, a căror acțiune debutează înaintea momentului final al celei precedente,

care părea să aducă eroii aproape de dezlegarea misterului sau de sfîrșitul peripețiilor (*Bulgăre de sare, Cele trei povețe, Noaptea neînfricaților* etc.). Elementul surpriză — fie o vrajă, fie o unealtă a destinului — complică acțiunea, despărțindu-i din nou pe eroi, făcându-i să se întâlnească apoi într-o altă lume, în împrejurări cu totul nășteptate sau chiar sub o altă înfățișare.

De altfel, în cele mai multe cazuri, basmul arab nu are o graniță bine delimitată între lumea reală și cea fantastică. Ființe ciudate — păsări, animale, pești — care vorbesc, simt și se comportă ca oamenii, fără să fi fost vreodată subiectul vreunei vrăji, se amestecă în viața obișnuită a acestora, iar faptele par firești, basmul încheindu-se în mod fericit cu căsătoria unor tinere fete fie cu un vultur — regele păsărilor, fie cu un leu — regele animalelor, fie cu un pește — împăratul adîncurilor (*Prințesa care nu vorbește niciodată*). Ființe din alte lumi pot coborî printre oameni, apărînd tocmai la timp pentru a-i salva pe aceștia din urmă sau a-i scoate din mari încurcături. Sora unui ifrit sau fiica regelui mărilor sînt două tinere frumoase ca luna și pricepute în toate, dar fac minuni de tot felul în văzul lumii de care nimeni nu se miră.

Acest amestec de real și fantastic — elementul fantastic apărînd acolo unde este nevoie și ori de cîte ori este nevoie — reprezintă încă o trăsătură definitorie a basmului arab. Pare să fie produsul imaginației creatorului popular, ca o modalitate de a găsi soluția salvatoare pentru toate situațiile dificile în care îl puneau condițiile de mediu și de viață.

Atmosfera basmului arab este dominată de trecerea frecventă de la un tărîm la altul, de la vis la realitate, din viața aceasta în cea de apoi și invers, dintr-un palat de poveste la deșertul arid, dintr-o cetate înfloritoare într-o paragină, dintr-o cocioabă sărăcăcioasă într-un palat măreț. Alăturarea extremelor reprezintă o tehnică frecventă în basmul arab, care impresionează puternic cititorul, făcîndu-l să rețină imaginile cu tot caracterul complicat al acțiunii. Cînd eroul unui basm este un om sărman dintr-un sat

oarecare de la marginea deșertului și care pe deasupra mai este însemnat și cu o cocoasă, nu-l poate face de la început pe cititor să creadă că acesta ar putea fi subiectul unei aventuri deosebite, atunci când pleacă să adune vreascuri în deșert. Dar când în fața cocoșatului apare brusc petrecerea unui cerc de ginni, totul se transformă într-o scenă captivantă, datorită imaginii picturale și sonore pe care o oferă basmul : un cerc de ginni adunați în jurul focului, alături de care se undulesc într-un dans fascinant un grup de femei neînchipuit de frumoase. Imaginii i se adaugă sunetul — o muzică plină de ritm ce se dezlănțuie în cadența melodiei și al bățăilor din palme și care, din când în când, se oprește brusc. Intervine momentul de suspans, când eroul este pus la încercare, apoi după ce rima mult așteptată a fost găsită, cîntecul și dansul pornesc din nou mai animat decît fuseseră înainte.

Caracterul cinematografic al imaginii este vizibil în numeroase basme în care apar descrieri ale unor peisaje luxuriante, unde abundă culori, sunete și chiar arome : „De la o vreme, drumul a început să se lumineze și deodată s-au trezit cu toții într-o vale strălucitoare, în care crengile copacilor păreau raze de lună, iar trilurile păsărilor o muzică cerească. Orbit de lumină, flăcăul s-a apropiat cu teamă de unul din copaci și a văzut cu uimire că trunchiul, crengile și frunzele lui erau cu totul și cu totul din argint strălucitor... S-a apropiat de copac, a prins o crenguță firavă și a rupt-o. Dar ce să vezi ? Crenguța a scos un clinchet ciudat, al cărui ecou se îndepărta încet, ca un plinset de zurgălăi“.

Descrierea palatului din basmul *Prințesele dăntuitoare și taina condurilor gđuriți* reprezintă și ea un exemplu grăitor ce pledează în sprijinul afirmației de mai sus : „În cele din urmă au ajuns cu bine la malul celălalt, unde i-a întâmpinat un palat cu totul și cu totul de cleștar. Ferestrele-l străluceau, părînd mii de torțe oglindite în apa lacului, poteca așternută cu flori ce urca spre scara palatului răspîndea cele mai dulci miresme, iar

În văzduh pluteau armoniile unei muzici vrăjite. Frumosoasele copile și prinții au urcat treptele aproape în zbor, oprindu-se numai pentru o clipă în ușa celei mai strălucitoare săli din palat, ai cărei pereți erau căptușiți cu porfir și mărgeară“.

Un tărîm vrăjît pare sub ochii vrăjiți ai eroului să fie o grădînă luxuriantă, ceea ce este perfect explicabil pentru psihologia locuitorilor unei zone în care predomină deșertul : „Și ce-i fu dat să vadă ? O priveștițe care-i fură mințile ! În prima clipă se întrebă dacă nu cumva e doar un joc al închipuirii. Își roti ochii în toate părțile și înțelese că se află pe o insulă fermecată, cu copaci semeți, pîraie argintii și flori parfumate, și cu păsări care se întrec în viers. Pămîntul era neted, așternut cu mușchi moale, pomii înalți și rămuroși, apele dulci, adierile îmbătătoare. Într-un cuvînt, era un adevărat rai. Căută nedumerit spre florile din preajmă, adulmecîndu-le mirosul și înțelese că în jurul lui erau numai trandafiri și șofran... Dar nimic nu-l ului mai tare ca mîrgăritarele și nestematele răspindite prin iarbă, care-și aruncau săgețile de lumină în noapte“ (*Muhsin și cele două vrăjitoare*).

Dintre toate basmele arabe, cele mai interesante și mai gustate par însă a fi cele alcătuite după modelul celor *O mie și una de nopți*, folosind acel stil baroc, cu multe complicații și numeroase personaje, cu o construcție supraetajată, așa-numita poveste în poveste (*Prințesa care nu vorbise niciodată*, *Povestea celor două perle negre*, *Omul care n-a avut nici o zi nenorocită*, *Noaptea neînfricaților*, *Fata pescarului*). Basmele menționate din antologia de față amintesc de basmele Șeherezadei ; tema din basmul principal — basmul cadru — servind numai ca pretext pentru înlănțuirea celorlalte. O altă structură asemănătoare cu cea a basmelor din *O mie și una de nopți* întîlnim, de pildă, în *Bătrîna cea vicleană și sultanul păcălit* sau în *Baba și șeitanul păcălit*. Vicienia fără seamăn și tertipurile folosite de bătrîna poznașă dezlănțuie o adevărată furtună în orașul și palatul sultanului, ba chiar în întreaga împărăție, episoadele succedîndu-se cu repeziciune, crescînd în amploare și antrenînd după ele din

ce în ce mai multă lume, iar apogeul aduce cu el finalul basmului și triumful dreptății pe care o stabilește, în mod firesc, sultanul.

Pe lângă bogăția de motive și învățături moștenite de la tradiția literaturii orale arabe vechi, basmul arab a împrumutat și o serie de elemente care țin atât de conținut cât și de structură și stil, de la basmul european și cel oriental în general. În basmele *Prințesa care nu vorbise niciodată* și *Fata regelui mărilor*, de exemplu, apare motivul păpușii care capătă suflet și glas și care ne duce cu gândul la Pinocchio al lui Collodi sau la povestirile lui Hoffman.

Unele influențe comune ale tradiției orale și ale credințelor și mitologiilor orientale fac ca basmele arabe, persane și turcești să aibă multe asemănări în ceea ce privește stilul, tematica, structura și chiar personajele. Asupra personajelor feminine se insistă întotdeauna, acestea fiind descrise cu multe detalii, metafora comună pentru frumusețea lor fiind luna, iar personajele masculine sînt de obicei tineri dintre însușirile cărora cele mai apreciate sînt vitejia, curajul și onoarea. Eroii obișnuïți, comuni tuturor acestor basme sînt emiri, sultani, califi, negustori bogați, șelhi, tineri curajoși care înfruntă soarta, bătrîni înțelepți. Personajele comune, cu puteri supranaturale sînt vrăjitoarele, ginnii, divii — ființe fabuloase care-i încurcă sau îi ajută pe oamenii obișnuïți. Personajele secundare ale basmelor sînt, de asemenea, comune, fiind alcătuite din categorii foarte diverse — neveste curioase care încalcă poruncile, femei necredincioase, hoți, bătrîne șirete, cadii, oșteni, servitori, paznici, vînători etc.

Întîlnim în aceste basme și personaje comune care poartă același nume : Juha, eroul istorioarelor asemănătoare anecdotelor lui Păcală, Cheliușă, eroul modest care se dovedește a face minuni de vrednicie, înțelepciune și vitejie, Molla înțeleptul, subiectul unor întîmplări pline de neprevăzut și de haz, care conduc întotdeauna la concluzii pline de învățături.

Tot în cadrul caracteristicilor comune ale acestor basme putem aminti acele obiecte vrăjite care acționează singure, răsplătind sau pedepsind oamenii, păsările și animalele care recompensează faptele bune, ca și micile trucuri ce declanșează și complică acțiunea basmelor : încălcarea poruncilor, cutia, odaia și cetatea interzise, frunzele, florile și nuielele care vindecă bolile sau lecuiesc metehnele, numerele fatidice care condiționează soarta eroilor — trei, șapte, treizeci, patruzeci, personajele sau eroii consacrați purtători ai binelui, cei care ies întotdeauna învingători în lupta cu principiul răului și care sînt de obicei tineri, în special mezinul, cel mai mic dintre cei trei frați, cel care învinge forțele răului și în basmele românești.

De altfel, mai pot fi amintite și alte teme și motive asemănătoare celor din basmele românești : cei trei frați care pornesc în lume, victoria fiind în cele din urmă a celui mai mic, istețimea omului simplu care-i învinge pe uriași, suveranul cetății care nu are copii și pe care soarta îl blagoslovește într-un tîrziu cu moștenitori, familia unor oameni simpli fără copii care spre apusul vieții primesc un copil ce se dovedește a fi binecuvîntat de zîne, relația dintre frații și surorile vitrege, prietenia și dușmănia de o viață, viclenia mamei vitrege, răutatea soacrei și încercările la care este supusă nora, baba cea vicleană care îl păcălește și pe diavol, femeia care nu poate păstra nici o taină, soția necredincioasă, balaurul cu șapte capete care păzește comorile, inelul și oglinda fermecată, calul năzdrăvan, pantoful sau inelul pierdut după care este recunoscută adevărata mireasă etc.

Poveștile cu animale reprezintă un tip de povestire cu caracter sapiențial deosebit de gustat la arabi ; unele dintre ele foarte asemănătoare și construite în același stil cu fabula clasică cuprind un preambul, apoi desfășurarea acțiunii — întotdeauna cu tîlc — și încheierea care reprezintă morala. Eroii acestor povestiri sînt animalele cu trăsături specifice care au o semnificație universală : leul care simbolizează puterea absolută, lupul caracterizat prin lăcomia haină, vulpoiul — cea mai șireată ființă, corbul — simbolul înțelepciunii, ciinele asociat cu ideea prieteniei adevărate.

Eroii acestor povestiri se comportă cel mai adesea ca oamenii ; au aceleași necazuri și ocupații ca aceștia, se agită după hrană și se zbat pentru soarta copiilor lor (*Jinjl și Rabab*), se confruntă cu necredința, înșelăciunea și lăcomia, supraviețuiesc prin înțelepciune (*Leul, lupul și vulpoiul*) sau se angajează într-o competiție care să le demonstreze superioritatea, răzbindu-și infringerile uneori prin forța minții (*Corbul și vulpoiul*).

De altfel, nota sapiențială se descifrează cu ușurință aproape în toate basmele și poveștile arabe ; atît în cele în care elementele fantastice sînt predominante, cît și în povestirile cavaleresti sau istorice, în povestirile construite pe elemente din realitatea obișnuită sau în povestirile cu animale. Aproape toate pun în evidență pe de o parte virtuțile morale, pe de altă parte slăbiciunile și defectele. Sînt subliniate în special virtuțile funciare ale arabului beduin atît de mult prețuite, precum vitejia, curajul, prietenia, fidelitatea, sinceritatea, generozitatea, ospitalitatea, toleranța, cum-pătarea, onoarea, fiind în același timp dezavuate defecte, precum lășitatea, necredința, înșelăciunea, minciuna etc. Slăbiciunile apar aproape întotdeauna alături de virtuți, contrastul fiind edificator prin el însuși. Multe povestiri recurg la enunțarea directă a unor sfaturi pe care cei tineri le primesc de la părinți sau bătrîni înțelepți, iar valabilitatea lor este demonstrată prin peripețiile și încercările la care viața îi supune pe cei ce nu țin seama de ele (*Prietenii la ban și părteni ai lui Satan*).

Dacă cele mai multe din basmele și povestirile arabe au un stil alert, plin de vioiciune, cele culese și înregistrate în dialectele vorbite într-o țară sau alta se caracterizează printr-o limbă extrem de vie și expresivă, oralitatea conferind acțiunii multă mișcare, dînd impresia unui teatru popular ce se desfășoară înaintea ochilor cititorului, imprimînd personajelor o viață aparte, trăsături foarte bine conturate și mai ales reușind să păstreze acel umor particular al povestirilor picarești. În această categorie ocupă un loc aparte snoavele din ciclul eroului popular Juha (*Cu neputință să împaci toată lumea*), cele a căror protagonistă este o bătrînă hîtră și șugubeață ce reușește să-i păcălească pe toți (*Bătrîna cea is-*

teață și sultanul păcălit) sau povestirile în care eroul, datorită hazardului, ajunge în situații absurde, reușind în final să-l tragă pe sfoară și pe calif. Umorul și ascuțimea minții sînt trăsături esențiale ce îl fac pe eroul basmelor și povestirilor arabe să învingă toate piedicile și să izbîndească în cele din urmă. Chiar dacă este ajutat sau împiedicat în acțiunile lui de elemente fantastice și ființe fabuloase, eroul basmelor arabe este de cele mai multe ori un om simplu, care trudește din greu să-și țină zilele, zbătîndu-se între vitregiile soartei și ale naturii. În final, omul animat de sentimente alese izbîndește grație inteligenței, hărniciei, chibzuinței și abilității — atribute esențiale care îl fac să apară superior chiar și forțelor înzestrate cu puteri supranaturale.

Complicata împletitură de real și fantastic, de vis și realitate, de real și imaginar cu bogăția simbolurilor converg la alcătuirea unui mesaj al basmului arab, asemănător cu cel al basmului tuturor popoarelor — triumful binelui asupra răului, al adevărului asupra minciunii, al frumosului asupra urîtului — așa încît lumea înfățișată să apară ca o lume a dreptății și a frumuseții, a speranței și a binelui.

NICOLAE DOBRIȘAN

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Basmele și povestirile incluse în antologia de față au fost selectate din culegerile *Asatir shaabiyya min qalb jazirat al-Arab* (*Povestiri populare din inima Peninsulei Arabe*), vol. I — 1966, vol. II — 1968, vol. III — 1969, vol. IV — 1970, Dar ath-thaqaga, Beirut, întocmită de Abd al-Karim al-Juhayman, și *Qisas Shaa-biyya 'iraqiyya* (*Povești populare irakiene*), Bagdad, 1938. Cea mai mare parte a basmelor din volumul al doilea al antologiei au fost selectate din paginile revistei irakiene de folclor *Al-Turath ash-shaabi* (*Tezaurul popular*), numerele apărute între 1969—1982), editată de Ministerul Culturii din Irak.

Am socotit potrivit să introduc în antologie diverse forme ale eposului popular arab : basme propriu-zise, povestiri, legende, snoave și scurte ilustrări ale originii unor proverbe și zicători, așa cum au circulat ele în creația orală arabă.

N. D.

Noaptea neînfricaților

BABA ȘI ȘEITANUL PĂCĂLIT

Copiii se așezară roată în jurul bunicii, care după ce-i numără din ochi, le grăi astfel :

— În seara asta am să vă spun povestea unei babe care a ajuns la aprigă gilceavă cu Șeitan din pricină că și ea și el puneau la cale aceleași belele, împinși de viclenie și de setea de-a semăna zădărnici între oameni. Și poate c-ați auzit sau poate că n-ați auzit — și-atunci o să aflați de la mine — că oamenii din aceeași breaslă ajung întotdeauna să se războiască și că din lupta asta cei slabi cad învinși iar cei puternici rămân în picioare. Aș mai vrea să știți, voi copii, că babele sînt femei tare afurisite și că acela care nu ține seama de șiretenia lor nu este decît un neghiob sau un ageamiu. Adevărat că forța brațelor le slăbește, dar au în schimb o minte și o limbă ascuțite care le ajută să facă adevărate minuni.

După un început atît de îmbietor, copiii se arătară curioși foarte să audă povestea și strigară în cor :

— Abia așteptăm s-o auzim !

— Nu strigați, năzdrăvanilor ! îi potoli bunica și-apoi porni să depeze povestea.

Se zice că undeva într-un colț de lume trăia odinioară, în vremuri de demult, o babă căreia i se dusesse faima c-ar fi atît de șireată, atît de șireată încît și Șeitan ajunsese să se teamă de ea, căci nu de puține ori îi răs-

turna și lui planurile și-i încurca ște. Și într-o bună zi se trezește baba cu Șeitan — căruia i se făcuse lehamite de ea — că dă buzna în casă și-i zice așa pe nepusă masă :

— Știi ce ? Una din două : sau îmi lași mie tărîmurile astea și-ți alegi sălaș în altă parte, sau eu îmi iau cîmpii și plec unde-oi vedea cu ochii !

— Ba să știi că eu n-am de gînd să plec din meleagurile mele nici în ruptul capului ! i-o reteză baba scurt. Și nu-ți zic nici ție să pleci. Faci cum poțeste ! Dacă vrei să stai, poți să stai ! Dacă vrei să pleci, n-ai decît !

— Eu aș avea o părere... o luă diavolul pe ocolite.

— O părere, zici ? Ia s-auzim, despre ce e vorba ? tre-sări baba, arătîndu-se curioasă.

— Aș zice ca unul dintre noi — fie tu, fie eu — să stîrnească niscăi pricină sau chiar gîlcevi și pe urmă să vină celălalt să le dezlege și să readucă apele în matcă... Și cel care o să se dovedească mai meșter rămîne stăpîn peste plaiurile astea, iar cel înfrînt își ia tîlpășița de-aici... Ei, ce zici, te prinzi ?

Baba se învoiește și fără să mai stea pe gînduri pornește a-l iscodi :

— Vrei să născocesci tu pricinile și eu să le dezleg sau le scornesc eu și tu le descîlcești ?

— Ba zic să le plăsmuiești tu ! o îmbie Șeitan.

Și după ce s-au înțelese ei ca baba să încurce ște, iar Șeitan să le descurce, s-au despărțit, vîzîndu-și fiecare de-ale lui. Baba o luă din loc cît ai bate din palme și se și apucă de treabă. Porni întins spre prăvălia unui neguștor de haine și țesături, se opri o clipă în ușa, apoi se apropie de stăpînul dughenei și după ce-i dădu binețe îi zise cu glas mîeros :

— Te-aș ruga, jupîne, să-mi alegi cea mai frumoasă țesătură pe care-o ai dumneata... Băiatul meu ține tare mult la o fată și mi-a cerut să-i caut niște veșminte mîndre pentru ea, oricît de scumpe ar fi...

— Vezi marfa asta ? începutu neguțătorul s-o ademe-
nească, luînd-o pe departe. Asta-i o țesătură rară și n-o
mai găsești nicăieri în altă parte... Abia a sosit cu ultima
caravană... Am primit-o acum două zile... porni el să la-
ude un val dintr-o țesătură fină, care se vedea că nu-i
de ici-de colo.

Baba luă valul cu pricina, plăti fără să se tocmească
și ieși grăbită, oprindu-se tocmai la casa negustorului, unde
prinse să bată în ușă stăruitor.

— Fata mea, a luat-o ea cu vorbe la fel de dulci pe
tînăra nevestă care s-a ivit prin ușa întredeschisă, m-a
apucat vremea rugăciunii de amiază¹ pe drum și casa
mea e destul de departe de-aici... Eu țin tare mult să fac
fiecare rugăciune la vremea ei și să nu scap nici una. Dacă
nu-i cu supărare, n-ai putea să-mi îngădui să intru în
casa dumitale ca să-mi fac rugăciunea ? Ți-aș rămîne tare
îndatorată...

Tinăra femeie îi răspunse la binețe și-i deschise ușa
larg, poftind-o să intre. Și, fără pic de șovăială, o îndrumă
spre dormitorul ei și-o îmbie să se așeze pe pat. Pe urmă
alergă să-i aducă apă să se spele, înainte de a-și face ru-
găciunea, și să pregătească o cafea, așa cum era obiceiul.
Dar de îndată ce tînăra nevestă închise ușa în urma ei,
baba se grăbi și ascunse valul de stofă sub perna de la
capul patului. Se spălă, își făcu rugăciunea, sorbi frumu-

¹ Rugăciunea (*salat*) este una din cele cinci îndatoriri funda-
mentale ale credincioșilor musulmani, unul din cei cinci „stilpi“
(*arkan*) ai religiei islamice — alături de profesiunea de credință
(*șahada*), postul (*sawm*) de treizeci de zile din luna Ramadan, îm-
părțirea pomenii prescrise sau darea pentru cei săraci (*zakat*) și
pelerinajul la Makka (*hajj*). În fiecare zi, credincioșii musulmani
au datoria de a face cinci rugăciuni la momente precise care sînt
anunțate de către muezini din minarete sau — în moscheile mai
mici — de pe o latură a clădirii ori din ușă. Momentele celor cinci
rugăciuni sînt : în zorii zilei, la amiază, după-amiază, la asfințit
și la vremea cinei. Fiecare rugăciune este precedată de abluțiune
sau spălarea rituală.

șel cafeaua, mulțumi cu vorbe mieroase și pe-aci ți-e drumul.

Negustorul se întoarce acasă seara târziu, după asfințit, așa cum făcea în fiecare zi. Mîncă, iar cînd dădu să se lungească în pat ca să-și mai dezmoștească oasele, băgă de seamă că perna e cu mult mai înaltă ca de obicei. O ridică și ce-i fu dat să vadă ? Sub ea se afla ascunsă chiar țesătura pe care-o vînduse el la vremea prînzului. Își aduse deodată aminte că baba voia s-o dăruiască fetei la care ținea băiatul ei nespus de mult. În clipa aceea rămase năucit și simți că i se face roșu înaintea ochilor. Își zise că fata pe care o iubea băiatul babei nu putea să fie alta decît nevasta lui. Va să zică soția lui pe care-o socotea credincioasă îl încornorează și el habar n-are ! Dă să doarmă, dar nu e chip să închidă ochii. Numai el știe cît s-a perpelit în noaptea aceea care i s-a părut fără sfîrșit. Cînd în văzduh începură să plutească primele fulguri de rază, sări din pat, o strigă pe nevastă-sa și o măsură cu privirea din creștet pînă-n tălpi.

— Ți-aduni lucrurile și te pregătești să te duci la ai tăi !... mormăi el cu năduf, fără nici un fel de altă lămurire.

Femeia făcu ochii mari și-l întrebă care-i pricina, dar nu fu nici un chip să scoată răspuns de la el, căci la vorbele ei rămase un n-aude n-a vede. Încercă ea să ghicească despre ce-ar putea fi vorba, dar în zadar. De ce, de nece, el rămase mai departe surd și mut. Neavînd de-ales, își zise biata femeie că e mai bine să nu cîrtească. Își adună în grabă cîteva lucruri și se pregăti de plecare, convinsă că nu poate fi vorba decît de-o toană trecătoare și că e mai nimerit să aștepte cîteva zile pînă ce se limpezesc apele.

Bărbatul îi ceru să-l urmeze și tot așa, fără să scoată nici o vorbă, o luă spre casa părinților ei, hotărît s-o lase acolo și să divorțeze de ea. Numai că tot avea un grăunte de îndoială în suflet și tocmai de aceea își zise că

nu trebuie să-și piardă cumpătul, fiindcă — așa cum se întâmplă întotdeauna — graba strică treaba.

Asta a fost prima dintre pricinile născocite de șiretenia babei.

În ziua următoare ce i se năzare ei ? Cînd află că emirul orașului e poftit la o petrecere rînduită de niște negustori bogați de pe ulița ei și că la un anume ceas din zi o să treacă pe dinaintea casei sale, se apucă numaidecît să prepare o licoare din miresme alese și felurite vopseluri și balsamuri și tocmai cînd stăpînul trecea prin fața ușii o turnă pe burlan. Emirul simți îndată parfumul și după ce privi cu luare-aminte jur împrejur, se întresă dacă licoarea care se scursese pe burlan era curată sau nu.

Baba, care între timp coborîse într-un suflet de pe terasa casei, se opri în ușă și-ncepu să se tînguie :

— Diavolița asta de fată îmi mînîncă zilele ! Mă cert cu ea mereu și-i spun să nu se mai spele pe cap în amiaza mare, dar nu vrea cu nici un chip să-mi asculte sfatul și face tot ce-i trăznește ei...

După ce se mai dumiri puțin, emirul pricepu că e vorba de balsamurile care se risipeau din apa care curgea pe burlan și gîndul îi alergă de îndată la fata aceea, întrebîndu-se cum o fi arătînd și cît era de frumoasă dacă apa cu care-și spălase părul răspîndește o mireasmă atît de îmbălsămată.

S-a dus el emirul la petrecere, dar numai de veselie nu i-a ars. Tot timpul i-au dat gîndurile tîrcoale, căci i se năzărise așa din senin că vrea s-o vadă pe fata cu pricina, ba chiar că vrea să se însoare cu ea.

A doua zi dis-de-dimineată trimise degrabă un sol la bătrîna guralivă ca să-i ceară fata de soție. Baba să plesnească de fericire, nu alta.

— De fapt eu pentru Înălțimea Sa mi-am crescut fata cu atîta grijă, sau pentru cineva pe măsura lui... bolbo-

rosește baba după ce-și mai vine în fire. Cu dragă inimă mă învoiesc și să fie într-un ceas bun !...

Pețitorul se întoarce într-un suflet la emir și-l vesti că bătrina s-a bucurat și s-a învoit să-i dea fata de soție. În zilele care-au urmat, scumpeturile, bunătățile și darurile de tot felul au curs spre casa babei fără contenire.

Curînd după aceea se încheie și contractul de căsătorie și se stabili chiar și noaptea nunții.

Și după ce toate astea fură tocmite, baba alergă într-un iureș la Șeitan și-i zise pe nerăsuflăte, dîndu-i ghes :

— Am venit după făgăduială. Ai de dezlegat două pricini : un bărbat care s-a despărțit de-o nevastă care există și un bărbat care s-a însurat cu o femeie care nu există. Acum să te văd pe unde scoți cămașa ! Eu le-am încurcat ! Pas de le dezleagă, dacă-ți dă mîna ! Trebuie să născocești ceva ca să-i scoți pe amîndoi din bucluc.

Șeitan chibzui îndelung, învîrtind cele auzite pe toate fețele și cînd pricepu că nu e cu putință să le descurce, își făcu drum pe la casa babei și se apucă de bunăvoie să-i mărturisească :

— Să știi că nu mă simt în stare s-o descurc nici pe una, nici pe cealaltă, necum pe amîndouă...

— Dacă așa ți-i vorba și eu o să mă dovedesc în stare să le dezleg, îți ții făgăduiala ? Adică, vreau să zic, părăsești tărîmurile astea așa cum ne-a fost înțelegerea ?

— De bunăseamă ! întărește Șeitan. Ce-am apucat să zic e bun zis !

Și-au făcut din nou un legămînt și chiar a doua zi baba și-a luat subha¹ și covorașul de rugăciune și-a cio-

¹ Subha sau misbaha sînt termenii prin care se desemnează diverse tipuri de rozarii. Ambele cuvînte derivă de la rădăcina *sbh* care are sensul general de „a slăvi (pe Allah)“. Rozariul a fost împrumutat de musulmani de la indieni sau de la creștinii orientali prin secolul al IX-lea și s-a răspîndit mai ales în cercurile misticilor. Se cunosc diverse tipuri de rozarii, în funcție de numărul mărgelelor care intră în alcătuirea lor. Cel mai uzual din-

cănit în ușa negustorului, unde lăsase valul de stofă. I-a deschis chiar negustorul și după ce și-au dat binețe, a poftit-o în salonul de musafiri.

— Acum cîteva zile, începu baba cu o voce repezită, am poposit în casa asta, căci m-a apucat vremea rugăciunii pe drum, și-am uitat un val de stofă pe care tocmai o cumpărasem pentru logodnica feciorului meu... Te-aș ruga s-o cauți și să mi-o dai înapoi, căci sînt o bătrînă nevoiașă și n-am cu ce să-i cumpăr alta...

N-apucă bătrîna să-și isprăvească bine vorbele și bărbatul simți că i se ia o piatră grea de pe inimă. Alergă glonț și se întoarse cu valul de stofă, înmînîndu-l bătrînei. La aflarea acestei vești, care părea să fi coborît din cer, porni să-l slăvească în gînd pe Allah, căci nu mai avea nici urmă de îndoială pentru nevinovăția soției și să se căineze amarnic pentru că o învinuise pe nedrept.

Pe urmă o luă la picior și nu se mai uită înapoi pînă cînd ajunse la casa socrilor. Ciocăni, îi deschiseră și ceru să rămînă între patru ochi cu nevasta lui. Din fericire, nu se grăbise nici cu divorțul, nici cu învinuirile împotriva ei sau a neamului ei.

— Tare neîndurător te-ai purtat cu mine în ziua aceea și nici acum nu pricep de ce... îl mustră tînăra soție cînd rămaseră singuri.

— Este adevărat că m-am pripit și am fost nedrept, dar crede-mă că nici pînă astăzi nu știu de ce m-am pur-

tre ele era cel alcătuit dintr-o sută de mărgele corespunzător cu numărul epitetelor lui Allah (nouăzeci și nouă), la care se adaugă și numele propriu-zis. Dar tipul cel mai comun de rozariu din timpurile moderne este alcătuit din treizeci de mărgele, separate în trei grupuri de alte două mărgele ceva mai mari. Mărgelele sînt confecționate din os, corn sau lemn aromat, dar există și exemplare valoroase, confecționate din ambră, argint, aur, sîdef, fildeș și pietre prețioase. Alături de scopurile religioase, rozariul ocupă un loc important în superstițiile arabilor musulmani și creștini, dar trecerea mărgelilor printre degete, de multe ori în mod inconștient, a devenit un obicei comun în toate țările arabe, la persoane de credință, vîrstă, formație și poziție socială diferită.

tat așa, își recunosc el vina plin de căință. Cred că eram în săptămîna chioară... Nu-mi dau nici eu seama ce m-a apucat. Tu nu ai nici o vină în treaba asta. M-am supărat și eu, vorba aceea, ca văcarul pe sat... Am greșit, fără îndoială, și-mi cer iertare. Totodată sînt gata să-ți dau orice despăgubire pentru daunele pricinuite...

— Eu nu-ți cer nimic anume. Las la gustul și la alegerea ta... răspunse nevasta bucuroasă că scăpase de belea.

Și, promițîndu-i marea cu sarea, neguțătorul își luă nevasta de mîna și se întoarse cu ea acasă. Astfel apele reveniră la matca lor și una din cele două pricini își găsi dezlegarea.

Cu asta am scos-o eu la capăt cum am scos-o, își zise baba în gînd, dar să vedem acum ce fac cu cealaltă pricină care e mult mai încîlcită. Noaptea nunții e din ce în ce mai aproape, iar de mireasă nici vorbă.

Toate pregătirile pentru nuntă erau pe isprăvite și baba tot își mai bătea capul și scormonea prin tolba ei cu viclenii, căutînd trucul izbăvitor. Și tot cotrobăind așa, iată că-i vine ideea salvatoare. Face ce face și găsește un trunchi de palmier. Îl așază pe cap și aleargă cu el degrabă spre puțul adînc din apropierea moscheii. Își rotește ochii în toate părțile și cum era singură-singurică pe uliță, trosc cu bușteanul în ochiul de apă din fundul puțului. Zgomotul bușteanului la izbirea apei s-a auzit destul de deslușit prin împrejurimi. Și unde nu se pornește baba să urle și să bocească de credeai că una-două i se sfișie inima.

— Fata mea ! Săriți ! Mi s-a înecat fata în puț ! Săriți, oameni buni ! Ajutoor !

Cum toate astea se petreceau pe la vremea rugăciunii, ¹

¹ Ziua de vineri (*jum'a* „adunare“) este ziua săptămînală a cultului public în islam. Ea a fost aleasă de profetul Muhammad, fiindcă aceasta era ziua tîrgului săptămînal din orașul Al-Madina, unde veneau locuitori ai oazelor din împrejurimile orașului. Această origine a slujbei religioase explică și momentul zilei la

cînd moscheea era ticsită, la auzul țipetelor imamul ¹ întrerupse închinăciunea și alergă afară într-un suflet, urmat de puhoiul de lume care porni a forfoti în jurul bătrînei.

— Ce s-a-ntîmplat ? Ce s-a-ntîmplat ? întrebau toți deodată, dar nimeni nu se interesa mai abitir decît emirul orașului, care se afla printre credincioșii din moschee.

Baba izbuti să-i lămurească printre sughituri că fiica ei a alunecat în fîntînă și s-a înecat. Emirul porunci să coboare de îndată unul din slujitorii săi pentru a încerca s-o scoată pe frumoasa fată, dar baba se împotrivi cu înverșunare și începu să se rățoiască la toată lumea :

care are loc, destul de incomod pentru zonele cu clima foarte caldă, respectiv amiaza, adică vremea care precede închiderea tîrgului.

La începutul islamului slujba religioasă din ziua de vineri avea și o semnificație politică, fiind considerată dovada unității din cadrul comunității musulmane și implicînd și manifestarea credinței față de calif ori față de guvernatorul care conducea slujba sau al cărui nume era menționat în predică.

Participarea la slujba de vineri este considerată o îndatorire obligatorie pentru toți bărbații adulți care locuiesc într-o localitate și, acolo unde era posibil, ea avea loc la o singură moschee din oraș. Cereemonialul slujbei din ziua de vineri constă în chemarea la rugăciune (*'azan*), rostită în interiorul moscheii, predică (*khutba*) și rugăciunea (*salat*) colectivă.

Ziua de vineri nu este în mod obligatoriu zi de repaus. În perioada de la începutul islamului era chiar dezaprobată practica de a nu lucra vinerea, imitîndu-se prin aceasta ziua sărbătorii săptămînale a comunităților iudaică și creștină. În perioada modernă, ziua de vineri a devenit în cele mai multe state musulmane o zi de repaus săptămînal oficial. Un număr mai mic dintre ele au ales pentru acest scop ziua de duminică.

¹ Termen prin care se desemna inițial conducătorul unei caravane. De aici, în sens figurat, cuvîntul a ajuns să însemne „conducător moral, model (urmat de alții)”, iar în zilele noastre, în sens comun, desemnează pe conducătorul credincioșilor în timpul rugăciunii.

— Nu, pentru numele lui Allah ! țipă ea. Nimeni în afară de mine n-are voie să coboare ! Cum aş putea îngădui s-o vadă cineva în halul în care este ?

— Dar dumnetă ești prea firavă și mă tem că n-o să poți face mare lucru... mai încercă emirul. Nu-i un fleac să scoți un om din fundul fântinii...

— Fie ce-o fi, nimeni în afară de mine n-are voie să coboare și s-o vadă în halul în care este sărmana de ea... se oțări baba tînguios, căci ea știa una și bună. Chiar dac-ar fi să rămîn și eu acolo...

Cîr-mîr, emirul se înduplecă și încuviințează să coboare baba. De unde, de neunde se aduseră cît ai clipi din ochi cîteva scinduri. După ce le legară la capete cu niște funii, baba se așeză pe ele și coborî încet în fundul puțului. Dar cînd ajunsese deasupra apei, ce-i fu dat să vadă ? Într-o mică grotă se adăpostise un pui de ginni, trist și amărît.

Cînd o zări pe cotoroașta cea hîdă, holbîndu-se la el printre rosturile scindurilor, ginnul cel mic izbucni într-o hohotire de rîs atît de năstrușnică, încît i se cutremură tot trupul și-i plesni pe dată o gîlcă ce-i crescuse de la o vreme în gît și nu-i mai îngăduia să înghită strop de mîncare sau de apă. Din pricina asta ajunsese atît de prizărit și de slăbănog. Dar cîte nu pătimise sărmanul de el ! Iar bieții părinți erau și ei cu inimile sfîșiate de durere. Ce leacuri nu încercaseră ca să-l tămăduiască, dar fără nici un folos. S-au perindat să-l vadă toți tabibii din neamul ginnilor, dar n-au făcut nici o ispravă. Ajunși la deznădejde, cînd au văzut că i-a pierit pînă și graiul, l-au lăsat singur în grotă așteptînd de la o zi la alta să-și dea duhul.

Și iată minunea minunilor ! Slușenia babei și caraghioslicul ei, în stare să stîrnească chiar și rîsul mamei care și-a pierdut pruncul cu o zi în urmă, l-a zguduit atît de tare pe micul ginn, încît, eliberat de gîlma din gît, se porni de îndată să țipe, cerînd mîncare și apă, căci era

gata să se stingă de foame și de sete. Îi aduseră fără zăbavă mîncare și apă din belșug și imediat viața i se strecură din nou în trup, făcîndu-l să se înzdrăvenească văzînd cu ochii.

Cît s-au mai bucurat părinții cînd au văzut că le-a scăpat odorul cu zile, după ce pierduseră orice nădejde să vadă o minune ca asta și-și ziseseră că n-au decît să se supună ursitei. Dar iată că tocmai cînd erau încredințați că nu i-a mai rămas nici o scăpare, copilul ginnilor începe să se înzdrăvenească și să prindă viață. Fără să stea pe gînduri, prinseră a se interesa în dreapta și-n stînga cine stîrnise rîsul odraslei lor și-i adusesese astfel tămăduirea, pentru a-l răsplăti pe binefăcător așa cum se cuvine.

— Cotoroața asta ! le lămuri ginnul cel mic, arătînd cu degetul spre baba din fundul fîntînii.

— Copilul nostru s-a tămăduit datorită ție, bătrînico ! Tu l-ai mîntuit de suferință și i-ai redat viața cînd noi pierdusem orice nădejde, îi zise tatăl micului ginn, apropiindu-se de ea. Ție îți datorăm viața lui, așa că ne poți cere orice-ți pofteste sufletul, o mai îmbie el.

— Dacă așa ni-i vorba, își luă baba inima în dinți, apoi eu n-am a vă cere nimic altceva, dacă m-ați scoate din buclucul în care m-am băgat cu emirul orașului. Adică să-mi găsiți o mireasă la care să poată intra cînd vine sorocul nunții...

Și baba îndrăzni să-și deschidă inima și să le spună toată tărășenia cu emirul și păsul ei.

— Prea bine ! îi luă ginnul vorba din gură. Numai un bob zăbavă și cererea-ți va fi împlinită !...

Și ce-i fu dat să vadă ? De unde, de neunde, se ivi o fată cu boiul mlădios și chipul ca o lună plină, și-atît de frumoasă, atît de frumoasă cum nu se mai afla alta pe lume.

— Vestе bună ? Vestе bună ? urla lumea adunată în gura puțului. E teafără fata ?

— Bucurați-vă ! Bucurați-vă, căci fata n-a pățit nimic ! îi liniști baba.

Atunci fu din nou coborît podețul cu funiile și le traseră afară, mai întâi pe fată și pe urmă pe bătrînă. Lu-me-a se îngrămădi buluc s-o ferească pe bătrînă pentru că-i scăpase fata cu viață, iar ea întîmpină urările mulțumită și veselă nevoie mare.

Cînd veni și rîndul emirului, ea aduse vorba despre nuntă și-i șopti la ureche, așa ca să audă numai el :

— Iacăt-o pe fata mea ! Nu i s-a întîmplat nimic rău, slavă lui Allah ! E teafără, așa că nunta poate să aibă loc fără nici o adăstare, în noaptea stabilită.

Emirul se bucură și el de bunăseamă, căci se temuse nițeluș că va trebui amînată noaptea nunții din pricina acestei întîmplări nefericite.

Și după ce se isprăvi și pricina asta, baba se opri drept la sălașul lui Șeitan.

— Ei, acum ce mai ai de zis ? îl ia ea din scurt. Uite că am descurcat cele două pricini cu bine. Acum ce-ai de gînd ? Te ții de cuvînt ?

Șeitan încercă mai întâi s-o scalde și-i răspunse cam în doi peri, dar pînă la urmă n-a avut încotro și se văzu nevoit a mărturisi că baba s-a dovedit mai vicleană decît el. Și cum apucaseră să facă legămîntul dinainte, nu mai putu să dea înapoi și trebui să-și ia tîlpășița. Și dus a fost, lăsînd-o pe baba care-l trăsese pe sfoară să hălăduiască și să viclenească prin tărîmurile-acelea.

KULAYB ȘI AL-MUHALHIL

A fost odată ca niciodată. Au fost odată, demult, la început de vremi, două triburi ¹ la fel de renumite ; unu!

¹ În genealogia arabă tradițională, tribul (*qabila*) este o subdiviziune a unei comunități naționale numite *ș'a'b* (termen care s-a generalizat în epoca modernă cu sensul de „popor“).

se chema Bakr¹, iar celălalt Taghlib². Și-avea tribul Taghlib un cîrmuitor de toată isprava, prețuit și ascultat pentru destoinicia și pentru vitejia lui în luptă. Și-l chema pe cîrmuitorul despre care vă povestesc eu acum Kulayb.³ Iar dacă neamul său îl iubea și-l respecta atît de mult, era pentru că toate celelalte triburi îl cunoșteau și se fereau s-ajungă la gîlceavă cu el, așa încît nimeni nu îndrăznea să nesocotească bunurile lui sau ale supușilor lui. Și cînd intra Kulayb în cortul său, apoi picior de om nu mai avea voie să se apropie, căci rînduise ca nici un muritor să nu-i poată tulbura liniștea.

Kulayb mai avea și un frate, de același sînge cu el, la fel de viteaz și vestit, care se numea Al-Muhalhil⁴. Dar cu toate că era un om destoinic, nu putea fi și el cîrmuitor de trib, întrucît tribul nu putea avea decît un singur

¹ Banu Bahr, „tribul Bakr“, este un vechi trib arab beduin, ale cărui locuri de pășunat se întindeau de la Al-Yamama — din Arabia Centrală — peste Nedjd, pînă la coasta Golfului Arab și Mesopotamia.

² Banu Taghlib, „tribul Taghlib“, a fost unul din cele mai mari triburi arabe de origine yemenită. Din sudul Peninsulei Arabe, unele ramificații ale sale au migrat în Nedjd și Al-Hedjaz, iar de aici spre granițele Șamului și Mesopotamia.

³ Kulayb ben Rabi'a a fost unul din șefii puternicului trib Taghlib în secolul al V-lea. Conform tradiției, în fruntea unei puternice confederații de triburi, el i-a înfrînt pe regii din Himyar, dobîndind o poziție dominantă în Arabia sudică și centrală. După aceste victorii, el și-a luat titlul de „rege“, într-o perioadă în care s-a conturat o tentativă de constituire a unei organizări politice superioare celei de tip tribal beduin, probabil după modelul regatului Lakhmizilor din Al-Himyar, situat nu departe de locurile de baștină ale triburilor Taghlib și Bakr. Aroganța și mîndria lui Kulayb au devenit proverbiale: zicala „Mai semet decît Kulayb ben Rabi'a“ se mai aude și astăzi.

Poezia și tradiția arabă atribuie temperamentului său izbucnirea așa-numitului război al Basusei — o vrajbă între triburile Taghlib și Bakr care ar fi durat patruzeci de ani, așa cum se poate deduce și din legenda inclusă în antologia de față.

⁴ Al Muhalhil (porecla lui 'Adiyy ben Rabia, m. 531) este unul dintre cei mai vechi poeți arabi.

conducător, căci așa era rînduiala. Vorba ceea, un trib nu poate avea două căpetenii în același timp, tot așa cum nu se pot priponi doi cai la același stănog și nu pot intra două săbii în aceeași teacă. Și-a lăsat Al-Muhalhil rosturile tribului în grija fratelui său, iar el s-a năvălit la mîncare și băutură și la alte plăceri de soiul ăsta și-o ținea tot în ospete, innădind ziua cu noaptea. Și nimeni nu cuteza să se apropie de el și să-l trezească atunci cînd îl fura somnul, căci dăduse aspră poruncă să fie lăsat în apele lui pînă ce singur deschidea ochii și-atunci o lua de la capăt cu petrecerile și ospetele.

Și-a tot dus-o Al-Muhalhil așa o vreme, dar într-un rînd s-a întîmplat ca tribul său să-și părăsească vechiul sălaș în căutarea unor pășuni mai bune. S-au făcut toate pregătirile și înainte de faptul zilei oamenii s-au așternut la drum, mîinindu-și turmele de vite din urmă. Al-Muhalhil, însă, a rămas sforăind în cortul lui, căci nu îndrăznise nimeni să-l trezească. Cam pe la vremea chin-diei au poposit în noul loc de pășunat și cum necum, Kulayb și-a adus aminte de fratele lui. S-a uitat el în dreapta și-n stînga, și-a petrecut privirile peste toate chipurile din peajmă, dar pe frate-său ia-l de unde nu-i ! Al-Muhalhil nicăieri ! Cînd i-a iscodit pe slujitori să vadă ce știu de soarta lui, i-au răspuns nepăsători că l-au lăsat dormind în cort. Singurul om care avea voie să-l trezească era fratele său Kulayb, așa încît acesta s-a văzut nevoit să ia cale-ntoarsă și să calce drum de-o zi înapoi. Nimeni altcineva nu se încumeta a-l trezi. Dac-a ajuns Kulayb la locul de unde pornise tribul în fapt de ziuă, s-a oprit în fața cortului, în care Al-Muhalhil sforăia de zor, părăsit și uitat de toți.

— Al-Muhalhil ! Al-Muhalhil ! a pornit să-l strige în gura mare.

Cînd a auzit ca prin vis că-i pomenește cineva numele, Al-Muhalhil a sărit din somn, strămutîndu-și fălcile, cu ochii scăpărînd scînteii de mînie. Puțin a lipsit

să se repeadă la sabie. Dar cînd s-a trezit cu fratele său lîngă el i s-a tăiat inima și-a lăsat-o mai moale.

— Grăbește-te și ia-o după mine, căci tribul a plecat de mult spre alte pășuni ! l-a îndemnat Kulayb fără alte lămuriri și-a pornit degrabă călare pe cămila lui ageră.

Al-Muhalhil și-a tras în fugă pe el veșmintele și-a pornit în urma cămilei desculț. A alergat ce-a alergat, pînă ce Kulayb și-a dat seama că l-au răzbit ghimpii și glodurile. Atunci s-a îndurat, i-a aruncat peste umăr niște sandale și i-a poruncit să le încalțe. După ce și-a pus încălțările și și-a simțit tălpile apărute, i-a fost mai ușor și inima i-a dat ghes să meargă mai departe.

— Cînd ai încălțat sandale, după ce-ai mers desculț, e ca și cînd ai fi călare... a îngăimat el încîntat, așa fel încît să-l audă Kulayb.

Cei doi și-au văzut mai departe de drum fără să mai scoată vreo vorbă. Cînd într-un tîrziu Kulayb s-a întors iarăși spre fratele său și-a băgat de seamă că e frînt, și-a ingenuncheat cămila lîngă el și i-a poruncit acestuia :

— Încalecă !

Cînd s-a văzut Al-Muhalhil pe spinarea cămilei și-a început să simtă odihna în ciolane, i-a venit inima la loc de-a binelea și-a îngăimat din nou cîteva vorbe :

— Călărețul e sultan...

Și de-atunci vorbele astea rostite de Al-Muhalhil și prinse din zbor de Kulayb au trecut în gura lumii și le-auzuzim și astăzi rostite în chip de proverbe.

Intr-un tîrziu au ajuns și cei doi frați la tribul lor cu bine. Și-au rămas vitele tribului la păscut pe meleagurile acelea noi săptămîni în șir. Numai că într-o bună zi Kulayb s-a trezit cu cămila unei femei ce se numea Basus ¹,

¹ Al-Basus bint Munqiz ben Salman at-Tamimiyya este numele unei femei legendare din saga preislamică (*ayyam al-arab*), vinovate de uciderea lui Kulayb ben Rabi'a și de războiul care îl poartă numele (*harb Al-Basus*), izbucnit între triburile Bakr și Taghlib. După legendă, în timp ce stătea cu nepotul ei Al-Jassas

din tribul Bakr care sălășluia prin preajmă, intrînd în pășunile pe care el le socotise a fi numai și numai ale lui. Atunci mina lui Kulayb s-a repezit într-o străfulgerare spre tolbă și-a tras din ea o săgeată cu care a țintit ugerul cămilei lui Al-Basus, făcînd ca sîngele să i se amestece cu laptele. Cămila a alergat mugind îndurerată spre stăpîna ei. Și era biata cămilă singura avere a sărmanei femei, căci de ea, de laptele și de puii ei atîrnau zilele femeii și toate nădejtile erau legate de bietul animal. Din pricina asta femeia și-a pierdut mințile și-a urlat cît au ținut-o puterile, rostind vorbe prevestitoare de rău :

— Ce umilînță, neam al lui Bakr !

Tot tribul a auzit vorbele ei. S-a iscat larmă și forfotă și lumea s-a îmbulzit în juru-i. Lîngă ea s-a oprit Jassas — un viteaz din tribul Bakr, cu a cărui soră se însoțise Kulayb. A luat-o de mîină, încercînd s-o potolească și să-i dea curaj.

— Liniștește-te mătușă ! a îndemnat-o el. Nu ne sili să scoatem sabia căci s-ar putea stîrni între Bakr și Taghlib un război ce n-o să se mai stingă niciodată... Cere-mi mie ce dorești pentru despăgubire !...

— Dar asta-i o rușine ce nu poate fi spălată de toate apele din lume... s-a căinat bătrîna. Nu cred să fie umilînță mai mare ca asta ! Mi-a fost călcată în picioare cîntea, căci mi-au rănit singura mea cămilă... Zeci de alte cămile de-mi vor fi aduse în locul ei, rușinea tot nu va fi ștearsă... Nimic n-o poate înlocui !...

Jassas a stăruit s-o împace, dar n-a fost chip. Ce nu i-a pus dinainte drept despăgubire ! Dar totul a fost în

— cumnatul lui Kulayb — și își păstrea cămila pe o pășune aleasă de Kulayb, fără să țină seama de cutumele beduine, acesta i-ar fi ucis vita. Ofensat de această violare a ospitalității, Al-Jassas l-a ucis pe Kulayb, ceea ce a antrenat un război îndelung între cele două triburi, cam pe la anul 530, căruia i s-a pus capăt după aproximativ patruzeci de ani printr-o pace încheiată la Dhu al-Majaz, sub auspiciile Makkâi.

zadar, căci ea o ținea pe-a ei, că nu poate exista alt preț pentru cămila rănită decît răzbunarea, chiar dac-ar fi să se iște război între Bakr și Taghlib — cele două triburi surori.

— Te rog un singur lucru ! a schimbat Jassas vorba, văzînd că nu e cu putință s-o înduplece. Dă-mi răgaz pînă mîine, căci fac legămînt să mă răzbun pe nelegiuitul care ți-a săgetat cămila-ți cea fără pereche !

A doua zi, cînd nici o rază de soare nu se ivise încă pe cer, Kulayb a încălecat pe iapa-i năzdrăvană și-a pornit să dea tîrcoale locului de popas al tribului său. Jassas, dacă l-a văzut, a pornit pe urmele lui, pîndind și așteptînd să se îndepărteze de corturi, și cînd a socotit că e destul de departe ca să nu-i poată sări nimeni în ajutor, s-a năpustit năvalnic peste el. Cu o lovitură l-a prăvălit de pe iapă, dar ca să fie sigur că nu scapă cu zile i-a mai împlîntat încă o dată pumnalul în piept pînă la plăsele. Apoi s-a îndepărtat în galopul calului spre tribul său, vestindu-l despre cele întîmplate. Și toată lumea a rămas încremenită.

Cele două triburi s-au îndepărtat unul de altul și toată suflarea s-a apucat de pregătiri pentru o luptă crîncenă, al cărei deznodămînt numai Allah putea să-l știe. Tribul Taghlib se pregătea de zor să-și răzbune cîrmuitorul, iar bărbații din tribul Bakr se pregăteau pentru apărare, căci nimic nu mai era de făcut, după ce scosese primii sabia.

— Dar de ce n-am trimite un sol la Al-Muhalhil să-i dea de știre că noi ne-am învoi să-l despăgubim pentru pierderea pricinuită ? și-a dat cu părerea un bătrîn mai înțelept din tribul Bakr. S-ar putea să primească și-atunci ar scăpa amîndouă neamurile de urgia unui război nemicitor, căci învingătorul, chiar de-i învingător, va suferi cumpplit și va pierde la fel de mult ca și învinsul...

Sfatul tribului a dat ascultare vorbelor bătrînului înțelept și cei prezenți au ticluit pe dată trei oferte pe care

solul să le înfățișeze lui Al-Muhalhil : fie să i-l predea pe războinicul Jassas pentru a fi ucis în schimbul lui Kulayb, fie să-l aleagă pe cel mai nobil bărbat din tribul Bakr și să i-l predea pentru a plăti sîngele vărsat, fie să răscumpere cu aur și vite pierderea pricinuită. Și dacă nici una din aceste idei nu va fi primită de tribul Taghlib, atunci nu le mai rămînea altceva decît războiul !

Solul neamului Bakr a pornit pe dată și i-a înfățișat lui Al-Muhalhil cele trei idei de împăciuire. El s-a prefăcut a le cîntări și întoarce pe toate fețele și după îndelungată chibzuință pornit-a grăi astfel :

— Prea bine, eu n-am nevoie de averi... Mie să-mi aduceți de unde-oți ști șapte oițe albe, pe care să le poată mulge fetele lui Kulayb ca să-și ducă zilele... Și mai vreau și-o cămilă tînără, de culoarea țărîinii ¹, cu care să se poată muta dintr-un loc în altul. Asta-i tot ce vreau și alte pretenții nu am...

Solul, bucuros c-a scăpat numai cu atît, nu s-a mirat defel la auzul vorbelor ciudate și s-a grăbit să se întoarcă la neamul său, vestindu-l că Al-Muhalhil s-a învoit să primească șapte oițe albe și-o cămilă tînără de culoarea țărîinii pentru sîngele fratelui său.

Maimarii tribului Bakr s-au adunat să se sfătuiască, întrebîndu-se dacă vorbele lui Al-Muhalhil au fost cu adevărat chibzuite sau a vrut să facă doar o glumă. Și părerile s-au împărțit. Unii s-au grăbit să-l socotească pe Al-Muhalhil a fi un nătîng și și-au zis că n-au a se teme prea mult de el. Alții se îndoiau de adevărul spuselor solului, crezînd că n-a înțeles prea bine ce-a auzit. Dar bătrînul cel înțelept cu barbă colilie i-a lăsat pe toți să spună ce-aveau de spus și pe urmă și-a purta pe rînd privirea peste chipurile lor și-a tușit ca să-și potrivească glasul.

¹ Cămile considerate de rasă foarte bună, îndeosebi datorită mersului lor rapid.

— Ce părere ai ? s-au grăbit cu toții să-l întrebe, aducându-și abia atunci aminte de el.

— N-ați înțeles tâlcul vorbelor lui Al-Muhalhil și v-ați făcut gânduri greșite despre el... a prins bătrînul să-și spună oful. Tîlcul vorbelor lui este războiul... Războiul și numai războiul ! Nimic altceva !

— Cum asta ? s-au mirat în cor și peste bucuria lor de la început s-a lăsat un zăbranic.

— Cele șapte oițe albe pe care vi le-a cerut el sînt stelele din Carul mare, iar cămila cea tînără de culoarea țărîinii e chiar luna de pe cer, s-a apucat bătrînul să tîlmăcească vorbele lui Al-Muhalhil. Asta-i tîlcul adînc al vorbelor lui. Mie, unul, nu mi se pare a bună. Putea-veți voi să-i dați drept răscumpărare stelele și luna de pe cer ?

— Vai nouă ! Nu vom putea nicicum ! i-au răspuns atunci într-un glas.

— În cazul asta nu ne rămîne de ales, așa că pregătiți-vă de luptă, ca să nu fiți luați pe neașteptate...

După ce-au mărturisit cu toții că bătrînul avea dreptate, s-au împrăștiat și-au început pregătirile de război. La numai cîteva zile s-a iscat ca din senin un vuiet năpraznic și-au văzut cum tribul Taghlib se prăvălește asupra lor. Și astfel s-a stîrnit vrajba și măcelul dintre cele două neamuri, care aveau să dureze patruzeci de ani ; ani în care bătrînii au închis ochii și-au trecut în lumea celor drepți, tinerii au încărunțit și-au început să se stingă și ei, iar pruncii au devenit bărbați în puterea cuvîntului. Balanța izbînzii înclina cînd spre neamul Bakr, cînd spre neamul Taghlib, dar de cele mai multe ori spre acesta din urmă.

Și-avusese Kulayb cîteva fete. Pe cea mai mare dintre ele o chema Hamama. În răgazul dintre două lupte, Al-Muhalhil avea obiceiul să izvodească poeme și să rostească versuri ca acestea :

„Ajută-mă, Hamama ! Cuvîntul tău îl spune !
Răpun pentru Kulayb cămile două mii
Din cele-alese, bune.
Nici degetul lui mic
Nu pot să mi-l răzbune...”

Al-Muhalhil s-a prins în cele din urmă cu jurămint să prăpădească o sută de bărbați din neamul lui Bakr pentru a răzbuna sîngele fratelui său. Dar cînd numărul celor răpuși a ajuns la nouăzeci și nouă, el s-a stins din viață fără să-și fi ținut legămintul și curînd după aceea au luat sfîrșit și luptele. Istovite de război, după ce și-au pierdut floarea tineretului și-au prăpădit nenumărate vite, cele două triburi s-au risipit prin deșert. Dar iată că Allah a vrut ca jurămintul lui Al-Muhalhil să se îplinească ; după un an de peregrinări departe de locurile bătăliilor, cele două neamuri s-au întors iarăși la pășunile lor dintîi și s-a întîmplat să le răsară în cale ciolanele dezvelite de vînturi ale celor căzuți în luptă. Unul din bărbații tribului Bakr a pus mîna pe un os și-a încercat să-l spargă, apăsîndu-l de genunche. Osul s-a crăpat și-o așchie din el i-a intrat în carne, iscîndu-i o plagă ce nu s-a mai închis niciodată. Ba nu numai că nu s-a închis, dar a tot crescut și s-a întins, prinzîndu-i tot piciorul și mai pe urmă și trupul, pînă ce l-a dus la ceasul pieirii. Și astfel numărul morților din tribul Bakr a ajuns la o sută, tocmai atîția cît jurase Al-Muhalhil să ucidă pentru a-l răzbuna pe fratele său Kulayb.

HAMALUL LA PESCUIT DE PERLE

A fost odată ca niciodată. Trăia odinioară, demult, într-un tîrgușor din inima deșertului un biet om care-și ducea traiul de azi pe mîine cărînd te miri ce, fel de fel de po-

veri dintr-un loc în altul. Într-un an se trezește că nu prea mai are ce să lucreze în orașelul lui și nici din ce să-și ducă zilele și-atunci ce se socotește el ? Leagă într-o bocceluță câteva lucrșoare și ceva de-ale gurii și ia spinosul drum al pribegiei cu prima caravană, îndreptându-se spre unul din orașelele de care auzise vorbindu-se, de pe coasta Golfului.

Și cînd ajunsese în orașelul cu pricina, taman începuse sezonul pescuitului de perle din adîncul apelor. Pentru treaba asta, pescuitorii obișnuiau să se prindă firtați și să împartă cîștigul frățește, primind fiecare după felul muncii și după primejdiile care-i amenințau viața. Scufundătorii în adîncuri luau partea cea mai mare, căci nu era un fleac să-ți ții răsufllarea minute în șir și să te amesteci cu vietățile afundurilor, mai ales că unele dintre ele de-abia așteptau să simtă gustul singelui de om. Ceilalți firtați primeau fiecare după osîrdia și osteneala lui.

Ajuns pe țărmul mării, sărmanul hamal se tocmi și el cu niște firtați dintr-aceia și se apucă de treabă cu sîrg. De scufundat nu putea fi vorba, căci trăise numai printre nisipuri și n-avea de unde să știe a face o treabă ca asta, dar în rest făcea tot ce se pricepea și ce nu se pricepea : împingea bărcile de pe nisip în apă și din apă iarăși pe nisip, vîslea, călăfătuia fundul luntrelor, căra tot felul de mărunțișuri dintr-un loc în altul... Într-un cuvînt, era bun la toate, mai puțin la scufundat.

Cînd se încheie vremea pescuitului de perle, își luă fiecare ce i se cuvenea și sîmbrașii ce lucraseră cîteva luni împreună se despărțiră, luînd-o care încotro. Hamalul nostru se alese din treaba asta cu un cîștig destul de frumosel și era fericit cum nu se mai poate. Își făcu el tot felul de socoteli și-și zise că banii cîștigați o să-i ajungă să-și cumpere o casă acătării în tîrgușorul lui și să se și însoare. Ba o să-i mai și rămînă ceva pe deasupra să ducă o viață îndestulată o vreme mai lungă. Pe scurt, își legă mari spe-

ranțe de cîștigul ăsta. În schimbul perlelor pe care le lăsase firtaților lui să facă ce-or vrea cu ele, se mulțumise cu optzeci de guinee¹ de aur. O sumă ce nu era de ici-de colo ! Cînd mai văzuse el atîția bani în viața lui ? După ce chibzui bine, își zise că cel mai nimerit ar fi să se alăture la prima caravană și s-o ia înapoi spre tirgușorul din inima deșertului. Numai că n-avu norocul să găsească o caravană și nici nu știa nimeni cînd o să-și facă vreuna drum într-acolo, așa că porni să hoinărească și să caște gura prin oraș. Purta banii pe care-i dobîndise tot timpul cu el. Ce altceva ar fi putut face cu ei ? Pusese punga cu bani într-un buzunar și-i pipăia tot timpul, de teamă să nu se găurească și să-i alunece vreo guinee. De fiecare dată cînd îi simțea în buzunar și-și aducea aminte că e stăpînul unei sume atît de mari îl învăluia un abur ca de beție. Iar cînd nu se zărea nici țipenie de om pe uliță, se retrăgea în cîte-un cotlon, scotea punga cu aur din buzunar, o dezlega încet și începea să numere monezile una cîte una. O făcea și pentru a se încredința că suma era nesmintită, dar mai ales pentru că îi plăcea să asculte clinchetul monezilor ce se atingeau una de alta, aducînd cu o muzică dumnezeiască, și să soarbă din ochi maldărul de aur strălucitor, făcîndu-și încă o dată și încă o dată planuri.

Intr-una din zile ce-i vine lui ? Se trezi, așa tam-ni-sam, ispitit să facă treaba asta printre niște dărîmături de la marginea drumului. Scoase punga din buzunar și se apucă din nou să numere monezile una cîte una, așa cum mai făcuse de-atîtea ori, pînă cînd ajunse la optzeci. Pe urmă le adună, le puse la loc în pungă și-o vîrî în buzunar.

Dar ce să vezi ? De la fereastra unei colibe ce dădea spre paragina aceea îl zări o muiere care sălășluia acolo

¹ Veche monedă englezească de aur în valoare de o liră și un șilling, care a circulat și în Orient. Numele ei a intrat în limba arabă în formele *gunayh*, *djunayh*.

împreună cu o gloată de copii. Acu' numai ce văzu ea lucrimea ispititoare a aurului în fața ochilor și află și cum arată punga și cîte monezi sînt în ea, că i se și năzări să pună mîna pe bani printr-o viclenie. Și ce-și zise ea ? Ia să-ncercăm, că cine știe de unde sare norocul ! Se îmbracă degrabă și ieși în mijlocul uliței. Cînd ajunsese omul nostru în dreptul ei, îi tăie calea, îl apucă de guler și porni să urle la el cît o ținea gura :

— Vrei să te duci în lume și să mă lași și pe mine și pe bieții copii pe drumuri, fără nici o lețcaie ? Să murim de foame și tu să iei toți banii ?...

De pomană încercă omul a-i da să priceapă că n-o cunoaște și n-are nici în clin nici în mîneacă cu ea. Muieroa o ținea înaintea ei. Pasămite, voia ca lumea să creadă că este bărbatul ei și să-i sară în ajutor. Și pas de mai scapă de muieroa vicleană, care știe prea bine că nimic din ce spune nu-i adevărat, dar ține cu totul dinadinsul să facă din negru alb și din noapte zi, ca minciuna să învingă adevărul.

Nu fu chip să scape de muieroa care-l ținea mai departe zdravăn de guler și lumea începu să se adune buluc în jurul lor. Cîțiva trecători se amestecară între ei și încercară să-i împace, cu ideea să împartă suma pe din două, dar nici el nici ea nu se lăsară înduplecați. În cele din urmă, oamenii care erau de bună credință socotiră că numai cadiul orașului ar fi îndrituit să ia o hotărîre și-i conduseră spre divanul lui. Intrară la cadiu și acesta ascultă mai întîi plîngerea femeii care bătea mai departe cîmpii, ținînd sus și tare cum că bărbatul ar fi soțul ei și că i-ar fi vîndut toate giuvaiericalele pe optzeci de guinee de aur, cu care ar avea de gînd să plece în lume, lăsîndu-i și pe ea și pe copii fără o para și fără nici un mijloc de trai.

Bărbatul o ținu și el pe-a lui, tăgăduind că ar cunoaște-o și cu atît mai puțin că i-ar fi soție. Și ca să devedească netemeinicia vorbelor ei, ceru să-i aducă și pe copii. Mu-

ierea cea vicleană se și grăbi să-i aducă de-acasă, dar avu grijă să-i dădăcească pe drum ca să se agațe de straietele lui și să nu-l scoată din cuvîntul „tată“.

Zis și făcut. Veniră copiii, dar să vezi și să nu crezi. Numai ce-l văzură pe omul din fața cadiului, că se și repeziră și se agătară de hainele lui. „Tată“-n sus, „tată“-n jos, țipau cu toții în cor. Și de ce-ncerca el să-i lămurească, de ce se agătau năraviții și mai zdravăn de straietele lui. Nu se putea înțelege cu ei și pace !

De data asta cadiul nu mai avu nici cea mai mică în-
doială că femeia are dreptate. Dacă ar minți femeia, mai treacă-meargă, dar să mintă copiii, asta nu se poate ! Iși zise el. Drept care, hotărî ca cele optzeci de guinee să-i revină femeii. Cît despre bărbat, îi spuse că acum e liber să facă așa cum îl taie capul : dacă vrea, poate să rămînă cu femeia, dacă ține cu tot dinadinsul, n-are decît să plece în lumea largă, oriunde dorește. Călătorie sprîncenată !

Cui să ceară omul nostru ajutor ? Cadiul hotăra în oraș și cuvîntul lui era lege ! Pînă la urmă n-avu încotro și-o lăsă pe femeia aceea vicleană să cîștige așa din senin optzeci de guinee, iar el rămase cu buzele umflate. Ieși de la cadiu lefter, cu toate planurile și speranțele năruite, căci toate atîrnaseră de banii agonisiți cu trudă, care se du-seseră acum pe apa simbetiei.

Porni să colinde din nou pe ulițele orașului, de data asta abătut, cu gîndul dus. Vedeă totul talmeș-balmeș. După nenorocirea care se abătuse pe capul lui nu-și dă-dea seama ce-ar putea face. Și tot hoinărind așa fără nici o țintă, se trezi sub umbra deasă a unui pom uriaș în care jucau pete mici de lumină ca niște boabe de argint viu și se lăsă doborît la pămînt, încercînd să se dezmeticească și să chibzuiască ce-ar avea de făcut, dar fără să întreză-rească nici o ieșire. Pomul se afla în fața unei case mari și arătoase, în care era un du-te-vino neînterupt. Stăpînii casei îl văzură făcut ghem acolo, la pămînt, dar își închi-

puiră că s-a oprit să-și tragă sufletul la umbra pomului pînă ce se mai potolește dogoarea zilei și pe urmă o să-și urmeze drumul. Dar omul rămase acolo pînă la asfințitul soarelui, năpădit de gînduri risipite, istovit și fără nici o nădejde.

Cînd băgă de seamă că străinul tot n-a plecat, stăpîna casei — o femeie aleasă, evlavioasă și cu o minte tare ascuțită — trimise o slujnică la el cu poruncă să-l aducă înăuntru.

— Du-te degrabă și cheamă-l pe sărmanul acela să mănînce astă-seară la noi ! o îndemnă ea.

Slujnica ieși în mare zor și-i zise tocmai cum o povătuise stăpîna, dar el rămase un n-aude, n-avede, căci era pe jumătate leșinat. Femeia se întoarse și-i spuse stăpînei în ce hal l-a găsit, dar aceasta o trimise din nou la el, făgăduind să-i stea în ajutor dacă are vreun necaz.

Bietul om se trezi ca dintr-un vis urît, deslușind în vorbele slujnicei o rază de nădejde. Cine știe, s-ar putea să-mi redobîndesc banii, își spuse în sinea lui. Se ridică anevoie și porni pe urmele femeii care-l conduse în casă. Acolo îi dădură mai întîi să mănînce pe săturate, după care stăpîna îl luă cu duhul blîndeții și porni să-l descoase despre necazurile care-l frămîntă, iar el se apucă să-i depene toată tărășenia de-a fir-a-păr.

— Nu trebuie să te mai necăjești, căci eu m-am și gîndit la calea prin care o să-ți redobîndești banii de la femeia asta șireată, îl încurajă stăpîna casei și-l liniști. Ba o să ți-i iei chiar îndoit !

— Eu vreau banii mei și-atîta... se tîngui omul. Nu-mi trebuie nici un sfanț mai mult !

— Te duci din nou la cadiu și-i spui că ești hotărît să pleci, așa cum el știe de altfel, dar că vrei să-i iei și pe cei doi băieți mai mari să te însoțească, iar pe cei mici îi lași în grija mamei, pînă ce te-ntorci. Spune-i că i-ai cerut și soției îngăduința să-i iei, dar ea se împotrivește.

Și-atunci preafericitul cadiu o să-i dea poruncă să-i lase pe cei doi băieți să te însoțească. Restul va veni de la sine.

A doua zi dis-de-dimineață hamalul cel necăjit se și afla la ușa cadiului. Când fu chemat înăuntru, judecătorul trimise pe dată să fie adusă și femeia cea vicleană și-o înștiință că este dreptul bărbatului să-i ia pe cei doi băieți cu el. Încercă ea, muierea să se împotrivescă, dar hotărîrea cadiului e hotărîre și trebuie să fie îndeplinită. Trimise de îndată și după cei doi copii și cînd i se înfățișară îi vesti și pe ei că trebuie să-și urmeze tatăl. Și unde nu se porni femeia pe un bocet de credeai că i se rupe inima. Dar hotărîrea cadiului e sfîntă și nimeni n-are voie s-o nesocotească.

Omul îi luă pe cei doi băieți de mînă și dispăru cu ei pe ușă afară. Încercară ei să se împotrivescă în fel și chip, dar hamalul era oricum mai zdravăn și-i tîrî după el mai mult cu forța. Muierea să plesnească de necaz și mai mult nimic ! Văzînd că uneltirea se îndreaptă împotriva ei și că gluma se îngroașă, femeia își zise că n-are de-ales și că e mai potrivit să-și scape copiii prin bună înțelegere și dacă e nevoie chiar prin momeli și ademîniri. Așa că o luă după bărbat cu pași spornici, răpusă de neliniște, iar cînd îl ajunse din urmă, încercă un nou truc.

— Ia stai olecuță, bărbate ! o luă ea cu vorbe dulci. Tu n-o să ai nici un folos de pe urma copiilor ăstora... Ba o să fie o grea povară pentru tine și-o să ai numai bătaie de cap din pricina lor...

— Acum ce ți-a cășunat pe mine, muiere ? se zborși hamalul la ea, tăindu-i șiragul vorbelor. Ce zor ai tu ? Lasă-mă-n pace cu vorbele astea ! Eu n-am de-ales ! Îi iau cu mine unde m-oi duce, oricîtă bătaie de cap o să-mi dea !...

— Aș vrea ca prin bună înțelegere să-ți dau cele optzeci de guinee și să-mi iau copiii înapoi... porni ea să se tocmească, văzînd că altfel nu izbutește.

Își închipuise că el o să se învoiască numaidecît, dar ți-ai găsit ! Omul atît a așteptat ! S-o vadă tinguindu-se și tocmindu-se !

— Hotărîrea cadiului — de-i dreaptă au ba — e sfîntă și nu poate fi schimbată nici cît un vîrf de ac !... se împotrivi el mai departe, simțînd că e la mîna lui.

— Dar astea sînt lucruri care nu-l privesc pe cadiu, ci numai pe noi doi... insistă femeia. Aici e vorba de drepturile noastre, al meu și-al tău.. Dacă ajungem amîndoi la o învoială, n-are nimeni nimic cu noi... N-o să se scufunde pămîntul...

— Și cam cît ai fi dispusă să dai ca să ajungem la împăcare ? o trase bărbatul de limbă, după ce se prefăcu a sta puțin în cumpănă.

— Păi ți-aș da banii luați de la tine și încă douăzeci de guinee pe deasupra... încercă ea să-l înduplece.

— Nu pot să mă mulțumesc numai cu atît, fiindcă mi-am irosit destul de mult timp și tare m-am mai supărat din pricina vicleniei tale... Mai pune ceva !... o ademni el de data asta, fără să se piardă cu firea.

De unde avea, de unde n-avea, strînsă cu ușa, femeia continuă să tot adauge puțin cîte puțin, copleșită de rușine și de furie, dar el nu se învoi să-i dea copiii înapoi nici în ruptul capului, decît atunci cînd ea ajunsese să-i dea îndoit suma luată de la el, adică o sută șazeci de guinee bătute pe muchie, nici mai mult, nici mai puțin.

— Treacă-meargă !... își dădu el încuviințarea cînd ajunseră la suma asta, căci i se făcu milă și de ea și de odraslele ei, văzînd cît sînt de amăriți cu toții.

Din milă pentru ei și nu din lăcomie s-a mulțumit hamaul cu împăcarea asta. Și numaidecît s-au apucat să scrie și-o învoială ca să aibă fiecare cîte un zapis la mînă.

Și-a luat fiecare partea lui : el, cele o sută șazeci de guinee și ea, copiii. S-a bucurat și ea, s-a bucurat și el, dar mai ales el, căci obținuse un câștig la care nici cu gândul nu gândise. Dar acum devenise și mai grijuliu din pricina bănetului, căci nu era lucru ușor să poarte mereu cu el atita aur. Ar fi vrut să plece numaidecît spre orașul lui, dar n-avea cum ; era legat de-o caravană și trebuia s-aștepte pînă ce se iveau prilejul.

Așa că, neavînd ceva mai bun de făcut, porni să colinde prin suq, plimbîndu-și neconținut privirile într-o parte și-n alta, peste chipurile negustorilor, în speranța că doar-doar o să dea peste unul mai cumsecade, la care să-și poată lăsa guineele în păstrare pînă la vremea plecării. În cele din urmă ochii i se opriră asupra stăpînului unei prăvălii ce i se păru mai de doamne-ajută, se interesă în dreapta și-n stînga despre negustorul cu pricina și toată lumea care-l cunoștea îi spuse numai lucruri frumoase.

Se opri o clipă în ușă, îi dădu binețe, apoi mai făcu cîțiva pași și intră în vorbă cu el :

— Aș avea și eu o sumă de bani pe care te-aș ruga să mi-o primești pentru un timp în păstrare... începui hamalul fără prea multă îndrăzneală. Ți-aș fi tare îndatorat, dac-ai consimți...

— Dacă n-ai fi străin de meleagurile astea, nu m-aș învoi, căci n-am făcut niciodată așa ceva, îi răspunse negustorul. Dar pentru că ești străin și la nevoie, treacă-meargă, o să-mi iau și grija asta pe cap, care nu-i deloc ușoară, nădăjduind să mă răsplătească Allah...

Hamalul îi ură să aibă parte numai de noroc, pe urmă fi dădu punga cu bani în păstrare și hoinări mai departe prin suq, gîndindu-se că mai sînt și oameni cumsecade pe lumea asta.

Trece ce trece și hamalul nostru află că se pregătește în sfîrșit o caravană care o să pornească spre ținu-

turile lui. Atunci alergă într-un suflet la negustor, îi dădu binețe ca și prima oară și i se adresă la fel de respectuos:

— Te-aș ruga să-mi dai banii pe care i-am lăsat în păstrare la dumneata acum câteva zile, dacă nu-i cu supărare. Am găsit în sfârșit o caravană care pleacă spre meleagurile mele.

— Despre ce bani vorbești, omule ? Ce te-a apucat ? îi luă negustorul vorba din gură, încruntându-se mirat.

Hamalul își dădu seama dintr-o ochire că bărbatul din fața lui nu mai era omul smerit, cumsecade și binevoitor de data trecută, căci nu-l învrednici nici măcar cu o privire. Il întâmpinase doar un chip aspru și mohorât și-un glas tăios, care nu prevesteau nimic bun, ba trădau chiar o dușmănie fățișă.

— E vorba de punga aceea pe care ți-am lăsat-o în păstrare în cutare zi, pe la cutare vreme... încercă omul nostru să-l ajute a-și aminti. Are cutare culoare și e legată așa și-așa... continuă el să-i descrie punga fără să se fisticească, nădăjduind c-o să-l ajute în felul ăsta s-o deosebească de altele.

Dar ți-ai găsit ! Negustorul nu pricepea și pace !

— Nu mi-aduc aminte de așa ceva, în ruptul capului... o ținu negustorul înainte cu încăpăținare și cu o mutră din ce în ce mai încruntată.

Hamalul pricepu că a căzut pentru a doua oară într-o capcană și nu știa dacă o să mai poată scăpa și de data asta de buclucul în care se băgase singur sau o să se uite lung după agoniseala și truda lui care se duseseră pe gîrlă.

Văzînd că n-o poate scoate la capăt cu viclenia negustorului, o luă de la început să-i descrie iarăși punga și-i mai aduse aminte chiar și vorbele pe care le spusese fiecare cînd venise în prăvălia lui cu rugămintea să-i păstreze banii. Dar negustorul o ținea una și bună, nu recunoștea și pace ! Nu știa decît că e prima dată cînd îi aud urechile o poveste atît de ciudată.

— Nu-mi aduc aminte, în ruptul capului, să fi stat de vorbă cu dumneata vreodată ! mai întâi el și întoarse privirile în altă parte, vrînd să scape de musafirul nedorit.

Omul nostru se găsi iar într-o mare încurcătură și teama i se strecură din nou în suflet. Apoi își aduse aminte de femeia care-l scosese din bucluc prima oară. N-are altfel cum face ! Trebuie să meargă din nou la ea ! O s-o roage să-l ajute și de data asta, ca să scape de belea, căci n-are pe nimeni altcineva pe lume.

Fără să mai stea pe gînduri, alergă la pomul cel umbrós, bătu în poartă și așteaptă pînă ce se ivi slujnica. Îl recunosc de cum dădu cu ochii de el și se miră :

— Tot n-ai plecat, omule ? Ai să intri iarăși în vreun bucluc !

— A trebuit să aștept, căci n-a pornit nici o caravană spre meleagurile mele, începu el amărît. Cît despre buclucuri, ce să mai vorbim ! În vremea asta am dat peste o altă nenorocire ! Și uite de-aia am venit din nou să bat la poarta stăpînei tale, Allah s-o ajute ! Spune-i c-aș ruga-o să mă primească, să-i spun ce belea a mai dat peste mine.

Slujnica se întoarse în casă și-i povesti stăpînei sale despre ce-i vorba.

— Cheamă-l înăuntru ! îi porunci femeia.

Omul nostru intră spăsit și dădu binețe. Stăpîna casei îl măsură cu privirea din creștet pînă-n tălpi și-și dădu seama dintr-o ochire că iar e la ananghie. Începu să-l descoase și el îi povesti noua lui pățanie, oftînd, cu mintea rătăcită și inima zdrobită.

— Nu fi atît de amărît, că îndată găsim o cale să-î scurtăm și-ăstua ghearele ! îl liniști femeia. O să ticluiesc eu ceva ca să-ți iei banii înapoi, nu-ți face griji ! Și roagă-te lui Allah să te-ndrume pe calea cea bună !

Hamalul ascultă vorbele ei cu ochi mari și urechi la-come și simți că-i vine inima la loc.

— Mîine eu o să merg la el la prăvălie, se apucă femeia să-l dăscălească. La un sfert de ceas după ce-am intrat eu în dugheană, vii și dumneata, ceri îngăduința, intri și grăiești așa, fără să te pierzi cu firea : „A venit vremea să plec și te-aș ruga să-mi dai banii lăsați la dumneata în păstrare...” Atunci el o să scoată punga cu bani și-o să ți-o dea fără să cirtească.

Mulțumi de mai multe ori și părăsi casa femeii șovăind, căci tare se mai îndoia de izbîndă, chiar dacă ea se arătase atît de sigură și încrezătoare. Se tot gîndea cum putea ea să-l păcălească pe omul acela atît de viclean și în-căpățînat.

Aproape de ceasul stabilit omul plecă întins spre prăvălie. Cînd ajunse în dreptul ei, îl văzu prin fereastră pe stăpîn, urmărindu-i atent și cu temenele adînci pe clienții care intrau și ieșeau.

Iat-o și pe femeia cea mintoasă ! Cînd deschise ușa, neguțătorul o întîmpină cum nu se putea mai curtenitor cu plecăciuni și cu figura smerită, pierzînd-o din ochi.

— Soțul meu este plecat într-o călătorie mai lungă, începu ea zîmbind, și după cum știi, nu sîntem acasă decît o mîină de femei fără apărare în fața atacului unor tîlhari. Am atîtea giuvaiericale de preț și n-aș vrea să rămîn fără ele ! M-am gîndit că ar fi în siguranță dacă ar sta aici la dumneata pînă se întoarce bărbatul meu din călătorie. Dacă te învoiești să mi le primești în păstrare, voi ști cum să te răsplătesc ca să nu rămîn datoare...

— La dispoziția dumatăle cu orice alt ajutor ! se învoi negustorul pe loc, cu glas mîeros și cu ochii strălucind de interes. Știa că femeia e bogată și va profita din plin de pe urma ei.

Dar tocmai cînd ajunseră aici cu învoiala, iată că se strecoară tiptil în prăvălie hamalul nostru, cerîndu-și punga :

— Mă rog de iertare, aş vrea banii lăsaţi la dumneata în păstrare căci a sosit sorocul plecării... Chiar azi porneşte o caravană spre oraşul meu..

— Numai un bob zăbavă ! răspunse negustorul cu zîmbetul pîn-la urechi.

Nici vorbă să mai caute nod în papură.

Se ridică numaidecît şi cît ai clipi se şi întoarse val-virtej cu punga hamalului, urîndu-i călătorie bună. După ce-şi primii banii, omul nostru o luă la sănătoasa cu călciile sfîrîind, fără să se mai uite înapoi. Şi tocmai cînd se pregătea şi femeia să iasă, iată că apare din stradă slujnica ei, alergînd cu sufletul la gură, şi-o vesti cu chipul luminat de flacăra bucuriei că stăpînul casei s-a întors din călătorie. Se însenină ca prin farmec şi stăpîna ei, bătînd din palme de fericire. Cît despre negustorul cel lacom şi prefăcut, încremeni cu un zîmbet strîmb şi galben, bătînd şi el din palme a pagubă, căci nu se putea împăca cu gîndul că s-a lăsat păcălit. A rămas cu buzele umflate, cugetînd la înţelepciunea norodului care spune că se găseşte ac pentru fiecare cojoc.

FATA NEGUȚĂTORULUI ȘI FIUL SULTANULUI

Trăia în vremuri de demult, într-un oraş mare, un neguţător bogat, care călătorea mult cu mărfurile lui, fiind mai tot timpul plecat prin ţinuturi hăt, departe, departe de casa lui. Şi-avusese neguţătorul acesta parte de-o soaţă tare smerită care i-a adus pe lume un singur copil — o fată neîntrecută în frumuseţe şi isteţime. Tatăl o iubea nespus şi făcea tot ce-i stătea în putinţă ca să primească copila o creştere aleasă şi să aibă parte de tot ce-i bun şi frumos.

Dar cînd fata a ajuns aproape de vremea măritişului. Allah a vrut ca mama ei să părăsească această lume. Vreme îndelungată după nenorocirea asta neguţătorul n-a mai cunoscut alinarea. Stătea mai tot timpul în casă lingă fata lui ; nu-i mai ardea de nici o călătorie, nici să vîndă, nici să cumpere nimic. Dar asta pînă într-o zi cînd a smiţit că drumurile şi meseria îl chemau din nou. Firea-i fire, ce să-i faci, n-are omul cum s-o întoarne din drumul ei ! Şi pe deasupra, negoţul trebuia făcut, căci omul nostru din asta trăia şi din asta îşi agonisise toată averea. Atunci se sfătui cu fata lui şi-i ceru îngăduinţa să plece din nou într-o călătorie ca cele de odinioară. Fata nu se miră defel şi nu-i arătă nici o împotrivire. Ba chiar se învoi pe loc şi se prinse să poarte ea grijile casei.

— O să-ţi las în casă tot ce ţi-e de trebuinţă, pe urmă zăvorăsc uşa şi te las singură înăuntru. O să am grijă să nu duci lipsă de nimic. Ba chiar o să caut pe la scribii din oraş şi prin dughenele cărturarilor din suq şi-o să ţi-aduc şi cărţi, ca să nu simţi singurătatea. N-o să ai nici o altă treabă în afară de pregătirea bucatelor şi curăţenia casei. Dar nu care cumva să vorbeşti cu cineva din afară sau să deschizi uşa !... o mai preveni tatăl înainte de-a purcede la drum.

— Am să fac nesmintit tot ce m-ai povăţuit, tată ! îl incredinţă fata. Du-te în paza lui Allah, fără nici o grijă ! N-am să mă abat de la nici unul din sfaturile pe care mi le-ai dat !...

Zis şi făcut ! Tatăl o încuie în casă singură-singurică şi se aşterne la drum, începîndu-şi din nou pribegia prin lume. Şi-a lipsit el de-acasă vreme îndelungată, să tot fi fost cîteva luni bune de cînd plecase. Astimp, Fatima — căci așa se chema fata negustorului — rămase de una singură între pereţii casei, zăvorîtă cu şapte lacăte. Dar trecu ce trecu şi fata simţi că o prinde urîtul. Şi într-o bună zi ce se socoti ea ? Ce-ar fi să-ncerc să privesc afară ?

Dar cum ? Cu chiu-cu vai, izbuti să facă o gaură cît un bănuț într-unul din pereții casei și porni să se holbeze prin ea la lumea din afară. Și ce credeți că-i fu dat să vadă ? Nici mai mult nici mai puțin decît palatul sultanului. Și tot petrecîndu-și ea privirile peste terase, peste grădinile palatului și împrejurimi, într-un tîrziu îl zărește pe fiul sultanului, ospătîndu-se împreună cu nevasta lui. O masă cu adevărat împărătească, încărcată cu fel de fel de minunății și bunătăți ! Dar băgă de seamă că tînăra soție de-abia dacă se atingea de bucatele alese și-abia de-și muia buzele în cîte-o cupă strălucitoare plină cu nectar. Iar cînd soțul ei începu s-o cerceteze cu ochi curioși și s-o iscodească de ce nu mănîncă și nu bea mai nimic, ea îi răspunse fisticită de-a binelea că nu-i e nici foame, nici sete. Prințul tăcu fiindcă nu voia s-o stînjenească pe soața lui cu prea multe întrebări, de teamă să n-o supere sau să ajungă la sfadă.

Dar îndată ce se ridicară de la masă și fiul sultanului părăsi palatul, ducîndu-se la treburile lui, nevasta intră în odaia ei și deschise degrabă ușa unui dulap. Și, ca din pămînt, se ivi un bărbat, un ditamai vlăjganul, care se vedea de la o poștă că-i un tîrîie-brîu. Și numai ce-o văzu, că se și repezi la ea și-i arse o palmă zdravănă pe obrazul drept și încă una peste cel stîng.

— Netrebnico, mă lași închis atîta vreme ca să mă înăbuș ? porni el s-o dojenească.

Femeia se făcu mică de tot în fața mîniei lui și începu să se tînguie, încercînd să-l înduplece :

— Bărbatul meu a întîrziat azi ca niciodată... Dar cînd a ieșit, am alergat într-un suflet să deschid dulapul...

Străinul cel hain se mai liniști, auzind vorbele ei, mai ales că o văzu alergînd să-i aducă tăvile încărcate cu mîncăruri și băuturi. Iar cînd toate fură aduse și așezate în fața lui, se prinseră să mănînce amîndoi de zor, pînă ce nu mai rămase nimic pe masă.

Fatima, fata neguțătorului, înțepenise acolo cu ochii holbați, nevenindu-i să creadă ce vede. Și tocmai când nelegiuții se pregăteau să se ridice de la masă, se cățără cu repeziciune într-unul din copacii grădinii și azvîrli cu o piatră în femeia cea haină și necredincioasă, pîlînd-o drept în ochi. Apoi coborî iute și se ascunse în casă. Spurcații săriră ca arși, văietîndu-se furioși, ea de durere și el de necaz. Oricum înțeleseseră că piatra venise dinspre palatul negustorului, dar oricît iscodiră nu izbuti nici unul să zărească pe cineva și nu se dumiriră ce putea să fie.

Cînd se întoarse acasă, fiul sultanului băgă de seamă că soția lui a rămas fără un ochi.

— Cum de s-a întîmplat una ca asta ? prinde el s-o tragă de limbă, mirat și mînios din cale-afară.

M-am pomenit cu o piatră venind dinspre casa aceea... îi răspunde soția, arătînd spre palatul negustorului.

— Dar casa asta-l goală și ferecată pe dinafară, îi ia fiul sultanului vorba din gură. Stăpînul ei rătăcește prin lume de cîteva luni și nu se află în ea nici țipenie de om...

— N-am nici cea mai mică îndoială că piatra a venit din casa aceea ! stăruie nevasta. Dacă nu e locuită de oameni, înseamnă că e locuită de ginni...

Fiul sultanului pricepu că e ceva necurat la mijloc și intră și mai tare la bănuiele. Cum ținea la nevasta lui neșpus de mult, căci nu știa nimic despre necredința ei, hotărî să nu spună nimănui nici un cuvînt despre nefericita întîmplare și să afle singur adevărul. Treaba era, vedeți bine, mult prea gîngășă, de vreme ce la mijloc era chiar soția lui. Lumea ar fi putut să născocească cîte și mai cîte pe seama ei și nu s-ar fi potrivit deloc cu rangul lor. Și fără să mai zăbovească nici o clipă, se îmbracă în straie de babă și părăsi palatul pe-o poartă tainică, sprijinindu-se într-un toiag.

Era cam pe la vremea chindiei, cînd lumea începea să se retragă în case și să se pregătească pentru rugăciunea

de asfințit. Fiul sultanului, acum în veșminte de babă, începu să dea țircoale casei negustorului, jeluind răgușit :

„Mă-nvîrt, mă-nvîrt, cu ochii căutînd
Să văd în astă casă cine-o fi șezînd.
Mă-nvîrt și mă întreb cine să fi-ndrăznit
Ca ochiul norei de sultan să-l fi lovit...”

Repetă stihurile astea jeluindu-se la fiecare colț al casei, pînă cînd, în cele din urmă, se ivi Fatima sus pe un zid și-o îndemnă pe bătrîna cu vorbe să se apropie :

— Vino aici în dreptul meu, bunicuțo ! o chemă fata. Uite, eu o să las o funie cu un coș și dumneata așază-te în el, ca să te ridic la mine, căci am să-ți dau o veste neobișnuită despre nora sultanului pe care-o căinezi atîta.

Fiul sultanului străvestit în babă se opri în dreptul Fatimei și ea coborî funia de care era agățat coșul. Se așeză numaidecît în el și în cîteva clipe fu sus, pe zid. Fata îl pofti la ea în odaie, îl cinsti cum se cuvine și-apoi se puseră la taifas și începu să-și deșarte inima în fața lui, istorisindu-i toată tărășenia de-a fir-a-păr. Îi spuse mai întîi că locuiește singură și ferecată în toată casa, căci tatăl ei e plecat de multă vreme cu treburile negustoriei. Apoi îi povesti ce văzuse în grădina sultanului, mărturisind cum, împinsă de plictiseală și de singurătate, făcuse o gaură în zid și prin ea văzuse pe fiul sultanului la masă cu soața lui cea necredincioasă, apoi cum a văzut-o pe ea cu un bărbat străin și cum a lovit-o cu o piatră în ochi, lăsînd-o chioară, pentru că nu și-a putut stăpîni mînia împotriva necredincioasei.

— Cam asta-i, pe scurt, povestea, bunicuțo ! își încheie ea mărturisirea. Și tare bine-ar fi să afle și fiul sultanului că nevasta lui îl hainește și-l viclenește... Poate că, cine știe ? o s-o aducă pe calea cea bună...

Mult i-a mai mulțumit bătrîna Fatimei, apoi i-a dat de înțeles că vrea să plece la treburile ei.

— Acum eu o să mă duc, fata mea... îngăimă fiul sultanului, tirîndu-și toiagul și veșmintele de babă. Dar dacă îngădui, o să mai trec pe la tine din cînd în cînd, ca să-ți țin de urît, cît oi mai fi singură...

— Te mai aștept, bunicuțo... Și cînd vrei să mai vii pe la mine, n-ai decît să strigi în dreptul porții. Eu am să te-aud și-ți cobor coșul cu care să te ridic aici pe zid... încheie Fatima.

Fiul sultanului a ieșit din casa negustorului la fel cum intrase. Cînd s-a văzut jos, a alergat ca ieșit din minți înapoi la palatul lui, și-a scos straiele de babă, și-a pus veșmintele sale obișnuite și s-a oprit drept la nevasta cea ticăloasă.

— Dă-mi cheia de la dulapul ăsta ! se stropși el cu năduf, după ce-o măsură cu dispreț din cap pînă-n picioare, și făcu semn spre locul unde bănuia că-l ține ascuns pe nelegiuitul cu care îl înșelase.

— Am pierdut-o !... dădu ea din colț în colț, după ce rămase o clipă în cumpănă, negăsind ce să spună. O caut de mai multă vreme, dar nu dau de ea... mai încercă ea să cîrtească.

Fiul sultanului simțea că-și pierde cumpătul.

— Dacă așa ți-i vorba și nu vrei să-mi dai cheia fără zăbavă, îți fac de petrecanie pe loc ! se stropși din nou la ea.

Pricepînd că nu-i de glumit, nevasta îi dădu cheia numai decît. O luă din mîna ei și cînd descuie dulapul se trezi cu ditamai vlăjganul în fața ochilor. Fără să stea pe gînduri, trase sabia din teacă și-i zbură capul de pe umeri. Apoi așeză trupul neînsuflețit laolaltă cu căpățîna, într-un sînduc, îl încheie și băgă cheia în buzunar.

— Acum știu ce șarpe am încălzit la sîn... mormăi el cu capul căzut în piept. Iei ce poștești din palat și te întorci la părinții tăi de îndată ! îi porunci fără să se mai uite la ea.

Femeia adună niște lucruri în grabă, iar el porunci să i se dea câțeva cămile pentru a o duce la familia ei, împreună cu sunducul în care se afla dovada păcatului și netrebnicii.

Fiul sultanului mai dădu poruncă unui slujitor s-o însoțească și să înmîneze cheia sunducului numai tatălui nevestei celei viclene. Cu toate că nu se dumiri de la început despre ce era vorba, bătrînul avu o presimțire întunecată, iar după ce primi cheia sunducului rămase încurcat de tot. S-a tot întrebat ce-ar putea fi înăuntru ? Nu părea să fie vorba de daruri căci mutra solului nu prevestea nimic bun. După ce învîrti cheia și săltă capul sunducului, rămase încremenit. Ce i-au văzut ochii ! Un cap desprins de trup și un răvaș din partea fiului sultanului : „Pe infam l-am pedepsit eu și și-a primit răsplata cuvenită. Pe nevasta cea vicleană am lăsat-o să-i alegeți voi pedeapsa !“ Sărmanul tată simți că se învrtește pămîntul cu el și se prăbușește fără simțiri, de rușine și de mînie. Doar cu greu reuși să-și învingă slăbiciunea și îl chemă de îndată pe fiul său cel mai mare, spunîndu-i ce rușine le-a adus pe cap sora lui.

— Și ce crezi că se cuvine să facem, dragă tată ? îl iscodi fiul său, aruncînd scînteii de mînie din priviri.

— Cred că cel mai nimerit ar fi s-o legăm de spatele unei cămile și s-o alungăm în deșert, să-i vină de petrecanie fiarele și să nu mai audă nimeni de numele ei vreodată.

Și așa au și făcut. Cît despre fiul sultanului, ce să vă mai spun ? A prins drag de fata negustorului și nu-și mai găsea locul. Se îmbrăca aproape seară de seară în veșminte de babă și cînd nu mai era nici țipenie de om pe ulițe se strecura tiptil la locul știut de lîngă casa Fatimei, iar ea se grăbea să lase funia și coșul care-l ridica pe musafirul ei sus pe zid. Stăteau ce stăteau la taifas, îmbucau ceva împreună și pe urmă bătrînica — căci vedeți bine că pentru fata negustorului fiul sultanului rămăsese și

acum o biată bătrânică — se ruga de iertare și ieșea din casă la fel cum intrase.

Trecu ce trecu și iată că se întoarce și negustorul din lunga lui peregrinare prin lume. Și nici nu și-a tras bine sufletul după atîta amar de drum, că se și trezește, spre marea lui nedumerire, cu fiul sultanului că-l cheamă la el. Ce să fie ? Pentru ce să-l cheme ? Omul începu să se frămînte, făcîndu-și fel de fel de gînduri, căci nimeni nu i-a putut da nici un fel de deslușiri. Ce să vrea fiul sultanului de la el ? Aici i se năzărea c-o fi vrînd să-i ia casa, aici c-o fi avînd în minte să-l lase fără vreun acaret, aici că cineva spusese cine știe ce născociri pe seama lui și cîte și mai cîte...

Își luă inima în dinți și în ziua sorocită se opri la poarta palatului vecin, tremurînd de spaimă, dar chinîndu-se să pară cît mai sigur de el. Slujitorul care stătea în așteptarea lui îl conduse numaidecît prin sălile palatului și-l lăsă la ușa unui divan strălucitor, în care se afla fiul sultanului. Se închină cuviincios în fața lui, iscodindu-i chipul cu privirea, în nădejdea că i-ar putea ghici gîndurile. Dar, spre mirarea lui, fiul sultanului îl întîmpină cu toată cinstirea cuvenită unui înalt oaspete și-l pofti să se așeze alături de el. După ce-l îmbie să guste din cafeaua și dulciurile din fața lui, fiul sultanului îl luă de braț, îl conduse încetîșor spre o încăpere tainică și se apucă să-i spună tot ce avea pe suflet.

— Trebuie să-ți spun de la început că te-am poftit la palat ca s-o cer pe fiica ta de soție... spuse fiul sultanului dintr-o suflare.

Cînd auzi negustorul nostru aceste cuvinte, mai-mai să leșine. Nu putea nici să se bucure, căci nu-i venea să-și creadă urechilor. Dar, oricum, își simți inima sloboadă, de parcă i se ridicase o povară grea de pe suflet.

— Tot ce-i al meu este și-al lui Allah și-al Măriei Tale... îngăimă el. Dar tare mă tem că fata mea nu-i pe potriva Măriei Voastre, căci obîrșia ei nu-i atît de aleasă

și nu se va putea ridica nicicînd la înălțimea Măriei Tale... urmă el, clătînd din cap.

Mai spuse negustorul nostru și alte vorbe, încercînd să-l întoarne de la hotărîrea lui, dar n-a fost nici un chip să-l înduplece.

— Din pomul cu lemn aromat nu pot să dea decît smicele aromate !... stăruî pe fiul sultanului. Ce-am zis e bun zis ! Am ales-o de soție și nădăjduiesc că alegerea mea să găsească și încuviințarea tatălui ei.

Negustorul nu mai avu încotro și se învoi, dar tot se mai temea să nu fie vorba de vreo încurcătură și să se facă de rîs. Fiul sultanului trimise pe dată după cadiu și după martori, apoi scriseră învoiala și începură numai-decît pregătirile pentru noaptea nunții.

Întors acasă, neguțătorul prinse numaidecît a o iscodi pe fata lui :

— Ai vorbit cu cineva cînd am fost eu plecat ? Ai văzut pe cineva ?

— Nicidecum, tată ! tăgădui ea fără să se piardă cu firea.

— Te-a văzut cineva ? Te-ai întîlnit cu cineva ? Te-a zărit vreun străin ? o trase mai departe de limbă, doar-doar o afla ce se ascunde la mijloc.

— Cum ar fi putut să între cineva la mine, cînd știi prea bine că dumneata ai ferecat casa și nu te-ai despărțit o clipă de chei ? îi întoarse fata întrebarea. Și tot la fel de bine știi că zidurile care o înconjoară sînt de netrecut...

După ce-o învărti și-o răsuci în fel și chip, tatăl o lăsă baltă și rămase mai departe pe gînduri, pricepînd el că ceva-ceva tot trebuie să se fi întîmplat. Altfel, cum să fi aflat fiul sultanului de existența fetei ?

Dar de ce, de nece, fiului sultanului i s-a năzărit să se însoare cu fata lui și-acum nu mai are nici un rost să-și

bată capul. Așa că începu și în casa negustorului forfota pregătirilor de nuntă și curînd după asta Fatima fu condusă cu mare alai în palatul viitorului ei soț.

Vremea trecea și cei doi soți se arătau nespui de fericiți, înțelegîndu-se de minune.

Într-un răstimp, cam la un an după nunta tinerilor, neguțatorul se trezește că-l poartă fiul sultanului și-i grăiește așa :

— I-am zis părintelui meu, Măritul Sultan, să te numească mare vistiernic și s-a învoit cu dragă inimă. L-am încredințat că ești un neguțator iscusit, priceput în chivernisirea banilor și mai ales un slujitor credincios și statornic. Așa încît de mine poartă la curte ca să iei în primire treburile vistieriei.

— Prea bine ! se învoi el, mulțumindu-i pentru încredere. Sint prea onorat, dar n-aș vrea să te nemulțumesc, Măria Ta... Poate că nu sint omul cel mai nimerit pentru o treabă atît de însemnată. Dar dacă Măria Ta m-a ales pentru asta, atunci făgăduiesc să mă strădui așa fel încît să-l mulțumesc și pe Allah și pe Măritul Sultan și să fie împăcată și inima mea care nu îngăduie decît cinstea și adevărul.

Și chiar a doua zi neguțatorul merse la palat, unde măritul sultan îi încredință în prezența marelui vizir și a celorlalți dregători grija pentru vistierie. Și se apucă neguțatorul nostru de lucru cu multă trageră de inimă, așa încît foarte curînd i se duse vestea nu numai în toate colțurile țării, dar și în împărățiile vecine. Toată lumea ajunsese să-l prețuiască, iar oamenii de rînd se rugau pentru sănătatea lui și-a sultanului care făcuse alegerea asta, căci toți trăiau în belșug și pace.

Cît despre fiul sultanului și fiica marelui vistiernic, ce altceva aș mai putea să vă spun decît că ei au trăit ani îndelungați în bună înțelegere și-au avut parte de mulți copii și de nu vor fi murit, mai trăiesc și astăzi.

MUHSIN ȘI CELE DOUĂ VRAJITOARE

A fost odată ca niciodată. Odinioară, demult trăia într-un sat uitat de lume un flăcău pe care nevoile l-au împins să plece aiurea și s-o lase pe mama lui singură la bătrînețe, în grija Celui-de-Sus. Și-a mers el, și-a tot mers pînă a ajuns într-un oraș mare și-aici a început să întrebe în dreapta și-n stînga dacă n-are cineva nevoie de un slujitor. În cele din urmă l-a tocmnit un bărbat ce părea să fie destul de înstărit, să slujească într-o casă mare, urmînd să tîrguiască toate cele de trebuință și să aibă grijă de toată rînduiala ei. Flăcăul nostru s-a învoit, fără să stea o clipă pe gînduri, fericit că putea să primească o simbrie destul de bunicică pentru munca lui și să aibă un acoperiș deasupra capului. Omul care-l tocmise a intrat cu el într-o casă mare și arătoasă și i-a spus tot ce-are de făcut, iar Muhsin, flăcăul nostru, s-a apucat imediat de treabă cu rîvnă și credință. După numai cîteva zile, și-a dat seama că în toată hărăbaia de casă nu locuiau decît două fete, care păreau să fie destul de avute, de vreme ce cheltuiau cu nemiluita, fără să-și facă nici un fel de griji pentru ziua de mîine. Muhsin avea datoria să păstreze rînduiala și curătenia, să măture în toate odăile, ori de cîte ori se simțea nevoia, și să tîrguiască tot ce era necesar pentru tihna stăpînelor lui.

Și-a lucrat Muhsin așa preț de un an; erau multumite și fetele de munca lui, iar el n-avea de ce se plînge, căci primea o răsplată generoasă de la stăpînele lui, care nu se arătau deloc zgîrcite.

Dar de la o vreme Muhsin începuse să se întrebe de unde or fi avînd stăpînele lui atîta bănet, căci nu lucrau nimic. Viața lor i se părea o mare ciudățenie. Nu pricepea nici de unde venea bogăția aceea, nici cînd și unde pleacă ele, nici cînd se întorc... Pînă și bărbatul cu care se învoise el la început dispăruse fără urmă, parcă l-ar fi în-

ghițit pământul ori s-ar fi topit ca un bulgăre de sare. Așadar, Muhsin ajunsese să se mire de orice și să se gîndească tot timpul la ciudățenia casei în care trăia, încît curiozitatea nu-l mai lăsa nici să doarmă.

Și-a prins el a iscodi și-a pîndi dintr-un ascunziș și-a băgat de seamă că cele două fete nu ies din casă cît e ziua de lungă. Se vede treaba că minunile se petrec în timpul nopții ! Își zise el. Și-atunci s-a hotărît să stea la pîndă noaptea. El dormea la catul de jos, acolo unde i se rînduise lui o odaie anume, iar stăpînele lui dormeau la catul de sus. Și-a rămas el treaz nopți în șir, dar n-a izbutit să afle nimic. Cu toate astea, nu s-a descurajat, ci a strîns cercul încetul cu încetul, ajungînd în cele din urmă să vegheze cîteva ceasuri la începutul fiecărei nopți. Se întindea în pat și se prefăcea că doarme, dar era numai ochi și urechi. În fiecare noapte întîrzia somnul cu un ceas, ca să vadă ce se întîmplă în casă în răstimpul acela. Și azi-așa, mîine-așa, pînă în a șaptea noapte, cînd o mișcare neobișnuită i-a atras luarea aminte și-a simțit că cele două fete au coborît la catul de jos. Și-atunci să vezi și să nu crezi ! Au scos dintr-o odaie ce rămînea întotdeauna sub lacăt un trunchi de palmier scobit la mijloc, așa fel ca să încapă în el doi-trei oameni. Pe urmă le-a zărit urcînd înlăuntrul trunchiului și după ce-au bolborosit cîteva cuvinte nedeslușite trunchiul s-a ridicat cu ele în văzduh.

Muhsin a fost nespus de mulțumit, căci izbutise în sfîrșit să dezlege măcar una din tainele care învăluiau casa. Pînă una-alta, e bine și-atît ! Își zise el. Ba mai știi ? S-ar putea ca din ea să apară și dezlegarea altor taine ! Deocamdată a aflat că stăpînele lui sînt înzestrate cu puteri neobișnuite. Pînă atunci n-ar fi crezut pentru nimic în lume una ca asta ! A tăcut mîlc, de parcă n-ar fi văzut nimic și și-a zis că nu trebuie să sufle nici un cuvînt și nici să se dea de gol cu nici un chip.

Și-au continuat stăpînele lui să plece și să se întoarcă cu trunchiul zburător nopți în șir sub privirea atentă și curioasă a flăcăului nostru. Într-o noapte ce se gîndește el ? Trebuie să văd ce se petrece mai departe ! După ce termină cu treburile casei, se prefacă că se duce în odaia lui ca să se culce, dar nici vorbă ! Îngrămădește niște perne sub cuvertură, așa fel ca cine-i vede patul să-și închipuie că doarme în el, și se strecoară în odaia unde era ascuns trunchiul. De-acum îl știa bine, căci se furișase de mai multe ori acolo și-l cercetase atent la lumina unei făclii. Se virî într-un loc strîmt la coada lui, unde știa că fetele n-au cum s-ajungă și tăcu ca pește, ținîndu-și răsufllarea. După puțin timp iată și fetele coborînd de la catul de sus. Trag trunchiul pe niște bile pînă într-un culoar larg și întunecos din spatele casei și intră în el prin deschizătura din față. Pe urmă încep să mormăie cîteva cuvinte încilcite, din care Muhsin nu pricepu nimic, și-apoi îi poruncesc trunchiului într-un glas :

— Zboară cu cele două fete !...

Dar trunchiul rămîne de data asta nemișcat. Mai așteaptă ele cîteva clipe, dar trunchiul nu se urnește și pace ! Se dau jos din el și-l cercetează pe toate părțile, fără să li se pară nimic ciudat. Se întorc la locurile lor și iarăși bolborosesc vorbele acelea neînțelese și-apoi îi poruncesc într-un glas :

— Zboară cu cele două fete !...

Dar trunchiul rămîne și de data asta nemișcat.

— E ceva necurat la mijloc... Nu cumva tu ai rămas grea ?... o întreabă una din ele pe cealaltă, rîzînd.

Cealaltă se codește, neputînd nici să tăgăduiască, nici să încuviințeze.

— Se vede treaba că ai purces grea... își dă din nou cu părerea cea care vorbise prima. Hai să ne-nchipuim că ai în pîntec un băiat și să vedem ce se întîmplă...

Și din nou pornesc să boscorodească ceva și la urmă îi poruncesc trunchiului într-un glas :

— Zboară cu cele două fete și-un băiat !...

Și trunchiul, care parcă atîta așteptase, se urnește de data asta, ridicîndu-se pînă deasupra caselor și-apoi pornește să plutească în văzduh. Fetele încep să vorbească despre una și despre alta, făcînd haz, ca să le treacă timpul mai iute. Muhsin își ținea mai departe răsufarea și se ferea să facă vreo mișcare, de teamă să nu scoată vreun zgomot, căci cine știe care i-ar fi soarta, dacă s-ar da de gol.

Nu se mai îndoia că se afla în fața a două vrăjitoare, care aveau puterea să-l preschimbe cît ai clipi din ochi fie într-o stană de piatră, fie într-un berbec, fie într-o pisică blindă ce aleargă după gîndaci și după șoareci. Muhsin a priceput că s-a lăsat prins într-o treabă primejdioasă și că nu va putea ieși cu bine din toată încurcătura, decît dacă o să se dovedească destul de isteț și de șiret.

Dar tocmai cînd se frămînta el așa, simte că trunchiul începe să coboare. N-avea nici o deschizătură prin care să poată privi pămîntul și pe deasupra mai era și bezna nopții, așa încît nu văzuse nimic în timpul zborului. Și se lăasă trunchiul lin în jos și-alunecă pe pămînt fără cea mai mică smucitură. Și numai ce se lăasă pe pămînt, că cele două fete și porniră a zburdălnici, fără să le mai pese de trunchi. Muhsin mai rămase o vreme învăluit de bezna nopții și-a trunchiului, urmărindu-le pe fete și simțind după glasurile lor că se îndepărtează.

Cînd socoti că ele sînt îndeajuns de departe și-au pierit din bătaia privirii, părăsi și el trunchiul. Și ce-i fu dat să vadă ? O privește care-i fură mințile ! În prima clipă se întrebă dacă nu cumva e doar un joc al închipuirilor. Își roti ochii în toate părțile și înțelese că se află pe o insulă fermecată, cu copaci semeți, pîraie argintii și flori parfumate, și cu păsări care se întreceau

în viers. Pământul era neted, așternut cu mușchi moale, pomii înalți și rămuroși, apele dulci, adlerile îmbătătoare. Într-un cuvânt, era un adevărat rai. Căută nedumerit spre florile din preajmă, adulmecându-le mirosul și înțelese că în jurul lui erau numai flori de trandafir și de șofran. Și în afară de el și de cele două fete, nici un suflet de om prin preajmă. Dar nimic nu-l ului mai tare ca mărgăritarele și nestematele răspîndite prin iarbă, care-și aruncau săgețile de lumină prin noapte.

Muhsin avu grijă să nu se îndepărteze prea mult de trunchi, de teamă ca nu cumva să se întoarcă fetele și să-l lase acolo sau să-l descopere, căci ar fi fost vai și amar de pielea lui ! Așa că rămase în preajma trunchiului și se apucă, una-două, să-și umple buzunarele dolda cu mărgăritare și pietre rare. Când n-a mai avut unde să le pună, s-a întors la trunchi și-a intrat în el cu grijă, ghemuindu-se în locul strîmt unde stătuse și la venire și ferindu-se să facă vreun zgomot, care ar fi putut fi auzit de urechile lor ascuțite.

Muhsin se așază la locul lui, bucuros că izbutise să zboare și că aflase atîtea taine într-o singură noapte, dar mai ales că dobîndise o sumedenie de mărgăritare și nestemate pe care avea să le vîndă ca să-și facă o stare frumușică.

I se păru că nu trecură decît cîteva clipe pînă ce fetele se întoarseră, anunțîndu-și apropierea cu hohote de rîs și se așezară la locurile lor din trunchi. Inima lui Muhsin se făcu din nou cît un purice, de teamă să nu-l descopere și să-l prefacă într-o stană de piatră, să-l lase acolo pe insulă sau să sufle o dată spre el și să-l preschimbe în șoarece, iepure sau hîrciog.

Dar după cum își putu da seama, de data asta avusesese noroc, căci fetele nu simțiseră nimic. Citiră niște amulete și din nou bolborosiră vorbele acelea neînțelese, iar la sfîrșit de tot îi porunciră trunchiului într-un glas :

— Zboară cu cele două fete și-un băiat !..

Trunchiul începu să se miște încet-încet, se ridică de la pământ, pluti prin văzduh și nu după multă vreme coborî în culoarul de unde plecase. Asta se petrecea puțin înainte de revărsatul zorilor.

Fetele se dădură jos cît ai zice pește, împinseră trunchiul în cotlonul lui, aruncară o privire în odaia lui Muhsin și li se păru că-l văd dormind și-apoi se îndreptară spre catul lor, sărind treptele în grabă. Cînd fu încredințat că ele au adormit, Muhsin ieși din coada trunchiului și o luă tiptil spre odaia lui. Scoase toate mărgăritarele și pietrele scumpe de prin buzunare, le ascunse cu mare grijă, se dezbracă și se strecură sub așternut. Cînd se luminează de ziuă bine, se sculă ca de obicei și se apucă de treburi, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

Flăcăul nostru nu mai încercă să le însoțească și a doua oară de teamă să nu fie descoperit, căci așa cum zice o vorbă înțeleaptă, ulciorul nu merge de multe ori la apă... Și-apoi, de-acum știa bine potecile stăpînelor lui. Se mulțumi cu ce-i rînduise Allah în călătoria aceea. Era oricum o mare bogăție! Dacă o să i-o binecuvînteze Allah, o să-i ajungă pentru toată viața...

Nu trecură multe zile de la întîmplarea aceea ciudată și veni și sărbătoarea Ramadanului¹. Cînd se ivi luna

¹ Luna a noua a anului musulman, prescrisă de Coran (sura II, versetele 183—185) ca un post anual, în amintirea faptului că în această lună ar fi început să-i fie revelat profetului Muhammad, Coranul. Postul — socotit unul din cei cinci „stîlpi” ai credinței islamice — este obligatoriu pentru toți credincioșii musulmani, începînd de la vîrsta de zece ani, cu excepția bolnavilor, infirmilor, femeilor gravide și persoanelor care se află într-o călătorie mai lungă de trei zile. El constă în abținerea totală de la mîncare, băutură, fumat, inhalarea aromelor și relații sexuale în timpul zilei. Noaptea se ia o masă principală, imediat după asfințitul soarelui, și una mai ușoară înainte de ivirea zorilor. Postul durează în flecare zi de la răsăritul pînă la asfințitul soarelui. El se încheie cu o sărbătoare care se întinde pe primele patru zile ale lunii următoare (*Şawwal*), numită *’id al-fitr* „sărbătoare” înce-

nouă, care vestea începutul sărbătorii, fetele coborîră la catul de jos și se arătară nespuse de binevoitoare cu Muhsin, căci așa era datina. Stăpînii trebuiau să facă daruri celor din casă și să mărească simbria supușilor.

— Ce ți-ai dori în noaptea asta, Muhsin ? îl descoase una din fete.

— Ce mi-aș dori ? îi întoarse el întrebarea. Ce-ar putea să fie mai minunat decît să-ți petreci sărbătoarea cu familia și cu tribul tău ? Asta mi-aș dori și eu ! Să mă-nînc mîine dimineată din jarișul¹ pregătit de mama... mai zise el într-o doară, căci știa prea bine că n-are cum s-ajungă pînă atunci tocmai în satul lui.

Fetele se uitară una la alta, se înțeleseseră din priviri, apoi una din ele spuse :

— Atunci, pregătește-te, fiindcă în cîteva ceasuri o să fii împreună cu mama și familia ta !... Dar cu o condiție : să rămîi cu ei numai o lună și pe urmă să vii să-ți iei din nou slujba în primire...

— Așa mă învoiesc să fac... biiguiește Muhsin. Dar așteptați-mă să-mi iau și eu cîteva lucrșoare...

Alergă în camera lui, una-două, legă banii pe care-i primise drept simbrie, nestematele și celelalte lucruri de preț într-o cîrpă veche și-așeză legătura într-o bocceluță laolaltă cu niște veșminte mai ponosite. În cîteva clipe fu înapoi și una dintre fete îl duse în fața trunchiului cu pricina și-l pofti să se așeze în el. Cealaltă sosise înaintea lor și-și ocupase locul ei obișnuit. Una dintre ele citi talismanurile și rosti cuvintele fermecate. Oricum avuseseră grijă să-l dăscălească bine pe flăcăul nostru să nu pomenească numele lui Allah, să-și păzească bine gura și să nu pună nici o întrebare în legătură cu ce-o să vadă înaintea ochilor. Și Muhsin se prinse cu legă-

tării postului", Sărbătoarea mică (în opoziție cu Sărbătoarea mare, cu care se încheie ritualul pelerinajului la Makka) sau *'id as-sadaqa* „sărbătoarea pomenii”.

¹ Numele unei mîncări specifice.

mînt să păstreze taina și să facă întocmai cum îl povățuiseră ele.

— Zboară cu cele două fete și-un bărbat ! poruncesc ele trunchiului într-un glas.

Și, cît ai clipi, trunchiul era sus, în văzduh. Una dintre fete îl întrebă cum se cheamă satul lui, în ce parte se află și cum arată casa lui. Muhsin le spuse îndată numele satului, în ce parte trebuie s-o apuce și cum arată casa mamei lui.

Și nici nu se dezmetici flăcăul bine că și simți trunchiul coborînd pe terasa casei părintești. Își luară rămas bun, iar fetele își văzură de drumul lor.

Cînd toată suflarea dormea, Muhsin se dădu jos și intră tiptil în casă. Mamei nu-i trecuse nici prin gînd c-ar putea să-l vadă pe fiul ei în noaptea aceea și sosirea lui a bucurat-o nespus. Se îmbrățișară îndelung, plîngînd și mama și fiul de fericire.

— Cum ai venit ? îl descoase mama. Ai coborît din cer sau ai răsărit din pămînt ? Nu știi cum ai ajuns în noaptea asta, fiul meu, ca să-mi aduci în casă bucurie și sărbătoare...

— Am venit printr-o minune, la care nu s-ar putea gîndi nimeni... răspunse băiatul în doi peri.

— Cum ? îl iscodește femeia și mai curioasă.

Muhsin șovăi de data asta, căci adevărul ar fi speriat-o pe bătrînă și se hotărî să nu pomenească nimic de vrăjitoare. Așa că născoci pe loc o poveste.

— Fără să vreau, am făcut un mare bine unui ginn. Și cum stăteam eu așa și vorbeam de unul singur, dorindu-mi să ajung în noaptea asta să mă ospătez din mîncarea pe care-o pregătești dumneata în dimineața sărbătorii, mă trezesc purtat în zbor și aruncat pe terasa casei noastre... Probabil că ginnul acela mi-a ghicit gîndurile și-a vrut să-mi facă un hatîr pentru binele ce l-a avut de la mine...

La auzul acelei povești, bătrîna rămase o clipă descumpănită și lacrimile de fericire o podidiră din nou. Va să zică, fiul ei plutise în văzduh, adică rămăsese agățat între cer și pămînt, și uite că e teafăr și nu i s-a întîmplat nimic rău...

Mama rămase mai departe pe gînduri, încercînd să pătrundă tilcul ascuns al întîmplărilor ; se minuna cum de fusese flăcăul în stare să zboare și să scape cu viață...

— Dar ai grijă, să nu spui nimănui ce-ai auzit de la mine ! mai adăugă Muhsin. Nimeni nu trebuie să afle taina asta, nici chiar rudele noastre cele mai apropiate, pricepi ? Dacă o să te descoase cineva cum am ajuns așa în miez de noapte, îi spui că am venit cu o caravană care s-a abătut pînă la marginea satului nostru și pe urmă și-a văzut mai departe de drum spre tabăra tribului ei...

Lucrurile s-au așezat, vremea a trecut și Muhsin nu s-a mai îndemnat să se întoarcă la fostele sale stăpîne, ci a rămas în sat, durîndu-și gospodărie trainică și trăind în belșug, căci s-a însurat flăcăul cu o fată frumoasă și-au avut parte de mulți copii și mai pe urmă de mulți nepoți, care-au avut și ei parte numai de pace și îndestulare. Și poate c-or mai hălădui și azi pe meleagurile acelea cu copiii și nepoții lor.

CHELIUȚĂ ȘI MAMA CEA VITREGĂ

Cînd se lăsă întunericul, copiii intrară unul după altul în odaia bunicii și se strînseră cerc în jurul ei. Dar în seara aceea bunica nu prea avea chef de povestit, căci unul dintre băieții ei plecase de mai multă vreme de-acasă și nu primise nici o veste de la el, așa că începuse să intre la griji din pricina asta. Ba chiar mai mult — ea însăși avea nevoie să-i aline cineva durerea și frămîn-

tarea. **Dac-o văzu în starea asta, unul dintre copii se gândi să le spună el povestea chelbosului și a mamei celei vitrege, pe care o auzise cîndva din gura tatălui său. Copiii se bucurară și-l îndemnară în cor să înceapă degrabă.**

— **Prea bine ! se învoi el și începu să depene povestea.**

Este unul singur și acesta este Allah în cerul său cel preainalt. Cică a fost odată un om ca toți oamenii, cu o stare destul de frumusică, pe care Allah l-a ajutat să se însoare cu verișoara lui. Și-au avut ei parte de un singur băiețel. Tare fericit era omul acesta împreună cu nevasta și cu băiețașul lor, pe care copiii l-au poreclit mai tîrziu Cheliuță, din pricina unei chelii cît un bănuț, căci pe o parte din tîmpla dreaptă nu-i crescuse păr. Și-așa i-a rămas pe urmă ponosul și nimeni nu-și mai aducea aminte de adevăratul lui nume.

Allah a vrut însă ca mama lui Cheliuță să se săvîrșească pe cînd băiatul de-abia începuse a umbla copăcel. Dar copilul era tare isteț : dacă i se făcea sete, știa de-acum de unde să ia apă, dacă i se făcea foame, știa unde este mîncarea, după cum începuse să se îmbrace și să se dezbrace singur.

Și-a rămas omul acela multă vreme văduv, dar de ce trecea timpul, de ce simțea nevoia să se însoare din nou, căci — vorba aceea — **casa fără soție e ca trupul fără suflet.** Dar dacă soarta îl vitregise în privința nevestei, nu s-ar fi putut spune același lucru despre averea lui. Așa că — ce mai la deal, la vale — înstărit fiind, se îndemnă și purcese în căutarea altei femei care să-i fie soată legiuită. Și iată că **avu norocul și de data asta să dea peste o femeie la fel de cuvioasă ca și prima, la fel de iscusită și pricepută în rînduiala casei.** Ba se dovedi chiar și mîntoasă, cumpătată și îndurătoare.

Și la început îi arătă ea micuțului Cheliuță destulă grijă și căldură, ceea ce o făcu și mai dragă în ochii so-

țului ei. Dar anii trec și noua soată îi mai aduse câțiva copii bărbatului ei. Și încetul cu încetul se îndepărtează tot mai tare de fiul cel vitreg și pînă la urmă nu mai are nici timp și nici loc în suflet pentru el. Toată afecțiunea și dragostea de mamă se revărsau acum numai și numai asupra copiilor ei.

Cheliuță își dădea prea bine seama de întorsătura lucrurilor, căci era băiat mare și pe deasupra și destul de isteț și chibzuit. Și-și zice el că n-are încotro și că cel mai nimerit ar fi să-și plece capul în fața soartei și să nu se plîngă nimănui, căci ursita — știa el destul de bine — nu ți-o poți schimba. Și nu voia nici să pricinuiască supărări și discordie și nici să tulbure liniștea casei sau să semene vrajbă în suflete.

Se făcuse Cheliuță flăcău în toată puterea cuvîntului, căci zilele — albe sau negre — zburau la fel de repede și pentru el. Și-ajunsese îndrăgit de toți, căci era răbdător cu toată lumea și bun de pus la rană. Tatăl avea mare încredere în el; începuse să-l întrebe și pe el cînd hotăra vreo treabă mai de soi și să se bizuie pe ajutorul lui cînd pleca în lungi călătorii pentru negoț. Și ca să-i facă o dovadă a dragostei pe care i-o purta, îi cumpără lui Cheliuță un căluț ce se dovedi în stare nu numai să-l poarte peste tot, dar și să-i îndeplinească orice dorință. Și cu cît treceau zilele, cu atît se dovedea Cheliuță tot mai înzestrat cu alesele calități ale bărbăției.

Cît despre frații lui cei vitregi, puțea locul sub ei, atît erau de leneși. Și asta numai din pricina mamei care-i răsfățase tot timpul și nu le ceruse să pună mîna pe nimic, nici să mute un pai dintr-un loc în altul. Ce s-o mai lungim, nici unuia dintre ei nu-i trecuse prin cap să-l ajute vreodată pe tatăl lor. Și băgase și el de seamă cum stau lucrurile și ce le poate capul flăcăilor. Cheliuță, dimpotrivă, se gîndea întotdeauna la ziua de mîine și se străduia din toate puterile să fie mîna dreaptă a tatălui său, după cum se silea să fie pavăza iubirii și

înțelegerii în familia lor și între oamenii pe care-i cunoștea.

Dar văzînd cum stau lucrurile, mama cea vitregă începuse să fie roasă de invidie și pizmă și să nu mai aibă somn, căci Cheliuță ajunsese să-i fie ca un spin în ochi ; prea îl lăudau și-l iubeau toți, iar de băieții ei nu se sinchisea nimeni, nici măcar tatăl lor. Acesta nu vorbea toată ziua decît despre ce face și cum face Cheliuță. Dacă voia să se apuce de ceva, îl chema pe Cheliuță... Dacă voia să chibzuiască și să plănuiască ceva, se sfătua cu Cheliuță... Într-un cuvînt, una-două, unde-i Cheliuță, am nevoie de Cheliuță, să vină Cheliuță !...

Mama cea vitregă cumpăni ce cumpăni la pricina asta care-i răpea somnul și ce-și zice ea ? Copiii mei n-o să aibă nici un fel de trecere la tatăl lor și n-o să le arate nici un fel de încredere cît timp va fi în preajma lui acest Cheliuță !

Așa stînd lucrurile, începuse să-i poarte dușmănie și să se gîndească tot mai stăruitor cum să scape de el. O suci și-o învîrți ea pe toate fețele și în cele din urmă socoti nimerit fie să-l alunge, fie să-l piardă. Iar gîndul ăsta, odată ce ajunsese la ea, nu-i mai dădea pace nici ziua, nici noaptea. Și cum știa că el umblă încolo și înapoi, trimis de tatăl lui cu tot felul de treburi, și că de fiecare dată cînd pleca trebuia să-i pregătească cîte ceva de-ale gurii, își zise ea că cel mai potrivit ar fi să-l otrăvească.

Zis și făcut. Tocmai cînd se oprește la gîndul ăsta, iată că vine și Cheliuță cu rugămintea să-i prepare ceva de mîncare, căci se pregătește de drum. Și cînd frămîntă aluatul să-i coacă din el cîteva lipii, presără o pulbere otrăvitoare, sigură c-a scăpat de el, iar bărbatul ei n-o să aibă de-ales și-o să-i călăuzească și pe băieții ei în tainele negoțului.

Cheliuță luă cele cîteva lipii pregătite de mama cea vitregă, se aruncă în șa și pe-aci țî-e drumul — porni să împlinească treaba pe care i-o hotărîse tatăl lui. Și cînd

veni vremea mesei, descălecă pentru popas într-o vale cu iarbă fragedă și mătăsoasă și lăsă calul să pască în voie.

Scoase o lipie, dar ce-i fu dat să vadă ? ! Tocmai cînd voia s-o ducă spre gură și să muște din ea, calul său — care, pasămite, era un cal năzdrăvan, adică un ifrit cu chip de cal — se apropie de el și-l oprește, spunîndu-i cu glas omenesc că lipiile sînt otrăvite și-l sfătuiește să le îngroape adînc în pămînt și să nu se teamă, că-i va aduce el altele. Și face întocmai : le îngroapă adînc, să nu mai poată ajunge nimeni la ele, și calul îi aduce pe dată lipii calde și îmbietoare. Și astfel prima uneltire a mamei vitregă nu izbutește, iar Cheliuță își isprăvește călătoria și treburile cu bine.

Cînd se întoarce flăcăul acasă, mama vitregă rămîne tare descumpănită, minunîndu-se cum de-a putut scăpa de la o moarte sigură. Dar nu se descurajează, ci rînduiește să nascocoască un nou șiretlic și încă unul, și încă unul, pînă cînd o să izbutească.

Cheliuță nu lăsă să se străvadă nimic din zbuciumul lui și curînd se pregăti pentru o nouă călătorie. Mama cea vitregă scoase niște straie de-ale lui, le spălă și le îmbibă cu otravă, așa fel ca atunci cînd o să le îmbrace să se amestece nădușeala cu ea și să-i curme zilele.

Și se așternu Cheliuță la drum, iar într-un răstimp i se făcu cald și i se năzări să-și schimbe hainele. Dar calul îl oprește iarăși la vreme și-i aduce alte veșminte — mai frumoase și mai bune ca cele de-acasă.

Cheliuță luă straiele cele otrăvite, le îngropă în deșert și se îmbracă cu cele noi, aduse de calul năzdrăvan.

De data asta Cheliuță se întristă foarte tare. Prima oară își închipuise c-ar putea să fie o toană trecătoare, de muiere invidioasă și că uneltirea ar avea un temei vremelnice, dar văzu că primejdia și ura nu se încheiaseră. Își mai zise că mama vitregă se va îndărătnici să

uneltească împotriva lui și că s-ar putea să-i vină de hac și să-l piardă, atunci cînd calul năzdrăvan nu va fi lîngă el.

Nu știa bietul flăcău ce să facă ; nu-l răbda inima nici s-aducă vrajbă în casă, nici să-i pricinuiască vreun rău mamei sale vitrege. Și dacă i-ar spune tatălui său ce s-ar întîmpla ? Fie să nu-l creadă, fie să-l creadă și să-i vadă dezbinați și învrăjbiți pentru totdeauna. Nu, asta nu vroia nici în ruptul capului ! Și înțelegînd el că oricum ar întoarce-o îi merge tot în răspăr, socoti că nu-i rămîne decît să plece încotro o vedea cu ochii, să-și găsească un rost undeva departe în lume, într-un alt oraș, unde să nu-l ajungă ura femeii învrăjbite.

Zis și făcut. Cheliuță urmă drumul mai departe și nu se opri decît cînd ajunsese într-un oraș mare. Înainte de-a intra pe poarta cetății, lăsă calul slobod să se ducă unde-o vrea, căci nu avea nevoie de el în oraș. Dar cînd să se îndepărteze, calul îi dădu un inel de aur și-i grăi iarăși cu glas omenesc :

— Pune inelul ăsta pe unul din degetele tale de la mîna dreaptă, iar dacă o să ai nevoie de mine, n-ai decît să-l muți pe inelarul de la mîna stîngă și să-l rotești de trei ori. La a treia rotire, eu voi fi lîngă tine...

Apoi calul se îndepărtă și se pierdu în zare, iar Cheliuță porni să colinde pe uliță, încercînd să găsească ceva de lucru, dar fără folos. Cînd simți că-l biruie foamea, se opri la poarta unei case mai mari și ceru ceva de mîncare. Un slujitor îi aduse de-ale gurii și apă din belșug și după ce înfulecă pe săturate, Cheliuță porni mai departe, uitîndu-se mirat la case și la dughene, curios să afle cîte ceva despre locuitorii acelei cetăți. Mare lucru nu-i fu dat să afle, dar curînd avea să audă o mulțime de minuni despre ei, căci din senin s-au stîrnit dangăte de clopote și răpăit de tobe vestitoare de primejdie. Crainicii palatului împînziseră cetatea, chemînd flăcăii și bărbații să se adune pregătiți de luptă. Tinerii se grăbiră la arme și se îm-

bulziră numaidecît în jurul palatului, încercîndu-și ascuțișul armelor și întrecîndu-se în dansul săbiilor.

Știa cu toții că emirul are un boboc de fată ca o rază de soare. I se dusesse vestea că e cea mai frumoasă făptură din cetate. Și ori de cîte ori se adunau tinerii în preajma palatului, nu pregetau să se întreacă în dansul sabiei, străduindu-se care mai de care s-o minuiască cu mișcări măiestrite, în nădejdea că ochii frumoasei prințese se vor apleca asupra lui, inima i se va înduioșa și-i va da astfel speranțe să îndrăznească a-i cere mîna în fața emirului.

Cînd toți tinerii se alăturară oastei emirului, acesta îi vesti că o ceată numeroasă de tîlhari a furat cirezile de vite ale cetății, iar ei trebuie să-i urmărească, să-i ajungă și să-i înfrîngă.

Tobele răpăiau de se zguduiau zidurile cetății. Tinerii s-au așezat în rînduri, iar călăreții s-au aruncat imediat în șa, au lăsat oastea pedestrașilor în urmă și-au alergat în galop pe urmele tîlharilor. Dar se vede treaba că nu era atît de ușor precum crezuseră. Nu trecu multă vreme și iată că se treziră față în față cu o oaste mult mai numeroasă decît ei, așa încît nu cutezară să se avînte imediat în luptă și socotiră că e mai bine să aștepte și pedestrimea. Cînd îi ajunse și restul oastei, se năpustiră buluc, dar înceștarea nu dură decît cîteva clipe, căci foarte curînd se dovedi că oastea tîlharilor este mai tare. Oștenii emirului se întoarseră spre oraș în neorînduială și vestea înfrîngerii făcu îndată înconjurul cetății.

Cînd află Cheliuță nenorocirea, se repezi spre una din marginile cetății și, cînd ajunse afară în cîmp, scoase inelul de la mîna dreaptă, îl puse pe inelarul mîinii stîngi, îl învîrti de trei ori și, cît ai clipi, calul cel năzdrăvan fu înaintea lui.

Cheliuță îi porunci să-i aducă pe dată o armă și-o sabie ascuțită pentru bătălie. Calul dispăru preț de cîteva clipe și se întoarse cu tot ce-i ceruse stăpînul său. Flăcăul

îmbracă armura, apucă sabia, săltă în șa și zbură pe urmele tilharilor.

Se iscă din senin un vuiet, iar călăreții învinși care se buluceau să intre în cetate se uitară înlemniți la călărețul singur ce alerga încrezător spre cîmpul de bătaie. Se întoarseră pe dată să afle ce se-ntîmplă și ce le fu dat să vadă ? Cavalerul necunoscut alerga, dezlănțuit în iureș, iar cînd fu la o aruncătură de băț, își struni calul și le porunci cu glas tunător :

— Lăsați vitele cetății să se întoarcă la pășunile lor și vedeți-vă de drumul vostru !

Cînd auziră asemenea vorbe îndrăznețe, tilharii izbucniră în hohote batjocoritoare. Cine-ar putea fi viteazul care să se încumete să-i înfrunte și să-i silească pe ei să-și părăsească prada ? Flăcăul nostru se ridică în șa și le strigă din nou amenințător să părăsească locul, dar fu întîmpinat din nou cu rîsete și batjocură. Nimeni nu-i luă vorbele în seamă. Atunci flăcăul nostru slăbi friul calului năzdrăvan care se năpusti ca vîntul și ca gîndul în mijlocul dușmanilor și lovi năpraznic în rîndurile lor, secerîndu-i la pămînt. Nici nu-i lăsă să se dezmeticească bine și dădu iureș printre ei, lăsînd în urmă-i un morman de leșuri. Tilharii își dădură seama că au de-a face cu un cavaler neobșnuit și începură a-și pierde cumpătul, dînd înapoi unul cîte unul. Atunci se iscă mare larmă și forfotă, căci oastea cetății — călăreți și pedestrași — prinse din nou curaj, alergînd și gonindu-i din urmă pe tilharii care dădeau bir cu fugiții. Îi ajunseră și-i loviră, prăvălindu-i în țărînă, sau luîndu-i prizonieri.

Printre cei care se întorseseră pe cîmpul de bătaie, la îndemnul cavalerului neînfricat, fusese și emirul cetății. Tare se mai minunase de curajul aceluia necunoscut și cînd bătălia se sfîrși, vru să afle imediat cine-i bărbatul care le-a redat vitele și onoarea pe cîmpul de luptă, căci arabii — se știe prea bine — respectă curajul și vitejia mai mult decît orice pe lume. Cînd ajunse lîngă el, călă-

rețel necunoscut dădu să se ascundă, apoi se puse pe fugă. Emirul, înțelegînd că nu va reuși să-l cunoască, se repezi pe urmele lui și-l răni ușor la brațul drept, ca să aibă după ce-l recunoaște.

Oastea cetății — tineri și bărbați în puterea vîrstei — se întoarseră victorioși, minînd din urmă cirezile de vite și caii dușmanilor înfrinți. Fiecare pomenea de vrăjmașii răpuși și de primejdiile bătăliei.

Cheliuță se întorcea singur. Cînd ajunsese la marginea cetății, își struni calul, sări din șa și-l lăsă slobod, să se ducă unde-i place. Apoi nu scoase nici o vorbă despre bătălie în fața nimănui.

Fiica emirului, care urmărise de la fereastra palatului toată desfășurarea pregătirilor pentru bătălie, îl văzuse prea bine și pe Cheliuță cînd se urcase în șa, apoi îi văzuse și pe ceilalți cînd se întoarseră pe cîmpul de bătăie, încurajați de cavalerul necunoscut. Pe sub seară, de la aceeași fereastră a palatului, zări turmele de vite mîinate din urmă de oșteni și-l văzu și pe cavalerul nostru întorcîndu-se ultimul. Așadar, fata era singura care știa că el fusese curajosul care-i pusese pe fugă pe dușmani și salvase cetatea.

Despre frumusețea tinerei prințese se dusesse vestea în toate zările, dar se știa și cît era de pretențioasă, căci refuzase pe toți ce-i care-o ceruseră de soție. Emirul încuviințase să-i facă pe voie, s-o mărite numai cu cel pe care-l va alege ea singură.

În seara cu pricina, cînd s-a întors de pe cîmpul de luptă, emirul i-a spus fiicei sale :

— Printre vitejii mei care au luptat astăzi, se află un cavaler neînfricat. Cred că aceasta-i sigurul care te-ar merita și ți s-ar potrivi de soț... O să dau un mare ospăț, fiica mea, la care am să-i poftesc pe toți tinerii din cetatea noastră, iar tu va trebui să-i cercetezi cu luare aminte pentru a-l descoperi pe viteazul cu pricina...

Prințesa mulțumi părintelui său și se învoi să facă întocmai cum rînduise el. Se pregătiră pentru ospaț cele mai alese bucate și fură poftiți toți tinerii și bărbații din cetate.

Emirul se așeză lângă ușă pentru a-i întâmpina pe rînd, iar prințesa îi urmărea cu ochi iscoditori din jilțul ei, de unde îi putea vedea foarte bine, fără ca ei s-o vadă. Ea cerceta chipurile cu luare-aminte, în vreme ce emirul căuta cu privirea rana de la brațul drept cu care-l însemnase pe cavalier.

Toți cei poftiți veniră la ospaț, dar nici emirul nu descoperi semnul căutat, nici prințesa nu zări chipul cavalierului mult visat.

După ce isprăvi ospațul și toți invitații părăsiră palatul, emirul intră la fiica lui și-o întrebă pe care dintre tinerii ce se perindaseră prin fața ochilor ei l-a ales.

Fata băgase de seamă că la ospaț lipsise doar Cheliuță și-i răspunse emirului, fără să stea pe gînduri :

— Alesul inimii mele nu poate fi decît cavalierul necunoscut, pe care l-am văzut cu ochii mei plecînd spre cîmpul de luptă și care nu s-a aflat în astă seară la palatul nostru.

Emirul, care știa prea bine acum la cine se gîndește prințesa și care-i alesul inimii ei, rămase descumpănit, alegerea făcută pîrindu-i-se ciudată.

— Nu-i a bună ! Tu ți-ai chibzuit bine hotărîrea, fata mea ? o luă emirul din scurt, simțind că-și pierde rostul. O fi el viteaz, dar e un biet cerșetor care de-abia izbutește s-o ducă de azi pe mîine... Își cîștigă hrana din cerșit și doarme în casa stăpînului lumilor... Cum rămîn eu în fața prinților care te-au cerut de soție și pe care i-am respins din pricina ta ?...

— Orice-ar zice lumea, eu nu-l vreau decît pe Cheliuță ! se încăpățîină prințesa. Inima mi-a rămas la el ! Treaba asta nu mă privește decît pe mine, tată ! Gura lu-

mii o să clevească și pe urmă o să uite, iar eu sînt încredințată că toate fetele din oraș mă vor pizmui pentru alegerea făcută !

Emirul se uită strîmb și rîse a pagubă, dar în cele din urmă se învoi, căci se temea să n-ajungă prințesa fată bătrînă, pe cît o știa de încăpățînată. Îl pofti pe cadiu la el acasă și trimise pe cineva să-l aducă pe Cheliuță de la moscheea unde se aciuiise.

— Am hotărît să te însor cu fata mea, care te-a ales să-i fii soț legiuit... îi zise emirul cînd îl văzu, ca să scape mai repede de corvoadă.

Cheliuță rămase destul de încurcat, crezînd că emirul își bate joc de el, dar taman atunci se iviră cadiul și mar-torii și pricepu că nu-i de glumă. Vrem, nu vrem, porunca emirului e poruncă și trebuie împlinită. Oricum era o mare cinste că-l alesese tocmai pe el ! Și cînd te gîndești că era așa o mîndrețe de fată !

Se izvodi învoiala de căsătorie și în seara aceleleași zile prințesa fu condusă la Cheliuță fără nici un fel de alai, fără trîmbițe și fără muzici. Aleseră pentru cei doi miri o odaie sărăcăcioasă, în care se găseau niște vechituri adunate de ici-de colo, arătînd care mai de care mai jalnic.

Flăcăul își petrecu privirea peste încăpere, se uită și la biata prințesă și cînd o văzu atît de abătută scoase inelul de pe mîna dreaptă, îl puse în inelarul de la mîna stîngă și nici nu termină bine să-l învîrtească de trei ori că se și trezi cu calul în fața lui. Cînd îl văzu, îi porunci să-i aducă degrabă cîteva mobile de preț, să-i parfumeze odaia cu arome rare și să-i facă rost de unde-o ști el de cele mai îmbietoare mîncăruri și băuturi. Calul dispăru pentru cîteva clipe și se întoarse cu tot ce-i ceruse. Ba pe deasupra îi mai aduse și cinci fecioare care să le îngrijească de casă și să-i slujească.

Trecură doar cîteva clipe și odaia lor arăta ca un colț de rai : curată, parfumată, luminată și cu masa întinsă,

pe care aromeau cele mai alese bucate. Apoi calul și slujnicele dispărură ca prin farmec, lăsându-i pe miri singuri.

A doua zi, mama prințesei veni dis-de-dimineată ca să-i vadă pe miri și s-o ia peste picior pe fata neascultătoare, care făcuse după capul ei și nu fusese în stare să-și aleagă un soț ca lumea. Se năpusti cu toată puterea să împingă ușa, căci știa cât de anevoie se deschide, și mare-i fu mirarea când văzu că ușa alunecă atât de ușor încât era cât pe ce să cadă în nas.

Apoi cercetă odaia cu privirea. Să vezi și să nu crezi ! La ce se așteptase ea și peste ce-a dat ? Mobilă scumpă și covoare de mătase ! Totul dichisit ca la sultani ! Arome îmbătătoare și-o masă ce strălucea de-ți lua ochii, încărcată cu pocale de aur și cu bucate de care nu mai văzuse niciodată ! Mai să creadă c-a greșit locul ! Alergă într-un suflet la emir să-i spună minunea. Emirul s-o creadă, nici atât ! Își închipui că are vedenii și nu știe ce spune ! Vorbește despre lucruri care nu există aievea și care sînt numai în mintea ei gata să scornească... își zicea el. Dar în cele din urmă se înduplecă și-o însoți pe nevastă, ca să scape de gura ei. Acum, după ce văzu minunea cu ochii lui, ce să mai zică și ce să mai creadă ? !

Rămase la fel de uluit. Când se mai dezmeticiră, îi binecuvîntară pe cei doi miri, urîndu-le viață lungă și fericire. Apoi ieșiră, întorcîndu-se la palat cu inimile îndoite.

La amiază îi poftiră pe miri la masă, la palat. Când se iviră, mai-mai să nu-l recunoască pe ginerele său. Se uita emirul uluit la Cheliuță, care îmbrăcase veșminte noi din mătase și fir, avea chipul senin, mișcări sigure și purtări alese. Într-un cuvînt, era alt om, care nu te făcea deloc să te gîndești la cerșetorul ce abia izbutea să-și țină zilele din pomenile primite de la bunii credincioși musulmani, dormind în casa stăpînului lumilor, fără să-l cunoască nimeni și fără să știe pe nimeni în cetate. Tot privind la el

cercetător, emirului i se păru că ginerele său are brațul drept cam țeapăn și că de sub mîneca mantiei se vede un colț din oblojeala unei răni. Încercă să-l tragă de limbă, dar el îi aluneca printre degete și nu voia să recunoască cu nici un chip. Dar emirul nu mai avu nici o îndoială că flăcăul ales de fata lui era acel cavaler necunoscut de pe cimpul de bătaie.

— Degeaba te codești, căci acum sînt sigur ! O știu prea bine că tu ești cavalerul de ispravă care a salvat vitele cetății și-a redat onoarea bărbaților ei, grăiește emirul zîmbind subțire. Dar spune-mi acum povestea ta, din ce țară ai venit și din ce trib te tragi ? prinde el a-l iscodi.

Strîns cu ușa, Cheliuță își deschise inima și primi a depăna povestea lui, lămurindu-i pricina pentru care-și părăsise familia și tribul.

— Și de ce te-ai ascuns în felul ăsta și te-ai prefăcut a fi un sârman care cere milă de la alții ? îl mai descoase emirul.

— Am vrut să-i cunosc pe oamenii acestei cetăți așa cum sînt ei, hotărît ca dacă-mi vor fi pe plac să rămîn aici, iar dacă nu, să plec în altă parte, fără ca ei să afle cine sînt...

— O să rînduim la palat un mare banchet la care o să-i poftim pe toți oamenii de vază din cetate, ca să-i cunoști și să te cunoască... murmură emirul pe gînduri. Știu că mulți sînt supărați că mi-am dat fata după tine, dar o să li se scurteze limbile cînd o să afle cine ești. Sînt încredințat că-mi vor da cu toții dreptate...

Zis și făcut ! Emirul dădu poruncă să înceapă degrabă pregătirile pentru banchet, la care să fie poftiți toți mairarii cetății. Și în seara statornicită, începu să curgă și-ragul musafirilor, unul după altul.

Palatul avea însă mai multe porți și alei. Una dintre ele trecea printr-o grădină minunată în care se aflau însă toate fiarele pămîntului. Cheliuță nimeri, sau poate că o luă chiar dinadins, tocmai pe drumul din grădina aceea.

Cînd îl zăriră întrînd acolo, mulți dintre oaspeți strigară speriați la el să se întoarcă pe unde a venit și să se ațină departe de fiarele, care începuseră să se apropie de el. Dar Cheliuță înainta fără să-i pese de strigătele lor, de parcă nici nu le-auzea. Cînd îl văzură înaintînd cu atîta încredere și nepăsare, toate fiarele rămaseră smerite, nici una nu se încumetă să-i taie calea. Se așezară toate pe labele din spate, mișcîndu-și cozile în semn de salut.

Maimarii cetății rămaseră uluiți de cutezanța acestui tînăr, fără să-l recunoască. Cheliuță se schimbase cu totul, nu mai aducea nici pe departe cu cerșetorul pe care-l știau ei. Cînd îl iscodiră pe emir cine-i străinul cel vi-teaz, acesta se apucă să le vorbească despre el cu cele mai alese cuvinte. Mai întîi le spuse cum îl cheamă și din ce țară a venit. Le mai lămuri că el este cavalerul care-i ajunsese din urmă pe tilhari și făcuse minunile despre care aflaseră cu toții, doborînd dușmanii pe capete ori si-lindu-i să se mîntuie care cum poate, lăsînd în urmă prada, armele și caii lor. Și la sfîrșit tot emirul le mai desluși cum încuviințase el să-i dea pe frumoasa prințesă de soție. La auzul acestor vorbe, Cheliuță crescîu în ochii lor, și mai toți se ridicară, grăbindu-se care mai de care să-l salute și să-i spună vorbe măgulitoare, zîmbindu-i mîeros și întrecîndu-se să-l invite prin casele lor.

Și trăi Cheliuță împreună cu soția lui în mare fericire, lăudat și prețuit de toată suflarea cetății. Emirul, la rîndul lui, îi arătă o încredere nemărginită, bîzuindu-se pe el în toate treburile oblăduirii.

Anii trec și de la o vreme emirul simte că-l părăsesc puterile ; vîzul și auzul încep să-i slăbească și duce din ce în ce mai anevoie poverile cîrmuirii. Cum nu avea nici un fecior care să-i moștenească averea și rangul, lasă din ce în ce mai mult chivernisirea cetății în mîinile lui Cheliuță, care se vădește destoinic și chiar mai înzestrat decît socrul lui cu calități de cîrmuitor. Și-ajunge el să fie

îndrăgit de toată lumea, căci ştia să fie blînd, îngăduitor şi smerit, să-l ţină la mare cinste pe cel puternic şi drept, dar şi să-l ocrotească pe cel slab şi neputincios.

Nu mai trece mult şi emirul cade la boală şi grele suferinţe şi-ajunge la ceasul morţii, lăsînd toate treburile emiratului în grija lui Cheliuţă. Maimarii cetăţii îşi dau încuviinţarea fără să stea pe gînduri, căci ginerele emirului se dovedise mărinimos şi viteaz, îngăduitor şi drept cu toată lumea. De ce-ar mai fi avut nevoie pentru a fi bun cîrmuitor ?

Cheliuţă se apucă de treabă cu şi mai multă tragere de inimă. Nimeni nu se putea plînge de el, iar locuitorii cetăţii îl binecuvîntau. Generozitatea lui devenise proverbială şi i se dusesse vestea pînă hăt departe pentru dreptatea cu care judeca pricinile şi răbdarea cu care-i asculta pe cei din sfatul cetăţii. Nu se pripea, nu se lăsa stăpînit de toane şi nu putea spune nimeni despre el că a călcat vreodată strîmb. Într-un cuvînt, cetatea a trăit zile bune sub cîrmuirea lui — vremuri de care s-a vorbit mult chiar şi după ce el părăsise lumea asta. Se dusesse vestea şi în ţinuturile vecine şi mulţi ajunseseră să zavistuiască cetatea care avusese parte de un emir atît de drept şi de iscusit.

Treburile cetăţii mergeau cum nu se poate mai bine, iar prinţesa era şi ea fericită, căci avusese parte de mult noroc alături de alesul ei. Numai că într-o bună zi Cheliuţă simţi că tînjeşte după familia lui, după tribul şi ţara lui. Se gîndi că tatăl său trebuia să fie bătrîn de-acum sau — cine ştie ? — poate că trecuse de mult în lumea celor dreپţi. Nu ştie nimic despre nimeni de-acasă şi nici ce s-o fi ales de fraţii lui vitregi şi ce rost şi-or fi făcut în lume. Şi într-un ceas de taină îi mărturisii soatei sale că-l bate gîndul să dea o fugă pînă acasă, în ţara lui, să vadă ce s-o fi ales de familie. Prinţesa se învoi pe loc, aşa cum se învoia la tot ce gîndea emirul, îi ură drum bun şi întoarcere grabnică. Se îngriji să facă pregătiri de drum,

crezînd că emirul va călători cu suită și caravană, cu alai și provizii.

Dar nici vorbă de slujitori și echipaje ! Emirul se furișă pînă la marginea cetății și-acolo, nevăzut de nimeni, scoase inelul de pe mîna dreaptă, îl mută pe inelarul stîng și după ce-l învîrti de trei ori, se ivi, cît ai scăpăra un amnar, calul său cel năzdrăvan. Îi spuse păsul și calul aduse în cîteva clipe tot ce-i trebuia de călătorie. Emirul săltă în șa și se așternu la drum, fără nici un fel de alai și neștiut de nimeni.

Cînd ajunse la casa părintească găsi numai tristețe, căci bătrînul lui tată zăcea bolnav și nici unul dintre frații vitregi nu se dovedise în stare să-i dea o mîină de ajutor. Negoțul lui se dusese pe apa simbetiei, averea se împrăștiase, iar banii ce-i mai rămăseseră se împrăștiară vînzînd cu ochii. Cînd a intrat Cheliuță în casa cea veche, toți au rămas uluiți, căci îl credeau de mult dus pe ceea lume, neavînd nici o veste despre el. Numai mama cea vitregă — care-și închipuisese că planul ei de-al pierde izbutise — era sigură de sfîrșitul lui. Și iată-l pe fiul cel dispărut întors printre ai săi.

Nimeni nu se bucură mai mult de întoarcerea lui Cheliuță decît tatăl, căci era singurul care tînjea după ajutorul și dragostea lui. Tare se mai bucură bătrînul cînd înțelese de la fiul său că o duce cum nu se poate mai bine și c-a avut parte de-o soartă norocoasă. Și Cheliuță n-avu încotro și trebui să-i lămurească bătrînului său tată și pricina pentru care-l părăsise, și pentru ce păstrase taina în sufletul său atîta vreme.

Iar mama cea vitregă, chiar dacă peste păcatul ei se așternuse haina uitării, se căină amarnic și-și ceru iertare cu inima sîngerîndă pentru nesocotința care-o împinsese la așa fapte rele.

Cheliuță, care venise cu gînd bun, o iertă pe dată și spuse tuturor planul său de-ai lua cu el în cetatea lui înfloritoare. Părinții se învoiră numaidecît, iar pe frații lui

nici nu-i mai întrebă nimeni, căci ei se lăsau purtați de val și n-aveau cuvînt niciodată. După o săptămînă, cîț s-au tot foit și pregătit de plecare, Cheliuță dădu semnalul de pornire. Își mută ca de obicei inelul de la mîna dreaptă pe inelarul mîinii stîngi și-l răsuci de trei ori. Cînd se ivi calul cel năzdrăvan, îi ceru să-i aducă cite o cămilă pentru fiecare călător, merinde pentru drum și cîțiva slujitori, să le fie de ajutor la cale lungă.

După ce se porniră, Cheliuță încălecă și el și merse cînd în fruntea, cînd în coada caravanei, cînd alături de bătrînul gîrbovit, ținîndu-i de urît. Cînd și cînd slujitorii aduceau apă din burdufurile pe care le umpleau la izvoarele din drum sau cite un vînat.

Și iată că pe nesimțite au ajuns și la cetatea emirului. Cînd l-au văzut în fruntea alaiului pe emirul lor cel îndrăgit, locuitorii cetății i-au făcut o primire triumfală, de parc-ar fi lipsit un an. Iar în fața palatului cel nou, pe treapta cea mai de jos, aștepta prințesa cea frumoasă. Și de-atunci s-a revărsat peste cetate numai bucurie și belșug, după inima lor bună, după judecata lor dreaptă și după vrednicia și iscusința lor.

Și-au trăit ei ani mulți în liniște și pace, iar frumoasa prințesă i-a dăruit emirului atîția hăieți și fete cîți și-a dorit el, iar neamul lor trebuie să mai cîrmuiască și astăzi emiratul acela de la capătul lumii, de se va mai fi aflînd acolo.

POVESTEA CELOR PATRU SURORI ȘI PATRU FRAȚI

Era unul singur și acesta era Allah cel din ceruri, începă bunica să depene povestea după ce copiii se adunară în jurul ei. Au fost odată doi frați : unul dintre ei avusese parte de patru feciori, iar celălalt de patru fete.

Tatăl fetelor era cam subțire la pungă, n-avea decît atît cît să-și țină zilele cu nevasta și cu copilele, pe cînd tatăl băieților agonisise o avere frumoasă din negoț și se fălea toată vremea cu ea. Și fratele cel bogat îl lua pe celălalt peste picior de cîte ori se întilneau, făcînd glume mai ales pe seama celor patru fete, de la care nu putea avea parte — zicea el — decît de necazuri.

Fratele cel sărac primea împunsăturile și răutățile cu îngăduință și încerca să nu le pună la inimă. Dar asta pînă într-o zi cînd a simțit că i se suie sîngele în obraz și nu mai poate îndura umilința.

— Da' de ce mă sudui, măi frate, toată vremea pentru fetele astea ale mele și te lauzi atîta cu băieții tăi ? prinde el a cîrti. Au doară nu știi că există și fete mai istețe decît băieții și femei care-i întrec de departe pe bărbați ?

— Nu mai spune ! Se vede treaba că ții cu tot dinadinsul să te-amăgești cu întîmplări de-astea care se-ntîlnesc numai în basme, îl ia fratele lui din nou în zeflemea. Toată lumea știe că fata e o mare pacoste pînă cînd ajunge la vremea mărișului. Cu prisosință să-ți mai spun că și cînd a ajuns la vîrsta asta, chiar dacă are noroc s-o ia cineva de nevastă, tot poți să te mai trezești cu o belea pe cap... De pildă, să se mărite cu cineva străin de neamul tău și să mai aducă pe lume și vrăjmași... Ba se poate întîmpla să-i înșele chiar și pe oamenii cei mai apropiați, de dragul profitelor ei nestăpînite...

— Vorbele astea ale tale mi se par a fi numai închipuiri și scorneli !... se îndirji tatăl fetelor. Poate că se mai întîmplă și-așa ceva cîteodată, nu zic ba, dar nu-nseamnă că întotdeauna stau lucrurile cum spui tu ! Cîte fete n-au adus fericire și belșug în casele părinților ! Cîte fete n-au avut parte de-un mire care s-a dovedit pentru părintele lor de ajutor de nădejde și reazem la necaz, prieten în zilele frumoase și alinare la vreme de restriște ! Dar, hai să-i lăsăm acum pe alții și să ne gîndim la noi. Ce-ai zice,

să alegi tu unul din băieții tăi și să aleg și eu una dintre fetele mele și să-i trimitem undeva printre străini, într-un oraș mare, să facă negoț?... Și să vedem atunci care-i urmarea, cine iese în câștig și cine iese în pierdere?... Ce zici, le prinzi ?

— S-a făcut ! încuviințează tatăl feciorilor, fără a sta o clipă în cumpănă. Hai să-i pregătim de drum și să vedem cu ce se-ntoarce fiecare !...

Și pe urmă alege el băiatul pe care-l socotea a fi cel mai dezghețat, târguiește tot ce socotește că i-ar folosi pentru drum, îi mai dă și-o sumă de bani destul de frumușică, gândind c-o să-i prindă bine, și-i mai face rost și de-o cămilă din acelea care aleargă cel mai iute. Pe deasupra mai prepară pentru flăcău și fel de fel de merinde, acrituri și dulciuri, și un singur burduf cu apă.

Alege și fratele lui una dintre fete, îi face rost — de unde-avea, de unde n-avea — de-o cămilă răpănoasă, căci mai mult nu se simte în stare, și-i gătește pentru drum două burdufuri mari, pline cu apă, doi desagi de curmale și nimic altceva.

Și cei doi se aștern la drum fără a mai zăbovi, neștiind nici cât de lungă o să fie călătoria, nici dacă o să se mai întoarcă teferi sau ba.

— Eu aș zice ca fiecare să se bizuie pe ce are și să nu ceară nimic de la celălalt, își dă flăcăul cu părerea, când ajung ei în inima deșertului, privind chiorș la desagii să-răcăcioși ai fetei. Sau dacă unul din noi pofteste ceva de la celălalt, să dea altceva în schimb sau să-i plătească ce-luilalt.

Fata se învoiește, dar stînd ea așa pe gînduri, ce-și zice ? Va să zică, vărul meu vrea să mă umilească, să se înfrupte în fața mea cu cine știe ce bunătăți, iar eu să mă hrănesc numai cu apă și curmale... Și ce se socotește ea ? Hai să născocesc eu un șiretlic ca să-i scot înfumu-

rarea pe nas și să-l silesc să împartă cu mine bucatele lui alese ! Zis și făcut ! Se dă jos de pe cămilă, face ce face și cum-necum se strecoară sub cămila vărului ei, scoate un ac din păr și-i înțeapă burduful de câteva ori în partea de jos, fără ca el să bage de seamă. Pe urmă se întoarce la cămila ei și urcă pe ea, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Și apa începe să se scurgă picătură cu picătură pînă nu mai rămîne în burduf nimic.

Merg ei ce merg și după o vreme flăcăul simte că-l mistuie setea, căci înfulecase cu lăcomie și din acrituri și din dulciuri. Dar pas de bea apă, dacă ai de unde ! Burduful era gol-goluț !

Se codi el ce se codi și pînă la urmă setea îl făcu să se roage de verișoara lui :

— Dă-mi și mie o gură de apă, verișoară !

— Dar n-am rămas înțeleși că fiecare dintre noi trebuie să se bizuie pe ce are sau, de nu, plătește ce primește ? îi întoarse ea vorba înțepată.

— Ba da ! încuviințează el fără să cîrtească. Îmi dai o înghițitură de apă și ți-o plătesc...

— De dat ți-o-i da eu, dar mă tem că o să te coste cam scump... Îmi dai toate acriturile pe care le mai ai !...

Tinărul se învoiește, scoate imediat bucatele cerute și i le întinde, căci setea e chinuitoare. Pe urmă se aștern ei mai departe la drum, dar nu trece mult și din nou băiatul simte că se usucă de sete și-i cere o înghițitură de apă. Fata se învoiește să-i dea, dar numai în schimbul dulciurilor pe care le avea în desagă. Și tot așa, cerîndu-i cîte ceva pentru fiecare înghițitură de apă, reușește fata să-i ia toate merindele și pe urmă și hainele și tot ce mai avea cu el. Unul după altul, toate lucrurile băiatului s-au dus, pînă ce i-a rămas numai cămila. Dar setea îl chinuia din ce în ce mai tare și după o bucată de drum se vede nevoit să-i mai ceară o gură de apă. Și fata se învoiește, dar numai cu condiția să schimbe între ei cămilele, adică

băiatul să-i dea cămila lui frumoasă și sprintenă în schimbul cămilei ei răpciugoase.

„Ce-o să mă fac acum ?” se gîndea bietul flăcău care nu mai avea de niciunele și simțea că setea-i dă iarăși tîrcoale. Și nu e de glumit cu setea în deșert ! În clipa cînd simte că se topește pe picioare, o roagă cu glasul stins să se îndure măcar cu o înghițitură.

— De dat îți dau eu apă și-acum, zice fata cu ifose. Dar cu o condiție : facem schimb de veșminte. Eu o să mă îmbrac în hainele tale bărbătești, iar tu o să porți de-aici înainte straiile mele.

Că-i sucită, că-nvîrtită, pînă la urmă flăcul n-are de-ales și se învoiește și la treaba asta, măcar că știa el prea bine că nu se cade așa ceva pentru un bărbat. Dar ce să-i faci, nevoia nu cunoaște rînduială !

Cînd băiatului nu-i mai rămase nici un lucru la care să poată ea rîvni, fata se învoi să-i dea pe degeaba apă și de-ale gurii, dar nu atît cît ar fi poftit el, ci doar atît cît să-și ducă zilele. De-acum ea cînta, iar el n-avea încotro și juca așa cum îi cerea ea.

Mai bătură ei cale lungă pînă ce în sfîrșit ajunseră într-un oraș mare, plin de forfotă și poposiră într-o mahala.

— Rămii aici cu cămilele și vezi de ele pînă ce dau eu o raită prin oraș, să caut un adăpost mai de soi ! îi poruncește fata care purta straiile lui.

Tînărul n-avu de-ales și incuviință, uitîndu-se la ea pe sub sprîncene. Fata se îndepărtă de el și prinse a colinda pe străzi încolo și înapoi pînă ce se trezi în fața unei prăvălii mari, încărcate cu fel de fel de mărfuri, unde zăbovi pe îndelete, cercetîndu-le cu luare aminte.

— Dorești ceva, flăcăule ? o întrebă stăpînul prăvăliei, apropiindu-se de ea.

— Pînă acum n-am găsit încă lucrul de care am eu nevoie... răspunde fata în doi peri.

După grai, negustorul pricepu numaidecît că nu este de prin partea locului.

— Se vede treaba că nu ești de pe-aici ? încercă el s-o descoase.

— Așa-i ! mărturisește fata.

— Și ce pricină te-a adus în orașul ăsta ? o trage el de limbă. Ai ceva de vînzare ?... Cauți cea neapărat ?...

— Nici una, nici alta !... Am venit să caut ceva de lucru !...

Cum fata avea obraji rumeni și chip luminos și se înțimpla că și pe negustor îl bătea gîndul să năimească un băiat de prăvălie cinstit, curățel și chipeș, care să-i înțîmpine pe mușterii cu zîmbet și să le arate mărfurile, îndemnîndu-i să le cumpere, încep ei să se tocmească. Fata picase taman la țanc.

— Păi, eu tocmai aș avea nevoie de-un băiat isteț care să știe să înțîmpine mușteriii, să le vorbească și să le arate mărfurile... zice negustorul.

— Apoi, eu m-aș învoi dacă mi-i da o simbrie cumsecade... răspunde fata.

Și s-au înțeles îndată asupra banilor, iar fata a început chiar din ziua aceea să lucreze, căci știa să citească, să scrie și să socotească destul de bine.

— Ești singur sau mai ai pe cineva cu tine ? o întreabă stăpînul într-o clipă de răgaz.

— Ba am venit împreună cu o verișoară... Am lăsat-o undeva la marginea orașului cu cămilele... zice fata fără să se fisticească.

— De ce n-o aduci aici ? Casa e destul de mare și pu-teți sta prea bine, tu într-o odaie și ea în alta... o îmbie negustorul.

— Păi, verișoara mea e oleacă mai ciudată, îi place să stea mai mult singură... îi lămurește fata. Și-a ales acolo unde-am lăsat-o eu sălaș și mi-a cerut să-i aduc un cort să stea în el...

— Atunci, las-o să stea acolo, cum îi place... bombăne stăpînul încurcat.

Seara cînd a plecat de la prăvălie, negustorul i-a împrumutat un cort pe care l-au înălțat în locul unde-i lăsase pe vărul ei. Fata îi cumpăra în fiecare zi de mîncare, iar el dormea în neștire și abia dacă ieșea o dată pe zi la lumină. Își făcea vreme și alerga după-prînz pînă în mahalaua cu pricina, iar în drum cumpăra pentru el mîncare, dar numai din banii pe care-i dăduse tatăl lui pentru călătorie.

Așadar, traiul fetei se depăna tihnit. Primea o simbrie frumușică și, pe deasupra, negustorul îi asigura pe gratis casa și masa, căci așa le fusese învoiala. Negustorul, la rîndul lui, era destul de mulțumit de felul cum se descurca băiatul lui de prăvălie, care se dovedi neașteptat de iscusit și-i atrase o mulțime de mușterii, făcînd să-i crească deverul și ciștigul.

Trecură așa o lună, două, trei, patru, pînă ce se împlini aproape anul. Și-n vremea asta fata strîngea banii la ciorap, iar vărul ei cheltuia întruna fără să mai pună nimic la loc. Cînd se încheie anul, fata adunase o sumă frumușică, pe cînd flăcăul rămase lefter și ajunsese să trăiască din mila ei.

Puțin după ce trecu anul, fata se oprește într-o zi în fața stăpînului și-i grăiește așa :

— Dacă nu ți-e cu supărare, stăpîne, mie mi se pare c-a trecut un car de ani de cînd am plecat de lîngă ai mei și mi s-a făcut tare dor de ei... De nu-i cu supărare, aș vrea să mă întorc acasă și-aș vrea să primesc banii cuveniți pentru slujbă, căci mă bate gîndul să cumpăr cu ei niște mărfuri din cele care se caută în țara mea...

— Și cam ce-ai vrea să cumperi ? întrebă neguțatorul curios, după ce-i făgăduiește să-i plătească pînă la ultimul ban.

— Mai înainte de toate m-am gîndit la niște lucruri bune... ceva susan și fistic, alune, migdale și poate niște arome... Apoi, niște țesături și ceva lucruri de îmbrăcăminte.

— Aproape toate astea sînt mărfuri ce se află și în prăvălia mea și le poți lua de-aici... Iar dacă nu găsești ceva la mine, îți aduc eu de îndată la prețul cel mai mic.

Și stăpînul i-a adus tot ce dorise ea și i-a mai pregătit și trei cămile de drum să-i poarte mărfurile. Cînd totul a fost gata, fata și-a luat rămas bun, s-a abătut pe la vărul ei și l-a îndemnat s-o însoțească așa cum era — doar cu straiiele de pe el, rupte și ponosite de-atîta purtat, și cu o cămilă răpciugoasă. Ca să nu mai pomenim că și veșmintele de pe el erau tot ale ei !

Se așternură ei la drum și merseră multe zile în șir. Cînd caravana se apropie de orașul lor, fata se opri și-și schimbă veșmintele, căci se sfia să se arate în fața părinților și rudelor în straie de bărbat. Și tot în locul acela, fata rugă un călător să dea de veste celor două familii despre sosirea lor. Mare bucurie pe părinții celor doi tineri, la auzul veștii. Tatăl flăcăului porni să aștepte nerăbdător, incredințat că băiatul lui a izbîndit și le va dovedi tuturor că avusese dreptate. Tatăl fetei aștepta și el nădăjduind ca fiica lui să fi spulberat toate vorbele de ocară pe care le-auzise de la fratele lui, dovedind că băieții nu sînt cu nimic mai iscușiți sau mai buni decît fetele. Caravana cu poveri se apropia încet-încet, iar cei doi frați adăstau nerăbdători cu mîna streasă la ochi, s-o vadă ivindu-se la poala cerului. Și iată că după lungă așteptare o zăresc amîndoi deodată.

Și dac-o văzură, și unul și altul simțiră o adiere de teamă, dar fiecare nădăjduia să fie caravana copilului său. Tatăl fetei era din ce în ce mai încrezător, căci inima-i spunea ce copilă isteață este fata lui.

Cînd se apropiară de oraș, fata îl povățui pe vărul ei să ia o piatră și s-o arunce spre tatăl său, căci așa ar fi obiceiul cînd se întoarce cineva după o absență îndelungată. Ba chiar încercă să-i talmăcească obiceiul ăsta, spunîndu-i că dacă n-o să-l nimerească, înseamnă că așa i-a fost sortit, iar dacă o să-l nimerească, n-o să mai cunoască în viața lui ce sînt necazurile.

Și flăcăul cel nătîng nu așteptă să-i zică de două ori. Cînd părinții se îndreptară spre ei să-i întîmpine, băiatul care nu făcuse nici o ispravă ridică mîna și aruncă o piatră spre tatăl lui, nimerindu-l drept în frunte. Fără să se dumirească despre ce-i vorba, bietul om se pomeni cu singele șiroindu-i pe față, în vreme ce fata făcea haz de prostia lor.

După ce mai văzu și minunea asta, fata alergă spre părintele ei, aruncîndu-i-se la piept, iar acesta o sărută pe frunte.

Flăcăul care rămăsese de rușine își luă cămila cea răpănoasă și porni spre casa părintească cu capul între umeri, în vreme ce fata se îndreptă spre casa tatălui ei cu caravana încărcată de mărfuri.

Și-a mers vorba despre întîmplarea asta în toată țara și vreme îndelungată lumea n-a vorbit despre altceva. Și nimeni n-a mai îndrăznit să facă haz și să le găsească cusururi fetelor, căci întîmplarea aceea le era pildă tuturor.

NEVASTA CEA ISTEATĂ ȘI BĂRBATUL CEL LENEȘ

A fost odată ca niciodată. A fost odată un om destul de înstărit, ba s-ar putea zice că trecea chiar printre cei mai chivernisiți din orașul lui. Și-avea el o fată care nu era ea nemaipomenit de frumoasă. Oricum, nu era nici schioapă, nici chioară, nici surdă. Era întreagă la făptură

și la minte, numai că Allah n-o blagoslovise cu cine știe ce nuri.

Și iată că timpul trecu și fata se făcu de măritat, numai că nu se grăbea nimeni s-o ceară de nevastă. Anii se scurgeau ca apa și nu se ivea nici un pețitor. Cei înstăriți, care auziseră de ea într-un fel sau altul, știau că nu e prea nurlie și nu se prea îndemnau s-o ceară, iar cei săraci, care poate că jinduiau după ea nu îndrăzneau s-o pețească, de teamă să nu fie luați în rîs. Așa că fata a așteptat mult și bine fără s-o ceară nimeni.

În vremurile acelea unele familii aveau obiceiul să-și zăvorască fetele în casă, cînd se apropiau de vremea măritișului, și nu mai ieșeau din temnița asta decît pentru a se duce la cavalerul viselor lor sau pe lumea cealaltă.

Așa a făcut și tatăl fetei din povestea noastră. Cînd a socotit el că i s-a terminat copilăria și e timpul să se pregătească pentru măritiș, i-a poruncit să nu mai treacă pragul casei afară sau să mai umble încoace-ncolo, cum făcuse pînă atunci.

Și-a rămas fata așteptînd. Dar așteptarea s-a tot lungit fără să se ivească nici un pețitor, iar de la o vreme a început să intre la gînduri. Cînd credea ea că toți ai casei sînt prinși cu treburile și n-o vede nimeni, se oprea în dreptul ferestrei și-și omora timpul, urmărindu-i cu privirea pe trecători, uitîndu-se cînd la straiele lor — frumoase sau urîte, cînd la mersul lor — fie agale, fie zorit. Și ca să se aline, tilcuia cu glas tare tot ce-i trecea prin fața ochilor. A stăruit ea în obiceiul ăsta pînă într-un rînd cînd a zăpsit-o o slujnică mai săracă cu duhul. Și-a alertat femeia fără zăbavă la stăpînul ei și-a început să-i povestească pe nerăsuflăte :

— Fata noastră stă toată vremea la fereastră și tilcuie de una singură ce vede pe stradă... „Soția l-a ajutat să fie așa...” zice ea cînd vede pe cineva îmbrăcat curat și frumos. „Numai nevastă-sa e de vină...” zice cînd zărește un

trecător îmbrăcat cu haine murdare și neîngrijite. „Din pricina nevestei e așa...” o aud când se arată un om îngîndurat și zbuciumat. „E meritul soției...” bolborosește când se ivește un om cumpătat, mergînd calm și cu pas sigur.

Tatăl a rămas la început nedumerit, întrebîndu-se în sinea lui cum e cu puțință ca femeia să aibă asupra bărbatului o înrîurire atît de mare încît reușita lui în viață să atîrne de ea. Lui nu-i putea intra în cap una ca asta.

Și el era bărbat și izbîndise în viață fără să-l împingă nici o femeie de la spate. Ba se chivernisise bine și ajunsese unul din cei mai de vază oameni din țară, dar soția lui nu-l ajutase în nici un fel ca să dobîndească situația asta. De unde i-o fi venit fetei mele gîndul ăsta ? De unde să știe ea asemenea lucruri, când n-a ieșit mai departe de pragul casei ? se tot minuna el.

Dar fata o ținea mai departe una și bună. Toată ziua aceeași poveste — tilcuia starea bărbaților pe care-i vedea trecînd pe stradă. Azi-așa, mîine-așa, pînă ce tatăl ajunsese să cugete la o nouă cale pentru a-și mărita fata. Știa el — vezi bine — că mulți tineri din pătura de mijloc rîvneau să se însoare cu fata lui, dar nici unul nu cuteza s-o ceară, de teamă că va fi respins și umilit. Așa stînd lucrurile, ce-i vine lui în gînd ? O să caute chiar el un flăcău care să-i fie ginere și n-o să mai aștepte ivirea pețitorilor.

O să-i aleg un mire, nici măcar din pătura de mijloc, ci dintre cei mai săraci... își zise el. Un tîrîie-briu și-un leneș, încaltea să văd ce-o să fie în stare să facă din el. O să-l ajute să izbîndească în viață, așa cum tilcuie întruna, sau n-o să facă nici o ispravă și-atunci o s-ajungă ea de ocară ?

Face ce face tatăl fetei și izbutește să dea de urma celui mai lenevos și mai nevoiaș tînăr din tot orașul. A trimis apoi pe cineva să-l poștească la el și tînărul s-a înfățișat, fără să-i treacă prin cap ce-l așteaptă. Ba și-a

închipuit că negustorul l-a poftit ca să-i dea niscai vechituri de pomană sau cine știe ce treabă de făcut. Cît despre căsătorie, nici în visele lui cele mai frumoase nu visase că ar putea avea parte de-o fată cu o asemenea stare.

Flăcăul bătu în poartă și fu numaidecît condus direct în salon, unde-l aștepta stăpînul casei — tatăl fetei. Dădu ziua bună, înclinîndu-se cuviincios, dar rămînînd lîngă ușă. Spre marea lui mirare, stăpînul îl invită să se apropie și să se așeze lîngă el. Tăifăsuiră despre te miri ce, iar cînd socoti că flăcăul și-a mai venit în fire, negustorul s-a apucat a-i spune și pricina pentru care-l chemase:

— Ai auzit, pesemne, că am o fată de măritat... Au venit destui tineri s-o ceară, dar cum au venit, așa au și plecat, fiindcă i-am refuzat unul după altul. Nu mi s-a părut nici unul din ei potrivit pentru fata mea... În cele din urmă m-am hotărît și te-am ales pe tine... Știu că ești un om evlavios, cinstit, neademenit... Astea sînt tocmai însușirile pe care aș vrea să le aibă soțul fetei mele... Pentru asta te-am ales ! Sărăcia este ceva care nu contează. Soarta-i schimbătoare ; bogatul de astăzi poate să ajungă miine sărac, iar săracul de miine poate să fie poi-miine bogat... Omul n-are de-ales, trebuie să se supună ursitei. Banii sînt ca o umbră trecătoare, nu e cu puțință să ai mereu aceeași stare...

Flăcăul asculta și parcă nu putea pricepe. Negustorul își bate joc de mine, neîndoielnic ! își zice el. Se vede treaba că e ceva necurat la mijloc ! O fi avînd nevoie de mine ca să-și facă vreun interes și pe urmă o să mă alunge ! Sau a fost sincer cînd mi-a spus că sînt un băiat evlavios și cinstit ? Nu știu ce să mai cred ! Oricum, mare belea pe capul meu ! Dar zilele or să facă lumină în treaba asta și eu n-am de pierdut la urma urmei nimic — nici avere, nici putere. N-am nimic de pierdut, chiar dacă n-o să izbutesc în căsătoria asta și nici dacă se va dovedi că are cine știe ce gînduri ascunse cu mine.

Așa că pînă la urmă, pe jumătate amețit, pe jumătate convins, tînărul se învoi, cu toate că știa și el prea bine că nu se pomenise nicicînd ca un tîrîie-brîu ca el să se însoare cu o fată atît de bogată.

— Dar eu n-am bani pentru o zestre pe măsura fetei dumitale, păcatele mele... începe flăcăul să se tînguie, cînd își aduce aminte de ce-l așteaptă.

— Crezi că noi te-am ales pentru bani și avere ? îi întoarce vorba negustorul ofensat. Dai și tu acolo ce poți, dacă poți, ca să se cheme c-ai dat ceva !...

Și zor-nevoie fu chemat numaidecît un șeih și se încheie legămîntul. Dacă pînă atunci flăcăul stătuse ca pe ghimpi, ba crezînd, ba nu, din clipa aceea și-a dat seama că nu era o glumă, deși simțea șarpele îndoielii dîndu-i tîrcoale.

Și-a adus și el ca zestre ce-a avut — niște straie și ceva bani, dar nu cine știe ce. Cu alte cuvinte — mai nimic. Negustorul a primit totul, bucurîndu-se și mulțumindu-i.

Apoi s-a stabilit și noaptea nunții și flăcăul nostru tot se mai îndoia că visează. Iar fetei i s-a spus că un bărbat așa și pe dincolo s-a înfățișat la tatăl ei pentru a o cere de nevastă și că el consimțise.

— Ce-i place tatălui meu îmi place și mie... încuviințează fata. Oricum, n-aș putea să fac eu o alegere mai bună decît el...

A venit în sfîrșit și noaptea nunții. Bărbatul și-a pus straie noi și acum părea alt om. Cînd a intrat la mireasa lui, parcă tot nu-i venea a crede. Numai cînd s-a trezit față în față cu ea, s-au risipit ca prin farmec toate îndoielile, dar un gînd ciudat a început a-i da tîrcoale. Dacă fata n-a fost cinstită ? Dacă o fi rămas grea și vor să se folosească de slăbiciunea și de bunătatea lui ca să-i pună plodul altuia în cîrcă ?

Dar iată că se termină și sărbătoarea nunții și flăcăul își luă soața și se mută cu ea în casa lui prăpădită, cu pereții gata să se năruie. Și unde nu s-a apucat fata să măture și să vâruiască toate odăile, făcînd-o lună ! Cum nunta trecuse și nu-l mai interesa cum arată, tînărul soț a început să se întoarcă la năravurile lui vechi : trîndăvea cît era ziua de lungă, fără să-i pese de rînduială și curățenie. Dar tînăra nevastă nu s-a lăsat ; nu i-a dat pace, străduindu-se să-l dezbrace de obiceiurile lui și avînd grijă de el ca de prunci. N-avea liniște pînă nu-l vedea în straie curate și pînă nu și le schimba atunci cînd era nevoie. Așadar, bărbatul avea toate temeiurile să fie mulțumit de nevasta lui, care se dovedi foarte curînd mai bună și mai plăcută decît se așteptase, ba chiar destul de chipeșă și mai ales mîntoasă. Numai însușiri frumoase și nici un cusur !

Cum-necum, tînărul cel sărac a avut parte de-o soață isteată și chibzuită și de-o viață tihnită și îndestulată. Dar asta numai pînă la o vreme, căci au tot luat din puținii bani agonisiți de bătrînii lui cu mare trudă pînă ce-au ajuns la fundul pungii, dar la loc nu mai pusese nimeni nimic.

— Bărbate, să știi că nu avem ce să mîncăm ! il vestește soția într-o zi. Apucă-te și tu de-o treabă, căci n-o mai putem scoate la capăt !...

— Dar eu nu mă pricep să fac nimic și după una și alta nu sînt nici obișnuit cu munca și cu osteneala... bdogănște el, codindu-se.

— Și ce-ai de gînd să facem ? il ia nevasta din scurt. Vrei să ne prăpădim de foame ? Vrei să ne-apucăm de furat ? Să trăim din mila altora ? Una ca asta n-o să se-nîmple în ruptul capului ! Trebuie să te-apuci de treabă, dacă vrei s-avem cu ce să ne ducem zilele !

— Dar ce ți-a căsunat pe mine, nevastă ? cîrtește el din nou. Nu trebuie să deznădăjduim, căci Allah o să aibă grijă de noi ! Cel care ne-a dat viață n-o să ne piardă...

— Ba e bine să știi că din cer n-o să ne pice nici aur, nici argint ! ȋpă femeia și mai în ciudată. Dacă vrei să trăiești, nu trebuie să mai ȣezi cu mîinile în sîn !... Apucă-te de ceva ! Fără să muncești, fără să faci ceva, n-o să izbutim să ne în nodăm zilele... ȋi dă ea zor, fără să-i lase timp să răsufle.

Omul n-avu încotro și-i făgădui să caute ceva de lucru, dar se opri la niște prieteni și se prinse la taclale cu ei, uitînd de cuvîntul dat. Și-au stat ei tăifăsuind despre tot felul de nimicuri pînă ce i-a prins noaptea. Cînd l-a văzut întorcîndu-se cu mîna goală, nevasta s-a mîhnit tare, dar și-a ascuns necazul și i-a pus pe masă ce-a putut și ea ca să-și potolească foamea. A doua zi dimineața l-a îndemnat iarăși să caute ceva de lucru, ca să-și poată cîștiga hrana, dar el a dat din nou să cîrtească. Atunci femeia s-a făcut foc și n-a mai putut să rabde. Și unde nu s-a pomenit cu ea că ridică palma și-l plesnește o dată peste obrazul drept și încă o dată peste cel stîng, de parcă ar fi vrut să-l trezească. Și pe deasupra s-a și pornit din nou să-l ocărăască.

— Piei din fața mea și să știi că nu vreau să te mai văd înaintea ochilor pînă nu te-apuci de lucru ! răcnește cu năduf.

Bărbatul rămase năuc, căci numai la așa ceva nu se așteptase, dar și-a dat seama că nu-i de glumit. Știa destul de bine că ea e stăpînă, de vreme ce ea ținea casa. N-avea putere și nici drept s-o înfrunte. Așa că primi palmele fără să murmure și fără să mai zăbovească ieși pe ușă, hotărît să facă ceva. Întrebă el în dreapta și-n stînga și pînă la urmă găsi ceva de lucru. Seara se întoarse acasă cu cîțiva bănuți, nu prea mulți, dar de-ajuns ca să-și cumpere de-ale gurii.

Și azi-așa, mîine-așa, omul începu să se dea pe brazdă și să cîștige din ce în ce mai bine. Trăiau de-acum pe picioarele lor. Iar nevasta se dovedi femeie destul de chib-

zuită ; cheltuia cu măsură și ajunse să mai pună și bani deoparte. Și cînd s-a adunat o sumă frumușică, ce s-a gîndit ea ? Să scape de casa cea veche și să cumpere una mai acătării într-un cartier mai de vază al orașului, pe potrivă puterii lor. Și-așa au și făcut. Cît despre bărbatul ei, ce să mai vorbim ? Părea acum un alt om în toate prvințele, și așa și era, căci puteai ieși cu el în lume !

Mai trece o vreme și nevasta agonisește, strîngînd bănuț cu bănuț, o sumă care nu era de ici, de colo. Și ce-și zic ei ? Nu ne-ar surica o grădină frumoasă cu pomi într-o margine a orașului ! Și-au cumpărat o livadă ca un rai, de care se îngrijea cu multă rîvnă chiar bărbatul.

Și uite-așa ajunse lumea să se minuneze de repezi-ciunea cu care se schimbase tînărul cel leneș și sărac. Era o deosebire ca de la cer la pămînt între flăcul nepăsător de ieri și bărbatul harnic și întreprinzător de astăzi. Toți puneau schimbarea asta pe seama bogăției socrului, dar numai tatăl fetei și slujnica cea credincioasă cunoșteau adevărata ei pricină.

S-a adevărit astfel încă o dată vorba care îndeamnă să iscodești bine femeia înainte de-a o lua de nevastă, cît și înțelepciunea care spune că în spatele oricărui bărbat descurcăreț trebuie să se afle o femeie iscusită și cu fire tare, care-l împinge spre izbîndă și-l călăuzește să răzbească în viață.

OMUL CARE N-A AVUT PARTE DE NICI O NENOROCIRE

A fost odată ca niciodată. Odinioară, demult trăia undeva pe întinderea pustiului nesfîrșit un beduin dăruit de Allah cu multe vite, dar și cu o inimă de aur, cu multă mărinimie și alte alese însușiri. Și-a avut el parte de o nevastă smerită, cum și de copii cuviincioși, care niciodată

nu cutezau a ieși din cuvîntul și din sfatul lui. Nici un musafir sau nevoiaș care se oprea la el nu se întîmpla să plece fără să primească mai mult decît sperase. Și astfel s-a dus vestea despre faptele lui nobile în cele patru zări și aproape că nu trecea zi de la Allah fără să primească un oaspete.

Într-un rînd se pomenește în fața cortului cu trei drumeți pe care nu-i mai văzuse pînă atunci. Și-i întîmpină și pe ei cu căldura cu care-i primea pe toți călătorii ce se abăteau pe la sălașul lui. Îi poștește înăuntru și aprinde imediat focul ca să le pregătească ceai și cafea. Și în vreme ce-și sorbeau ei cafeaua, se prinde la taclale cu ei, ascultîndu-le poveștile cu luare-aminte. Cum stăteau ei așa la taifas, iată că se întorc și turmele de oi și cămile de la pășune și se adună grămadă în jurul cortului. Și numai ce le vede, stăpînul poruncește unuia din cei doi feciori ai săi să înjunghie un berbec gras și să-l pregătească pentru oaspeți. Fără să stea la gînduri, băiatul face întocmai cum îi ceruse tatăl. Nu trece mult și iacătă-l înfățișîndu-se tot el cu hălcile de carne friptă și așezîndu-le dinaintea musafirilor.

Și-avea beduinul acesta atît de mărinimos obiceiul de a nu ședea la masă împreună cu vizitatorii lui ; îi lăsa să se ospăteze singuri, ca nu cumva să se simtă stînjeniți, iar el își vedea de treburile lui. În vreme ce înfulecau, cei trei deschid vorba despre gazda lor și unde nu se apucă să-i laude mărinimia, averea și mai ales copiii. Băgaseră și ei de seamă, vezi bine, cu cît cuviință răspundeau la fiecare vorbă a părintelui lor ; nici n-apuca să termine ce avea să le spună că se și repezeau să-i împlinească porunca.

— Omul ăsta trebuie că n-a avut în viața lui parte de-o nenorocire... își dă cu părerea unul din musafiri.

Cuvintele lui ajunseră și la urechile gazdei, care se întîmplase să fie pe-aproape și-și zise că n-ar strica să mai stea olecută la taifas cu ei și să aducă vorba și despre închipuirea asta a lor.

Acum, numai ce termină mesenii de mâncat și gazda îi pofteste iarăși la ceai și la cafele. Și-n vreme ce sorbeau ei pe-ndelete, zice așa ca într-o doară :

— L-am auzit pe unul dintre domniile voastre dîndu-și cu părerea cum că eu n-aș fi avut parte de nici o nenorocire în viață... Întru-ntîi, știți cu toții prea bine că soarta așa cum dă, la fel și ia înapoi, așa cum apără, tot așa și lovește... Întotdeauna amestecă fericirea cu durerea și binele cu răul... Nimeni n-a avut pe lumea asta parte de-o viață lipsită de necazuri, nici chiar profeții lui Allah. Și-apoi, aș vrea ca fiecare dintre domniile voastre să ne istorisească despre cea mai grea zi din viața lui, iar la urmă de tot o să vă spun și eu povestea celei mai mari nenorociri de care am avut parte...

Se învioră cu toții și rămaseră o clipă pe gînduri...

— Prea bine ! începe unul din musafiri, rupînd liniștea care se lăsase. Am să vă spun eu mai întîi cum a fost cea mai grea zi pe care am trăit-o... Într-un rînd, m-am hotărît să-mi încerc norocul la pescuitul de perle și la vremea priincioasă apuc eu drumul spre soare-răsare și nu mă mai opresc decît într-un orășel pe țărmul mării. Ne-am urcat noi mai mulți pescuitori de mîrgăritare într-o barcă și-am pornit în larg, dar tocmai cînd să purcedem la treabă, ne-am trezit că se stîrnește din senin un vînt potrivnic și se dezlănțuie o furtună cu tunete și trăsnete. Barca a început să urce și să coboare cum o mînau valurile, iar noi ne luptam din răsputeri s-o întoarcem după vînt ca să nu ne pomenim cu ea răsturnată. Dar furtuna în loc să se liniștească se întetea și nu ne-a mai rămas nici o nădejde de scăpare. Cu toată truda noastră, am băgat de seamă că barca începe să ia apă, iar după numai cîteva clipe s-a scufundat. Noi cei care fusesem pînă atunci în ea și ne luptasem cu vijelia ne-am împrăștiat și-am pornit să înotăm, fiecare cum putea, ca să ne ținem la suprafață, dar valurile și vîntul ne plesneau cum-

plit, cînd dintr-o parte, cînd din cealaltă. Vedeam cum marea îmi înghițe înșelații unul cite unul, dar nu putea nimeni sări în ajutorul celui alt, căci fiecare se chinuia să se mîntuie pe sine. M-am uitat în jur și-am văzut cu groază că ne depărtasem bine unul de altul, dar nu-mi dădeam seama cine-și dăduse duhul și cine mai era în viață. Ce mai, în cele din urmă am mai rămas eu și încă doi flăcăi, care se pricepeau să înoate destul de bine, și-am început o luptă pe viață și pe moarte, o strașnică înțeleștare cu vîntul și cu valurile, nădăjduind să ne vină cineva în ajutor. A trecut ce-a trecut și pe unul dintre ei au început să-l acopere valurile. Mi-am dat numaidecît seama că e sleit de puteri și nu se mai simte în stare să se țină la suprafață. A strigat după ajutor, dar degeaba, căci noi loveam cu brațele în neștire, fiecare gîndindu-se ce-ar mai putea face ca să scape el cu viață. Ne-am uitat neputincioși cum îl înghițe apa și se duce la fund. Așadar, am mai rămas doi — eu și încă un flăcău. Am stat nu prea departe unul de altul, aci înotînd, aci plutind ca să ne mai tragem sufletul. Și-am dus-o așa pînă a doua zi, cînd s-a ivit în sfîrșit o corabie care s-a abătut spre noi și ne-a cules istoviți. Minunea s-a întîmplat și am scăpat cu viață cînd nu mai aveam nici o nădejde. Și trebuie să vă mărturisesc că am simțit atunci că mă nasc a doua oară. Asta a fost cea mai mare nenorocire și cea mai grea zi prin care am trecut pînă acum în viață...

Veni apoi rîndul celui de-al doilea musafir să depene cea mai primejdioasă întîmplare din viața lui.

— Într-un an, începe el, eram eu cu vreo cinci prieteni... Și ce ne trece nouă prin cap ? Hai să plecăm și noi să facem prădăciune la un alt trib și să le răpim cîteva cămile. Și ne-am așternut noi cei șase firtați la drum și-am tot mers pînă ce-am ajuns aproape de tabăra tribului cu pricina. Ne-am ascuns într-o peșteră și-am stat la pîndă pînă cînd s-a lăsat întunericul. Am iscodit de jur împrejur

și când am fost siguri că nu mai e nici un suflet de om prin preajmă și că toată lumea doarme, ne-am strecurat afară din peșteră, am despărțit câteva cămile de turmă și le-am mînat de la spate fără zăbavă. Și-am mers așa zi și noapte, fără popas. A treia zi, văzînd noi că nu ne-a ajuns nimeni din urmă, ne-am zis că probabil cei care au plecat în urmărirea noastră au apucat în altă parte sau — cine știe? — văzînd că nu ne pot ajunge, au luat-o înapoi și ne-au lăsat în plata Domnului. Și ne-am oprit să ne hodinim nițeluș într-o vale cu iarbă mătăsoasă și fragedă, lăsînd cămilele să pască nestingherite. Cîteva dintre noi s-au trînit la pămînt și-au adormit pe loc, iar ceilalți s-au apucat să pregătească de-ale gurii. Unul dintre noi a scrutat depărtările și ce i-a fost dat să vadă? În zare se ridica un nor de colb. Ni l-a arătat și nouă și la început ne-am zis că l-o fi stîrnit vîntul. Numai că norul înainta spre noi cu repeziciune și-atunci am simțit teama strecurîndu-ni-se în suflet. I-am trezit pe cei adormiți și-am început pregătirile pentru înfruntarea urmăritorilor. Într-aceea, caii și călăreții s-au ivit în bătaia privirilor, alergînd într-o goană turbată. Îi așteptam cu sînețele gata să ia foc și când au ajuns în bătaia lor am tras asupra-le, dar erau mai mulți la număr decît noi. Caii s-au ridicat speriați în două picioare și s-au împrăștiat. Dar foarte curînd s-au repezit din nou asupra noastră, înconjurîndu-ne din toate părțile. Trăgeam noi, dar trăgeau și ei încă și mai avan. Simțeam cum cercul se strînge în jurul nostru cu fiecare clipă. Pînă la urmă ne-au doborît pe toți șase. S-au apropiat de noi, ne-au luat flintele și ce brumă de lucruri mai aveam asupra noastră și pe urmă au început să ne lovească și să ne răsucescă pentru a se încredința dacă n-a mai rămas cumva vreunul în viață. Și-a venit și rîndul meu, singurul care nu părăsisem lumea asta. S-a apropiat cineva și m-a împins cu piciorul de cîteva ori, dar eu am rămas nemișcat, în ciuda durerilor sfîșietoare. Ce nu face omul ca să-și

păstreze viața ? Numai eu știu cum, dar am izbutit să-i trag pe sfoară. Când au fost siguri că ne-au venit la toți de hac și-au luat cămilele și-au pornit călare pe cai, mîinîndu-le din urmă și lăsîndu-ne în mijlocul pustiei, pradă corbilor și hienelor. N-am putut să mă urnesc din locul acela o zi și-o noapte. Când mi-am mai venit oleacă în fire, m-am uitat la prietenii mei și-am băgat de seamă că începuseră să li se umfle burțile și să duhnească. M-am tîrît cum am putut, ca să scap de privescerea nesuferită. Și ce m-am mai socotit eu ? Hai să mă îndrept spre un loc unde nădăjduiam să dea cineva peste mine și să mă ajute să scap cu zile. Dar abia a treia zi după încheștarea cu urmăritorii s-a întîmplat să mă găsească un păstor c-o turmă de oi. S-a oprit lîngă mine și mi-a dat să beau nițică apă și să înghit cîteva curmale. Pe urmă m-a ajutat să încălec pe-un măgar și m-a călăuzit spre tabăra tribului său. Mulțumită lui am scăpat viu. Altminteri, acolo îmi putrezeau și mie oasele. Mi-au oblojit și mi-au doftoricit rănile pînă ce m-am întremat binișor. Și uite-așa, am fost singurul dintre cei șase care a rămas în viață. Asta a fost cea mai primejdioasă întîmplare prin care am trecut în viața mea.

Veni și rîndul celui de-al treilea oaspete, numai că acela era un găman fără pereche și un mucalit neîntrecut, așa că în loc să povestească o întîmplare tristă, făcu o glumă care stîrni hazul celorlalți.

— Cele mai grele zile din viața mea au fost și vor mai fi acelea în care n-am putut și nu voi putea minca la timp, bolborosi el printre hohotele infundate.

Acum urmă la rînd gazda.

— Povestește-ne despre cea mai grea zi din viața dumitale, generoasă gazdă, căci așa ne-ai făgăduit ! îi dă ghes unul din musafiri.

— Cu dragă inimă ! se învoiește gazda. Domniile voastre vă închipuiți, neîndoielnic, că eu n-am cunoscut în viața

mea decât fericirea și bogăția, dar lucrurile nu stau deloc așa. Am trecut și eu în viață prin clipe și clipe — unele care distrug și altele care refac, unele de fericire și altele de suferință. O să vă istorisesc despre cea mai mare năpastă care m-a lovit pe mine vreodată, ca să înțelegeți că soarta e schimbătoare și viața nu este un belșug neîntrerupt, dar nici un șir nesfârșit de necazuri..

Cei trei oaspeți ascultau cu înfrigurare, incredințați că vor auzi o istorisire rară, cum n-au mai auzit niciodată...

— Fiii mei, începe gazda să-și descarce sufletul, în tinerețe am avut mult mai multe vite decât azi. Eram înșurat tot cu nevasta mea de-acum, dar aveam patru copii — doi mai mari, care ieșeau cu oile și cu cămilele la păscut, și doi mai mici. Într-un an ne-a prins vara în Es-Summan și-aveam nevoie de apă, așa că a trebuit să părăsim locurile acelea și să ne mutăm undeva, unde era pășune mai bună. Și-am luat eu copiii cei mici cu mine pe-o cămilă, iar celor mari le-am dat drumul împreună cu nevastă-mea și cu turmele de oi și de cămile, urmînd ca spre seară să ne întîlnim lîngă un puț, într-un loc cunoscut despre care le vorbisem și le spuseseam cum arată. Pe urmă am luat-o și eu cu cei doi copii spre izvorul cu pricina. Cînd am ajuns la el, am strunit cămila, imbiind-o să se așeze în genunchi, și-am coborît. Dar pe copiii care erau pirjoliți de sete i-am lăsat mai departe în spinarea ei. Am luat burduful gol la subsuoară, dar am uitat să împiedic cămila. Am dispărut în grabă prin gura cam îngustă și priporoasă a puțului, dar cînd am ajuns ceva mai jos, galeria a început să se lărgească și m-am strecurat mai ușor, dibuind prin întuneric cărarea spre izvor. În vreme ce înaintam eu tiptil, am simțit o duhoare. M-am oprit încremenit. Bîjbîind așa ca orbul, cu mîinile întinse înainte, am dat de trupul unui om care începuse a putrezi. Am simțit că mi se taie inima, văzînd în întîmpla-

rea asta un semn rău, dar n-am avut încotro și-am trecut mai departe, încercînd să mă gîndesc la altceva. Dar de ce dădeam să fug de gîndul ăsta, de ce mă urmărea mai stăruitor. Cu chiu cu vai am dat de apă și mi-am umplut degrabă burduful. L-am agățat pe umăr și-am luat-o înapoi spre ieșirea acelei borte îngrozitoare. Cînd m-am văzut la gura puțului, am scos mai întîi burduful și l-am așezat pe margine, dar cămila s-a speriat la vederea lui și-a luat-o din loc cu copiii mistuiți de sete în spinare. Am ieșit eu din puț, am aburcat burduful în spate și-am apucat pe urmele cămilei, în nădejdea că o să se liniștească și-o s-o ajung din urmă, ca să-mi izbăvesc copiii de la pieire. Am pornit fără zăbavă, numai că burduful mă stînjenea cumplit și nu-mi îngăduia să merg prea repede. Oboseala și greutatea lui m-au doborît în cele din urmă. Și-atunci, ce-mi zic eu ? Am dat burduful jos din spinare, l-am așezat la umbra unui tufiș și-am luat-o la fugă mai departe, cu gîndul c-o să ajung cămila și-o să-mi pot mîntui copiii. Și-am alergat așa în neștire pînă cînd s-a lăsat amurgul. A doua zi dimineța am privit cu luare-aminte împrejur, dar n-am descoperit nimic. Nici nu mai recunoșteam bine locurile. Atunci mi-am dat seama că nu mai e cu putință să ajung cămila mergînd pe jos și m-am hotărît să mă întorc la turmă și să iau o cămilă mai sprintenă cu care să mă aștern din nou la drum, pînă ce-mi găsesc copiii. M-am întors la locul unde-mi hotărîsem întîlnirea cu nevasta și cu cei doi băieți cu turmele, mi-am rotit ochii în toate părțile, dar n-am zărit pe nimeni. Am alergat într-un suflet înapoi la izvorul de unde luasem apă și cînd m-am apropiat de el ce văd ? Mogildeața unei femei în straie cernite, care plîngea sfișietor. Mi-am dat seama dintr-o ochire că e nevasta mea. Cît ai clipi, am fost lîngă ea.

— Unde sînt băieții și vitele ? am întrebat-o nedumerit.

— Allah să-ți dăruiască alții în locul lor ! mi-a răspuns ea printre sughituri.

— Dar ce s-a întâmplat ? am strigat eu.

— Curînd după ce-ai plecat tu, ne-am trezit cu o bandă de tîlhari... a urmat ea, fără să-și poată stăvili lacrimile. S-au năpustit peste noi, vrînd să ne ia cămilele și oile, dar băieții li s-au împotrivit. Le-au ținut ei piept cît le-au ținut, dar mulțimea învinge curajul pînă la urmă... L-au răpus mai întîi pe băiatul cel mare... Apoi l-am văzut și pe cel mic căzînd la pămînt... Au luat tot ce-aveam cu noi și-au plecat... Eu am izbutit să scap, dar n-am putut să iau decît zdrențele astea... Nu știu încotro or fi luat-o... Dar unde sînt copiii cei mici ? m-a întrebat ea cu spaimă în glas.

— Allah să-ți dăruiască alții mai norocoși ! i-am răspuns eu.

— Dar ce s-a întâmplat ? a întrebat ea, plîngînd și văicărîndu-se ca ieșită din minți.

N-am avut de-ales și i-am istorisit toată tărășenia de-a fir-a-păr, în vreme ce ea plîngea de ți se rupea inima.

— N-avem ce face ! am încercat eu s-o potolesc. Trebuie să cărăm burduful pe rînd și s-o luăm iarăși pe urmele cămilei, ca să ne înmormîntăm copiii, fiindcă nu mai am nici o îndoială că s-au stins cu zile. Pe urmă mergem mai departe cu cămila și — vrem, nu vrem — trebuie să luăm viața de la capăt. N-avem decît să ne supunem soartei !

Am purces la drum împreună cu nevasta pe urmele cămilei fugare, am ajuns la locul unde lăsasem burduful, l-am luat și-am pornit mai departe. Am mers așa pînă seara și-abia a doua zi dimineața am luat-o din nou la picior. Spre seară, cînd abia ne mai trăgeam sufletul, am dat de cămilă. Am îmbiat-o să ingenuncheze și cînd am ridicat copiii în brațe, ne-am dat seama că se prăpădiseră de sete și de foame. Am săpat două gropi, una alături de

cealaltă, i-am înmormîntat așa cum erau și ne-am rugat în tăcere pentru sufletele lor nevinovate. Apoi am încălecat amîndoi pe cămilă și ne-am întors la izvor pentru a umple toate burdufurile cu apă. Ne-am îndepărtat și cînd am dat de-un loc cu iarbă, am coborît și-am împiedicat cămila, lăsînd-o să pască. Eu m-am furișat prin preajmă să caut un vînat și m-am întors curînd cu un iepure. L-am fript și ne-am ospătat, potolindu-ne apoi setea și lăudîndu-l pe Allah — singurul căruia i se aduce slavă și la vreme de nenorocire.

Peste noapte am mas în locul acela, iar dimineța ne-am așternut din nou la drum călare pe cămilă, eu în față și nevasta în spate. Ce mi-a venit mie în gînd ? Hai să ne abatem pe la una din semîințele tribului nostru care-și avea sălașul nu prea departe. Dacă-am ajuns la ei, le-am spus și lor ce nenorocire se abătuse asupra noastră și ne-au ajutat care cu ce-a putut : unul cu o capră, altul cu o oaie, unul cu ceva unt, altul cu ceva brînză și-asa mai departe... Și-uite-așa, cu ce-am primit de la unul și de la altul, ne-am încropit o mică turmă și-am început din nou să mergem pe picioarele noastre. Și cu fiecare an ce trecea, numărul vitelor sporea mereu. Nevasta a prins rod și mi-a născut feciorul ăsta care ne-a pregătit ospățul. A fost prima sămîință a noii noastre fericiri, iar de-acum e stîlpul familiei... A venit apoi și-al doilea... Turma a crescut și ea fără încetare și-a ajuns așa cum o vedeți acum.

Iară eu vă istorisii toată povestea asta, cinstiți oaspeți, fiindcă l-am auzit pe unul din domniile voastre spunînd că eu n-aș fi avut parte de nici o nenorocire în viața mea și fiindcă am vrut să vă dovedesc că soarta e schimbătoare. Ea te face fericit, dar te și lovește cînd nici nu te-aștepți... Înțelept este acela care mulțumește lui Allah și Profetului său atunci cînd primește și nu-și pierde cum-pătul cînd ajunge la necaz, ci înfruntă urgia și așteaptă

cu răbdare, căci și nenorocirile sînt trecătoare, după cum nimic nu e veșnic pe lumea asta...

Musafirii ascultară minunîndu-se de întîmplările cumplite prin care trecuse gazda lor, care îi ospătase cu mărinimie și le mai pregătise și merinde pentru drum, atîtea cît puteau duce cu ei.

Își luară rămas bun cu alese mulțumiri și se ridicară, pornind mai departe să-și îplinească datoriile și trebuirile pentru care lăsaseră în urmă neveste și copii.

PRINTRE STRĂINI ȘI ACASĂ

A fost odată ca niciodată și n-a fost nimeni în afară de Allah în cerul lui cel înalt. A fost odată un șeih — căpetenia unui trib — care n-a avut parte decît de-un singur băiat ce se numea Muhammad și la care ținea ca la ochii din cap. Și era băiatul de-acum un flăcău zdravăn, destul de îndemînat, dar îi cam plăcea să fie pretutindeni unde se ivea prilej de petrecere.

Și într-o zi s-a întîmplat nenorocirea : cineva aleargă cu sufletul la gură și-l vestește pe șeih că odrasla lui l-a nimerit din greșeală cu săgeata pe un alt flăcău din același trib, lăsîndu-l fără suflare. Și-avea tribul acela o datină moștenită din moși-strămoși și păzită cu sfîntenie de toată lumea : cel care se întîmpla să prăpădească viața cuiva trebuia să-și părăsească tribul și să trăiască printre străini vreme de șapte ani. Asta de teamă că rămîinerea ucigașului printre neamurile celui răpus să nu pricinuiască și mai multă vărsare de sînge și să se ajungă la nenorociri și mai mari.

Muhammad se fălea cu cinul tatălui său și știa cît de greu poate să atîrne cuvîntul lui în cumpănă. De aceea nu-și făcu cine știe ce griji, nădăjduind că șeihul tribu-

lui o să găsească o cale de împăcare pentru a nu se despărți de singurul copil pe care-l avea.

Numai că șeihul știa mai bine decât oricare altul că nu-i un fleac să nesocotești un obicei atât de împămîntenit. Dintr-un pas ca ăsta ar putea să se stîrnească mari gîlcevi și să se abată mari nenorociri asupra tribului. Lumea și-ar pierde încrederea în legile nescrise și mai știi ce harababură ar putea să se mai iște ?

Tatăl își făcu fel de fel de gînduri, încercînd să găsească o ieșire, căci ținea tare mult la copilul lui. Cu nici un preț n-ar fi vrut să-l vadă plecînd de lîngă el. Dar nu era cu putință să încalce un obicei sfînt pentru toată lumea. A chibzuit el iarăși îndelung și și-a zis că ar mai fi o cale : despăgubirea neamului celui săvîrșit ¹. Dacă părinții lui ar primi o despăgubire, totul s-ar termina cu bine. El era gata s-o plătească, oricît de mult ar fi cerut, numai că îi cunoștea prea bine pe părinții răposatului și știa că nu se vor învoi la una ca asta nici în ruptul capului. După ce mai cumpăni o vreme, pricepu că nu are de ales și că Muhammad va trebui să plece undeva departe

¹ Obiceiul răscumpărării singelui vărsat (*diyya*) ca substitut al dreptului de răzbunare individuală (*tha'r*) își are originea în cutumele preislamice și trebuie pus în legătură cu organizarea socială tribală a vechii Arabii și cu inexistența unei autorități politice și juridice nici chiar în interiorul tribului. În materie de omucidere funcționa practica răzbunării, cu excepția situației în care se accepta această plată a singelui, care consta într-o cantitate de bunuri, estimat în perioada preislamică la un număr de cămile variînd între o sută și zece. Interesant este și faptul că atît în legătură cu răscumpărarea singelui cît și în legătură cu răzbunarea, tribul în ansamblu era răspunzător de aplicarea uneia sau alteia din cele două soluții. Islamul nu a schimbat sistemul, iar integrarea vechii cutume în revelație a fixat-o definitiv în legislația musulmană. Juriștii au elaborat în consecință o teorie în legătură cu răscumpărarea singelui, care în ciuda unor trăsături divergente, este în mare aceeași în doctrinele sunnită și șiiită. Această răscumpărare este cînd voluntară, cînd obligatorie și privește atît cazurile de omucidere cît și vătămarea parțială a integrității fizice.

și să rămână acolo vreme de șapte ani, pînă ce neamurile celui dispărut vor fi uitat de omor, iar rănile din inimi vor fi început să se tămăduiască.

— Trebuie să părăsești tribul, fiul meu, căci așa ne poruncește rînduiala ! grăiește tatăl într-un tîrziu, cu inima sîngerînd de mîhnire.

— N-ar mai fi nici un alt chip, tată ? întrebă tînărul cu glasul sugrumat.

— Le-am cumpănit pe toate, fiule, și altă cale nu avem ! răsună limpede răspunsul șeihului.

După glasul trist și aspru al bătrînului, flăcăul pricepu că hotărîrea era nestrămutată. Și-atunci alergă într-un suflet la mamă-sa, încercînd să-i stîrnească mîndria și duișia și îndemnînd-o să-i stea ea pavăză și să-l înduplece pe șeih.

Mama nu se lăsă prea mult rugată și porni numaidecît cu inima îndoită spre cortul unde știa că se află oblăduitorul. Ceru să stea de vorbă cu șeihul între patru ochi și dorința îi fu împlinită. Numai că șeihul avu și pentru ea aceleași cuvinte ca și pentru fiul său : părinții celui săvîrșit nu vor primi nici un fel de despăgubire, oricît de mare ar fi ea, iar nesocotirea legilor nescrise ale tribului n-ar putea să aducă decît dezonoare și învrăjbire.

Muhammad își dădu seama că nu există nici o speranță pentru el. Făcu rost de un burduf mic pe care-l umplu cu apă și de niște desagi pe care-i umplu cu niște curmale uscate și apucă spinosul drum al pribegiei. Porni fără nici o țintă, lăsînd în urma lui corturile tribului și coti cu inima sfîșiată, apucînd-o — nici el nu știa de ce — spre miazăzi, și merse tot înainte.

Se așternu la drum și hoinări de la o semînție la alta pînă cînd ajunse la sălașul celui mai îndepărtat trib dinspre partea aceea. Și dac-ajunse acolo, făcu ce făcu și se tocmi păstor de cămile cu o simbrrie frumușică. Trecu așa un an, trecură doi, trecură trei și-ajunse să îndure tot mai

anevoie înstrăinarea. În vremea asta strînsese ban lîngă ban și n-avea nici un alt gînd decît să-și cumpere o minune de iapă și să se întoarcă la tribul lui cît mai curînd. Într-o vreme simți că nu mai poate sta locului, că i s-a urît tare de păstorit vitele altora și-atunci ce face el ? Cumpără o cămilă și pornește haihui prin pustiu. Și s-a tot mutat de la un clan la altul, pînă ce s-a trezit hăt, de parte, tocmai la hotarul dinspre miazănoapte. Se plimbă el călare pe cămila lui pînă ce ajunsese în fața unui cort mare și vede o iapă priponită lîngă el. O cercetă cu ochi curioși și-și dădu numaidecît seama că-i o iapă de rasă, nu glumă. Tocmai ce-mi trebuie mie ! își zise el. Își plimbă ochii și peste cortul din față și băgă de seamă că stîlpul din mijlocul lui se povîrnise, gata să se prăbușească — semn că nu mai îngrijea nimeni de el.

Pe urmă se abătu spre marginea așezării de corturi și-și struni cămila care îngenunche numaidecît, îngăduindu-i să coboare. Îi ieși în întîmpinare o bătrînică slabă, care pricepu îndată că flăcăul are de gînd să se pripășească și el pe lîngă cortul ei. Îi dădu ziua-bună și femeia alergă și-i aduse degrabă un ibric și niște vreascuri ca să ațite un foc, cît să-și facă o cafea. Între timp bătrînica aduse și ceva de-ale gurii, ca să-și potolească foamea, ca și cum ar fi fost oaspetele ei.

Cînd se lăsară umbrele înserării, lumea se retrase ca la un semn în corturi și se așternu o liniște adîncă. Dar Muhammad nu putu să închidă ochii. Rămase în așternut, perpelindu-se cînd pe o parte, cînd pe alta, căci aștepta momentul potrivit ca să treacă la înfăptuirea planului care-i încolțise în minte. Iar dacă socoti el că somnul a furat toată suflarea, se strecură afară din cort și porni bîjbîind prin locurile cele mai întunecoase către cortul unde era priponită iapa, ciulindu-și urechile și privind îngrijorat în juru-i ca să se încredințeze că nu-i nimeni prin preajmă. Se opri lîngă iapă, sigur că nu l-a

zărit nimeni prin beznă și că va izbîndi. Lovi cu mîna în pripon, dar pricepu numaidecît să iapa are picioarele din față ferecate într-o piedică de oțel. Se apucă de zor să spargă piedica, dar în vreme ce se căznea el mai tare, se ridică în văzduh un zăngănit ușor, înfundat, ce i se păru că n-ar putea să trezească pe cineva din somn. Tocmai cînd se chinuia să scoată piedica iepei, se trezește că două mîini vînjoase îl înșfacă și-l iau pe sus, ducîndu-l în cort cît ai clipi, fără ca el să poată face vreo mișcare.

— Mamă ! răsună glasul celui care-l purta pe sus.

În întuneric se ivi o bătrînă, alergînd.

— Aprinde iute focul ! poruncește același glas.

Bătrîna răscoli jarul și se ivi o flăcără slabă. Tînărul se întoarse și ce-i fu dat să vadă ? Fusesse purtat pe sus de-o tînără fată, frumoasă ca luna plină.

— Va să zică, tu erai, Muhammad ! strigă fetișcana, mirîndu-se.

— Eu nu sînt Muhammad... bîiguie el, încercînd să tăgăduiască.

— Ba ești chiar Muhammad în carne și oase ! repetă ea fără umbră de îndoială în glas. Te-am recunoscut !...

Tînărul se simțea tare încurcat și rușinat. Unde s-a mai pomenit ca o fată să ia pe sus un flăcău, fără ca el să fie în stare să facă vreo mișcare ? Dacă l-ar fi prins asupra faptului un bărbat, mai treacă-meargă, dar lucrurile se schimbă cînd e vorba de-o femeie, care l-a înfrînt, fără ca el să se împotrivească.

— Mi-ai răsărit în cale tocmai la timp, zice fata. Tata zace în cătușe, captiv la un trib, de luni de zile. Dacă-l vei izbăvi din robie, iapa va fi a ta...

Parcă-l mai părăsi stînjeneala cînd auzi vorbele astea. Chiar să-l socotească pe el vrednic de-o treabă atît de însemnată și grea ?

— M-aș prinde să-ncerc, dar n-am nici sabie, nici arc... murmură flăcăul, simțînd că-i vine sufletul la loc.

— Avem orice armă ! Cere ce-ți trebuie ! îl îndemnă fata.

Muhammad ceru o sabie, o lance și-un hanger, pe urmă se săltă în șa și dădu pinteni iepei, îndreptându-se spre sălașul tribului la care tatăl fetei era captiv. Și-a mers el și-a tot mers zi și noapte pînă cînd a ajuns în preajma tribului. S-a retras într-o vale cu iarbă, a împiedicat iapa și-a lăsat-o să pască, iar el s-a apropiat tiptil de tabără și-a pornit să colinde, furișându-se printre corturi, încercînd să iscodească unde se află captivul. După ce-a aflat, s-a întors și el ca să se odihnească în valea unde lăsase iapa la păscut.

Cînd se lăsă întunericul, Muhammad rămase de veghe și cam după cumpăna nopții, cînd toată lumea doarme dusă, puse frîul și șaua pe iapă, își luă hangerul și sabia și porni agale spre cortul unde se afla prizonierul, fără să-l simtă nimeni. Intră înăuntru tiptil și băgă de seamă că cel căutat e ferecat în lanțuri și învelit cu un fel de strai scorțos, care nu-i îngăduia să-și scoată brațele. La stînga și la dreapta lui, doi sclavi ce-l privegheau ziua sforăiau acum de puteai să tai lemne pe ei.

Captivul ținea ochii deschiși și cînd îl văzu pe flăcău înțelese pe dată cu ce gînd a venit. Îi făcu semn să se îndepărteze și să se lase păgubaș, dar tînărul se apropie de el cu pași siguri. Încercă să îndepărteze straiul ce-l acoperea, dar nu fu cu putință, căci marginile lui erau legate zdravăn. După ce cumpăni o clipă, scoase hangerul, spin-tecă straiul pe mijloc și dădu la o parte cele două bucăți în dreapta și-n stînga. Cei doi sclavi nu se treziră, dar dacă s-ar fi întîmplat să se miște, tînărul era pregătit să-i treacă prin tăișul sabiei.

Muhammad îl luă pe captiv în spinare cu lanțuri cu tot și izbuti să iasă cu el din cort, pășind ușor, la fel cum venise. Scăpă cu bine dintre corturi și-atunci o apucă la fugă și nu se mai opri decît lîngă iapă. Îl așeză pe bă-

trîn pe crupa ei, se aruncă și el în șa și-i dădu pintenii ușurel. Iapa zbură, înghițind pămîntul. În răstimpuri, cei doi fugari se mai uitau cu teamă înapoi, să vadă dacă n-a pornit cineva pe urmele lor. Cînd se îngîna ziua cu noaptea, șeihul băgă de seamă că în zare se înalță un nor de praf. Se mai întoarse o dată și încă o dată și de ce mergeau, de ce se apropia și norul de ei. Îi spuse și flăcăului ce zărește și nu mai avură nici o îndoială că dușmanii sînt pe urmele lor.

Fără să stea la gînduri, flăcăul se îndemnă să se prindă cu ei în luptă, dar mai înainte o vreme, căutînd un loc potrivit. Ajunse într-un șes întins, tocmai potrivit pentru ce voia el și acolo opri iapa și-l dădu jos pe prizonierul izbăvit. Se săltă din nou în șa, struni iapa și se năpusti năprasnic spre urmăritorii care ajunseseră lîngă el. Slăbi friul și-și croi drum printre cai, doborînd doi dușmani la pămînt. Se îndepărtă puțin, întoarse iapa și porni din nou în iureș. După prima încheștare încrederea vrăjmașilor se elătînase, iar în sufletele lor se strecurase teama și slăbiciunea. Și asta era primul semn al înfrîngerii. Flăcăul cel viteaz se năpusti atunci din nou și mai doborî doi potrivnici. Acum nu se mai aflau pe cîmpul de luptă decît doi călăreți, care încercau să scape din ghearele morții dînd bir cu fugiții. Dar ți-ai găsit ! Muhammad nu voia să-l cruțe pe nici unul, așa că porni pe urmele unuia dintre ei, îl ajunse și-l izbi cu sabia, făcîndu-i de petrecanie. Pe urmă porni în goană și după ultimul și-i veni și lui de hac, întocmai ca celorlalți. Și cînd se văzu în afara oricărei primejdii, adună caii și armele vrăjmașilor la un loc și se întoarse lîngă prizonierul slobozit. Se așeză puțin să răsufle și-i scoase lanțurile bătrînului, după care-l ajută să încalece și el un cal de-al vrăjmașilor. Pe ceilalți îi mînară din urmă. Flăcăul își struni iapa și porniră spre sălașul tribului lor. Dar cînd ajunseră aproape, îi întîmpină zarvă mare, larmă și forfotă, steaguri de sărbătoare,

strigăte de bucurie, vuiet nedeslușit. Muhammad fu ispitit să creadă c-au nimerit în altă parte.

— Nu-i de-a bună ! șopti el înfiorat. Să fi părăsit tribul pe care-l știam sălașul său atît de repede ? Oare am apucat pe un drum greșit și-am nimerit la un neam străin ?

— Ba nu, viteazule ! acesta este tribul nostru, dar a îmbrăcat veșminte de sărbătoare și se veselește, așteptînd sosirea noastră, căci inima le-a vestit dinainte izbînda, îi lămuri bătrînul.

Călărețul pășea mîndru printre corturi alături de captivul eliberat din robie, întîmpinați pretutindeni de strigăte și semne de bucurie. Îl izbăviser pe șeihul tribului și primiser drept răsplată o iapă de rasă neîntrecută și neprețuită. Și pe dată prînsese a-și recăpăta încrederea în sine, de unde pînă atunci nu scăpase de gîndul umilinței, căci nu-i o glumă să te prîndă și să te poarte pe sus o fetișcană, fără ca tu să poți face o mișcare.

Veselia se înfiripă pretutindeni și se rîndui petrecere mare pentru tot tribul, în semn de cinstire a cîrmuitorului scăpat din robie și-a curajosului cavalier, care-l izbăviser de vrăjmași și se dovediser neînfriecat în luptă.

— Cere-mi orice dorești, căci se cuvine să-ți răsplătesc vitejia ! îl îndemnă șeihul, în vreme ce stăteau ei de taină, după terminarea sărbătorii.

— Aș dori iapa asta minunată, pe spinarea căreia te-am salvat, dacă nu e cu supărare... mormăi flăcăul cu gura pe jumătate.

Asta era cu adevărat singura pretenție a lui Muhammad și pînă atunci nu-i trecuse prin cap nimic altceva.

— Iapa-i a ta din clipa cînd m-ai izbăvit, așa că n-ai decît a-ți cere altă răsplată, îl îmbie șeihul. Orice poftiști va fi al tău.

Prinzînd curaj și gîndindu-se la frumoasa fată cu chipul ca luna plină, Muhammad spuse răspicat :

— Atunci, voiesc a-ți cere mîna fiicei tale... Îndrăznesc a o cere să-mi fie nevastă legiuită, după rînduiala lui Allah și a Profetului său !

— Prea bine ! se învoiește șeihul. Ai tot ce-ți dorești !

Apoi trimite numaidecît să vină ma'dhunul ¹, se izvo-dește legămîntul și chiar în noaptea aceea mireasa e adusă cu alai la cortul mirelui. Cînd se întîlnesc, cei doi tineri, care nu mai erau doi străini, se privesc îndelung, căci fiecare-i știa prea bine puterea și vitejia celuilalt.

— Cît de ciudată-i viața ! Vezi cum se întorc lucrurile ? îi spuse mirele a doua zi. Cum de-a fost cu puțință să fii atît de blîndă, cu toate că în noaptea aia neguroasă m-ai prins în brațe ca un clește și n-am mai fost în stare să mă apăr nicicum ?

— Să-ți spun eu ? îi răspunde mireasa rîzînd. Înainte de a ne uni viața și soarta, simțeam că mă aflu în fața unui vrăjmaș, pe cînd acum sînt lingă un soț iubit... Vezi cît de mare-i deosebirea între starea de-atunci și cea de-acum ?

Cînd soarele se ridicase binișor pe cer, ieșiră și mirii din cortul lor ; mireasa se îndreptă spre femei, iar mirele spre mulțimea de bărbați și flăcăi care-l primiră printre ei cu strigăte de bucurie. Muhammad era în ochii lor un viteaz fără seamăn. Și lucrul ăsta îl știa și el prea bine. Nu era el cavalerul izbăvitor ? Nu el îl mîntuise pe șeihul tribului din robie și-o primise drept răsplată pe copila lui să-i fie soață legiuită ? Pe urmă, el este în floarea tineretii și mîine-poimîine poate să le fie cîrmuitor !

Dar n-a avut a aștepta prea mult, căci numai ce se isprăviră petrecerile de nuntă și se trezi cu șeihul că-l ia de-o parte și-i grăiește astfel :

— De azi înainte poți să te socotești oblăduitor al tribului nostru și toate rînduielile lui în mîinile tale se vor afla, de vrei să rămîi printre noi. Iar dacă ai de gînd să

¹ Persoană autorizată de cadiu cu oficierea căsătoriilor civile, înregistrarea căsătoriilor și a divorțurilor.

ne părăsești, n-ai decît să-ți iei oricîți robi și cai dorești și oricîte cămile din cele pe care le am și să te duci acolo unde te îndeamnă inima, căci soția ta te va urma oriunde vei vrea să sălășluiești. N-ai a face decît așa cum ți-e voia ! Ce-am zis e bun zis !

Tînărul chibzui pe îndelete la vorbele șeihului și-și dădu seama că nu va putea rămîne acolo în mijlocul unui neam străin, măcar că toată lumea îl primise cu multă bucurie și căldură și-l ținea la mare cinste. Nu trebuia să se lege de acei străini. Mai bine să plece în altă parte. Dar încotro s-o apuce ? La tribul lui nu se poate întoarce mai devreme de șapte ani. Au trecut patru, dar au mai rămas trei. Cînd numeri zilele și le urmărești cum se scurg, ți se par tare lungi. Dorul de trib și de familia lui îl mistuia și în fundul sufletului simțea că și ai lui tinjesc să-l vadă printre ei cît mai curînd. Fie ce-o fi, trebuie să mă întorc la tribul meu ! își zise după o îndelungă chibzuință. N-or să mă alunge după atîta chin !

Așa că îl vesti într-un ceas de taină și pe socrul său că a rînduit să se întoarcă la tribul lui. Șeihul se învoi fără să murmure, dar inima-i sîngera. Apucase să-i făgăduiască și vorba dată — datorie curată !

Cînd începură pregătirile de plecare, socrul îi dăruî ginerelui său o mulțime de arme din cele mai vechi ale tribului — care mai de care mai strălucite și fiecare cu povestea ei — apoi îi mai dăruî o turmă de cămile și-o herghelie de cai. Pe lîngă toate astea, îi dădu și cîțiva robi să-i fie de ajutor în vremea călătoriei și-acolo unde avea să-și așeze familia. Apoi Muhammad se așternu la drum.

Și merse el, și merse zile în șir, din zori și pînă-n seară și iată că într-un tîrziu se ivește în zariște sălașul neamului său. Poposi la oarecare depărtare, ridică pentru el și soția lui un cort mai mare și alte cîteva pentru însoțitori, rîndui treburile și-apoi își luă cîteva arme, încă-

lecă pe-un roib sprinten și merse drept spre cortul cel mare din mijloc, unde știa că la vremea aceea tatăl lui ține sfat cu bătrînii tribului, judecînd fel de fel de pricini, fie ale obștei, fie ale oamenilor săi. Înaintă călare, cu armele zornăind, și se opri mîndru în fața soborului, grăind cu vorbe meșteșugit alese :

— Bine v-am găsit, înțelepți ocîrmuitori ai tribului meu ! Vă cer îngăduința de a vorbi în fața voastră și am rugămintea de a asculta cu luare-aminte la ce-aș avea a vă spune. Soarta cea vitregă m-a ținut departe de voi ani îndelungați. Am tinjit printre străini, pînă cînd am simțit că sînt la capătul puterilor. Și iată-mă întors acasă, împins de dragoste și dor, rîvnitor să trăiesc printre voi, ca unul de-al vostru ce sînt, căci orice s-ar zice, nicăieri printre străini nu te poți simți ca la tine acasă. Vă cer îngăduința de a rămîne aici cu voi, oricare vor fi nevoile ce avem a le birui și chiar dacă va fi să plătesc cu viața hotărîrea mea. Iar dacă cineva se împotrivește voii mele, rogu-l să-mi spună acum treaba asta, de față cu domniile voastre...

Muhammad tăcu cîteva clipe, petrecîndu-și privirile peste cei adunați la sfat, care-l ascultau cu ochi mari și urechi lacome, și băgă de seamă nici unul dintre ei nu încearcă să se opună. Doar tatăl său dădu a spune ceva, numai că Muhammad i-o luă înainte, fără a se pierde cu firea, împiedicîndu-l a grăi :

— Tu să nu spui nimic, dragă tată ! îl oprește el. Eu vreau să știu dacă altcineva decît tine ar avea a se împotrivi... Și cum nimeni din cei de față n-a avut nimic a zice împotriva mea, înțeleg că aș putea să viu cu soața și cu slujitorii mei să-mi aleg sălaș undeva la marginea tribului... Și fac legămînt în fața domniilor voastre să țin cortul larg deschis pentru toți aceia care vor să se apropie de mine cu gînd bun. Bine veniți la mine vor fi toți aceia care vor a mă prețui și așîșderi mă voi purta și eu

cu ei. Iar dacă va cuteza cineva să vină spre mine cu gînd rău, e bine să știe că tot cu rău îl voi întîmpina și eu. Și să mai știe că vinovat este cel care va să înceapă primul și că Allah nu le vine în ajutor celor nedrepți...

După ce isprăvi, Muhammad se îndepărtă, lăsîndu-i pe cei adunați holbîndu-se unii la alții buimăciți. Se ivise ca din senin și li se arătase a fi atît de tare de inimă încît nimeni nu cuteză să-l țină mai departe în surghiun pînă la scurgerea celor șapte ani, așa cum se cuvenea după datinile și tradițiile tribale cunoscute de toată lumea.

Fără să stea pe gînduri, Muhammad se întoarse la locul unde-și lăsase cortul și-i luă pe toți cu calabalicul lor și se așezară lingă trib, unde înălțară techer-mecher corturile. Aprinseră focul și priponiră cîțiva cai de rasă în dreapta și-n stînga cortului cel mare în care sălășluia stăpînul. Slujitorii se apucară de treburi cu tragere de inimă : cîțiva luară vitele și porniră cu ele la pășune, altul luă burdufurile pe spatele unei cămile și porni spre izvor să le umple, altul se apucă să prepare cafeaua, iar ceilalți aranjau de zor lăzile și covoarele înlăuntrul corturilor.

Și iată că încet-încet, unul după altul, toți cei din trib începură să se apropie de noul sosit, care nu le era străin. Cînd se iveau în fața cortului său pentru a-i da binețe, el le ieșea în întîmpinare cu chipul senin și le-o lua înainte cu urări de bun venit. Îl poftea pe fiecare să se ospăteze din bucatele pe care le avea și să-și bea cafeaua și ceaiul împreună.

Zilele treceau și cortul lui Muhammad devenise o Kaaba¹ pentru tot tribul, de la mic la mare, și nimeni nu-și

¹ Ka'ba este sanctuarul cel mai vestit al ialamului, numit „templul“ sau „casa lui Allah“ (*bayt Allah*). El este situat în curtea mării moschei din Makka. Spre el se îndreaptă musulmanii din întreaga lume în timpul rugăciunilor rituale. În fiecare an vin în pelerinaj la acest loc sacru sute de mii de credincioși din toate regiunile lumii islamice.

mai aducea aminte de cele întâmplate odinioară. Și pe măsură ce tatăl lui se girbovea sub povara anilor, treburile tribului treceau tot mai mult în grija lui Muhammad, care se dovedea generos cu toți, dar mai ales îndurător cu cei slabi și năpăstuiți, căci cunoscuse și el cîndva neîndurarea și traiul greu printre străini. Pe nesimțite ajunse să cîrmuiască peste tot tribul încă din vremea cînd bătrînul seih mai era în viață.

Și-a trăit Muhammad în mijlocul neamului său nestîngerit de nimeni și iubit deopotrivă și de cei slabi și de cei puternici, căci toți găseau la el înțelegere și ajutor, și nimeni nu se împotriva poruncilor lui, căci înțelepciunea i se dovedise întotdeauna.

Așa s-a încheiat rătăcirea fiului alungat, care s-a întors și-a ajuns cîrmuitor peste neamul lui. Slavă celui care le rînduiește pe toate și care ne dă pilde pentru zilele și vremurile nestatornice !

PRIETENI LA BAN ȘI PĂRTENI AI LUI SATAN

A fost odată ca niciodată. A fost odată un negustor tare înstărit, cu care Allah nu se milostivise să-i dea decît un singur copil, și ăsta cam sărac cu duhul. Crescuse în puf și răsfațat fără să știe ce-i lipsa, asemeni puiului de cămilă ce-a văzut lumina soarelui primăvara, care dacă lasă capul în jos, dă de iarba fragedă și zemoasă, iar dacă-l ridică în sus, dă de ugerul mamei plin cu lapte.

Numai că vremea trece pentru toți și tatăl său a îmbătrînit și a simțit că i se apropie sfîrșitul. Așa că ce să facă el ? Se gîndește la fiul său cel cam năting, apoi vinde toată averea și cumpără în schimbul ei aur pe care-l pune într-un sac. Pe urmă scobește în tavanul unei odăi mai întunecoase și ascunde acolo sacul, iar sub el bate o scîn-

dură cam putredă și agață de ea un lanț de fier, lăsându-l să atîrne pînă la podea.

Cînd a crezut el că nu mai are prea multe zile de trăit, l-a chemat pe băiat lîngă patul lui cu gîndul să-i dea niște sfaturi, pentru a-l ajuta să învingă încercările vieții.

— Fiul meu, se apucă tatăl să-l povățuiască, cînd îl vede lîngă el. Eu am avut grijă să-ți adun o avere destul de frumoasă. Dacă o să știi s-o chivernisești cum se cuvine, o să ai parte de-un trai lipsit de griji, dar dacă o să fii risipitor, o să se isprăvească repede. Nădăjduiesc că n-o să mă faci de rușine. Încearcă să îngrijești de averea asta așa cum m-am străduit și eu. Apucă-te de-o treabă și, de-i putea, nu-i rău să mai pui și tu ceva lîngă ce-ți las eu. Fii cu băgare de seamă să-i dai fiecăruia ce i se cuvine și să nu te îndatorezi la nimeni, căci datoriile înseamnă umilință. Nici nu jîndui la bunul altuia, căci de vei face așa, nu vei avea parte decît de mîhnire și vrednic de dispreț o să fii.

Băiatul a ascultat plictisit și cu gîndul aiurea, dar i-a făgăduit părintelui său că va face întocmai cum l-a povățuit el, iar cînd a socotit că acesta a terminat tot ce-avea de spus, s-a ridicat în picioare și-a dat să plece. Dar tocmai atunci bătrînul și-a adus aminte de aurul pe care-l ascunsese în tavan și sub care atîrna lanțul și l-a îmbiat să mai rămînă o clipă.

— Mai șezi aici lîngă mine puțin, fiule, căci era cît pe-aci să uit ultimul sfat pe care voiam să ți-l dau, îl întoarse el din drum, tocmai cînd băiatul se pregătea să deschidă ușa. Cum nu sînt sigur că nenorocirile și soarta nestatornică te vor ocoli, m-am gîndit să te ajut și pentru clipa cea mai grea, cînd te vei hotărî să-ți iei singur zilele, dacă o să te sature prea tare de viață sau dacă ea o să se sature de tine.

Tatăl s-a ridicat anevoie din pat, l-a luat de mână pe fiul său și s-a dus cu el în odaia unde se afla atârnat lanțul. Și i-a spus bătrînul, arătîndu-i-l cu degetul :

— E bine să știi, fiul meu, că omul trăiește pe lumea asta cu vrednicie și nădejde, cîtă vreme mai are cu ce să-și ducă zilele. Dacă nu mai are nici atît, îi mai rămîne mîndria, dar dacă și pe-asta a pierdut-o, atunci nu-i mai rămîne nimic mai bun decît să-și pună lațul de gît...

Și-a mai repetat tatăl povața asta și cu alte vorbe ca să fie sigur c-o să intre bine în capul băiatului și n-o s-o uite niciodată.

— Îți făgăduiesc că mă voi călăuzi întocmai după sfaturile tale, tată... îl încredințează tînărul, după ce se pleacă în fața lui, mulțumindu-i pentru povață. Dacă voi ajunge vreodată la ananghie, gîndurile mi se vor îndrepta în primul rînd către Allah și în al doilea rînd către sfaturile tale, pentru a răzbi orice piedică ce mi s-ar putea ivi în cale...

— Dacă vreodată o să simți că nu mai ai nici o ieșire și că prietenii ți-au înșelat așteptările, atunci nu-ți mai rămîne decît să-ți agăți lanțul ăsta de gît și să scapi de viață... mai zice tatăl la urmă de tot, petrecîndu-și flăcăul cu pri-viri triste...

Zilele s-au scurs, tatăl și-a dat sfîrșitul și flăcăul s-a văzut nevoit să se apuce de treabă. A încercat el să ducă mai departe negoțul moștenit, dar și-a dat curînd seama că pentru asta e nevoie de muncă și de multă alergătură, de răbdare și de stăruință. Și cum n-avea chef să facă așa ceva, a vîndut toate mărfurile ce mai erau prin magazii cu jumătate preț, ca să scape repede de griji, și pe urmă a închis și dughenele.

Flăcăul avea însă cîțiva prieteni. Ba odată cu banii luați din lichidarea negoțului parcă s-au înmulțit și prietenii, așa încît pe unii nici nu reușise să-i cunoască bine cine sînt. Și unde nu s-au ținut de capul lui, cu lingușeli

și cu momeli, încît o duceau tot într-o petrecere, ziua și noaptea, cheltuind fără socoteală, de nici n-avea vreme să se gîndească la urmări. Cheltuia flăcăul cu nemiluita, uitînd cu totul de povețele tatălui său. Nici vorbă să-și mai amintească de-așa ceva. Cu fiecare zi care trecea, se simțea îndemnat să risipească și mai mult pînă cînd, într-un timp se trezește c-a dat de fundul sacului. Atunci și-au dat și prietenii arama pe față și-au început să-l părăsească unul după altul, pînă la ultimul. S-a uitat în juru-i și și-a dat seama c-a rămas singur-singurel într-o lume tare străină, care n-avea timp de el. I-a abătut prin minte să intre în luptă cu viața, dar nu era pregătit pentru așa ceva ; n-avea nici o armă, nici iscusința, nici răbdarea cerută pentru a da piept cu greul și nici prieteni, căci toți o luaseră care încotro, întorcîndu-i spatele tocmai cînd l-au văzut la necaz. Viața i s-a părut nesuferită, iar zilele negre și pustii i-au adus aminte de tatăl lui și de sfaturile pe care i le nesocotise. Din moștenirea de la părinți nu-i mai rămăsese decît casa în care locuia și lanțul atîrnat de tavan — ultimul refugiu pentru clipa cînd n-o mai avea încotro. S-a gîndit el îndelung să-și pună capăt zilelor triste, dar nu s-a simțit în stare. Viața e scumpă, iar moartea înspăimîntătoare, atîta vreme cît mai am un bob de speranță, și-a zis el. Ar fi o încercare prea crudă și unde mai pui că nu i-e îngăduită omului decît o singură dată. Și cine mai știe ce-l așteaptă dincolo ! Alungă deocamdată gîndul de a-și lua zilele. Sînt încă în floarea tinereții ! De ce n-aș încerca s-o iau de la capăt ? și-a dat singur curaj.

În cele din urmă s-a hotărît să se zbată pentru a trăi și-a pornit în căutarea unei slujbe. S-a întîlnit și-a stat de vorbă cu cîțiva dintre prietenii de petrecere din zilele frumoase și vesele, dar fără nici un folos. N-a găsit sprijin la nimeni ! S-a dus la unul, s-a dus la altul, a bătut la unul, la altul, dar toți i-au trîntit ușa în nas.

S-a mîhnit și mai tare și-a luat-o spre casă înfrînt, căci nu mai avea încotro s-apuce. Viața i s-a părut iarăși ne-suferită și și-a zis că nu merită să mai lupte pentru ea. Și iar i-a venit în minte sfatul tatălui său și lanțul de care l-a povățuit să se atîrne cînd va fi pierdut orice speranță și mîndrie.

Allah să fie milostiv cu tata, că tare înțelept a mai fost ! și-a zis el în gînd. Rău am făcut că nu i-am dat ascultare. Parcă i s-ar fi dat în lături vâlul nepătrunsului și-ar fi văzut ce-o să am de îndurat și mi-a pregătit totul ca să scap de necazuri, la fel cum mi-a pregătit și tot ce-mi trebuia să duc o viață lipsită de griji.

Și iar i-a abătut prin minte să se ducă la lanț și să și-l pună de gît, ba chiar s-a ridicat și-a pornit spre odaia cu pricina, dar cînd a vrut să și-l lege, a tresărit înfiorat și s-a speriat de un sfîrșit atît de cumplit. Și iar și-a mutat gîndul.

De ce n-aș face o ultimă încercare să mă descurc ? și-a zis iarăși, frămîntîndu-se. Și cum, necum, în vîlmășagul ăsta de gînduri și-a adus aminte că mai rămăseseră cîțiva prieteni din vremurile bune, pe la care nu trecuse. S-a tras înapoi de lîngă lanț, hotărît să facă și încercarea asta. Poate c-o să-l ajute să cîștige cît de puțin, măcar atît cît să nu moară de foame.

S-a gîndit, s-a răzgîndit, și-a pornit spre ei. Le-a bătut la ușă, le-a dat binețe și s-a apucat să le deslușească de ce le calcă pragul. Numai că nu s-au arătat deloc în-cîntați cînd le-a cerut să-l primească să lucreze împreună cu ei. Ba au fost chiar foarte deschiși, mărturisindu-i că se tem să-l ia ca părtaș la treaba lor, fiindcă știau prea bine că el e obișnuit cu traiul ușor și nu va suporta multă vreme munca și necazurile cu care sînt ei deprinși din tată în fiu.

— Sînt amărit cum nu se mai poate, stăruie el cu glas plîngător. Puneți-mă cel puțin la încercare și dacă o să

găsiți că vă pot fi cu ceva de folos o să mă țineți mai departe cu voi, iar de nu, oi vedea eu încotro s-apuc...

După ce i-au ascultat păsul, prietenii s-au uitat unul la altul și pricepînd că nu pot scăpa de el cu una cu două s-au învoit să-l primească deocamdată de încercare.

— Vino mîine dimineată, după ce înfuleci ceva ! îl îndemnă unul din ei. Și adu cu tine și-o lipie ca să prinzești împreună cu noi.

S-a bucurat peste măsură și le-a mulțumit că s-au arătat atît de binevoitori. Pe urmă s-a întors acasă într-o fugă, iar a doua zi s-a sculat cu noaptea în cap și-a alergat spre locul unde trebuia să se întâlnească cu ceilalți. În drum a mai cumpărat și-o lipie și înainte de ceasul hotărît se afla deja în așteptarea lor. Dar n-a zăbovit mult și s-au ivit și ei. Nu păreau prea veseli cînd l-au văzut, dar i-au spus ce are de făcut și el s-a apucat numaidecît de treabă, punînd mîna cu nădejde pe tot ce trebuia, așa încît părea că nici unul nu lucra cu mai multă trageră de inimă ca el. Venise cu cel mai cinstit gînd și n-a ieșit o clipă din vorba lor. Cînd au băgat de seamă cu cîtă rîvnă muncește, n-au avut încotro și i-au spus că-l primesc tovarăș cu ei. Flăcăul a răsuflet ușurat, gîndind c-a scăpat de griji și de spaima lanțului atîrnat în tavan.

A arătat aceeași stăruință și în zilele care-au urmat, numai că părtașii îl simțeau străin de ei și rîvna lui ajunsese să-i nemulțumească. Se învoiseră să-l primească doar așa, ca să se arate mai binevoitori decît alții și să scape de rugămințile lui, dar nu se împăcau cu gîndul că ar putea fi în stare să facă mereu treaba pe care i-o încredințau.

Simțea el că nu prea îl priveau cu ochi buni, dar a continuat să muncească cu aceeași sîrguință, așa încît n-aveau nici un motiv să-l alunge. L-au lăsat să lucreze mai departe, dar așteptau cu nerăbdare să găsească un nod în papură, ca să se descotorosească de el.

Intr-o zi, la vremea prînzului dădu să-și pună lipia alături de-ale lor, dar cînd desfăcu legăturica în care se afla pîinea, părtașii băgară de seamă că lipsea un colț din ea.

— Cum de-ai putut veni cu lipia asta din care ai mîncat deja ? se zborșește unul la el.

— Nicidecum n-am mîncat eu... șoptește el cu glas scăzut. Poate c-o fi ronțăit vreun șoarece din ea azi-noapte... Credeți-mă că n-am habar ce s-a întîmplat...

— Ar fi cu puțință ca șoarecii să mănînce pîine ! se miră unul din ei. Și dacă ar mîncea, ar fi fost în stare să ronțăie chiar atît de multă ?

— Ia-ți lipia și cară-te de-aici ! Nu se cuvine să mănînce împreună cu noi, de vreme ce lipiile noastre sînt întregi, iar a ta e aproape înjumătățită ! țipă altul cu glasul hîrșit.

Tinărul nostru își luă legăturica și se trase mai la o parte. Își înghiți lipia cu noduri, sorbi după ea cîteva înghițituri de apă rece și-și văzu mai departe de lucru. Dar cînd se întoarse acasă și se mai gîndi, se dumiri despre ce-i vorba și se hotărî să termine cu tovărășia aceea. Termină el, termină, dar încotro s-o apuce ?

După un răstimp de cugetare adîncă își aduse iarăși aminte de ce-i lăsase tatăl său cu limbă de moarte. N-am decît să-mi iau zilele ! își zise el în ascunsul gîndului. Ave-re-a mi s-a dus pe gîrlă, iar prieteni n-am, căci aceia pe care-i socoteam cîndva prieteni nu-mi sînt decît dușmani. Nu mi-a mai rămas decît să-mi pun capăt zilelor... S-a sfîrșit și cu ultima încercare... Nici o scofală ! Am crezut că-mi sînt prieteni și-am încercat să mă leg fîrtat cu ei, dar mi-au înșelat și ei nădejdea... S-au purtat cu mine de parcă aș fi avut riie și m-au alungat să stau departe, ca pe-un cîine...

De data asta gîndul de a termina cu viața i se înstă-pîni de-a binelea în cuget. Rămase acasă și începu pre-

gătirile pentru acea ultimă încercare. De-acum era convins că nu mai are nici un motiv să-i pară rău de viață. Cînd totul fu gata, se urcă pe niște lăzi goale, așezate una peste alta și-și legă lanțul de gît, strîngîndu-l bine. Mai stătu o clipă în cumpănă, apoi își adună ultimele puteri, închise ochii, încercă să nu se mai gîndească la nimic și cu groaza în suflet împinse lăzile de sub picioare. Dar numai ce rămase o clipă atîrnat și începu să simtă strîsoarea lanțului, că scîndura de care fusese agățat se și frînse și o dată cu prăbușirea ei porni să curgă din tavan aur strălucitor.

Cum odaia era destul de întunecoasă, tînărul nu-și dădu seama din prima clipă că din tavan curge aur, dar se ridică numaidecît cu inima ticăind, luă una din bucățile reci de metal care cădeau zăngănind din tavan și se năpusti cu ea afară ca s-o vadă la lumină. Cînd pricepu despre ce-i vorba, nu-i veni să-și creadă ochilor.

Se întoarse degrabă să iscodească dacă toată grămada ce se strînsese jos era numai din galbeni și bucuria lui nu mai cunoscuse margini, cînd văzu că totul era numai aur curat. Adună fără zăbavă monezile și le puse într-un sac. Făcu o socoteală așa din ochi și-și dădu seama că ce-avea el acolo o să-i ajungă pînă la adînci bătrînețe, dacă o ști a se chivernisi și n-o să mai fie nechibzuit și mină spartă ca pînă atunci.

Rămase un timp cu gîndul la tatăl lui și șopti cu sufletu-i rîzînd de fericire :

— Allah să fie milostiv cu tine, tată, căci înțelept te-ai purtat cu mine cît ai fost în viață și nu m-ai îndrumat decît cu bună povață... Adînc ai gîndit și bine-ai plinit... M-ai sfătuit și m-ai îndrumat cît ai fost viu și mort îmi ceri tot chibzuit să fiu... Allah să fie îndurător cu oasele-ți risipite și cu sufletul tău cel bun !

Și nu conteni el multă vreme cu rugăciunile pline de iubire și smerenie, de recunoștință și laudă pentru părintele lui.

La urmă de tot luă sacul cu aur și-l ascunse într-un cotlon tainic, după ce băgă în buzunar câțiva galbeni cu care să-și cumpere toate cele de trebuință în casă și niște veșminte noi, ca să scape de zdrențele în care ajunsese să umble. Și-n vreme ce se mișca el încolo și încoace, simțea cum în suflet i se înfiripa tot mai puternică hotărîrea de a începe o nouă viață și de a se ține departe de prietenii amăgitori și fățarnici.

Cînd băgară firtații de seamă că nu mai apare la lucru, intrară la gînduri, întrebîndu-se ce s-o fi întîmplat cu el și unde o fi dispărut. Curiozitatea nu le mai dădea pace și-i împinse să iscodească în dreapta și-n stînga. Și nu mică le-a fost mirarea cînd aflară că s-a îmbogățit din nou și cheltuiește cu nemiluita, fără teamă că s-ar putea să ajungă într-o bună zi în sapă de lemn.

Și cu cine credeți că se trezește tînărul nostru bătîndu-i la ușa ? Cu cei trei firtați care se învoiseră nu demult să-l primească în tovărășie cu ei, dar curînd după aceea făcuseră ce făcuseră și-l alungaseră ca pe-un ciine rîios. Veniseră, chipurile, să-l întrebe cum o duce, dar cu gînd ascuns să afle de unde-i picase bogăția și să lege din nou prietenie cu el.

Tînărul îi primi și-i pofți în casă cu inima deschisă, omenindu-i după toate rînduielile ospetiei, să vadă pînă unde merge hainia lor.

— Probabil că a lăsat tată-tău ceva bani în păstrare la vreun prieten, ca să-ți vină în ajutor cînd o să fii la nevoie ?... încercă unul din ei să-l tragă de limbă, iscodindu-l cu privirea.

— Întocmai ! îi incredință el. Tata — Allah să-l ierte ! — a bănuît, cred, c-o să ajung aici și-a lăsat niște bani la un prieten, care mi-a venit în ajutor tocmai acum, cînd aveam nevoia cea mai mare... Și nu mai sînt silit să muncesc cu brațele... Baniî lăsați de tata îmi ajung să trăiesc tihnit... Dar voi rămîneți prietenii mei cei mai apro-

piați, singurii mei prieteni care mi-ați venit în ajutor la nevoie, așa încît nu pot decît să vă fiu recunoscător, iar ușa mea vă este deschisă la orice ceas din zi și din noapte...

Prietenii îi mulțumiră pentru mărinimia lui, neștiind ce să-i mai spună și cum să i se mai bage pe sub piele. Se întreceau care mai de care să-l laude și să-l măgulească, trecînd pe la el în fiecare zi ca să-i guste bucatele.

Dar într-o bună zi se pomenesc că flăcăul pleacă într-o călătorie mai lungă, cu niște treburi legate de negoțul lui, căci se luase cu rîvnă de îndeletnicirea tatălui său, cumpărînd de colo și vînzînd dincolo. Colindă el ce colindă și după o vreme se întoarce acasă. Și numai ce sosește și hop și firtații la ușă, întrecîndu-se să-i ureze bun venit. Atunci îi poștește flăcăul nostru la un ospăț, chipurile anume rînduit pentru întoarcerea lui din călătorie. Cît despre ei, atîta așteptau. Nu trebuia să le zică de două ori. Îi îndeamnă să intre în cea mai frumoasă cameră de primit musafiri și ei se așed pe salteluțe și se aștern la taifas.

Dar uitasem să vă spun că tînărul se tot împiedica prin curtea casei de-o nicovală veche rămasă de la tată-său. Și ce i s-a năzărit lui ? O să le dau o lecție, să mă țină minte firtații ! A luat nicovala și s-a oprit cu ea la un fierar, cerîndu-i să taie o bucată zdravănă din ea și-apoi s-a întors acasă cu ea știrbită. Acum, cînd se adunaseră prietenii gata de petrecere, în loc să le aducă bucatele, numai ce-l văd că intră pe ușă cu ditamai nicovala și le zice :

— Dragii mei, am a vă spune și vouă o poveste tare ciudată...

Cum ei se arătară de îndată nerăbdători să afle ciudățenia cu pricina, flăcăul nostru împinge nicovala în fața lor și-i întreabă :

— Vedeți voi nicovala asta, prieteni ? A rămas pe-aici prin casă de la răposatul tata — Allah să fie milostiv cu

el ! Știam că e întreagă și nu lipsește nimic din ea, dar acum cităva vreme bag seamă că-i lipsește o bucată. Stau eu la pîndă zi și noapte și ce credeți că-mi văd ochii ? Cîțiva șoareci veneau de cum se lăsa întunericul și se apucau să ronțăie cu spor din ea. Și azi-așa, mîine-așa, mă pomenesc cu ea știrbită de-a binelea, precum o vedeți. Voi ați mai auzit de una ca asta ? Șoareci să ronțăie fierul ?

Și unde nu se pornesc prietenii lui să-i aducă fel de fel de dovezi despre minunile pe care le pot face șoarecii. Se întreceau care mai de care să-i povestească cîte-n lună și-n stele.

— Toată puterea șoarecilor stă în dinții lor, așa cum prea bine vedeți... își dă unul cu părerea. Sînt în stare să găurească și piatra... De ce s-a prăbușit barajul El-Ma'rib¹ în vremurile de demult ? Ce mai încolo-ncoace, sînt în stare să străpungă ditamai stîncile și zidurile cele mai întărite... Nu trebuie să ne lăsăm înșelați de mărimea lor, cînd vrem să le judecăm forța... Asta-i o chestiune ascunsă, ale cărei urme se văd și-ale cărei taine nu se întrevăd...

Ceilalți prieteni îi sar și ei în ajutor, aducînd și ei mărturie pentru a întări spusele lui.

— Acum ia gîndiți-vă, prieteni, și spuneți-mi și mie ce credeți voi ? Socotiți că ar fi cu putință ca șoarecii să ronțăie o lipie ? îi întreabă el, cînd vede că au terminat cu pălăvrăgelile.

Și ca prin farmec, tustrei deodată își aduc aminte de ziua cînd flăcăul venise cu o lipie din care lipsea un colț,

¹ Orașul Ma'rib a fost capitala celui de-al doilea regat sabean (650—115 î.e.n.) și numele lui a supraviețuit pînă astăzi, fiind purtat de un sat situat la cc. 60 mile est de orașul Sana și construit din zidăria veche luată de pe cîmpul acoperit de ruine din vecinătate. Pe valea riului Dhana din apropiere a fost construit în vremea regatului sabean un mare baraj de acumulare a apei pentru irigații și prevenirea inundațiilor.

iar ei tăgăduiseră că vietățile astea atît de mici ar fi în stare să găurească o lipie. Ba parcă văd aievea cum l-au alungat atunci din mijlocul lor, silindu-l să mănînce singur deoparte și să-și înghită lipia cu noduri, ca să nu se amestece cu ei.

Rămaseră toți trei muți, cu ochii în pămînt, căci pricipuseră numaidecît nepotrivirea între tăgăduirea lor de-atunci și recunoașterea de-acum. Se uitau lung unul la altul, nădăjduind că vreunul dintre ei se va simți în stare să-i scoată din încurcătură, dar degeaba. Și în noaptea aceea tînărul nu-i mai îmbie pe prietenii lui să se ospăteze, ci îi sfredeli cu o privire usturătoare, ce părea să taie ca sabia. Ce prețuire ar mai fi putut avea pentru niște oameni schimbători după cum bate vîntul, care nu știau decît să-l lingusească, acum cînd îi era bine, și-l alungaseră ca pe-un cîine rîios cînd n-avea nici ce mîncă ?

— Ieșiți din casa mea, prieteni numai la ban și părteni ai lui Satan ! se răstește la ei cu glas tunător.

Cei trei nu nimeresc să-și pună în grabă papucii și ies cu coada între picioare, fără să mai scoată o vorbă sau să îndrăznească a privi înapoi.

După întîmplările astea flăcăul nostru a chibzuit adînc și văzînd el că dacă cheltuiești fără să pui la loc, banii se isprăvesc mai devreme sau mai tîrziu, oricît de mulți ar fi ei, și-a zis că trebuie să se apuce cu sîrg de treabă și să calce pe urmele tatălui său, adică să se țină serios de negoț, căci numai așa putea face și el un lucru folositor și scăpa de gîndurile negre care-i dau omului tîrcoale atunci cînd n-are ce face. Și-a urmat el calea asta, după sfatul tatălui său, și nu după mult timp a ajuns la bunăstarea cunoscută de pe vremea cînd trăia răposatul, bătrînul său, și-a avut parte numai de bine și de trai tihnit.

Și și-a adus el aminte la adînci bătrînețe de povețele tatălui său și le-a dat și el, la rîndul lui, copiilor săi, căci bine îi prinseseră în viață.

CULEGĂTORII DE VREASCURI ȘI GINNII

A fost odată ca niciodată. Trăiau odată într-un sat doi prieteni nedespărțiți — unul din ei era cocoșat, iar celălalt teafăr. Îi uniseră sărăcia, nevoia și îndeletnicirea lor. Vara adunau vreascuri și iarna buruieni pe care le vindeau pe la casele oamenilor. Cu bruma de bani cîștigați pe ele izbuteau s-o ducă de pe-o zi pe-alta și ei și familiile lor. Și se înțelesesă prietenii ca în ziua de vineri să nu lucreze, ci să se odihnească după truda unei săptămîni întregi.

Numai că într-o vineri cocoșatul s-a săturat să tot stea în casă și și-a zis că-i mai nimerit să încerce să cîștige ceva pentru hrana din ziua aceea și să mai scape și de grijiile și visele deșarte care i se cuibăriseră în inimă.

După ce-a făcut rugăciunea, s-a aburcat pe măgar și s-a îndreptat spre deșert, cu gînd să adune niscaiva vreascuri, să vîneze ceva sau — mai știi ? — să dea peste vreun lucru pierdut de cineva. Undeva, într-o văioagă pe care-o știa el de ani de zile, a găsit vreascuri din belșug, așa că, fără să mai zăbovească, și-a încărcat măgarul zdra-văn și-a luat-o înapoi spre sat.

Numai că, lăcomindu-se la vreascuri multe, întîrziase fără să-și dea seama și se făcuse întunerice bine. Și-avea sărmanul de mers cale lungă. Așa că s-a hotărît s-o ia de-a dreptul prin pustiu ca să scurteze drumul. Și-n vreme ce rătăcea el așa, numai ce zărește o geană de lumină, ce i se pare a fi un foc aprins de niște călători. S-a simțit ispitit să se abată pe la ei, nădăjduind să capete un du-micat de pîine sau o înghițitură de apă, cît să-și mai pă-călească foamea și setea. Ce mai tura-vura, a tras de frîul măgarului și-a cotit spre focul cu pricina, iar cînd s-a apropiat mai bine a deslușit și niște cîntece mîngîietoare, ce se ridica în văzduh.

Cînd a ajuns la o aruncătură de băț, ce i-a fost dat să vadă ? Niște chipuri fermecătoare și niște trupuri mlădii ca trestia ! Dansau și se unduiau în sunetele muzicii, de credeai că sînt din altă lume. Omul nostru s-a bucurat tare cînd le-a văzut și s-a îndemnat s-ajungă mai repede, crezînd că-i vorba de o nuntă de beduini și-o să capete cu siguranță ceva bun de mîncare. Dar cînd a ajuns lîngă ei, a băgat de seamă că nu-s chipuri omenеști. A dat vreascurile jos, a împiedicat măgarul și s-a grăbit spre foc. Cînd a fost aproape de tot, le-a dat binețe. Ginnii — căci vedeți bine că erau ginni, de vreme ce nu erau oameni — i-au răspuns și și-au văzut mai departe de cîntecul și de dansul lor.

În mijlocul cercului se afla un rapsod și cîțiva cîntăreți, iar dănțuitorii țopăiau domol după melodia lor tă-răgănată. Cocoșatul s-a vîrît printre ei și-a început a îngîna și el stihurile ginnilor. Numai că deodată se poticesc și rapsod, și cîntăreț, și dănțuitori, tocmai la un stih care suna cam așa :

„Duminica și sîmbăta, împreună cu joi“...

Și-au repetat la nesfîrșit vorbele astea, pînă ce li s-a făcut lehamite de ele și-au simțit că-i năpădește toropeala. Rapsodul se clătina și el laolaltă cu dănțuitorii, dar nu era în stare să mai găsească alt cuvînt. Rămăsese descumpănit, așteptînd să-l ajute Allah și să-i scoată din încurcătură. Sfirșeala pusese stăpînire pe el și n-a fost chip să alăture nici un alt cuvînt potrivit.

În zăpăceala și învălmășeala asta, cocoșatul se trezește — nici el nu știe cum ! — încheind cîntecul cu un stih ce suna așa :

„Și noaptea de vineri e timpul plăcut pentru noi“...

Și unde n-au pornit cu toții, și rapsod, și cîntăreți, și dănțuitori, să repete la nesfîrșit stihul cocoșatului și să se invîrtă beți de fericire, de parcă viața lor atîrnase de cele cîteva cuvinte fermecate.

Cîrmuitorul cetei de ginni a fost atît de fericit pentru stihul ăsta încît a vrut să-l răsplătească pe loc pe cel care-l izvodise şi a poruncit să i se înfăţişeze numai-decît maestrul născocitor. Au căutat în dreapta şi-n stînga şi, cînd l-au aflat, l-au dus cu alai la căpetenia lor, care i-a mulţumit de zece ori şi l-a îndemnat să ceară ce pofteste.

— Ursita te-a trimis la noi ! Îţi sîntem tare îndatoraţi, căci ne-ai scos dintr-o mare încurcătură, din care nu ştiu cum am fi ieşit, de nu erai tu. Aş vrea să te răsplătesc pentru fapta ta cea bună. Spune ce doreşti !

— Dacă ar fi să vreau ceva pe lumea asta, apoi v-aş ruga să mă scăpaţi de cocoşa asta, că tare mă mai stînjeneşte... Nu pot nici să mă mişc în voie din pricina ei, nici să dorm ca lumea, nici să mă întorc de pe-o parte pe alta şi-mi mai schimonoseşte şi făptura... Ca să nu vă mai spun că-mi ies şi fel de fel de vorbe din pricina ei. Nici măcar rubedeniile apropiate nu mă cruţă şi nu sînt mai îngăduitoare cu mine... De parcă mi-aş fi ales-o eu, nu mi-ar fi dat-o Cel-de-Sus.

— Şi-altceva ce-ţi mai doreşti ?

— Nimic nu-mi răpeşte liniştea şi nu-mi tulbură viaţa mai tare decît cocoşa asta, aşa că altceva nu mai vreau, decît să scap de ea.

— Ia să văd cocoşa asta de care te plîngi atîta !... zice cîrmuitorul cetei de ginni.

Şi şi-a scos omul nostru straietele, iar tartorul ginnilor a făcut cîteva cercuri cu mîna deasupra cocoşei, pe urmă a apucat-o şi-a smuls-o de la locul ei. I-a mai mîngîiat apoi pielea de cîteva ori cu mîna şi spinarea a rămas netedă şi teafără.

Cocoşatul s-a bucurat şi s-a minunat, de parcă tot nu-i venea să creadă. Pasămite, el tot nu-şi dădea seama dacă visează sau trăieşte aievea. Cînd totul a fost gata, a mai mulţumit o dată şi-a dat să plece, dar căpetenia ginnilor îl opreşte din nou :

— Acum că te-am scăpat de cocoasă și ești teafăr, spune-mi ce altceva ți-ai mai dori ?

— Dacă nu-i cu supărare, v-aș ruga să-mi umpleți sacul ăsta cu aur... bolborosește cocoșatul cel fără cocoasă, așa într-o doară.

Și să vezi și să nu crezi ! Tartorul ginnilor a poruncit să-i fie aduse numai decît niște pungi bucșite cu aur, pe care le-a deșertat în sacul cocoșatului cel fără cocoasă, pînă ce i l-a umplut. Omul nostru a mulțumit ginnilor pentru dărnicia lor, și-a luat rămas bun, a aburcat sacul pe măgar în locul vreascurilor, căci de-acum nu mai avea nevoie de ele, și-a pornit spre sat. Cînd s-a văzut acasă, s-a grăbit s-ascundă aurul într-un loc dosit, unde știa că n-ajunge nimeni, apoi s-a culcat și-a dormit dus.

A doua zi prietenul lui a venit dis-de-dimineață și l-a strigat să pornească după vreascuri, ca de obicei, dar el s-a ivit la fereastră și l-a îndemnat să se ducă singur — chipurile, nu-i era prea bine. Și-a plecat celălalt singur prin deșert. Spre seară cocoșatul cel fără de cocoasă a ieșit mîndru ca un păun pe ulițele satului, cu noua lui înfățișare. Toată lumea a rămas uluită. Au început să curgă întrebările pe capul lui — ploaie : Cum a făcut și ce-a făcut ? Cum de-a scăpat de cocoasă ?

Cînd se oprea să stea de vorbă cu oamenii — ici cu unul, colo cu altul — răspîndea zvonul că s-ar fi sculat în ziua aceea cu noaptea în cap și după rugăciune l-ar fi implorat pe Allah să-l scape de beleaua de cocoasă și s-a trezit fără ea, ca prin minune. N-a pomenit nimic de întîmplarea cu ginnii, de teamă să nu se afle și de bani.

Tirziu, cînd s-a întors din deșert, i-a băut la ușa și prietenul său, care aflase de la vecini minunea cu cocoasa. I-a dat binețe, l-a hiritisit pentru tămăduire și i-a cerut să-i povestească și lui toată tărășenia, de la cap la coadă. Și, ca între prieteni adevărați, i s-a destăinuit, neascunzînd de el nimic din toată povestea cu cocoasă, dar fără să-i spună nici o vorbă despre aur.

— Dar pentru numele lui Allah, păzește-ți limba și țină lucrurile astea numai pentru tine, căci eu am zvonit prin sat că tămăduirea a venit după rugăciunea din zori ! încheie cocoșatul fără cocoășă.

Din ziua aceea n-a mai ieșit omul nostru după vreascuri, ci s-a apucat să cheltuiască din aurul primit fără teamă de sărăcie. Când prietenul lui a băgat de seamă că o duce atît de bine, a început să-l iscodească despre izvorul bogăției. La început s-a tot codit să-i spună adevărul și s-a mulțumit să-i dea și prietenului cîtiva galbeni să-și plătească niște datorii vechi și să-și cumpere lucrurile de care avea mare nevoie.

Dar tot n-a avut scăpare, căci peste cîteva zile prietenul a apărut din nou, trăgîndu-l de limbă. Vroia să știe neapărat de unde are atîta bănet, căci îl păștea și pe el gîndul să-și încerce norocul. Bunăvoința lui Allah n-are margini și „el îi dă cui vrea el, fără socoteală“¹. Când a văzut că nu se poate descotorosi de el cu una cu două, s-a înduplecat și i-a dezvăluit taina, istorisindu-i de-a fir-a-păr tot ce i se întîmplase.

— Mă duc și eu noaptea asta în deșert, să știi !... zise prietenul cu glas hotărît. Poate că mi-o fi fost scris și mie un noroc la fel cu al tău. Cine știe ? O să dau și eu peste ginii și-o să nascocesc și eu un tertip ca să le cîștig bunăvoința și să dobîndesc ce-ai căpătat tu...

Cocoșatul fără cocoășă i-a urat să izbîndească și s-au despărțit pe loc. Și prietenul cel teafăr a urmat întocmai drumul tovarășului său. Cam pe la miezul nopții a zărit și el geana de lumină undeva, foarte departe și s-a grăbit spre ea, dar de ce mergea, de ce se depărta lumina.

Și tocmai cînd simțea el că-l lasă puterile, a ajuns în apropierea focului și-a răzbătut pînă la el o melodie tărăgănată, întocmai cum i-o zugrăvise prietenul lui. N-a

¹ *Coran*, sura 24, versetul 38.

mai avut nici o îndoială că a nimerit și el la neamul gin-
nilor, care-l tămăduise și-l răsplătise pe cocoșat.

Și-a împiedicat măgarul și s-a apropiat în grabă, ames-
tecându-se printre ei, în vreme ce dansul era în toi și re-
petau cu toții — și rapsod, și cîntăreți, și dănțuitori —
același stih :

„Duminica și sîmbăta, împreună cu joi“...

Și s-au poticnit la vorbele astea, repetîndu-le pînă ce
i-a năpădit toropeala și li s-au împleticit limbile. Încer-
cau să treacă mai departe de stihul cu pricina, dar rap-
sodul nu-i mai putea ajuta.

Prietenul nostru s-a străduit să născopească un alt
stih, nădăjduind să cîștige bunăvoința și răsplata lor și-a
zis :

„Și luni, și marți, și miercuri...“

Au încercat ei să repete stihul ăsta, dar nu se lega în
nici un chip de cel dinaintea lui, iar dansatorii s-au ză-
păcit și mai tare și li s-a stricat tot cheful. Tartorul gin-
nilor s-a întunecat de mînie, și-a poruncit să i-l aducă di-
nainte pe cel ce plăsmuise stihul șchiop. Toți cei de față
au arătat spre culegătorul de vreascuri, împingîndu-l de
la spate ca pe un osîndit la ștreang, pentru a-și primi pe-
deapsa cuvenită.

— Măi netrebnice, cum de te-a dus păcatul să ne strici
toată petrecerea și tot cheful ? îl ia căpetenia la trei pă-
zește. Am să-ți fac de petrecanie pe loc, așa că n-ai decît
să-ți alegi moartea pe care-o vrei...

Culegătorul de vreascuri a sfeclit-o și-a simțit că i se
taie picioarele. Și unde nu s-a pus să se căineze și să se
vaiete :

— Îți cer îndurare, căci am familie grea și copii mici...
Nu-ți face păcate cu ei... Iartă-mă de hatîrul lor și-al prie-

tenului meu cocoșat, care s-a abătut pe la voi într-o noapte și l-ați răsplătit cu tot ce i-a poftit inima...

— Ei bine, de hatîrul lui o să te lăsăm în viață... se înduplecă tartorul ginnilor. Dar o să punem în spinarea ta cocoașa smulsă de la prietenul tău...

Nefericitul n-a mai avut curaj să cîrtească. A primit să-i pună cocoașa, numai să rămînă cu viață, căci vorba ceea, unele rele sînt oricum mai bune decît altele... A fost adusă degrabă cocoașa, iar căpetenia ginnilor a poruncit să i se desfacă spinarea. L-au dezbrăcat neîntîrziat și numai ce-a atins cocoașa de pielea lui că s-a și lipit, de parcă acolo fusese de cînd lumea. Pe urmă i-au dat drumul să se ducă unde-o pofti. Nenorocitul a alergat să-și caute măgarul dar simțea toată vremea că duce o povară. Cînd a ajuns în sat, s-a ascuns degrabă în căsuța lui și n-a mai vrut să dea ochii cu nimeni, de rușine.

Prietenul lui, cînd vede că nu mai dă nici un semn de viață, intră la griji și se hotărăște să treacă pe la el să se intereseze cum o mai duce și cu ce vești s-a întors din drumul lui făcut noaptea în deșert. A ciocănit la ușa, dar nu i-a răspuns nimeni dinăuntru, căci cocoșatul nu mai voia să dea ochii cu altcineva în afară de familia lui. Prietenul s-a încăpățînat să bată și să-l strige pe nume, încît în cele din urmă, recunoscîndu-i glasul, a catadicsit să-i deschidă. Dar numai ce-a intrat musafirul și s-a și grăbit să încuie ușa după el. Și tare s-a mai mirat musafirul cînd a văzut ce i s-a întîmplat prietenului său. S-a apucat să-l descoase și să-l căineze, iar nefericitul său prieten i-a povestit, plîngînd amarnic, toată pățania și regretul său că s-a lăsat ispitit de banii cîștigați fără muncă, închipuindu-și c-o să-i pice o plească din cer, iar acum o să poarte toată vremea cocoașa care-l face să-i piară pofta de viață și să se rușineze pînă și de familia lui.

Prietenul cel tămăduit, care ştia ce-nscamnă să porţi cocoaşă, s-a apucat să-i aline disperarea şi să-l încurajeze cu vorbe de îmbărbătare :

— Eu am să te-ajut şi mă prind să-ţi aduc acasă toate cele de trebuinţă, dar tu trebuie să te obişnuieşti şi să te împaci cu nenorocirea care s-a abătut pe capul tău. Într-un tirziu tot va trebui să părăseşti chilia asta şi să ieşi printre oameni. Iar cînd te vor întreba ce s-a-ntîmplat, născocoşe şi tu acolo ceva ca să te lase în pace...

— Nu ştiu cum aş putea să-ţi mulţumesc pentru bunătaţea ta şi — de voie, de nevoie — o să fac aşa cum mă povăţuieşti... Dar să nu mai stărui să ies în lume, fiindcă lucrul ăsta n-o să-l fac nici în ruptul capului... Tu ştii mai bine decît mine cît de răi sînt oamenii şi teamă mi-e că ieşind printre ei n-o să se sfiască să-şi bată joc de mine şi-am să sufăr din pricina asta şi mai tare... Dacă m-aş fi născut cu cocoaşă, ar fi fost altceva ; m-aş fi obişnuit cu ea şi s-ar fi obişnuit şi lumea cu mine... Dar aşa ce-o să zică semenii noştri, cînd m-or vedea cu cocoşa asta ivită din senin ? Gîndul că tot satul n-o să mai vorbească decît despre ea mă înnebuneşte şi-mi răpeşte şi somnul... Din pricina asta am să rămîn închis aici în odaia mea pînă ce-o să mă duc la groapă...

Prietenul lui cel tămăduit nu ştia ce să mai facă de mila nefericitului şi s-a chinuit cît a putut să-l înduplece să iasă în lume şi să uite de necazul lui, dar n-a fost cu putinţă să-i clinească hotărîrea nici cît un vîrf de ac.

Şi-n fiecare zi prietenul cel tămăduit rămînea cu el ceasuri întregi, străduindu-se să-i ogoiască durerea şi aducîndu-i acasă tot ce-i trebuia. Şi asta pînă într-o bună zi cînd a ajuns şi la ei hotărîrea celui care leagă şi dezleagă toate prietenii şi-i desparte pînă şi pe cei mai buni prieteni.

Trăia odată un înțelept care se afla mai tot timpul pe drumuri și ajunsese vestit pentru agerimea minții sale. Îl cunoștea aproape toată lumea și oriunde poposea era întâmpinat cu căldură și generozitate.

Într-un rînd s-a întîmplat să fie musafirul lui Mindil, una din căpeteniile tribului Tayy ¹. Iar acesta i-a făcut o primire cum nu mai văzuse niciodată, arătîndu-se cu el tare mărinimos, așa cum se cuvenea unui învățat cu faima lui. Ba, în semn de prețuire, i-a cinstit și cămila care-l purta pe drumurile lungi, îngăduind să se amestece cu turma lui. Și-a rămas înțeleptul oaspete în casa acestui om atît de generos vreme de trei zile cît să se odihnească pe îndelete el și cămila, arătîndu-și astfel și el prețuirea pentru gazda atît de primitoare.

A mai trecut ce-a mai trecut și într-un timp, tot mergînd spre miazănoapte, înțeleptul călător ajunge la sălașul lui Ibn Suwayt, șeihul tribului Az-Zafir ². Și-i face și căpetenia acestui trib o primire la fel de generoasă, îmbiindu-l să rămînă la el cît mai multe zile cu putință și arătîndu-se cu fiecare zi ce trece tot mai darnic.

Dar popasul se isprăvi și tocmai cînd dădu să-și ia rămas bun de la gazda lui atît de mărinimoasă, înțeleptul se trezește cu ea întrebîndu-l așa tam-nisam :

— Spune-mi, ai întîlnit în lungile tale peregrinări pe cineva care să se fi dovedit mai mărinimos decît mine ?

Omul intră în mare bucluc, căci cu toată înțelepciunea lui nu știa ce să răspundă pe loc. Era destul de stîngenit, fiindcă i se cerea să pună în balanță doi oameni aproape la fel de generoși și se temea să nu-l nedreptățească pe

¹ Numele unui lanț muntos din Nedjd (zona centrală a Peninsulei Arabe) și al unui trib care popula această regiune.

² Trib care a populat partea de sud a Hedjazului (zona de vest a Peninsulei Arabe, de-a lungul litoralului Mării Roșii).

vreunul din ei. E lucru știut de toată lumea că generozitatea și curajul sînt cele mai de seamă virtuți ale arabilor beduini și nu-i un lucru de nimic să spui cu mîna pe inimă că unul l-ar întrece pe celălalt.

Așa că înțeleptul se codi îndelung, căci nu-l răbda inima să nedreptățească pe nimeni. Văzîndu-l că stă în cumpănă, gazda îl zori să răspundă, dar omul rămase mai departe mut.

— Te jurui să nu-mi poarte nimeni dușmănie pentru ce-am să spun ? întrebă înțeleptul în cele din urmă.

Nu era nici Ibn Suwayt fiecine ! Era doar un șeih de trib bine cunoscut și se bucura de multă prețuire printre cîrmuitori.

— Mă juruiesc să nu ți se facă nici un rău, dar spune-mi adevărul ! îl îndemnă el pe călător.

— Atunci răspunsul meu la întrebare este „Da“, mărturisește călătorul cu strîngere de inimă. Într-un an tare secetos am poposit la Mindil, unul din cîrmuitorii tribului Tayy. S-a arătat cu mine mai generos chiar decît tine, șeihule... Mă rog de iertare, dar mi-ai cerut să fiu nefățărit și s-o spun verde. Altfel n-aveam de gînd să mărturisesc nimănui una ca asta...

— Și zici că Mindil a fost mai generos decît noi ? îl mai întrebă șeihul Ibn Suwayt încă o dată.

— Precum ți-am spus !... Dar aș vrea a-ți lămuri că eu nu judec mărinimia după cît de mult mi se oferă, ci după munca și strădania celui care mă dăruiește cînd sînt la nevoie. Orice s-ar zice, șeihule, e o mare deosebire între tine și Mindil. El scoate apa din puțuri adînci, cu nemăsurată trudă, pentru a-și uda grădinile, pe cînd tu sălăsluiești pe malul unui rîu, printre pîraie și apa curge din belsug... Iar pămîntul tău e mînos... Și peste una și alta, ce averi ai tu pe lîngă el ! Nici nu se cunoaște dac-ai cheltuit pentru cinstirea mea ! Asta-i deosebirea între tine și Mindil, precinstite șeih !...

Ibn Suwayt se supără amarnic la auzul acestor vorbe și simți cum i se suie sîngele la cap. Puțin lipsi să-l treacă prin sabie pe musafirul său. Dar își aduse aminte de le-gămîntul pe care-l făcuse.

Rămase șeihul îndelung pe gînduri. Pînă atunci cre-zuse că nimeni n-ar putea fi mai generos ca el și-i plăcea chiar să se laude cu asta. Și spre marea lui nedumerire, vine un drumeț și-i spune așa deodată că există cineva pe lumea asta mai darnic decît el. Și cine să fie omul acela ? Tocmai un necunoscut oarecare de la capătul pămîntului, de care nici n-auzise pînă atunci !

— Să știi că vorbele astea ale tale m-au mîniat foc... fi zice musafirului. Și dacă nu mi-ai fi smuls acel jură-mînt, teamă mi-e că ți-ar fi stat capul unde-ți stau picioa-rele. Acum nu-mi rămîne decît să cercetez, pentru a mă convinge dacă vorbele tale sînt adevărate sau nu. Dac-o să aflui c-ai avut dreptate, o să te las să pleci teafăr de la mine, iar de nu, să știi că n-o să-mi potolesc mînia decît luîndu-ți zilele.

— Capul meu îți stă zălog și dacă te-am umilit, ești liber să faci cu el ce vrei... murmură musafirul cu sînge rece.

Și rămase călătorul chezaș la șeih pînă ce acesta avea să se încredințeze de avusese dreptate sau ba.

Trimise șeihul Ibn Suwayt o solie spre Mindil, cu gînd să-l ia pe neașteptate și să-l încerce astfel, pentru a ve-dea cît este de generos și a se convinge, dacă oaspetele lui avea sau nu dreptate, sau voise numai să-l lovească în mîndria lui fără margini. Așa că înțeleptul călător tre-buia să rămînă captiv pînă la întoarcerea soliei. În sinea lui era încredințat că a avut dreptate, căci de multe ori încercase firea nobilă a lui Mindil. Cu toate astea, în adîncul sufletului simțea că i se cuibărise o umbră de teamă, căci la urma urmei viața lui atîrna de cuvîntul solilor tri-miși. Dacă ei îl vor lăuda pe Mindil, înseamnă că a trecut și el hopul și-a scăpat cu viață, dar dacă aceștia îl vor po-

negri, înseamnă că s-a făcut de rușine și va plăti cu capul. Grijiile și teama nu i-au dat pace toată vremea cît so-lia s-a aflat pe drum. Și-a avut ea de bătut cale lungă, nu glumă, căci unde se afla Ibn Suwayt și unde era Mindil?! Îi despărțeau lanțuri de munți prăpăstioși, cîmpii mănoase și mări de nisipuri nesfirșite. Și-au alergat solii zi și noapte fără popasuri, iar cînd s-au apropiat de ogoarele lui Mindil, s-au oprit să se sfătuiască, să aleagă momentul cel mai nimerit pentru a se opri la poarta lui, așa încît să-l găsească cu totul și cu totul nepregătit. Și s-au înțeles ei cum că cel mai bine ar fi să sosească la poarta lui numaidecît după asfințitul soarelui, dar înainte de a coborî umbrele înserării. Și și-au potrivit ei mersul ca să ajungă la vremea hotărîtă. Soarele se povîrnise către apus și tocmai prindea să scapete cînd ajunseră ei în dreptul grădinilor, în care nu zăriră cine știe ce pomi și verdețuri. În burdufuri le mai rămăseseră niște resturi de apă, care oricum nu le mai făcea trebuință, de vreme ce prin preajmă se aflau puțuri. Era numai o povară pentru biețele cămile, și-așa destul de ostenite după atîta amar de drum. Tocmai în clipa cînd soarele asfințea, opriră animalele și vărsară apa din burdufuri. Pe urmă struniră din nou cămilele și sosiră în dreptul așezării lui Mindil taman la vremea cînd lumea se pregătește pentru cină.

Dacă-i văzu pe soli, Mindil le ieși în întîmpinare și le ură bun venit. Porunci unui flăcău să ia cămilele și să le amestece cu vitele lor, îngrijindu-se să li se gătească apă și cel mai ales nutreț. Apoi îi pofti pe musafiri în cortul pentru oaspeți și numai ce intrară, că se și ivi un alt flăcău cu tăvile de ceai și cafea și cu ibricele aburind. Mindil se așeză între musafirii lui, numai după ce-i văzu pe ei toți așezați pe perne și nu îngădui nimănui să le toarne în cești, ci luă chiar el ibricul cu ceai, apoi și pe cel cu cafea și-l întrebă pe fiecare în parte ce dorește. După ce le turnă atît cît își dorea fiecare, îi pofti la masă într-un alt cort. Își inchipuiră că e vorba de cîteva fructe și ceva dul-

ciuri ce se oferă oaspeților pînă ce se pregătește ospățul, dar, spre mirarea lor, îi aștepta o masă plină cu tot felul de bunătăți, iar pe tipsii erau înșirați cîțiva miei rumeniți. Cînd văzură și minunea asta, intrară la gînduri de-a binelea. Nu mai avură nici o umbră de îndoială că masa fusese pregătită pentru altcineva, și numai dintr-o pricină necunoscută le-a fost servită lor. Și, de aceea, refuzară să se atingă de mîncare.

— De-abia am sosit la domnia ta... Cum ar fi fost cu putință să pregățiți bucatele astea pentru noi într-un timp atît de scurt ? îi zice gazdei unul dintre soli. Noi socotim că ospățul ăsta a fost pregătit pentru altcineva, deci ospitalitatea era pentru cinstea și onoarea altcuiva, iar noi nu ne putem apropia de mîncărurile de pe masă... Trebuie oferite aceloră pentru care au fost pregătite...

— Eu am lipsit de-acasă și nu m-am întors decît odată cu venirea domniilor voastre, așa că nu pot vorbi cu păcat. Nu știu pentru cine este ospățul ăsta, dar merg la nevastă și aflu îndată.

Mindil dispăru s-o întrebe pe soția lui, în vreme ce mușafirii rămaseră dinaintea mîncării, așteptînd răspunsul. Și lipsi el numai cît să schimbe două, trei vorbe.

— Dacă pe la asfințitul soarelui se aflau în cutare loc și-au vărsat apa din burdufuri, înseamnă că ospățul a fost pregătit pentru ei... îl lămurește nevasta. Dacă lucrurile nu stau așa, înseamnă că n-a fost pregătit pentru ei, ci pentru alții și-atunci sînt liberi să aleagă : fie că mîncă din bucatele ce le stau în față, fie că gătăm altele pentru ei... Nu e timpul pierdut...

Mindil se întoarse și le repetă întocmai răspunsul nevestei.

— Într-adevăr, noi am fost călătorii care-au golit burdufurile în locul cu pricina, dar avem o nedumerire, mărturisește unul dintre soli. Aș vrea să știu cum de ne-a zărit nevasta ta la o asemenea depărtare ?

Stăpînul se duse din nou la femeie și-o iscodi.

— Apa vărsată de ei a trimis razele soarelui înapoi pînă la mine, zise femeia, și mi-am dat seama că trebuie să fie niște drumeți care-au vărsat apa din burdufuri, cînd au zărit ogoarele noastre verzi. Asta-i tot !... Și mi-am mai zis că într-un ceas or să fie oaspeții noștri, căci așa ni-i obiceiul... Așa că m-am apucat degrabă să gătesc bucatele, căci ospitalitatea cere să-l primești pe musafir cu masa întinsă, pentru ca el să se poată hodini după oboseala drumului.

Mindil le spuse oaspeților ce aflase de la nevastă și-atunci li se stinse orice urmă de îndoială și se apropiară de mîncărurile îmbietoare, înfulecînd cu poftă, pînă ce se îndestulară. Apoi gazda îi pofti în cortul anume pregătit pentru odihna lor de noapte.

Dimineața dădură să-și ia rămas bun de la stăpîn, dar el nici nu vru să audă, ci se apucă să-i îmbie să rămînă pentru un ospaț adevărat, pe potriva lor, socotînd masa din seara trecută o masă obișnuită, ce nu era pe măsura unor oaspeți atît de rari. Numai că musafirii își cerură iertare, arătînd că treburi ce nu pot fi amîinate îi îndeamnă la drum. Așa că își căutară grabnic de plecare și merseră zi și noapte tot fără popas, întocmai ca la venire, să ducă vestea despre cele aflate stăpînului lor.

Și numai ce ajunseră acasă, că șeihul îi primi nerăbdător, iar ei se apucară să-i istorisească pe nerăsuflăte tot ce văzuseră și auziseră.

— Va să zică, musafirul nostru a avut dreptate cînd ne-a vorbit despre ospitalitatea și mărinimia lui Mindil, încheie Ibn Suwayt trist, căci faima lui pălise.

Și fără să pregete o clipă, șeihul trimise vorbă să i se înfățișeze călătorul captiv, iar cînd se ivi, îl întîmpină, cerîndu-și iertare :

— Am greșit, oprindu-te aici chezaș. Ești îndrituit a cere orice despăgubire pentru necazurile ce ți-am pricinuit.

Oaspetele își luă inima în dinți și ceru o iapă a stăpînului, vestită pentru iuțeala și sîngele ei de rasă.

Seihul i-o dădu din toată inima, căci de la înțeleptul călător primise și el o lecție de neuitat. Pe deasupra îl mai răsplăti și cu o manta aleasă, cusută cu fir de aur și nu mai după asta își luă rămas bun de la el.

CEI TREI FRAȚI ȘI GHULUL

Trăia odată într-un sat de la marginea pustiului nesfîrșit un flăcău tare sărac. Și cînd i-a venit și lui vremea însurătorii și-a ales o fată din sat, la fel de nevoiașă ca și el, dar au mîncat ei pîine și sare dintr-un taler și și-au zis că trebuie să răzbească în viață cumva, n-o să moară de foame. Pînă una-alta își duceau zilele din vreascurile și ierburile uscate pe care le aduna bărbatul de prin deșert și le vindea în orașul din apropiere.

Numai că nu trecu anul și Allah le dăruî un băiat, căruia i-au dat numele Muhammad. S-au bucurat amîndoi de venirea lui pe lume, cu toate că el însemna o nouă gură de hrănit și o nouă povară.

Mai trecu un an și nevasta îi născu al doilea odor. Și se înțeleseră ei să-i zică Saad. Bărbatul nu fu prea bucuros, știind prea bine că va trebui să împartă și cu el bruma de hrană ce-o agonisea cu greu, dar nu avu de-ales.

După nu prea multă vreme, femeia purcede din nou grea și zămislește pe cel de-al treilea fecior. Și nu se știe de unde pînă unde a avut ea o presimțire că prin cei trei copii o să aibă parte de belșug și fericire și se hotărîră să-i dea ultimului fecior numele Said.¹ Omul se simți ispitit să creadă în vorbele ei, dar de ce creșteau copiii, de ce

¹ Nume propriu care este la origine adjectiv cu sensul de „fericit“.

creșteau și nevoile, iar el trebuia să trudească și mai din greu pentru a ține atâtea guri. Ce izbutea să agonisească se dovedea din ce în ce mai neîndăstulător, căci gurile se înmulțiseră, iar el era unul singur și — vorba aceea — cu o singură mână nu se poate bate din palme. Femeia nu-l putea ajuta cu nimic, iar copiii nici atât, căci erau prea mici și nu știau decât să ceară de mâncare, fără a se sătura niciodată, și să alerge toată vremea, fără a osteni, dar vlăguindu-l pe bietul tată.

Mai trece ce mai trece și omul nu se mai simte în stare să-i hrănească și-atunci, la un ceas de taină, fi mărturisește nevestei că-l bate gândul să scape cumva de povara bieților copii. Mama s-a înduișat până la lacrimi de teamă că s-ar putea să-i piardă. La început s-a mai amăgit ea, nădăjduind să fie numai o toană trecătoare, dar gândul părea să se înstăpânească tot mai tare în cugetul bărbatului, căci i-l dezvăluia din ce în ce mai des. Și azi-așa, mâine-așa, bărbatul i se destăinuie în cele din urmă, vestind-o că hotărîrea lui e nestrămutată. Iar sărmana femeie se dovedea tot mai neputincioasă în fața voinței lui. Dar ce-și zice ea ? Hai să se slujească de vorbele blinde și de viclenie, doar-doar o izbuti cumva să-l abată de la gândul ăsta.

— Și cam ce-ai chitit să faci cu ei ? Ți descoase ea într-un rînd.

— Știu și eu ?! Poate că cel mai nimerit ar fi să mă duc cu ei în inima deșertului și să-i las acolo în grija Celui-de-Sus.

— Dar sînt prea mici... încearcă ea să-l înduplece. Mai așteaptă pînă se fac mai măricei și li se mai înzdrăvenesc brațele !...

Și-a mai răbdat bărbatul o vreme. Numai că el știa una și bună, așa că într-un răstimp deschide iar vorba despre copii.

— Cred că o să duc la bun sfîrșit planul cu copiii, căci nu mai prididesc... i se mărturisește el nevestei. O să-i

las în deșert, într-o vale, și ce-o vrea Allah. S-o milosti-vi și de ei, și de noi.

Femeia se strădui să mai capete o amănare, dar de data asta osteneala ei fu zadarnică. Numai că mezinul care era prin preajma lor pricepu numaidecît cam ce se pune la cale și că tatăl ține morțiș să se descotorosească de ei, în vreme ce mama plînge amar și nu vrea cu nici un chip să se despartă de ei, dar ea este neputincioasă și nu reușește să se împotrivească hotărîrii lui.

— Ce mai la deal, la vale ! se îndeamnă bărbatul. Mîine mergem cu ei în zăpodia aia fără ieșire pe care-o știu eu... Pindim o clipă cînd ei sînt prinși cu joaca și-i lăsăm acolo în grija lui Allah...

Mama izbucni într-un plîns cu sughițuri, însă nu fu cu putință să-l înduioșeze. Dar uitasem să vă spun că cei trei copii aveau și niște porecle : Muhammad era Jarbu' ¹, Saad era Suspin, iar Said era Fluier.

Mezinul era cel mai isteț dintre toți. Cînd prinse din zbor vorbele rostite de tată-său, pricepu numaidecît ce pune la cale în ascuns. Așa că, înainte de a se așterne la drum, alergă cu sufletul bîntuit de bănuiele și de spaimă într-un loc unde știa că se află un prundiș albicios și-și umplu buzunarele cu pietricele.

Cînd sosi vremea plecării, tatăl îi strigă pe rînd după poreclele lor și alergară la el cît ai clipi din ochi.

— Pregătiți-vă, fiindcă astăzi o să ne ducem cu toții după vreascuri și buruieni în deșert !... îi îndeamnă el.

Cînd și ei și mama erau gata de plecare, apucară pe cărarea ce se pierdea departe în pustiu. Dar mezinul care rămase cîțiva pași în urma micii caravane scotea din cînd în cînd cîte o pietricică albă și-o arunca pe unde treceau, să însemne drumul. Și tot așa la fiecare cotitură. După ce

¹ Mic animal din familia rozătoarelor, asemănător cu hîrciogul. În timpul zilei stă ascuns în galeriile din deșert, iar noaptea iese și se hrănește cu ierburi. Este vînat de beduini pentru carnea lui.

merseră ei cale lungă, pe la amiază se lăsară într-o vale adîncă. Fluier, care mergea la urmă de tot, se scotoaci însă de zor prin colțurile buzunarelor și aruncă ultimele pietricele.

Copiii se răzletiră printre tufișurile din vale, iar părinții pîndiră o clipă cînd socotiră că nu-i vede nici unul și luară drumul înapoi spre casă. Cînd se săturară de joacă și dădură să se întoarcă la părinții lor, ia-i de unde nu-s ! Strigară ce strigară, făcîndu-și palmele pîlnie la gură, apoi cercetară în dreapta și-n stînga, dar fără nici un folos. Cînd și-au dat seama c-au plecat, părăsindu-i acolo, fără să le pese de soarta lor, au început să dîrdîie de spaimă, la gîndul că-i va apuca întunericul în deșert.

Cei doi frați mai mari porniră să plîngă înăbușit, de teamă că vor pieri acolo, dar Fluier încearcă să-i liniștească :

— Ei, domol ! Ce v-a apucat de plîngeți așa ca niște muieri ?

— Mi-e frică să nu ne mănînce fiarele pe-aici... bolborosește unul din ei.

— Și ce-ați vrea să faceți ? îi ia el la zor.

— Păi am vrea să ne întoarcem în sat... la părinții noștri... murmură celălalt într-o doară.

— Dar cum puteți voi tînji după cineva care nu vă dorește ? întreabă el din nou.

— Ba mama ne dorește, iar tata trebuie să îngrijească de noi pînă cînd ajungem mari... îi întoarce vorba cel mai mare.

— Ei bine, dacă așa credeți voi, atunci ștergeți-vă lacrimile și haideti, după mine, căci o să vă călăuzesc să ajungeți acasă !... îi îndeamnă Fluier.

Și porniră cei trei frați, călăuziți de mezin, care urmărea pietrele albe presărate pe drum și pe la vremea chin-diei erau dinaintea casei lor. Se opriră în fața ușii, trăgînd cu urechea în nădejdea că o să prindă vorbele părinților, care tocmai se așezaseră la masă.

— Ce bine-ar fi dacă i-am avea și pe copii aici lângă noi ! o aud pe mama lor tînguindu-se. Și-ar fi potolit și ei foamea și ne-ar fi umplut casa de veselie !... Dacă ar fi după mine, ți-aș spune că nu trebuie să deznădăjduiești, căci după necazuri vine și ușurarea... ¹

— Sîntem aici, mamă !... strigă copiii într-un glas.

Femeia se ridică, alergă, întredeschise ușurel ușa și să vezi și să nu crezi ! Îi îmbrățișă pe rînd, rîzînd și plîngînd de bucurie. Pe urmă le aduse degrabă apă și ceva de-ale gurii ca să le astîmpere foamea.

Familia era din nou întreagă, dar sărăcia nu-i slăbea deloc. Traiul devenise atît de greu pentru cei doi părinți, încît începuse să li se facă lehamite de viață.

— Nu ne mai descurecăm și trebuie să scăpăm de pacoasta asta de copii !... zice tatăl iarăși într-o bună zi. Prima oară am călcat cu stîngul, dar de data asta o să chibzuiesc mai bine... Nu mai e cu putință să-i ținem și pe ei și să ne ținem și pe noi...

— De ce nu vrei să-ți muți gîndul și să-i lași aici cu noi, omule ? se roagă mama printre lacrimi. O să-i țină Allah și pe ei !... Eu sînt gata să mă lipsesc și de ultima înghițitură și să le-o las lor...

— Așa ceva nu se poate ! Ar însemna să te prăpădești tu pînă la urmă. Iar dacă-i să-ți dai tu sfîrșitul, o să rămînă toți trei pe capul meu și-o să mă chinui și mai tare... Cel mai bine e să scăpăm de ei... S-o îndura Allah cumva și de ei...

Femeia nu mai putu ține piept încăpățînării bărbatului, dar Fluier prinse din zbor vorbele și ciondănelile lor și cînd înțelese ce se urzește, se gîndi să se pregătească întocmai ca prima oară. Numai că tatăl porunci să fie toată lumea gata de plecare într-o clipă, așa că mezinul nu mai avu timp să adune pietre. Se așternură din nou la drum :

¹ *Coran*, sura 94, versetele 5—6.

o caravană mică cu bărbatul în frunte, mama și doi frați mai mari la mijloc și Fluier la urmă de tot.

Înainte de plecare, mama dăduse fiecăruia dintre ei o bucată de pîine ca să poată ține la drum. Frații mai mari o și înfulecaseră, dar mezinul păstră partea lui și la fiecare cotitură a drumului aruncă cîte o fărîmătură-două, cu gîndul să aibă o urmă după care să se călăuzească la întoarcere.

Caravana ajunsese în valea îngustă, dar de data asta tătăl merse mult mai departe decît prima oară, ca să fie sigur că nu vor mai izbuti să se întoarcă. Cînd dădura spre fundătura văii, se opriră, iar părinții se apucară de treabă, prefăcîndu-se că adună vreascuri și buruieni. Cînd copiii uitară de ei și se prinseră la joacă, se furișară amîndoi și dispărură pe drumul dinspre sat. Dar iată că se întoarseră și copiii și nu-i mai aflară pe părinți la locul știut. Atunci frații cei mari se și porniră pe plînsese.

— Nu mai bocîți, că treaba asta nu ne ajută cu nimic și nici nu vă ține de foame ! se zborșește mezinul la ei. Mai bine, haideți după mine ! O să vă călăuzesc spre sat, întocmai ca data trecută...

Fluier se întoarse, încercînd să dibuie drumul pe care veniseră, cu cei doi frați în urma lui. Căută firimiturile de pîine pe care le aruncase mai devreme pe drum, dar ia-le de unde nu-s. Se vede treaba că după el veniseră pășărelele și le adunaseră pe toate. Mai dădu cîteva tîrcoale în speranța că va găsi cărarea spre sat, dar nici vorbă. Rămase descumpănit, căci alt fir de care să se agațe nu mai avea și nu știa nimic despre locurile acelea depărtate.

Le mărturisii și fraților săi că a pierdut drumul și nu mai are nici o speranță că s-ar putea întoarce în sat. Și unde nu se puseră toți trei pe un plîns de credeai că li se sfișie inimile. Bociră ce bociră și se întoarseră din nou în vale, căci era oricum un loc mai ferit de primejdii și mai primitor decît deșertul uscat. De bine, de rău, aici mai găseau și vreascuri pentru foc și ceva buruieni cu care să-și

ducă zilele. Porniră să rătăcească în susul și în josul văii; ziua se puteau adăposti de arșița soarelui la umbra tufișurilor, iar noaptea îi ferea de vînturile reci. Își încropiră un adăpost și rămaseră acolo nici ei nu mai știau cîtă vreme, amăgindu-și foamea cu ierburi, frunze și rădăcini și din cînd în cînd cu cîte-o mică pradă. Nădăjduiau să treacă cineva prin apropiere ca să-i călăuzească spre sat, dar nici vorbă de-așa ceva, căci valea nu era deloc umblată și se afla departe de orice drum de caravane. Neli-niștea lor creștea pe zi ce trece, iar singurătatea și uritul îi însoțea toată ziua, dar mai ales cînd se lăsa întunericul.

Trecu ce trecu și într-o bună zi Fluier, tot alergînd să prindă o pasăre, se îndepărtă binișor și ajunsese pe-o colină. De-acolo porni să scruteze în cele patru vînturi, cu palma streășină la ochi, și undeva departe abia de întrezări ceva care aducea cu o casă. Alergă înapoi la frații lui și-i îndemnă să părăsească valea.

— Haideți să mergem la o casă pe care-am văzut-o eu în zare !...

Frații îl urmară fără să stea în cumpănă, agățîndu-se de orice firicel de speranță. Și-au pornit în direcția pe care le-a arătat-o mezinul și-au mers, și-au tot mers pînă ce și-au uitat de ei. Nu mai știau nici dacă e zi, nici dacă e noapte. Și de ce mergeau, casa părea să se îndepărteze. Au ajuns într-un tîrziu sfîrșiți la poarta ei. Imediat ce ajunseră, zăriră o femeie cu o înfățișare destul de blindă. Îi dădură binețe și părea că femeia se bucură la vederea lor.

— Măicuță, grăiește Fluier, prinzînd curaj. Noi sîntem niște bieți flăcăi năpăstuiți, rătăciți pe căile pustiu-lui... Am zărit casa asta din depărtări și-am venit încoace cu mare speranță, ca și cînd am fi zărit casa noastră... Îngăduie, stăpînă, să rămînem și noi aici peste noapte, iar mîine în zori vom porni la drum către satul nostru...

— Sinteți bine veniți, feții mei, și poarta vă stă larg deschisă, căci de multă vreme n-am mai auzit glas ome-

nesc... Dar mai naînte de-a intra se cuvine să ştiţi că asta-i casa unui ghul fioros şi teamă mi-i pentru tinereţea voastră, să nu v-o răpească blestematul...

— Deschide-ne poarta şi-o să ne ascundem aşa fel să nu poată da de noi... se roagă Fluier mai departe.

Femeia îi pofti în casă, îi ospătă cu bucate alese şi-apoi îi vesti că ghulul trebuie să se întoarcă dintr-o clipă în alta. Şi fraţii socotiră că cel mai sigur ascunziş ar fi chiar sub patul lui.

Ghulul se înturnă, aducînd cu el un berbec gras, din care se înfruptă cu lăcomie. Pe urmă se întinse în pat şi porni numaidecît să sforăie. Dar ciudat lucru, el nu simţi copiii, cu toate că avea un miros mai pătrunzător decît al omului şi auzul tare ascuţit, de vreme ce avea şapte capete şi fiecare cap avea doi ochi, două urechi, un nas şi o gură... Şi cu toate astea, ghulul nu simţi că sînt străini în casă ! Pasămite, femeia îi făcuse ceva să-i adoarmă mirosul, tot sperînd să scape de el şi să-i ajute pe flăcăii rătăciţi pe la casa ei.

Numai că în bezna nopţii mezinul se ridică în capul oaselor, uitînd unde se află şi se izbi cu scăfirlia de scîndura patului.

— Aah ! se văicări el de durere.

— Cine se află în casă ? o întreabă ghulul pe nevasta lui, căci femeia care-i găzduise şi-i ospătase era chiar nevasta ghulului.

— Nimeni ! mormăie ea, tremurînd de spaimă.

— Nu se poate ! Eu am auzit un glas de om ! se răsteşte ghulul.

— Ți s-o fi părut ! Eu n-am auzit nimic ! tăgăduieşte femeia mai departe.

Ghulul sări din pat şi se porni să închidă pe rînd toate uşile şi ferestrele odăilor din casă, pentru a fi sigur că nu poate ieşi nimeni.

— Săriți pe fereastra asta pînă n-o închide și ascundeți-vă pe undeva pe-afară ! îi îndeamnă Fluier pe frații lui, fără a se pierde cu firea.

După ce țînură ca din praștie, mezinul puse mîna pe un iatagan ce atîrna într-un cui deasupra patului, hotărît să-l înfrunte pe ghul și să-i scape pe musulmani de toate relele lui, căci știa și el din auzite că nu de puține ori le răpise copil și vite, băgînd spaima în ei.

— Ai grijă să-i lovești capul cel mic și numai o singură dată ! îl îndeamnă nevasta ghulului. Să nu care cumva să te lași păcălit și să-l mai lovești și-a doua oară, ori cu ce te-ar ademeni !... Să nu te fîstîcești, că ești pierdut !

Fluier se piti după ușa cu iataganul în mînă, așteptînd să-i vină de petrecanie. După ce închise toate ușile și ferestrele odăilor din casă, ghulul se întoarse, dar cum trecu pragul, flăcăul se repezi și cu o singură lovitură îi reteză capul cel mic. Blestematul rămase fără nici o putere. Nu mai avea decît un strop de viață, cît să poată vorbi, ademeni și amenința, dar toate rămîneau vorbe goale, căci flăcăul nostru se ținea tare.

— Mai dă-mi o lovitură, Allah să te binecuvînteze ! îl îmbie pe Fluier, dar nu primi nici un răspuns.

Îl mai ispiti de cîteva ori să-l lovească, promițîndu-i comorile ascunse, dar mezinul rămase neînduplecat. Ca să scape din ghearele morții îi făcu fel de fel de făgăduieli, una mai ispititoare decît alta, dar flăcăul nu se lăsa amăgit de nimic. Și cînd înțelese că a fost biruit, ghulul căzu polog, pierzîndu-și simțirile, și curînd după aceea i se stîNSE orice urmă de viață.

Fluier ieși într-un suflet și-și strigă frații, mîndru de izbîndă. Apoi se întoarseră tustrei în casă la nevasta ghulului, care-i îmbrățișă pe rînd, bucurîndu-se că au scăpat cu viață și că au mîntuit-o și pe ea din ghearele blestematului. Abia atunci le lămurî femeia că pe vremea

cînd fusese fată tînă în casa unor oameni cu stare, ghulul o răpise și-o ținuse închisă în casa lui, departe de lume.

— O să fim de-acum încolo ca și copiii tăi și-o să-ți arătăm toată ascultarea... îi făgăduiește Fluier.

Femeia le mulțumi pentru gîndul lor cel bun, îndemnîndu-i s-o ajute :

— Hai să căutăm comorile pe care ți le-a făgăduit ghulul în ultimele clipe ale vieții !...

Și se puseră ei să răscolească și prin casă și pe-afară și le descoperiră una după alta. Luară atîta cît putea duce fiecare și se îndreptară spre un sat, împreună cu femeia căreia îi spuneau cu toții „mamă“, iar ea nu le zicea altfel decît „feții mei“. Ajunseră în satul cu pricina, cum-părare o casă mare, cu mulțime de odăi și acareturi și se apucară flăcăii noștri de negoț, cumpărînd și vinzînd cu mare cîștig. Și-ajunseră cu vremea să-i cunoască pe cei mai de vază neguțători și pe cei mai înalți dregători...

De la un timp, însă, începură să se gîndească și la să-răcia părinților lor și mai cu seamă la măicuța lor care știau ei bine că le duce dorul. Porniră să se intereseze de ei peste tot pe unde treceau dar fără folos.

Trecură cîțiva ani buni, dar nu izbutiră să dea de nici un fir care să-i conducă spre satul lor. Negoțul devenea din zi în zi mai înfloritor, iar nevasta ghulului chivernisea casa și le purta de grijă ca o mamă bună. Și iată că într-un răstimp frații mai mari se trezesc că Fluier le zice :

— Mă bate gîndul să plec spre alte ținuturi mult mai îndepărtate, să-mi încerc norocul... S-ar putea să nu mă mai întorc niciodată aici la voi... Nimeni nu-și știe soarta dinainte !

Frații nici nu voiau s-audă și încercară în fel și chip să-i abată gîndul dar el stăruia cu îndîrjire :

— Sînt acum bărbat în toată puterea cuvîntului și mi-am chibzuit bine hotărîrea... N-aveți nici un drept să mă împiedicați...

Frații nu mai avură ce să spună și se împăcară cu gîndul plecării lui. Se făcură multe pregătiri și-i dădură tot ce i-ar fi fost de trebuință pentru o călătorie lungă și pentru învingerea piedicilor ce i s-ar fi putut ivi în cale.

Și se așterne Fluier la drum și colindă din sat în sat și din tîrg în tîrg, întrebînd în dreapta și-n stînga de bătrînii lui. Într-un tîrziu ajunse pe ulițele unui tîrgușor, ce-i aminteau nedeslușit de cele din satul lui. Porni să cutreiere în sus și-n jos. Amintirile îi năpădeau gîndul, redeschîndu-i icoane și chipuri de mult stinse. Și-n vreme ce rătăcea pe una din ulicioarele astea, privirea-i fu atrasă de-o căsuță mică și dărăpănată, și ca prin minune simți că i se ridică o pînză de pe ochi și recunoscă numaidecît sălașul în care văzuse el lumina zilei. Parcă nici ulița nu-i mai era așa de străină ca-n prima clipă. Se opri în fața căsuței și inima-i dădu ghes să intre. Și de ce se apropia, devenea tot mai sigur că trebuie să fie casa bătrînilor lui. Dar parcă tot mai avea o umbră de îndoială.

— De ce n-aș trece pragul colibeii să văd cu ochii mei ? se întreabă el cu glas tare.

Apoi deschise porțița cu care se juca vîntul și strigă în gura mare :

— Hei, oameni buni !

— Așteaptă numai o clipă, că deschid numaidecît ! îi răspunse un glas slab dinăuntru.

Ușa se deschise la perete și în prag se ivi chipul mamei. O bătrînă numai piele și os față în față cu un flăcău zdravăn ce arunca priviri scrutătoare. Bătrîna nu-l recunoscuse.

— Bună dimineața ! o salută tînarul.

— Bună să-ți fie inima, măicuță ! îi răspunse bătrîna. Allah să te lumineze !

— Spune-mi, măicuță, cine-i stăpînul acestei case ? Nu-i cutare, fiul lui cutare ? prinde el a o iscodi.

— Ba da, el este ! se aude glasul ei stins.

— Și dumneata cine ești ?

— Sînt nevasta lui, tinere... Cine-aș putea să fiu ?

ia de piept cu uriașii. De-acum îi era totuna dacă avea să se prăpădească sau nu, căci zilele-i erau tare negre. A mai chemat el și alți bărbați din sat să se prindă la cot cu el, dar cînd au auzit despre ce-i vorba, i-au rîs în nas și nimeni nu s-a arătat gata să-i sară în ajutor. Într-o dimineată, cînd începeau să mijească zorile, a luat un ou — singurul pe care-l avea în casă — și-o lipie, le-a pus în buzunar și-a ieșit din colibă, fără să-i pese de împotrivirea și bocetele nevestei.

— Fie ce-o fi, zice el, eu mă duc să înfrunt arătările, căci de-acum nu mai contează dacă o să-mi facă ei de petrecanie sau o să mă sting cu zile, ascuns aici în colibă... O viață are omul... Și vorba ceea, lașul moare de-o mie de ori, pe cînd viteazul moare o singură dată...

Și după ce-a aruncat vorbele astea peste umăr, lăsînd în urmă-î femeia încremenită, căci nu știa nici ea de unde adunase omul ei atîta curaj, a pornit să înoate prin apele străvezii ale dimineții, care începuseră să curgă dinspre răsărit. Și-a străbătut el cu pas spornic văile, cărările înguste dintre stînci și desigurile ghimpoase, pînă ce s-a trezit lîngă peștera unde sălășluiau uriașii. Și tot drumul n-a făcut decît să-și bată capul, străduindu-se să rînduiască un plan cu care să le vină de hac, mai ales că, așa de sărăcuț cu duhul cum îl credea lumea, tot nu punea prea mare preț pe mintea acelor arătări.

Și-n vreme ce mergea el așa dus pe gînduri, iată că se trezește cu matahalele la numai cîțiva pași în fața lui. Soarele se ridicase de-acum binișor pe cer. Cum ajunse lîngă namile, se opri în loc și porni să le măsoare cu priviri înclinate și vrăjmașe. Băgă de seamă că-l zăriseră și ei și-l măsurau cu dispreț, în timp ce sfărîmau de zor niște pietroaie în pumni, preschimbîndu-le în grăunțe de pulbere. Khosru înțelese că nu mai e cu putință să dea înăpoi și să încerce s-o tulească, așa că rămase neclintit, înfruntîndu-i mai departe cu priviri semețe, din care scăpărau scînteii. Uriașii îl cercetau și ei pe sub sprîncenele

încruntate și deodată izbucniră cu toții în hohote năstrușnice de râs.

— Ia uitați-vă la omulețul ăsta neghiob ! îi îndeamnă unul dintre ei. Fără îndoială că și-a pierdut mințile !... Ia să-l înfulec eu !...

— Ba lasă-mi-l mie ! se repede altul.

— Ba să fie al celui care ajunge primul la el ! zice un al treilea.

— Știți că eu sint mai mare decît voi toți ! le taie una din namile avîntul. Ascultați-mi sfatul... Hai să-l împărțim !... Trupul e al meu... capul e al tău... mîinile sint ale tale... picioarele ale tale...

— Ba să fie al celui mai puternic, se amestecă altul în vorbă. Al celui mai puternic !... Forța domnește în toate !... Eu zic să fie al celui care preface în pulbere cît mai multe pietre...

Și după ce spuse asta se și puse pe treabă.

Și unde nu începură să se întrecă în sfărîmarea pietrelor, așa încît numai în cîteva clipe se și adunară dina-intea lor niște mormane de nisip mărunt, de ziceai că fusese trecut printr-un ciur des.

— Eu am sfărîmat cea mai multă piatră...

— Ba eu...

— Toți la un loc n-ați sfărîmat cît mine...

— Da de unde ! Eu v-am întrecut pe toți !

În timp ce privea holbat la gîlceava lor, Khosru își storcea mintea, încercînd să născocească un tertip care să-l scoată din buclucul în care se băgase singur. Și unde nu slobozește și el un strașnic hohot de râs, acoperind glasurile huidumelor din fața lui, care înlemniră deodată. Se uitară la el cu priviri bănuitoare, căci tot nu le venea să creadă c-ar fi în stare să rîdă cu atîta poftă.

— Ha, ha, ha ! continuă Khosru să rîdă mai departe, ca și cînd i-ar fi scăpărat prin minte gîndul izbăvitor. Știți că-mi place ?! Mă învoiesc și eu la ce-ați zis voi !... Cel

ia de piept cu uriașii. De-acum fi era totuna dacă avea să se prăpădească sau nu, căci zilele-i erau tare negre. A mai chemat el și alți bărbați din sat să se prindă la cot cu el, dar cînd au auzit despre ce-i vorba, i-au rîs în nas și nimeni nu s-a arătat gata să-i sară în ajutor. Într-o dimineață, cînd începeau să mijească zorile, a luat un ou — singurul pe care-l avea în casă — și-o lipie, le-a pus în buzunar și-a ieșit din colibă, fără să-i pese de împotrivirea și bocetele nevastei.

— Fie ce-o fi, zice el, eu mă duc să înfrunt arătările, căci de-acum nu mai contează dacă o să-mi facă ei de petrecanie sau o să mă sting cu zile, ascuns aici în colibă... O viață are omul... Și vorba ceea, lașul moare de-o mie de ori, pe cînd viteazul moare o singură dată...

Și după ce-a aruncat vorbele astea peste umăr, lăsînd în urmă-î femeia încremenită, căci nu știa nici ea de unde adunase omul ei atîta curaj, a pornit să înoate prin apele străvezii ale dimineții, care începuseră să curgă dinspre răsărit. Și-a străbătut el cu pas spornic văile, cărările înguste dintre stînci și desișurile ghimpoase, pînă ce s-a trezit lîngă peștera unde sălăsluiau uriașii. Și tot drumul n-a făcut decît să-și bată capul, străduindu-se să rînduiască un plan cu care să le vină de hac, mai ales că, așa de sărăcuț cu duhul cum îl credea lumea, tot nu punea prea mare preț pe mintea acelor arătări.

Și-n vreme ce mergea el așa dus pe gînduri, iată că se trezește cu matahalele la numai cîțiva pași în fața lui. Soarele se ridicase de-acum binișor pe cer. Cum ajunsese lîngă namile, se opri în loc și porni să le măsoare cu priviri înclaudate și vrăjmașe. Băgă de seamă că-l zăriseră și ei și-l măsurau cu dispreț, în timp ce sfărîmau de zor niște pietroaie în pumni, preschimbîndu-le în grăunțe de pulbere. Khosru înțelese că nu mai e cu putință să dea înapoi și să încerce s-o tulească, așa că rămase neclintit, înfruntîndu-i mai departe cu priviri semețe, din care scăpărau scînteii. Uriașii îl cercetau și ei pe sub sprîncenele

încruntate și deodată izbucniră cu toții în hohote năstrușnice de rîs.

— Ia uitați-vă la omulețul ăsta neghiob ! îi îndeamnă unul dintre ei. Fără îndoială că și-a pierdut mințile !... Ia să-l înfulec eu !...

— Ba lasă-mi-l mie ! se repede altul.

— Ba să fie al celui care ajunge primul la el ! zice un al treilea.

— Știți că eu sînt mai mare decît voi toți ! le taie una din namile avîntul. Ascultați-mi sfatul... Hai să-l împărțim !... Trupul e al meu... capul e al tău... mîinile sînt ale tale... picioarele ale tale...

— Ba să fie al celui mai puternic, se amestecă altul în vorbă. Al celui mai puternic !... Forța domnește în toate !... Eu zic să fie al celui care preface în pulbere cît mai multe pietre...

Și după ce spuse asta se și puse pe treabă.

Și unde nu începură să se întrecă în sfărîmarea pietrelor, așa încît numai în cîteva clipe se și adunară dinaintea lor niște mormane de nisip mărunț, de ziceai că fusese trecut printr-un ciur des.

— Eu am sfărîmat cea mai multă piatră...

— Ba eu...

— Toți la un loc n-ați sfărîmat cît mine...

— Da de unde ! Eu v-am întrecut pe toți !

În timp ce privea holbat la gilceava lor, Khosru își storcea mintea, încercînd să născocească un tertip care să-l scoată din buclucul în care se băgase singur. Și unde nu slobozește și el un strașnic hohot de rîs, acoperind glasurile huidumelor din fața lui, care înlemniră deodată. Se uitară la el cu priviri bănuitoare, căci tot nu le venea să creadă c-ar fi în stare să ridă cu atîta poftă.

— Ha, ha, ha ! continuă Khosru să ridă mai departe, ca și cînd i-ar fi scăpărat prin minte gîndul izbăvitor. Știți că-mi place ?! Mă învoiesc și eu la ce-ați zis voi !... Cel

care se dovedește mai puternic să-l înghită pe cel mai slab... Voi vă făliți că sfărâmați piatra și-o preschimbați în grăunți de nisip?... Ei bine, aflați că eu sînt în stare a-o storc pînă ce curge apă din ea... Se simte vreunul din voi în stare să facă așa ceva ?

Cum nici una din namile nu-i răspunse, se aplecă și luă o piatră de jos, apoi continuă :

— Vedeți piatra asta ? Uitați-vă bine la ea !... E piatră, nu-i așa ?

— Daaa, piatră este !... mormăie toți într-un glas.

— Ei bine, eu am s-o storc pînă cînd e să iasă apă din ea... îi amenință el din nou.

Apucă piatra într-o mînă, iar cu cealaltă face ce face și scoate oul din buzunar fără să bage nimeni de seamă. Apoi se pune să strîngă piatra zdravăn cu amîndouă mîinile. Uriașii zăriră numaidecît prelingîndu-se niște picături printre degetele lui Khosru și, închipuindu-și că trebuie să fie apă, o băgară pe minecă. Rămaseră înmărmuriți și nici unul nu mai cuteză să scoată o vorbă.

— E drept că n-am mai văzut așa ceva pînă acum ! zice după un timp cel mai mare dintre uriași. Ne-ai dovedit că ești mai puternic decît toți uriașii din lume... Cum noi sîntem șapte frați, avem cîntea să ne prindem cu tine și să te luăm lîngă noi ca al optulea... Așa că te poftim să vii în peșteră și să împarți viața cu noi, ca un frate bun ce ne ești...

Khosru se învoi și la asta, căci n-avea altfel cum face și-o luă frumușel înaintea lor pe drumul spre peșteră. După ce șezu cîteva zile împreună cu ei, își dădu seama că viața lor curge acolo după o anumită tocmeală, chiar dacă ei se arătau destul de scumpi la vorbă. În fiecare zi aducea altcineva apă și lemne pentru foc. Deocamdată nu-l puseră ei la nici o treabă, dar aștepta cu inima cît un purice să-i vină și lui rîndul. Și după ce trecu o săptămînă în cap, iată că în cea de-a opta zi îl mînară să le aducă apă. Văzuse el că o cărau cu un burduf mare cît un

bivol, de la un izvor din apropiere. Uriașii îl purtaseră pe umăr ca pe-o jucărie, dar cum avea el să se descurce ?! Când îi făcură semn să ia burduful, nu se împotrivi și nu scoase o vorbă, ci-l luă și porni cu el spre pîrîu. Știa prea bine că nu va fi în stare să ridice nici a zecea parte din burduful plin, dar o dată ajuns lîngă izvor, ce se socoti el ? Turnă ceva mai puțin de-o găleată de apă în burduf și pe urmă începu să-l umfle cu gura pînă ce arată ca și cum ar fi fost plin. Îl astupă bine, îl udă puțin pe dinafară, îl aburcă la spinare și-o luă înapoi spre peșteră cu pași hotărîți, de parcă ar fi cărat niște paie. Intră, se opri dinaintea matahalelor și începu să se căineze :

— Știți care-i nenorocirea, fraților ? După un drum ca ăsta mi se face oleacă sete...

Și nu termină bine vorba, că-și apropie burduful de gură și dădu drumul aerului să se scurgă încet afară, iar la urmă de tot soarbe pe nerăsuflăte și apa care era în burduf, lăsînd să i se prelingă cîteva șuvițe, pe barbă și pe piept. Și cînd termină tot ce era în el, aruncă burduful cît colo.

Treaba asta se petrecu sub privirile încremenite ale uriașilor, care începură a se teme de el. Dacă într-o bună zi o să-l biruie foamea, ce ne facem ? se întrebară în sinea lor. Pe unde scoatem cămașa ? Ne pomenim cu el că se năpustește asupra noastră și ne înfulecă pe toți... Khosru, care le citi gîndurile pe chipuri, se însenină numai-decît, dar se prefăcu a nu pricepe ce se petrece cu ei.

— Acum ați văzut cu ochii voștri... se tîngule mai departe. Eu n-am nici o vină... Sînt gata să mă întorc și să umplu iar burduful, dar fiți siguri că la fel o să se întîmple și a doua și a noua oară... Așa că mi-e teamă să nu vă topiți de sete tot așteptîndu-mă !

— Stai liniștit, frate, că n-o să-ți mai cerem niciodată să ne aduci apă... îl ia vorba din gură cel mai mare dintre uriași. Te-am scutit de treaba asta...

Și astfel Khosru scăpă de corvoada apei, iar arătările ajunseră să se teamă și mai tare de el. Numai că-l aștepta o altă treabă : lemnele ce trebuiau aduse pentru foc. Lucrul ăsta îl făceau uriașii tot cu rîndul. Fiecare namilă căra cam cîțiva stînjiți o dată. Strîngea lemnele bine cu mai multe funii, le aburca la spinare și sosea cu ele una-două la peșteră. Și iată că veni și ziua lui Khosru. Ce-și zice el atunci ? Alt bucluc pe capul meu, dar trebuie s-o dezleg și pe-asta ! Altfel, eu n-o să fiu în stare să duc nici a suta parte din ce cară unul din ei... După îndelungată chibzuință, iată că-i vine și gîndul izbăvitor :

— Știți ce, adunați toate funiile pe care le găsiți pe aici prin cotloanele peșterii !...

În sinea lor se întrebau toți la ce i-ar putea folosi atîtea funii, dar nu-l descusură, de teamă, ci dădură ascul-tare poruncii și se apucară să adune degrabă toate funiile, care, legate cap la cap, ar fi acoperit cale de-o poștă. După asta orîndui ca un uriaș să le ia și să-l însoțească spre pădure. Cînd ajunseră la marginea ei, Khosru se apucă să înnoade funiile una de alta și la urmă de tot legă un capăt de un copac, iar cu celălalt în mînă, ajutat de uriaș, porni să ocolească pădurea de jur împrejur, pînă cînd ajunse la copacul de unde pornise.

— Spune-mi, frate, te juruiesc pe domnul tău, ce-ai de gînd să faci ? îl iscodește uriașul în cele din urmă, tare îngrijorat, cînd i se pare că omul se întrece cu gluma.

— Păi, îmi trece prin minte să smulg pădurea din rădăcini, dintr-o singură smucitură, ca să vă izbăvesc de truda asta de fiecare zi, îi răspunse Khosru liniștit. O să smulg toți copacii deodată... Pînă la ultimul ! N-o să mai las nici unul... Nici de sămînță !...

Cînd auzi despre ce-i vorba, namila nici nu-l lăsă să-și termine gîndul și căzu în genunchi, rugîndu-l printre lacrimi și sughituri să nu facă una ca asta, fiindcă ei au nevoie de pădure : vara se adăpostesc la umbra ei de ar-

șița soarelui, tot acolo vinează animale și păsări și, peste una și alta, priveliștea ei le mai încântă și ochii... După îndelungi stăruințe, Khosru se lăsă înduplecat și se învoi îmbufnat să lase baltă planul lui și să se întoarcă la peșteră cu mîna goală, căci uriașul se juruia în genunchi în fața lui :

— O să car eu lemne în locul tău, ori de cîte ori va fi nevoie... Atîtea lemne cîte ne trebuie...

Seara, huiduma care-l însoțise și adusese lemne în locul lui se apucă să le povestească și fraților pățania din pădure. Cînd auziră, începu să li se ridice părul măciucă în vârful capului, de spaimă.

În noaptea aceea uriașilor nu li s-a mai lipit somnul de gene. S-au frămîntat pînă în zori, încercînd să pătrundă tîlcul ascuns al întîmplărilor și să găsească o cale care să-i scape de omulețul acela stînjenitor și primejdios. Se sfătuiră ce se sfătuiră și în cele din urmă găsiră cu cale să-i dea un sac mare, bușit cu aur, să-și ia rămas bun de la el și să se mute undeva cît mai departe de meleagurile acelea. Cînd se luminează de ziuă, îl chemară la ei și cel mai mare dintre frați îl luă mai pe departe și încercă să-l ademenească cu vorbe dulci :

— Știi ce, frate ?... Noi nu rămînem multă vreme într-un loc și n-am vrea să te silim să suporti truda peregrinărilor noastre... Așa că ne-am gîndit c-ar fi mai bine pentru tine dacă ți-am da jumătate din aurul pe care-l avem noi și te-am ajuta să te întorci la neamul tău... O să-ți care sacul mezinul nostru... Te va însoți el pînă în locul unde vrei s-ajungi...

Și fără să mai aștepte răspunsul omulețului, de teamă că i-ar putea trece prin minte cine știe ce gînd năstrușnic, legară degrabă sacul în saptele celui mai tînăr dintre uriași, iar Khosru se cățăară pe-o stîncă destul de năltișoară și dintr-un salt fu în spinarea lui, deasupra sacului cu aur. Pe urmă își luă rămas bun de la celelalte ma-

tahale și le făcu semne prietenoase cu mîna, zicîndu-și în gînd că n-o să aibă liniște pînă ce nu le-o veni de hac la toți.

Mezinul porni apoi cu călcîiele sfîrîind pe drumul arătat de omulețul din spinarea lui. Cînd Khosru îl opri în fața colibeii lui din sat, nevasta îi ieși în întîmpinare și lacrimile de bucurie i se zbiciră pe obraz. Era o vreme tare închisă și rece și femeia alergă să aducă niște vreascuri, cu gînd să ațîțe focul, ca să se dezmorțească bărbatul și namila care-l purtase în cîrcă. Văzînd că nevastă-sa nu izbutește să aprindă vreascurile, Khosru se apucă să sufle în jar, dar nu făcu nici el mare brînză. Băgînd de seamă că ei nu dovedesc, uriașul se lăsă în genunchi, închise ochii și suflă cu putere, risipind vreascurile în toate părțile, iar pe Khosru și pe nevasta lui îi ridică pînă la tavan. Cînd deschise ochii, nu mai găsi nici vreascurile, nici pe cei doi omuleți. Își plimbă privirile prin toate cotloanele odăii și în cele din urmă îi descoperi agățați de bîrnele din tavan.

— Ce faci acolo, frate ? Întrebă matahala, nepricepînd ce se întîmplase.

— Iaca, dibui împreună cu nevastă-meă după o sabie pe care știu c-a ascuns-o bunicul aici sub o grindă... îi răspunse Khosru minios din cale-afară.

— Dar ce vrei să faci cu sabia ? Îi descoase matahala nedumerit.

— Păi ce altceva aș putea să fac decît să tai capetele uriașilor care-au răpit liniștea bieților oameni ?...

Cînd auzi vorbele astea, mezinul uriașilor sări în picioare, se luă cu mîinile de cap, chinuîndu-se să iasă pe ușa prea scundă a casei și-o luă din loc, zburînd mai abîntat ca vîntul, cu o haită de cîini pe urmele lui. În vremea asta Khosru se lăsă ușurel jos împreună cu nevasta lui și începură să numere veseli puzderia de galbeni din sac.

A fost odată ca niciodată. Odinioară, demult trăia într-un orașel de lângă malul mării un biet pescar împreună cu nevasta și copila lor, singura odraslă de care avuseseră parte. Înainte de faptul zilei el își lua plasa pe umăr, se oprea cu ea la malul mării și-o arunca în apă, nădăjduind să se întoarcă cu câțiva pești pe care să-i vîndă la piață, iar cu banii luați pe ei să cumpere o pîine și cîteva ridichi, cît să-și amăgească foamea și s-o scoată la capăt de azi pe mîine.

Într-o zi, fata, ajunsă de-acum la vîrsta măritişului, ceru îngăduința să-l însoțească pe tatăl ei la malul mării. Dar mult se întristă copila, căci părintele ei nu se învoi, dimpotrivă, se făcu foc și pară, nu vru s-audă de-așa ceva. Însă fata își dorea atît de mult să vadă marea încît se furișă pe urmele lui și după ce pescarul aruncă plasa, se trezi cu ea lângă el. Cînd o văzu, pescarul se minie cumplit și jură pe loc divorț¹ de mama ei. Apoi o lăsă acolo de izbeliște și cuprins de mînie oarbă porni val-vîrtej pe drumul spre oraș, tunînd și fulgerînd, jurîndu-și să nu le mai vadă niciodată, nici pe fată, nici pe nevastă.

Fata regretă amarnic neascultarea ei, bocînd ceasuri întregi singură și părăsită, neîndrăznind să se mai întoarcă acasă. Într-un tîrziu, neștiind ce să facă și încotro s-o mai apuce, luă năvodul și-l aruncă în apă, ispitînd norocul. Așteptă o vreme cu capul vuind de gînduri negre. Ce

¹ Conform tradiției și dreptului matrimonial islamic, doar soțul avea voie să ceară desfacerea căsătoriei, fără să fie nevoie de precizarea motivelor atitudinii sale. Simpla rostire a cuvîntului *talaq* („divorț”) de trei ori într-un anumit interval de timp era suficientă pentru repudierea soției. Coranul și Tradiția despre Profet conțin precizări detaliate în legătură cu divorțul și consecințele decurgînd din el pentru cei doi soți. În perioada modernă, obiceiul repudierii soției a fost abolit în majoritatea țărilor musulmane.

se vor face ele singure, două femei fără nici un sprijin ? Şi de ce oare să fie părintele ei atît de nedrept ? Şi de ce sînt toate lucrurile atît de schimbătoare pe lumea asta ? Pe urmă îşi aduse aminte de năvod şi trase de el cu inima ticăind de speranţă şi curiozitate, căci era pentru prima oară în viaţă cînd îl arunca în apa mării. Se opinti încă o dată cu toate puterile şi cînd ieşi la suprafaţa apei, ce-i fu dat să vadă ? Un peşte mare se zbătea aruncînd săgeţi de lumină de pe solzii ce sclipeau în soare. Îl luă şi plecă degrabă spre casă. Dar nici nu deschise bine poarta şi află numai jale şi deznădejde. Pe drum, pescarul se prăpădise, părăsind această lume şi lăsîndu-le singure cu adevărat. În vreme ce femeile care boceau se adunară în casă, fata se apucă să cureţe peştele cel mare. Cum îl spintecă, dădu peste un inel strălucitor. Nici n-apucă să-l atingă bine cu mîna şi să vezi şi să nu crezi !... Cît ai clipi, se ivi dinaintea ei o ditamai buduhoală de ifrit, care-l grăi pe loc :

— Robul tău îţi stă la picioare !... N-ai decît a spune ce poftesti şi toate ţi se vor plini fără zăbavă !...

Cînd îşi mai reveni niţeluş, fata îi ceru ca în locul colibeii sărăcăcioase în care locuiau, să dureze un palat strălucit şi să-i aducă atîta bănet cît să nu mai ştie ce sînt nevoile, pînă la sfîrşitul zilelor ei.

Şi cît ai bate din palme, se ivi ca din pămînt un palat cum numai în vis ai putea să vezi, plin de tot felul de lucruri rare şi cu haznalele doldora de galbeni şi giuvaierale.

Chiar a doua zi, meşteri tocmiţi ridicară o piatră frumoasă deasupra mormîntului tatălui ei, pe care ea avea grijă să pună în fiecare dimineată zece galbeni pentru sărmanii şi nevoiaşii ce se abăteau prin partea locului.

Trecu ce trecu şi într-un răstimp se întîmplă să se oprească la mormîntul pescarului, căruia i se dusesese ves-

tea în lume, niște jabaliți,¹ dintre aceia care cutreieră satele și orașele în cursul verii cu niște maimuțe ce știu să joace și să facă fel de fel de giumbușlucuri și ghiduși, spre hazul oamenilor, și care primesc în schimbul acestor minuni ce-i lasă inima pe privitori să le arunce.

După un popas de câteva zile în orașelul cu pricina, jabaliții își văzură de drum, așa cum era viața lor hoinară, și ajunseră lângă palatul emirului din cetatea vecină, care porunci să li se arunce din partea lui câțiva bănuți. Numai că jabaliții riseră cu poftă și priviră cu dispreț la bănuții emirului, amintindu-și de dărnicia și generozitatea cu care-i omenise fata pescarului. Stăpînul care privea la ei de pe terasa palatului nu știa ce să mai creadă. Niște saltimbanci rătăcitori să-și bată joc de banii emirului? Oare ce să fie asta? Trimise degrabă un slujitor să-l cheme pe starostele lor și-i ceru să-i lămurească pricina. Acesta-i istorisi totul, aducîndu-și cu bucurie aminte de galbenii și darurile primite în fiecare zi de la fata pescarului, de binefacerile pentru săracii ce treceau pe la mormîntul tatălui ei, pentru care ceru îndurarea și iertarea lui Allah de mai multe ori.

Cînd auzi una ca asta, emirul simți că arde de nerăbdare să vadă cu ochii lui minunile și mai ales să audă povestea din gura fetei de pescar. Îl chemă numaidecît la el pe vizir și porniră spre orașul vecin, oprindu-se numai la poarta palatului, care, trebui să recunoască, ar fi făcut cinste oricărui sultan. Se înfățișară fetei de pescar și-i cerură să le spună povestea ei de-a fir-a-păr. Fata îi primi cu toată cinstea cuvenită, le ascultă dorința și se învoi să le spună povestea ei, cerîndu-le în schimb să-i dezlege taina muezinului dintr-un sat anume, despre care se spunea că de fiecare dată cînd urcă în minaret pentru a chema

¹ Locuitori din zona Jabaltia, din apropierea orașului palestinian Nablus, care dresază maimuțe și umblă apoi cu ele prin sate și orașe, ciștigîndu-și existența cu ceea ce primesc de la lume.

credincioși la rugăciune¹, rămîne acolo sus și plînge vreme de un ceas, de zici că i se rupe inima, nu alta.

Emirul nici n-așteptă să-l roage fata de două ori și, curios din cale-afară, apucă numaidecît drumul spre satul acela, grăbindu-l pe vizir cît putu, pînă ce se opriă la ușa moscheii cu pricina. Îi cerură muezinului să le spună povestea lui și acesta se învoi, dar numai după ce-i vor tălmăci și lui istoria tîmplarului din orașul vecin, despre care se spunea că un ceas lucrează, un ceas plînge și un ceas rîde.

Nerăbdarea emirului îl ardea ca jarul, așa că se așternu din nou la drum împreună cu vizirul lui și nu se opri decît la casa tîmplarului. Cînd îi ceru să le spună povestea vieții lui ciudate, acesta se învoi, dar numai cu condiția să-i dezvăluie și lui taina unui orb urgisit de soartă, care poartă pe umăr un sac plin de galbeni și umblă pe ulițe însoțit de un copil, cerînd fiecărui trecător ce-i iese în cale să-i dea o palmă zdravănă în schimbul unui ban de aur.

Fără să pregete, emirul porni mai departe să-l găsească pe orb și să afle povestea lui. Nu-i fu greu să dea de el, numai că atunci cînd îl întrebă de pricina purtării lui, acesta șovăi să-i spună povestea, dar se învoi să le depene întîmplările care-l aduseseră în starea în care era, dacă și ei o să-l ajute să afle pricina purtării la fel de ciudate a unui tînr cavalier dintr-o cetate vecină, despre care aflase și tîrgul și țara. Lumea vorbea că acest cavalier s-ar întîlni în fiecare zi cu o mulțime de tineri și că de fiecare dată topește în flăcări o nestemată sub privirile lor.

¹ Muezinul cheamă la serviciul divin și la cele cinci rugăciuni zilnice, în moschelle mai mari din minaret, iar în cele mici din ușa de pe o latură a clădirii, îndreptîndu-se mai întîi către Makka, iar apoi către celelalte puncte cardinale. Practica chemării la rugăciune a fost introdusă din ordinul profetului Muhammad.

Emirul porni într-un suflet cu vizirul grăbind pe urmele lui și cînd ajunse în orașul vecin găsi patruzeci de flăcăi — tot unul și unul — adunați în piața cetății, privind înlemniți la cavalerul care tocmai arunca în vîlvă-tăile focului o nestemată. Îi cerură amîndoi într-un glas să le spună povestea lui, ce li se părea a fi la fel de ciudată ca toate celelalte de care auziseră pînă atunci. Cavalerul se cam codi la început, dar aflînd cine erau cei doi curioși, mai de voie, mai de nevoie, începu să i se dezlege limba.

— Prea bine ! începe el. Aflați, domniile voastre, că tatăl meu a fost un neguțător vestit, poate cel mai bogat din orașul ăsta. Și-a încercat el să mă învețe și pe mine meșteșugul negoțului ca să-l moștenesc, dar eu m-am ținut numai de petreceri în tovărășia tinerilor pe care i-ați văzut. Sfaturile părintelui meu nu mi-au folosit la nimic și-am avut parte numai de necazuri din pricina prieteniei cu acești oameni de nimic. Oricum, soarta nu mă vitregise deloc în privința averii, dar ei m-au îndemnat numai la trîndăveală și la risipă. Tata a părăsit, însă, lumea asta pe cînd se afla într-una din călătoriile lui și cum m-am dovedit destul de slab din fire și mîină spartă, la puțină vreme după ce s-a săvîrșit el, m-am trezit sărac lipit și singur-singurel, căci cei cu care cheltuisem fără socoteală au fugit care încotro. De-abia de mai izbuteam să-mi înnod zilele. Ce mai, am simțit că viața a devenit de nesuportat și cuprins de dîșperare am vrut să-mi iau zilele. Am legat o funie de-o grindă a tavanului, unde atîrna un cîrlig parcă anume pus. Dar la greutate, acesta s-a rupt și m-am pomenit înecat de un potop de galbeni și de nestemate, care se prăvăleau peste mine, luîndu-mi ochii. Tata ascunsese comoara asta acolo fără să-mi spună. Știa el, sărmanul, c-am s-ajung în sapă de lemn ! Această-i pricina, lunate emir, pentru care ard în fiecare zi cîte o nestemată în vîzul celor care-au fost pricina să-răciei mele, iar atunci cînd am fost la greu au dat bir cu

fugiții și nici unul din ei n-a sărit să-mi întindă o mână de ajutor.

Emirul și vizirul său luară aminte la povestea cavalerului care ardea în fiecare zi câte o nestemată și se întoarseră alergînd să i-o spună orbului și să afle și ei păta-niile lui.

— Într-o zi, începe orbul să istorisească, mă trezesc că se oprește în pragul casei mele un șeih maghrebit¹ care-mi cere să-i jur credință și să-l însoțesc. Și ne-am învoit noi să împărțim pe din două aurul și comorile pe care-o să le descoperim. Mulțumită acestui maghrebit, mi s-au deschis porțile unei peșteri din afara orașului, în care-am găsit puzderie de comori. M-am strecurat eu și-am scos din ea cît am putut căra, dar șeihul mi-a cerut să mă mai întorc o dată înăuntru și să-i aduc un vas cu kuhl, care era agățat de peretele de piatră, alături de-o sabie și-un felinar. Cum am ieșit din peșteră, lăcomia mi-a furat mințile și-am vrut să-i fac șeihului de petrecanie, uitînd de legămîntul nostru. Pînă la urmă m-am milostivit de el și l-am lăsat cu zile, în schimbul întregii comori pe care-o scosesem din peșteră. I-am cerut apoi să-mi dea cu kuhl pe pleoapa ochiului drept și numai ce-a făcut asta și mi-am și dat seama că sînt în stare să văd toate comorile din lume. Dar nu mi-a fost de-ajuns și împins tot de lăcomie i-am cerut să-mi dea cu kuhl și pe pleoapa ochiului stîng. Sărmanul șeih m-a prevenit c-o să rămîn orb, dar nu l-am crezut și-așa am rămas fără vedere. Dă șeihul să se îndepărteze, dar eu îl prind zdravăn de pulpană și cînd înțelege că nu-i de glumă cu mine, îmi plesnește o palmă zdravănă și mă pomenesc că mi-am recăpătat vîzul. Dar lăcomia îmi luase mințile de-a binelea, căci l-am amenințat și l-am silit să-mi dea din nou cu pudra fermecată pe pleoape și-uite așa m-am trezit a doua oară

¹ Călători din țările arabe nord-africane (Maghreb) care se pricepeau la vrăji și ar fi avut capacitatea de a descoperi comorile ascunse.

fără văz. De data asta, pînă să mă dezmeticesc eu, șeihul își și luase tălpașița. Iar eu tot colind de-atunci lumea, așa cum vedeți, și cer fiecărui trecător să-mi dea o palmă în schimbul unui galben, în nădejdea că doar-doar mă voi întîlni din nou cu șeihul maghrebit și palma primită de la el o să mă izbăvească de suferință și-o să-mi redea lumina ochilor.

După ce aflu și cugetară la povestea orbului purtat de mîna de către un copil sărman, care cerea trecătorilor să-i dea o palmă pe obraz în schimbul unui galben, emirul și vizirul lui alergară într-un suflet la tîmplarul care lucra, plîngea și apoi rîdea cîte un ceas în fiecare zi. Ii spuseră ei istoria orbului și-atunci tîmplarul porni să le depene pățania lui :

— Traiul meu a curs tihnit pînă într-o zi cînd m-am trezit în atelier cu o femeie a cărei frumusețe nu-și află pereche în șapte țări. Și fără prea multă vorbă îmi cere să mă însor cu ea. Se vedea treaba că frumusețea ei mi-a tulburat mințile, căci m-am învoit să-mi fie soață legiuită, fără să stau nici o clipă pe gînduri și fără s-o întreb măcar cine este și de unde vine. Numai că seară de seară se petrecea cu mine un lucru tare ciudat. Cum puneam capul pe pernă, adormeam buștean și nu mă mai trezeam pînă a doua zi după ce răsărea soarele. Mi s-a părut mie că e ceva necurat la mijloc și m-am luat de gînduri, iar cam după vreo trei luni de la însurătoare m-am plîns unui prieten, spunîndu-i ce se întîmplă cu mine. El m-a sfătuit să nu mai pun pe limbă nimic din ce-mi pregătește ea de mîncare și de băut înainte de culcare. Și-așa am și făcut. Într-o seară, cînd m-a poftit la masă, m-am prefăcut doar că mîncînc dar n-am pus nimic în gură. Și la miezul nopții ce-mi văd ochii ? Nevasta mea se ridică din pat, se subțiază și se lungește ca o nălucă, strecurîndu-se afară prin mica fereastră de lîngă tavan. Și

nu trece mult, nici cît să-mi vin în fire, și mă trezesc cu ea înapoi, cărînd în spate trupul unei fete care-și dăduse duhul cu o zi înainte. Îl pune jos și începe să înfulece din el hulpavă. Mi s-a ridicat părul în vîrfurile capului și nu s-a mai lipit somnul de mine. Mă însuraseam cu o femeie frumoasă și trăiam lîngă o ifrită. În zorii zilei, cînd am mai prins puțin curaj, i-am dat de înțeles că văzusem totul și în clipa aceea s-a subțiat din nou ca un fir de fum și dusă a fost. Iar eu de-atunci lucrez un ceas, apoi vărs lacrimi amare cînd mi-aduc aminte de toate cîte am îndurat, iar la sfîrșit mă veselesc un ceas, de bucurie c-am scăpat de necazuri, căci putea să se sfîrșească și mai rău.

După ce aflară povestea tîmplarului, emirul împreună cu vizirul lui se așternură la drum fără a mai zăbovi o clipă și nu se opriră decît la muezinul care urca în minaret zi de zi și după ce se ruga fierbinte un ceas, plîngea sfișietor cu lacrimi fierbinți. Îi spuseră și lui ce auziseră din gura tîmplarului și-apoi îi cerură nerăbdători să le istorisească și el povestea lui.

— Într-o zi, începe muezinul cu glasul trist și ochii duși în zăre, mă aflu sus în minaret și chemam lumea la rugăciunea de dimineață. Și cum stăteam eu acolo, mă trezesc cu o pasăre uriașă deasupra capului meu. Era o pasăre minunată cu penele verzi ca marea, cum nu mai văzusem niciodată. Întind amîndouă mîinile și dau s-o prind de picioare și s-o trag spre mine, dar pasărea se ridică numaidecît și zboară cu mine în tăriile cerului. Și-apoi zboară și zboară pînă ce ajunge pe o insulă minunată în mijlocul mării. Acolo se lasă ușor pe pămînt și la chemarea ei se mai apropie de noi încă trei păsări la fel de frumoase. Și pînă să mă dezmeticesc, mă trezesc cu ele lepădîndu-și penele strălucitoare și preschimbîndu-se în patru fecioare atît de frumoase încît întreceau și razele de soare. Nu cred să fi creat Allah altele mai frumoase ca

ele vreodată. M-am înșurat cu cea care mă purtase din minaret și-am trăit ani buni și fericiți printre ele în insula fermecată din mijlocul mării. Dar într-o vreme mă trezesc cu nevasta mea pregătindu-se de zor și-mi zice că trebuie să se ducă undeva într-o călătorie tare departe, dar mă lăsă în grija uneia dintre surorile ei. În lipsa ei m-am simțit tare părăsit și diavolul m-a dus în ispită, îndemnându-mă s-o înșel pe nevasta mea. Dar în clipa în care am vrut să păcătuiesc, m-am trezit ca prin farmec în minaretul moscheii, de unde mă luase prima dată pasărea verde. Pentru asta mă văd oamenii plângând sfișietor... Plîng pentru tot ce-am pierdut... Și chem la rugăciune, înălțînd rugi fierbinți înaintea celui ce le rînduiește pe toate, în nădejdea că pasărea verde s-ar putea ivi din nou în viața mea. De ani de zile fac treaba asta, dar degeaba... Minunea nu se mai întoarce...

Emirul și vizirul său alergară într-un suflet cu povestea muezinului, care se ruga și plîngea cite un ceas în fiecare zi, la fata pescarului și i-o spuseră pe nerăsuflăte, nerăbdători să afle în sfîrșit întîmplările prin care trecuse ea.

— Eu sînt, luminate emir, fata unui biet pescar, care nu avea nimic altceva pe lumea asta în afară de-un năvod, începe fata a se destăinui și era pentru prima oară cînd își spunea povestea cuiva. În fapt de ziua, părintele meu își arunca năvodul pe umăr și pornea spre malul mării, cu nădejdea în suflet c-o să-i suridă norocul și-o să prindă cîțiva peștișori, cît s-o scoatem la capăt de azi pe mîine. Într-o zi nu știu ce mi se năzare mie și-i cer tatei îngăduința să-l însoțesc și eu la malul mării, dar n-a fost de înduplecat. Și fără să țin seama de împotrivirea lui, mă furișez în urmă-i. Tocmai cînd se pregătea să arunce năvodul în apă, se trezește cu mine lîngă el. Și nu știu cum să vă spun cît de tare s-a miniat pe mine că i-am neso-

cotit cuvîntul, dar s-a jurat să ne părăsească pe mine și pe mana chiar în clipa aceea. Ce n-am făcut eu ca să-l îmbunez, dar toate strădaniile mele s-au dovedit zadarnice. M-am pomenit cu el că ia calea înapoi spre casă, fără să mai privească în urmă. Cred că s-a purtat atît de ciudat cu mine pentru că-și simțea sfîrșitul aproape, căci pe drumul de întoarcere și-a dat și sufletul. Eu n-am aflat de nenorocirea asta decît spre seară, cînd m-am întors acasă tristă și amărită. Stînd eu acolo la malul mării, singură și îngrozită, am pornit să mă tîngui și după o vreme mă hotărăsc să arunc năvodul în apă, să-mi încerc norocul. Aștept un timp și cînd dau să-l ridic mi se pare tare greu. Trag din răputeri și cînd în sfîrșit izbutesc să-l scot deasupra apei, ce credeți că-mi văd ochii ? Un pește mare, cum nu mai văzusem altul pînă atunci. Mă duc cu el degrabă acasă și cînd îl curăț, peste ce dau în măruntaiele lui ? Un inel de aur, care mi-a adus palatul în care trăiesc acum, împreună cu toată bogăția ce se vede în jurul meu. Primul lucru pe care l-am făcut în noua mea viață a fost să tocmesc niște meșteri vestiți, care-au durat o piatră frumoasă pe mormîntul tatălui meu. Și de-atunci nu trece zi de la Allah să nu pun pe ea zece galbeni, să fie pentru săraci și nevoiași mîngîiere și pentru sufletul pescarului mîntuire. Așa s-a dus vestea despre dărnicia și generozitatea fetei de pescar și așa a ajuns la urechile domniilor voastre. Asta-i povestea mea, luminate emir, și eu sînt fiica acelui pescar, Allah să fie milostiv cu sufletul lui !

Fata încheie povestirea, înclinîndu-se adînc în fața emirului, care rămase multă vreme dus pe gînduri, cugetînd la nestatornicia acestei lumi, la slăbiciunile și suferințele oamenilor. Apoi se ridică, se îndreptă spre fiica pescarului și-i mulțumi recunoscător, căci datorită ei aflase multe lucruri demne de știut pentru un emir.

Odinioară, demult, într-un târgușor la marginea deșertului trăia un culegător de vreascuri care-și ținea zilele împreună cu familia lui din puținul ce-l câștiga pe surcelele adunate din deșert și vândute în suq. Și-n timp ce strângea uscăturile astea, întindea și niște lațuri, în care prindea din când în când câte o pasăre pe care-o ducea acasă, de cele mai multe ori vie.

Într-o zi se nimeri să se prindă în laț o pasăre destul de ciudată și tare jucăușă, dar când încercă s-o închidă în colivie, se pomeni cu ea rugîndu-l cu glas omenesc s-o slobozească. Ascultă vorbele ei fără să-i vină a crede, dar o auzi din nou rugîndu-se și făgăduindu-i o răsplată pe măsura faptei lui. Se mai codi el ce se mai codi și în cele din urmă pasărea se jură să-l ajute ca să câștige mai mult decît i-ar trebui lui să ducă o viață tihnită.

— N-o să-ți pară rău dacă mă slobozești, căci vei avea parte de mare bogăție... îl ademeneste pasărea cu glas mai rugător.

Mai stătu el ce mai stătu pe gînduri și pînă la urmă ce-și zice ? Cu o biată pasăre ca asta oricum n-o să-mi astîmpăr foamea, așa că n-am nimic de pierdut dacă-i dau drumul. Ba mai știi ? S-ar putea să fie o pasăre fermecată și-o să-mi vină cîndva în ajutor sau o să mă răsplătească !... Oricum, se vede că nu-i o pasăre ca toate celelalte, de vreme ce vorbește cu glas omenesc ! Așa că o așeză în palmă și-o lăsă să-și ia zborul și să se ridice liberă în văzduh. Pasărea filfii din aripi zglobie, făcu două-trei rotocoale deasupra omului ce rămăsese uluit și țintuit locului și apoi coborî pe umărul lui și-i dădu trei pene, grăindu-i cu glas duios :

— Ține penele astea, om bun, și dacă ai să fii vreo dată la necaz, n-ai decît să aprinzi una die ele și eu voi fi într-o clipă lângă tine, ca să-ți sar în ajutor...

Apoi pasărea se înalță în văzduh și se lăsă purtată de adierea vîntului.

A doua zi cînd ajuse în deșert și se aplecă să adune niște uscături, culegătorul dădu cu ochii de un ou mic la rădăcina unui tufiș. Se uită la el cu luare-aminte și strălucirea lui îl orbi. Îl luă și-l băgă în buzunar, dar rămase descumpănit, neștiind ce-ar fi mai nimerit să facă cu el. După o îndelungă chibzuință se hotărî să-l arate unui giuvaiergiu în suq. Așa încît după ce vîndu sarcina de vreascuri, se apropie șovăielnic de un aurar și începu să-i dea tîrcoale nehotărît.

— Ce dorești, omule ? De ce privești atît de stăruitor la dugheana mea și nu îndrăznești să intri ? îl întreabă giuvaiergiul.

— Am un ou mai ciudat și-aș vrea să te uiți la el și să-mi spui despre ce-i vorba... îl îmbie culegătorul de vreascuri, întinzîndu-i oul.

Bijutierul îl luă în mînă și-și dădu seama de la prima aruncătură de ochi că-i vorba de un mărgăritar rar, neobișnuit de mare și de prețios.

— Vrei să-l vinzi ? îl întreabă, după ce-l cîntărește din ochi.

— Știu și eu ce să zic ? răspunde omul în doi peri. Cam cît mi-ai da pe el ?

— Păi, ți-aș da un drug de aur...

Culegătorul de vreascuri rămase uluit, dar nu zise nici „da“, nici „ba“.

— Îți dau doi drugi de aur... se grăbește giuvaiergiul, închipuindu-și că omul vrea mai mult și de-aceea nu se învoiește.

Atunci pricepu și culegătorul de vreascuri că negustorul din fața lui vrea cu orice chip să pună mîna pe oul lui prețios și încă mai întîrzie cu răspunsul.

— Îți dau trei drugi de aur... mai zice negustorul, de teamă să nu scape așa un chilipir.

Dar omul tăcea mîlc, iar aurarul a tot continuat să ridice prețul, fără să audă nici o vorbă din gura celui alt, pînă cînd a ajuns la zece drugi de aur. Abia atunci cătădici și culegătorul de vreascuri să primească tîrgul cu jumătate gură. Giuvaiergiul se grăbi să-i dea punga și să-și ia oul năzdrăvan.

A doua zi, culegătorul de vreascuri porni din nou la treabă și cînd ajunsese în deșert, găsi în același loc un oaidoma primului. Îl luă și se opri cu el la dugheana giuvaiergiului, unde îl vîndu ca și pe celălalt pe zece drugi de aur. Numai că negustorul intrase la gînduri, tot întrebîndu-se de unde ar putea omul acela sărman să facă rost de niște perle atît de mari. A treia zi cînd se ivi din nou cu perla năzdrăvană, aurarul nu se mai putu stăpîni și începu să-l descoase de unde are ouăle. Culegătorului de vreascuri nu-i plăcu deloc curiozitatea giuvaiergiului și tăcu mîlc, căci n-avea de gînd să dezvăluie nimănui taina. Atunci aurarul se îndîrji și-și zise că trebuie să se răzbune cumva pe omul care îndrăznise să nu-l ia în seamă. Se gîndi ce se gîndi și se hotărî să folosească ocazia pentru a-i mai tăia puțin din îndrăzneală sărăntocului și pentru a-i intra sub piele sultanului. După ce cugetă bine la ce are de făcut, punînd la cale vicleșugul, luă cele două perle și se înființă cu ele la palatul sultanului, oferindu-i-le în dar și cerîndu-i să-l aducă îndată pe culegătorul de vreascuri și să-i poruncească să aducă de unde-oști pasărea măiastră care face asemenea ouă.

În acest răstimp viața culegătorului de vreascuri luase o altă întorsătură. Norocul îi surisese și nu mai știa ce-i sărăcia. Nu numai că avea cele necesare traiului, dar ducea chiar o viață de belșug. Nu trecea zi, însă, fără să se ducă în deșert să-și ia oul năzdrăvan. Dar într-o dimineață, cum stătea el cufundat în gînduri lîngă tufișul unde găsea ouăle fermecate, se trezește înconjurat de oștenii sultanului, care-i luaseră urma.

— Măria sa sultanul a dat poruncă să te înfățișezi numaidecît la palat ! zice unul din ei.

— Măria sa sultanul ? Ce să vrea măria sa sultanul de la un biet culegător de vreascuri, care rătăcește toată ziua prin pustiu după surcele uscate ? se căinează el.

— Noi nu știm care-i pricina... i-o retează altul. Avem poruncă să te luăm și să te ducem la măria sa numaidecît.

Porni însoțit de oșteni, frămîntîndu-se tot drumul și întrebîndu-se pentru ce-ar putea să-l cheme sultanul la palat. Cînd intră, însă, și-l văzu pe giuvaiergiu alături de tronul sultanului cu cele două ouă năzdrăvane pe care i le vînduse el, strălucind pe o tipsie de aur, se mai dumiri întrucîtva despre ce trebuie să fie vorba.

— Te-am chemat să te înfățișezi dinaintea mea ca să-mi spui și mie de unde ai ouăle astea strălucitoare, îl ia sultanul din scurt.

— Măria ta, am obiceiul să ies în fiecare zi la adunat vreascuri într-o vale din pustiu, destul de departe de aici, grăiește el liniștit, fără a se fistici ca orice om care spune adevărul. Într-o dimineață dau la rădăcina unui tufiș peste un ou care îmi ia ochii cu strălucirea lui... Îl iau și mă opresc cu el direct la giuvaiergiul de lîngă măria voastră, cu gîndul să primesc ceva pe el...

— Măria sa sultanul vrea pasărea care face ouăle astea... se amestecă aurarul în vorbă.

— Pasărea ? De unde să aduc eu pasărea ? bolborosește sărmanul om, simțindu-se neputincios.

— De unde, de neunde, te privește ! Trebuie să vii cu ea degabă la măria sa ! se repede giuvaiergiul, rîzînd fățarnic. Îmi spune mie inima că cine aduce ouăle astea poate aduce și pasărea care le face... De unde nu, îi vai și-amar de tine ! Capul îți va sta unde-ți stau picioarele !...

Culegătorul de vreascuri ieși îngîndurat și făcu drum întors la locul unde găsea ouăle năzdrăvane în fiecare dimineață. Se așeză în țărîină cu fruntea cufundată în palme, blestemîndu-și norocul care-l aruncase între vi-

clenia giuvaiergiului și lăcomia sultanului. Stătu ce stătu așa și într-un răstimp își aduse aminte de cele trei pene pe care le ținea într-o cutiuță păstrată într-o pungă, pe sub veșminte. Scoase una din ele și-i dădu foc. Cît ai clipi din ochi se ivi pasărea pe care o slobozise și-l întrebă cu glas duios care-i e necazul.

— Pasăre măiastră, sînt amărît cum nu se mai poate, căci am intrat într-un mare bucluc... pornește omul a se jelui. Sultanul îmi cere, nici mai mult, nici mai puțin, decît pasărea care face ouăle astea năzdrăvane. Dacă nu i-o duc, îmi va tăia capul...

— Și pentru asta te frămînti atîta ? îl dojenește pasărea cu blîndețe.

În aceeași clipă se și ivi ca din senin o pasăre albă-albă, ca spuma laptelui și se opri în palma culegătorului de vreascuri. Se uită la ea fără să-i vină a crede, apoi o luă degrabă spre palatul sultanului, unde giuvaiergiul ajunsese la mare rang și cinste.

— Binecuvîntat fie sultanul, binecuvîntată fie minunea de pasăre ! bolborosește aurarul, uitîndu-se cu pizmă, cînd la pasăre, cînd la chipul sultanului care-o sorbea din ochi. Dar știe măria ta ce ne mai lipsește ?

— Ce să ne mai lipsească ? îi întoarce sultanul întrebarea.

— O colivie, măria ta... îl ademeneste negustorul viclean, cu vorbe mieroase.

— Am eu destule colivii, slavă domnului !... blîguie sultanul morocănos.

— Nu... nu. măria ta ! se împotrivește aurarul. Ne trebuie o colivie anume, nu orice colivie !... Una cu totul și cu totul de aur, care să se potrivească pentru o asemenea pasăre, ce face așa ouă năzdrăvane... Și-apoi, cel care-a fost în stare să aducă ouăle și pasărea poate să aducă și colivia potrivită...

Sultanul se lăsă ispitit de vorbele giuvaiergiului și porunci numaidecît oștenilor să i-l aducă de unde-or ști

pe culegătorul de vreascuri. Oștenii îi luară din nou urma și după ce-l aflară, îl duseră degrabă la palat.

Ce-o mai fi vrînd să-mi ceară sultanul ? Vai mie, prăpăditul de mine ! se tot întreba el fără să găsească răspunsul potrivit.

Intră și făcu temenele adînci, iar sultanul îi ceru fără vorbă lungă o colivie pe potrivă păsării. Ieși de-a-ndăratelea, și mai abătut decît intrase și apucă iarăși drumul deșertului. Dacă ajunsese la locul unde găsea de obicei ouăle, scoase cea de a doua pană, îi dădu foc, dar n-apucă să ardă pînă la capăt că se și ivi pasărea măiastră lîngă el. Iar cînd începu să-i spună păsul, îl opri, liniștindu-l întocmai ca prima oară și nu-l lăsă să-și termine vorba.

— Nu trebuie să-ți faci griji !... grăiește pasărea. Iată și colivia pe care trebuie să i-o duci sultanului ! mai zice ea, întorcînd capul spre cafasul care cobora parcă din cer.

Culegătorul de vreascuri luă colivia, care era cu totul din aur, așa cum spusese giuvaiergiul, și porni degrabă cu ea spre palat. Cum îl văzu, aurarul se repezi, i-o smulse din mînă, închise pasărea în ea și apoi i-o înfățișă sultanului.

— Ce-ți spuneam eu, măria ta ? se împăunează, întinzîndu-i colivia. Aferim ! Aferim ! mai bolborosește apoi, fericindu-l. Acum știe măria ta ce-i mai lipsește ?

— Ce tot spui, omule ? se miră sultanul. Ce-ar mai putea să-mi lipsească ?

— Niște lapte de leoaică purtat de un leu în burduf din piele de leu... Laptele ăsta, adus așa cum zic eu, redă sănătatea și tinerețea veșnică, stăpîne ! îl tot momește giuvaiergiul, șoptindu-i lingușitor la ureche.

La auzul acestor cuvinte magice, sultanul tresări, bucurîndu-se parcă mai tare decît pentru toate vorbele și darurile de pînă atunci și, fără să mai aștepte alte deslușiri, îi porunci culegătorului de vreascuri să aducă numai decît la îndeplinire gîndurile nesăbuite ale aurarului.

Bietul om ieși pălit de spaimă și se lovi cu palmele peste obraji. Era într-atît de năucit că nici nu-și mai dădu seama încotro trebuie s-o apuce. Se trezi pe-o uliță lăturalnică, rătăcind aiurea. Deodată își aduse aminte de pana păsării măiastre și-i dădu foc, căci aceasta-i era ultima speranță. Și pasărea se ivi pe dată dinaintea lui. Nici n-apucă să-i spună ce poruncă năstrușnică primise, căci ea îl liniști, zicîndu-i :

— Nu te mai necăji, că știu despre ce-i vorba și am să rînduiesc totul cum se cuvine... Du-te la sultan și spune-i că te prinzi să-i aduci ce ți-a cerut, dar ai nevoie de cincizeci de oi, cincizeci de viței și cincizeci de cămile și toate să fie dăruite de giuvaiergiu...

Culegătorul de vreascuri se întoarse într-un suflet la palat și-i spuse cîrmuitorului toate de cîte avea nevoie ca să poată duce planul la bun sfîrșit. Sultanul dădu numaidecît poruncă aurarului să aducă vitele cerute pentru ca planul să izbîndească.

Vai, mie, ce nenorocire s-a abătut pe capul meu ! se văicări giuvaiergiul cel zavistnic, cînd văzu că se-ntoarce roata și necazurile încep să curgă asupra lui.

Dar cu porunca sultanului nu te tocmești, așa că n-avu încotro și apucă în neștire, bătînd din ușă în ușă pe la rubedenii și pe la vecini să strîngă cu împrumut ce-o putea de la unul și de la altul și să pună lîngă ce-avea el, ca să cumpere cirezile de vite cerute de sultan. Cu chiu cu vai adună ce-i trebuia, cumpără vitele și le strînse la un loc în afara orașului.

Se apropie și culegătorul de vreascuri cu pasărea măiastră flifiind deasupra capului și porni să mîne cirezile spre o pădure îndepărtată, unde mulțime de lei și alte fiare se întinseseră pe pămînt lihnite de foame, adulmecînd parcă prada imbleșugată ce urma să le pice curînd ca din cer. Turma înaintă și se opri în fața sălbăticiunilor flămînde, care se ridicară cu toatele deodată și se puseră să înfulece la marele ospăț. În numai cîteva clipe dădură

iamă în turmă și făcură prăpăd ; sfișiară vitele și ronțăiră pînă ce căzură late la pămînt de ghiftuite ce erau.

După o vreme, lighioanele pădurii trimiseră crainici care împînziră tot locul, vestind că cel ce le pregătise un astfel de ospăț neasemuit îndrituit este a le cere orice va pofti. Atunci se ivi și culegătorul de vreascuri de după lespedea unde stătuse ascuns și îndrăzni să vorbească :

— Eu v-am orînduit ospățul de pomină și-aș îndrăzni să vă cer drept răsplată un burduf din piele de leu, plin cu lapte de leoaică și purtat de un leu pînă la palatul sultanului...

Jivinele înjunghiară un leu bătrîn, care trăgea să moară, și făcură din pielea lui un burduf zdravăn, pe urmă alergară la o leoaică tînără care tocmai fătase un pui și umplură burduful cu lapte proaspăt. Apoi cel mai chipeș și mai falnic dintre lei luă burduful pe coamă și porni cu mare alai spre palatul sultanului, în urma culegătorului de vreascuri cu pasărea măiastră pe cap.

La intrarea jivinelor în cetate se iscă mare larmă și forfotă : toată lumea lăsă treburile baltă, dughenele își traseră în grabă obloanele, trecătorii alergară care încotro îngroziți, neștiind cum să se ascundă mai repede. Cînd ajunse știrea la sultan, păli și el de spaimă și se pomeni suduindu-l și amenințîndu-l pe giuvaiergiu de ziceai că, una-două, îl trimite la ștreang sau îl trece prin sabie. Și-așa s-ar fi și întîmplat dacă mai era timp. Dar n-a mai fost, căci alaiul intră în palat și pasărea măiastră îndemnă un leu să-l pedepsescă pe cel viclean. Cît ai bate din palme nu mai rămase din aurar nici urmă.

Sultanul bău tot laptele din burduf, tremurînd încă de spaimă. Apoi îl îmbrățișă pe culegătorul de vreascuri și chiar în acea clipă îl numi mare vizir la palatul său, neștiind cum să-și mai ceară iertare și minunîndu-se de zor cum de s-a putut lăsa amăgit și înșelat de vorbele meșteșugite și vicleșugurile giuvaiergiului. E drept că după faptă și răsplată, căci pasărea măiastră știuse a mul-

țumi, dar și a pedepsi cum se cuvine. Nici spaima sultanului nu fusese de ici, de colo și n-avea s-o uite pînă la ultimul ceas din cîte-i rînduise Allah pe lumea asta.

Dar totul e bine cînd se termină cu bine, iar pățania culegătorului de vreascuri a fost spre norocul său, căci de-atunci a rămas pînă la sfîrșitul zilelor mîna dreaptă a sultanului și-au trăit în mare cinste și îndestulare și el și urmașii lui.

CELE TREI POVEȚE

Cîndva, demult trăia într-un oraș un flăcău tare narnic, încît se dusesse vestea de vrednicia lui. Și-a agonisit el cu sudoarea frunții banii de care avea nevoie pentru înșurătoare și și-a împletit viața cu a unei fete pe potrivă lui. S-au înțeles tinerii de minune și viața lor curgea tihnit, iar după un an de la nuntă le-a venit pe lume și-un flăcăiaș, care să le fie mîngîiere la bătrînețe. Numai că soarta cea schimbătoare a vrut să le încerce și lor credința și răbdarea. Și după ce trăiseră în belșug și îndestulare, s-au pomenit deodată că le merge tot mai rău. Bărbatul nu mai găsi ce lucra, cîștigul era tot mai mic și la treburi nu mai avea nici un spor. Neștiind de ce să se mai apuce, bărbatul s-a hotărît să plece în lume ca să-și caute norocul, și-a pornit la drum doar cu ceva merinde, lăsîndu-și familia în grija Celui-de-Sus. Și-a aruncat desaga pe umăr și-a tot mers zile în șir, fără să mai dea de vreo așezare în calea lui. În cele din urmă a ajuns la un sălaș de beduini și s-a învoit cu stăpînul unei turme de cămile să-l primească să-i păstorească vitele, iar aceasta i-a hotărît drept simbrîie o cămilă pe an. Zilele treceau greu, dar anii s-au tot adunat, iar păstorul nostru ajunsese să aibă o turmă de douăsprezece cămile. Cum îl mistuia tare dorul

de casă și de-ai lui, într-o zi i-a spus stăpînului că-l bate gîndul să-și ia simbria pentru anii slujiți și să se întoarcă acasă.

— N-ai decît, dacă asta ți-i vrerea... i-a zis stăpînul, rîzînd în barbă.

Dar cînd și-a adunat cămilele și-a dat să plece, șeihul care ieșise din cort să-și ia rămas bun de la el, l-a oprit și l-a poftit să se așeze o clipă și-i zise, privindu-l cu luare-aminte :

— Înainte de-a te așterne la drum, aș vrea să-ți dau o povață, dar îmi dai pentru ea patru cămile...

— Fie ! s-a învoit slujitorul, după ce-a stat puțin în cumpănă. Spune-mi povața și ia-ți cămilele înapoi, mai zise el, gîndindu-se la înțelepciunea șeihului, căruia i se dusesese vestea.

— Dacă o să-ți iasă în cale un om cu ochi albaștri și cu dinții rari, fii cu mare băgare de seamă și nu primi nici în ruptul capului să te întovărășești cu el !...

Stăpînul l-a mai petrecut cîțiva pași și cînd credea că se vor despărți, se trezi cu el că-l prinde de pulpană, zicîndu-i :

— Și-aș mai avea să-ți dau o povață, dacă vrei să ții seamă de ea...

— S-auzim povața, stăpîne ! a sărit păstorul curios.

— Numai în schimbul altor patru cămile, fiule ! i-a lămurit șeihul.

A mai stat păstorul ce-a mai stat pe gînduri, apoi a primit tîrgul.

— Dacă o să ostenești pe drum și-o să simți nevoia unui popas, să nu cumva să mii peste noapte în vale !... l-a povățuit șeihul. Caută o colină, urcă în vîrfurile ei și-acolo să dormi !...

A ascultat și de data asta cu luare-aminte și i-a mulțumit, dar cînd a dat să plece, stăpînul l-a ispitit iarăși :

— Aș mai avea o povață, fiule... Ultima... Ce zici, te învoiești ?

— Tot în schimbul a patru cămile, stăpîne ? Şi cămilele mele sînt tot ultimele... Nu-i așa ?

— De bună seamă ! a încuviințat şeihul pe dată.

— Am stat atîta vreme departe de nevastă şi copil şi-acum să mă întorc la ei cu mîna goală ? ! a răspuns slujitorul nehotărît.

— Cum vrei ! Dar cred că nu faci bine să dai cu picioarul la ce am eu a-ţi spune...

A mai şovăit păstorul nostru, cugetînd la vorbele stăpînului său, şi-a mai repetat în minte ce auzise despre înţelepciunea acestuia şi în cele din urmă a zis cu jumătate de gură şi cu inima strînsă :

— Bine ! Fie ! Spune-mi-o şi pe-asta !...

— Te sfătuiesc, fiule, ca mai bine să te culci cu griji, decît să te scoli a doua zi cu părere de rău...

N-am făcut nici o scofală ! şi-a zis slujitorul, lăsîndu-i şeihului toate cămilele şi-a dat să plece pe jos. Dar şeihului i s-a făcut milă şi i-a dăruit una din cămilele luate de la el, ca să se folosească de ea pe drum. Slujitorul i-a fost recunoscător şi pentru atît şi-a pornit, repetînd în gînd cele trei poveţe.

Şi-a mers el ce-a mers şi-ntr-un răstimp s-a trezit că-i răsare în cale un om. S-a uitat mai bine la el şi-a băgat de seamă că are ochii albaştri. Şi-au dat bineţe şi cînd şi-a descoperit dinţii rari, a priceput numaidecît că acela era omul de care trebuia să se ferească şi să se țină cît mai departe. Aşa că nu s-a întins la vorbă cu el, ba i-a dat chiar de înţeles că n-au acelaşi drum, în nădejdea că o să-l lase în pace. Dar ţi-ai găsit ! Omul cu ochi albaştri se ţinea scai de el. În cele din urmă l-a alungat şi-a îndemnat cămila să-şi iuţească pasul, dar nici aşa n-a izbutit să scape. Cînd s-a uitat înapoi cu palma streaşină la frunte, a băgat de seamă că omul cu ochi albaştri şi dinţii rari se ţine mereu după el, urmîndu-l de departe.

Pe sub seară, cînd a ajuns pe coama unei coline, a coborît de pe cămilă, a împiedicat-o și-a căutat un loc unde să înnopteze. Dar ce s-a socotit el, cînd și-a adus aminte de omul nedorit și de povața șeihului ! Și-a întors cojocul cu blana în afară și l-a întîns pe jos moșildeață, de părea un om ce dormea învelit în el. Pe urmă s-a tras ceva mai la o parte cu sabia scoasă din teacă și-a rămas la pîndă, căci căzuse bine la bănuială cînd a văzut că omul cu ochi albaștri și dinții rari nu-l slăbește în ruptul capului. Și iată că după cîteva ceasuri s-a trezit cu el, bijbîind prin întuneric, cu sabia în mînă, gata să lovească. L-a lăsat să vadă ce-are de gînd și nu s-a mirat prea tare cînd acesta s-a apropiat de cojoc și-a izbit în el cu sete. Atunci s-a ridicat din ascunzișul lui, s-a apropiat tiptil de străin și cînd a fost doar la un pas de el, a ridicat sabia și l-a pălit în creștet, lăsîndu-l fără suflare.

Și-a văzut el mai departe de drum și după cîteva zile a ajuns într-un sat unde-a cerut găzduire la un om care i s-a părut a fi mai cu stare. Dar cînd au început a se lăsa umbrele înserării, și-a adus aminte de povața șeihului pe care-o plătise tot cu patru cămile. „Să nu cumva să mîi peste noapte în vale“ ! îi spusese fostul lui stăpîn. După ce-a mîncat de seară, a ieșit din casă și uitîndu-se împrejur și-a dat numaidecît seama că satul era așezat într-o vale adîncă și îngustă, dar nu departe de el se înălța o măgură. Așa că, fără să stea la gînduri, i-a dat gazdei de înțeles că i-ar conveni să mîie mai degrabă sus pe coama dealului. Cîr, mîr, gazda l-a lăsat pînă la urmă să facă așa cum dorea, zicîndu-și că n-ai a te pune cu omul sucit.

În noaptea acea s-a întîmplat să se dezlănțuie undeva în susul văii o furtună cu un potop de ploaie, care a iscat un șuvoi năprasnic, măturînd totul în calea lui : și oameni, și case, și vite. Nu scăpaseră decît cîteva turme de cămile, vaci și oi ce rămăseseră pe culmea dealului. S-a sculat drumețul nostru cu noaptea în cap, dar ce i-au văzut ochii ? Nici urmă din tot satul, iar colina pe care dormise era

inconjurată de ape. Doar pe costișe pășteau ale nimănui turmele ce nu se aflaseră în calea șuvoiului.

A mai așteptat două zile pînă ce s-au retras apele, apoi a adunat de pe coline turmele rămase de izbeliște și-a pornit să le mîne din urmă spre orașul lui. A mers așa două zile și-o noapte, fără popas. A doua noapte cam pe la sfîrșitul primei străji, a intrat pe poarta orașului și-a tras cu vitele la un caravanserai. Le-a închis acolo în grajduri, iar el s-a dus să-și vadă nevasta și copilul, căci nu l-a răbdât inima să aștepte pînă dimineața.

Cînd a ajuns acasă, a iscodit mai întîi prin fereastra din care străbătea o licărire slabă, cu gîndul să vadă ce se petrece înăuntru. Trecuseră atîția ani de la plecarea lui și inima i se zbătea să-i sară din piept. Nu mică i-a fost mirarea, cînd la lumina palidă a unui opaiț a întrezărit chipul nevestei iar alături de ea un vlăjgan cu mult mai înalt. Cine să fie bărbatul ăsta ? s-a întrebat el. S-o fi măritat în absența lui cu altul ? O fi îndrăznit să aducă în casă un străin ? Atîția ani în care și-a dorit în fiecare zi să se întoarcă acasă ! Simți că-l napădesc tot felul de gînduri negre și trase sabia din teacă, hotărît să se năpustească înăuntru. Dar tocmai cînd să treacă la faptă, i-a venit în minte cea de-a treia povață pentru care-i plătise șeihului patru cămile. „Mai bine să te culci cu griji decît să te scoli cu părere de rău.“ Așa că în ultima clipă s-a răzgîndit și s-a hotărît să doarmă la caravanserai, zicîndu-și că la lumina zile toate se văd altfel.

Dimineața, după ce se săturase perpelindu-se de pe-o parte pe alta, s-a sculat și-a alergat într-un suflet acasă, pornind să bată nerăbdător în ușă. Nevasta a privit la el uluită, necrezîndu-și ochilor, apoi, topită de bucurie, a tras zăvorul, împingînd ușa la perte și strigînd printre lacrimi :

— Ahmad ! Ahmad ! Scoală, flăcăule, că s-a întors tată-tău !

Demult în negura timpului, trăia într-o cetate un tâmplar tare iscusit împreună cu nevasta lui. Și-ar fi dus-o ei destul de bine, căci tâmplarul era meșter neîntrecut în orașul lui și-aveau parte de un trai îmbelșugat, numai că nevasta nu adusese pe lume nici un vlăstar și tare mai sufereau din pricina asta. Dar în cele din urmă s-au împăcat cu gîndul, zicîndu-și că trebuie să se supună ursitei și voinței Celui-de-Sus. Femeia tînjea însă chiar mai tare decît bărbatul după un copil și într-o zi i-a cerut să-i cioplească o jucărie cu chip de fată ca să se mai amăgească, văzînd-o acolo în casă. După cîtăva vreme bărbatul i-a cioplit chipul cerut, iar sărmana nevastă s-a apucat să-i coase fel de fel de rochițe și hăinuțe din mătăsuri colorate, care mai de care mai strălucitoare.

Femeia avea obiceiul să țină păpușa în fereastra ce dădea spre o piață largă, iar împlinirea făcea ca de cealaltă parte a pieței să se afle chiar palatul craiului cetății, care ajunsese la vremea însurătorii, dar nu-și găsisese încă aleasa inimii. Și în fiecare zi cînd își petrecea privirile peste piață, ochii îi cădeau peste chipul păpușii din fereastră. Și lucru ciudat, tâmplarul născocise cum-necum — căci doar am spus că era un meșter tare iscusit — o mașinărie ce-i îngăduia păpușii să se miște, firește, atît cît se poate mișca o jucărie. Tot uitîndu-se la ea zi de zi, copila din lemn a ajuns să pună stăpînire pe inima și pe mintea craiului și s-a trezit că începe să-i facă semne cu mîna de la fereastra palatului și să creadă că ea îi răspunde. Și azi-așa, mîine-așa, în cele din urmă i-a căzut fata dragă. Doar ați priceput și voi că el și-a închipuit că-i o fată adevărată. Și-a trimis craiul pețitori la casa tâmplarului să-i ceară copila de soție.

În vremea aceea era obiceiul ca regele să dea părinților fetei cu care se însura o măsură de aur egală cu greu-

tatea ei. Aşa că peţitorii au luat cu ei un sac mare îndesat cu aur, au bătut în poarta tâmplarului şi-au cerut îngăduinţă să intre. Când au aflat cu ce poruncă au venit din partea craiului, bieţii oameni s-au codit să-i primească, ştiind bine în ce bucluc au intrat, dar pînă la urmă nevasta s-a dezmeticit şi şi-a liniştit bărbatul, care se gîndea să le spună peţitorilor adevărul despre fata lor :

— Nu-ţi face griji ! Ne învoim şi fac eu în aşa fel ca să iasă totul bine... Tu nu trebuie decît să-ţi ţii gura şi să dai ascultare poruncilor mele...

Că-i sucită, că-nvîrtită, bărbatul n-a avut încotro şi s-a supus. Aşa că s-au învoit pînă la urmă şi s-a adus şi-un cîntar mare de la visteria palatului. Într-un taler a fost aşezată păpuşa, după ce femeia a avut grijă s-o acopere bine cu vâlul, iar în celălalt s-a tot pus aur pînă ce balanţa s-a cumpănit. Cum tâmplarul folosisese destul de mulţişoare cuie de fier şi-un lemn de esenţă preţioasă, greutatea păpuşii se potrivea cu greutatea unei fete în carne şi oase, ajunsă la vremea măritişului, aşa că peţitorii n-au avut nimic de bănuit.

Şi mai era pe vremea aceea un obicei în cetate : înainte de a-şi petrece fata la casa mirelui, părinţii o plimbau cu mare alai pe străzile oraşului, îmbrăcată în straie de sărbătoare. Şi tocmai de plimbarea asta îşi legase nevasta tâmplarului nădejdea. Când a venit ziua nunţii întregul oraş s-a pregătit pentru petrecere, iar tâmplarul cu nevasta lui au pornit să colinde pe străzi cu păpuşa strălucind de podoabe într-o litieră aurită, purtată de-o cămilă mîndră şi făloasă.

— Nu mai scăpăm o dată de povestea asta ? mormăi tâmplarul răpus de nelinişte. Teamă mi-i că n-o să ne mai stea capetele pe umeri...

— Nu-ţi face griji ! îi şopti nevasta la ureche, încercînd să-l liniştească. O să trecem curînd pe lângă puţul oraşului şi cînd o să fim în dreptul lui, eu o să strig cît mă ţine gura că mireasa moare de sete. Şi-acolo o să găsim

noi o clipă cînd nu ne vede nimeni și-i facem păpușii vînt în puț, pricepi ? Pe urmă o să plîngem și-o să ne dăm de ceasul morții c-am rămas fără mireasă.

Și lucrurile s-au petrecut întocmai cum le ticluise femeia. Cînd au ajuns în dreptul puțului, ea a cerut să se abată puțin, căci, pasămite, mireasa se topea de sete. Și cînd crezu că n-o vede nimeni, împinse păpușa în hăul fără fund. Dar tocmai cînd se gîndeau să se întoarcă și să facă mare tărăboi, tîmplarul și nevasta lui au auzit un glas din adîncuri, care striga spre gura puțului :

— Vă mulțumesc, oameni buni ! Vă mulțumesc tare mult !... Eu sînt regele mărilor... Sufeream de-o boală de care credeam că n-o să mai scap vreodată — o cocoasă care-mi înțepenise spatele, de nu mai eram în stare nici să mă mișc... I-am chemat la mine pe toți tabibii și vracii cei vestiți, dar n-a izbutit nici unul să mă tămăduiască. Și tot căutîndu-mi loc, am ajuns și-aici în fundul puțului și uite că izbitura primită de la păpușa asta de lemn m-a făcut bine... Mi-a plesnit cocoșa și ca prin minune mă simt atît de bine, de parcă m-aș fi născut din nou... Vă sînt dator toată viața... N-aveți decît să-mi cereți ce poțiți și dorința vă va fi numaidecît împlinită...

Tîmplarul rămăsese mut și țintuit locului de spaimă, dar nevasta cea isteată și-a legat pe dată toate nădejdlile de duhul din fîntînă și s-a apucat să-i povestească pățania lor de la început și pînă la sfîrșit.

— Nu vă necăjiți, oameni buni, căci dezlegarea e lucrul cel mai simplu ! îi liniștește glasul din fundul puțului. Am să v-o dau pe fata mea în schimbul păpușii voastre...

Și cît ai clipi, prințesa a fost lingă ei și alaiul a pornit mai departe spre palatul craiului cetății.

Și astfel a ajuns regele cetății să se însoare cu fata regelui mărilor, fără să știe. El își închipuia că s-a însoțit cu fata tîmplarului și din pricina asta s-a purtat cu ea

de parcă ar fi fost o *jariya*,¹ jucîndu-se cu ea ca mița cu șoarecele. Ba își mai închipuia și că fata e plină de ifose și are pretenții de prințesă, fără s-o merite și-atunci o necăjea și mai tare. Dar tînăra prințesă și-a jurat să-și răzbune umiliința și să-l învețe minte.

— Vai de tine ! se zborșește craiul la ea. Drept cine te crezi ? Și pentru ce atîtea ifose ? Ai uitat că ești odrasla unui tîmplar. Oi fi tu frumoasă foc, dar tot fata unui sărăntoc rămîi ! Cutezi a-l înfrunta pe rege ? Dacă așa mi te porți, stai să vedem ce-o să faci mîine-poi_mîine, cînd o să-ți mai aduc o nevastă în casă², mai de soi și de neam mai bun decît tine ?

Și-a trecut regele numaidecît la fapte, însurîndu-se cu fata unui emir. Și de ce treceau zilele, de ce creștea și pizma noii neveste, care ținea cu tot dinadinsul să se dovedească mai îndemînică și mai iscusită decît prințesa mărilor. Și s-a întîmplat o dată să se afle amîndouă la bucătărie, cînd prăjeau slugile niște fleici de carne în tigaie. Fiica emirului a dat slujnica la o parte și s-a apucat să întoarcă ea bucățile de carne cu un linguroi, ca să vadă toți cît era de pricepută. Atunci, prințesa mărilor, care vedeți bine că avea puteri mai mari decît ale oamenilor, s-a apucat și ea să întoarcă bucățile de carne în grăsimia încinsă, numai că făcea treaba asta cu mîna. Craiul care se ținea scai de ele, privea înciudat și nu-i venea a crede. Și-atunci ce și-a zis fiica emirului ? Să rămînă ea mai prejos decît o odraslă de tîmplar ? Așa că a lăsat linguroiul de-o parte și-a băgat mîna în grăsimia fierbinte. Dar a scos numaidecît un țipăt ca din gură de

¹ În limba clasică acest cuvînt avea accepciunea de „sclavă”. În perioada modernă prin el se desemnează orice slujnică din casă.

² Conform prescripției *Coranului* bărbatul are dreptul de a se căsători cu pînă la patru femei, dar cu condiția să le acorde la toate un tratament egal (sura 4, versetul 3), deși într-un alt verset se afirmă categoric că, oricît ar vrea bărbatul, nu le poate acorda la toate un tratament egal (sura 4, versetul 129).

șarpe, după care a căzut fără simțiri și nu s-a mai ridicat din pat.

— Să știi că o să-ți mai aduc o surată, fată de tâmplar! o amenință regele și mai înciudat. Una care o să te întrecă negreșit!

Vedeți bine că regele o iubea și-o prețuia pe fiica tâmplarului, dar nu-i putea ierta mândria și semeția. Și una-două, a trecut din nou la fapte, însurându-se cu fiica unui vizir.

Într-o bună zi cobară cele două neveste în bucătăria palatului și se apucă să coacă pîine în locul slujnicelor, într-un cuptor uriaș. Și să vezi și să nu crezi! În vreme ce odrasla vizirului trăgea jarul din fundul cuptorului cu o cocioarvă lungă, fata regelui mărilor intra în fundul lui și împingea tăciunii aprinși cu mîinile goale. Cînd a văzut una ca asta, fiica vizirului să plesnească de necaz, nu alta, căci craiul stătea cu mîinile încrucișate și se desfăta, privind-le. Și ce și-a zis ea? Hai să facă la fel ca surata ei! Și-a intrat numaidecît în cuptor, dar a rămas acolo, arzînd de vie.

— Va să zică, de-asta-mi ești! bufnește craiul foc și pară. Atunci află că o să mă însor cu a patra, cu o a cincea, cu o a șasea femeie, pînă cînd o să găsesc una care să-ți frîngă trufia și să-ți vină de hac...

Și n-a trecut mult de la gilceava asta și regele și-a mai luat o nevestă — pe fiica unuia din conducătorii săi de oști. Și din nou au început zavistia și rîca în casă.

Într-o zi s-a încins o *dabka*¹ mare în piața din fața palatului și regele împreună cu cele două soții priveau din jilțuri de pe o terasă înaltă la șirul lung al dăntuitorilor. Și ce i-a venit fetei regelui mărilor că a cerut tam-nisam încuviințarea să ia și ea parte la joc. Și numai

¹ Dans popular vestit din zona de nord a lumii arabe (Liban, Siria, Palestina, Irak), în care flăcăii sau fetele se prind de mîină în șir și după melodii ritmate lovesc pămîntul cu putere (< *dabka* — „a lovi pămîntul cu putere“).

ce-a apucat regele să spună da, că s-au și pomenit cu ea aruncându-se de pe terasă și coborînd lin, ca o porumbiță în mijlocul pieței. Toată suflarea rămase fără glas. Fata comandantului să moară de ciudă, nu alta, cînd a văzut o minune ca asta. Și nici una, nici două, hai să sară și ea. Numai că s-a prăbușit imediat, frîgîndu-și gîtul. De data asta, regele a intrat la bănuială și, pricepînd că nu-i lucru curat la mijloc, i-a chemat numaidecît la palat pe tîmplar împreună cu nevasta lui. De data asta cei doi și-au dat seama că nu mai e loc de glumă și s-au hotărît să spună regelui tot adevărul și toată povestea lor, din clipa în care se hotărîseră să cioplească păpușa din lemn. Craiul i-a ascultat cu sufletul la gură și pe dată s-a îmblînzit cînd a aflat că nevasta lui nu e fiecine, ci e fata unui rege, și încă a regelui mărilor. Și-atunci s-a căit el amarnic pentru că se arătase neîndurător și numai ce-a trimis crainici prin toate colțurile și bazarele cetății cum că stăpînul pofteste toată suflarea, de la mic la mare, la o nouă petrecere de nuntă cu prima aleasă. Și unde nu s-a întins dabka peste tot locul în ritmul darabanelor și cimpoaielor și s-a veselit lumea șapte zile și șapte nopți încheiate, fără contenire.

COCOSTÎRCULE, DĂ-MI BOABA DE STRUGURE ÎNAPOI !

A fost odată o bătrînă care ajunsese tare, tare necăjită din pricină că n-avea pe nimeni să-i dea și ei o mîină de ajutor. Își petrecea aproape tot timpul singură în căsuța ei, făcînd rugăciuni și torcînd fire de bumbac pe care i le vindeau vecinii în suq, și-așa abia de izbutea s-o ducă de azi pe mîine. Într-o zi se trezește odată cu zorile, strînge niște lucrușoare într-un sac și pleacă la rîu să le spele. Într-o legăturică își pusese și cîteva bucăți de

pline și-un ciorchine de strugure ca să-și amăgească foamea. Și după ce termină de limpezit rufele și le întinse la uscat pe prund, se așază să-și tragă sufletul, desfăcu legătura și începu să molfăie pe îndelete dintr-o bucată de pîine uscată, ciugulind cîte o boabă din ciorchinele pe care-l ținea atîrnat, în mina stîngă. Și în vreme ce mîncă ea așa dusă pe gînduri, se trezește cu un cocostîrc prăvălindu-se din văzduh și repezindu-se la strugure. Dar nu apucă să ia decît o boabă și bătrînica îl prinse de aripă.

— Cocostîrcule, dă-mi boaba de strugure înapoi, căci de nu, îți frîng aripile !... se răstește la el.

— Ba să nu faci una ca asta ! începe cocostîrcul să se tîngue. O să te despăgubesc pentru boaba asta de strugure însutit și înmiit, uite chiar acum pe loc... Ține tava și toiegelul ăsta și ori de cîte ori o să-ți dea foamea tîrcoale, n-ai decît să lovești tava ușurel cu toiegelul și să-i grăiești așa : „Deschide-te, binecuvîntată tavă !” Și numai ce-o să rostești vorbele astea, și-o să te și trezești cu ea întinzîndu-se. plină de bucate îmbietoare. Iar după ce te saturei, îi poruncești iarăși : „Închide-te, binecuvîntată tavă !” Și ea o să se strîngă la loc cît ai clipi din ochi și-o să se facă iarăși așa cum o vezi... Păstrează-o cu grijă și ține-o cît o să ai nevoie de ea !...

Pe urmă cocostîrcul se ridică în văzduh și pieri din bătaia privirilor ei, ca o nălucă.

A trecut o vreme de la întîmplarea asta și, văzînd ce minuni face tava cocostîrcului, ce i se năzare bătrînei ? ! Hai să se ducă la sultan și să-l poftască la un ospăț împreună cu toată curtea lui. Căci așa-i firea omului. trufașă. iar bătrîna n-avea de lucru și-și căuta cu tot dinadinsul. Numai că ușierul nu-i îngădui să intre la stăpîn cu nici un chip ! Bătrînica noastră nu descurajă cu una, cu două. ci se ținu de capul lui pînă ce-l înduplecă. Slujitorul intră în cele din urmă la sultan și-l vesti că o bă-

trînă ce pare cam slabă de minte ține morțiș să se înfățișeze dinaintea lui pentru o treabă însemnată, pe care nu vrea s-o spună decît măriei sale. Stăpînul porunci s-o lase înăuntru și cînd se arată dinaintea feței sale, bătrînica se făcu și mai mică, înclinîndu-se pînă la pămînt și grăi fără să caute cine știe ce cuvinte meșteșugite :

— Mărite sultan. miine, după rugăciunea de amiază, vă poftesc împreună cu dregătorii și oștenii la un ospăț, într-un loc pe care o să-l numim de astăzi înainte „La tavă“...¹

— Bine, am să răspund poftirii ce ne-ai făcut ! se învoiește sultanul pe loc.

Suveranul părea să o asculte cu luare aminte, dar nu-luă vorbele în seamă, căci numai ce ieși bătrîna din sala tronului, și chemă la el cîțiva dregători, dîndu-le poruncă să pregătească un ospăț împărătesc.

— M-am învoit așa, numai din milă pentru biata bătrînă smintită, le lămurește sultanul. Chelarii și bucătarii să se apuce numaidecît să pregătească bucatele pentru un zaiafet ce l-am plănuît pentru miine după rugăciunea de amiază și la care-i poftesc pe toți marii dregători, precum și pe oștenii palatului...

La ceasul hotărit sultanul împreună cu dregătorii, ec-paielele și oștenii se aflau în corturile anume înălțate în locul ales, așteptînd sosirea bătrînei. Șontic-șontic, se ivește mătușica, suflînd greu, cu o tavă într-o mînă și cu un toiegel în cealaltă. Cînd sultanul dădu poruncă sufragiilor să întindă bucatele, ea îl opri, zicînd cu mîna pe inimă :

— Să nu faci una ca asta, măria ta, căci doar eu sînt cea care v-a poftit...

Apoi rămase în picioare în mijlocul platoului și făcu semn oștenilor să lase locul gol jur împrejur. Pe urmă puse tava jos, o lovi ușurel cu toiegelul și-i porunci :

¹ Numele unui platou din apropierea orașului irakian Al-Mawsil (Mosul), de unde a fost cules și basmul de față.

— Deschide-te, binecuvîntată tavă !

Și unde nu se întinse o masă mare, încărcată cu cele mai scumpe bucate. De unele din ele nu auzise nici sultanul pînă atunci. Iar în fața mesenilor se rîduiră, ivindu-se din senin, niște linguri cu totul-tot de aur.

Și se ospătară toți musafirii, alegînd fiecare ce-i pofti inima. Dar după ce terminară ei de mîncat, unul din oșteni șterpeli o lingură și-o ascunse în sîn. Și cînd socoti bătrîna că toată lumea s-a saturat, lovi masa cu toiegeul și din nou îi porunci :

— Închide-te, binecuvîntată tavă !

Dar cînd colo, ce să vezi ! De ce, de nece, masa rămase mai departe întinsă fără să dea ascultare poruncii. Bătrîna repetă vorbele cu pricina de cîteva ori, dar de pomană. Atunci se apropie de sultan cu o bănuială în suflet și-i zise mai mult în șoaptă :

— Mă tem, măria ta, că vreun oștean a sfeterisit ceva de pe masă și din pricina asta rămîne tava deschisă...

Sultanul porunci pe dată să pună toată lumea la loc tot ce luase de pe masă, și-atunci cel ce se simțea cu musca pe căciulă scoase lingura din sîn și-o puse în fața lui. Bătrîna atinse din nou masa cu toiegeul, repetînd aceleași cuvinte, și pe dată, sub ochii holbați ai mesenilor, totul dispare, rămînînd doar tava goală, cu care venise ea la ospaț.

Sultanul chemă la el un slujitor și-i porunci s-o însoțească pe bătrîna pînă la casa ei. Și-l mai sfătui în șoaptă să ia seama bine unde-și are ea sălașul și cam pe unde-și ține lucrurile. A doua zi trimise la ea un alt slujitor cu poruncă să-i ceară cu împrumut tava și toiegeul, fiindcă măria sa așteaptă niște musafiri simandicoși și vrea să le dea un praznic cu totul și cu totul osebit.

— Ia-o de după ușă ! îl îndemnă bătrîna, fără să stea la gînduri. Da' vezi de-o adu înapoi curînd !

Trimisul se întoarse cu tava la sultan, dar cum i-o înfățișă, stăpînul îl mină grabnic cu ea în sucul alămarilor cu poruncă să aleagă un meșter pe sprinceană care să-i lucreze de față cu el o tavă și un toiegel aidoma cu ale bătrînei. Alămarul se apucă de treabă cu multă rîvnă și a doua zi pe la vremea prînzului slujitorul se întoarse cu două tăvi pe care nu le puteai deosebi una de cealaltă și cu două toiegele așîderea. Spre seară același slujitor care venise cu o zi înainte să-i ceară tava și toiegelul se întoarse la bătrînă, chipurile, să-i înapoieze lucrurile împrumutate.

— Lasă-le acolo după ușă ! mormăi bătrîna, fără măcar să se uite la ele.

Dar după o vreme pofți să mănînce niște lucruri mai de soi și cînd atinse tava cu toiegelul și rosti cuvintele știute, tava rămase nemișcată. Abia atunci se dezmetici și pricepu că sultanul o înșelase. Se înveli numaidecît într-un izar¹ pe care-l găsi la îndemînă, luă tava și toiegelul la subsuoară și nu se mai uită înapoi pînă la palatul sultanului. Cînd îi ceru să-i dea înapoi tava ei fermecată, măria sa se prefăcu tare mirat de cele auzite.

— Se vede treaba că ți-a plecat mintea cu sorcova, băbușo ! Cine-a mai auzit de-o tavă care să se întindă și să se umple singură cu bucate ? E limpede că ți-ai pierdut mințile !...

Bătrîna plecă și mai amărîtă decît venise și se opri la marginea pîriului, unde începu să bocească :

— Cocostîrcule, dă-mi boaba de strugure înapoi !...

— Nu ți-am dat o tavă fermecată în locul boabei de strugure, bătrînico ? o întrebă pasărea, care se ivi ca prin minune.

¹ Obiect de îmbrăcăminte purtat de femelle din Orient pe deasupra altor veșminte. Cînd ieșeau din casă, el se fixa pe cap cu ajutorul unei benzi și cobora în două pulpane pe laturi pînă la pămînt, acoperind întreg corpul și nelăsînd să se vadă decît puțin vîlul ce ascundea fața.

Și-atunci se porni bătrîna să-i istorirească printre suspine pățania ei cu sultanul fără inimă. Și după ce-o ascultă, cocostîrcului i se făcu milă de ea și de nevinovăția ei și-i dădu o rișniță din care curgea tot timpul zahăr, atunci cînd o învîrtea. Se duse bătrînica acasă și se apucă să rișnească zi și noapte, adunînd saci de zahăr. Apoi îi vindea unul cîte unul în suq, iar cu banii luați își cumpăra tot ce-i poftea inima, așa încît nu mai cunoștea ce-i nevoia.

Bătrîna asta nu mai are altceva de făcut decît să rișnească toată ziua și toată noaptea ? începură să se întrebe vecinii, nedumeriți, auzind uruitul rișniței încontinuu. E doar o femeie singură ! Ia să-i cerem să ne dea și nouă morișca asta împrumut să ne rișnim grîul.

— Am auzit că ai o rișniță pe care o învîrtești toată ziua, îi zice unul din ei. Nu poți să mi-o împrumuți și mie ca să rișnesc niște grîu ?

— Uite-o acolo ! Ia-o și fă-ți treaba cu ea și pe urmă adu-mi-o înapoi ! îl îndemnă bătrîna, care tot nu învățase ce-i viclenia oamenilor.

Dar cînd începu vecinul s-o învîrtă, nu-i veni să-și creadă ochilor, căci curgea zahăr fără să fi apucat să pună în ea nimic. Și ce se mai minună vecinul ! Dar puse și ochii pe ea, jinduind s-o păstreze numai pentru el. Așa că plecă numaidecît în suq și se întoarse cu o altă rișniță aidoma cu a bătrînei și se opri chiar la poarta ei, să-i dea, chipurile, rișnița înapoi.

După plecarea vecinului, bătrînica se porni s-o învîrtească, dar nu mai curgea nimic din ea. Pricepînd ce se întîmplase, alergă la vecini și începu să se rățoiască la ei :

— Vă bateți joc de mine ? Eu v-am dat o rișniță din care curgea zahăr și voi îmi dați înapoi una din care nu mai iese nimic ? Asta nu-i rișnița mea !

— Ați mai auzit, oameni buni, de-o rișniță care să scoată zahăr din nimic ? sări în sus cel care-o păcălise,

luînd de martori cîțiva bărbați care se aflau adunați la el în ogradă. Se vede că te-ai simțit, babo ! îi dă el cu tifla și-și vede mai departe de treburi.

Așa că femeia nu făcu nici o ispravă și se întoarse din nou la pîriu, plîngînd amărîtă și chemînd de zor :

— Cocostîrcule, dă-mi boaba de strugure înapoi !

— Dar ți-am dat o tavă și-o rîșniță în schimbul boabei de strugure... Și-amîndouă fermecate... îi zice cocostîrcul care se ivește iarăși ca din senin. Nu fac amîndouă cît o boabă de strugure ?

Și biata bătrînă păcălită și de data asta, îi spuse toată tărășenia cu vecinul cel viclean și cu rîșnița pierdută.

— Bine, mătușică, uite ia măgarul ăsta și fii cu băgare de seamă. N-ai decît să-i poruncești „Zbiară !” și cînd o să înceapă să zbiere, o să-i curgă din gură mîrgăritare... îi lămurește cocostîrcul.

Luă bătrîna măgarul de funie și-l legă în curtea casei. Și ori de cîte ori avea nevoie de ceva bani, îndemna măgarul „Zbiară !” și numai ce rostea vorba asta că se și porneau mîrgăritarele să-i curgă din gură.

Niște vecini mai nevoiași aveau un flăcăiandru cam suferind și nu prea știau cu ce să-l ducă pînă la *hammam*.¹ Și cum aflaseră că bătrîna făcuse rost de un măgar — ni-meni nu știa de unde și cum — își ziseră că n-ar strica să încerce să-i ceară animalul împrumut pentru cîteva ceasuri. O știau pe bătrîna bună la suflet, așa că se du-seră să-i bată în poartă și s-o roage cu vorbe blînde :

— N-ai putea, mătușică, să ne împrumuți și nouă măgarul dumitale ca să-l cărăm pe copilul ăsta neputincios pînă la *hammam* și înapoi ?

¹ *Hammmam* sau baia de aburi apare ca un edificiu tipic în lumea islamică. Folosirea ei pentru purificarea rituală prin ablu-țiunea majoră explică faptul că ea s-a numărat printre utilitățile de bază ale orașului musulman, asimilată treptat cu o anexă a moscheii, în jurul ei gravitînd viața întregului cartier.

— Cum să nu ? bombăne bătrîna. Uite-l în colțul ăla !
Ia-l, fă-ți treaba cu el și adu-mi-l înapoi !

Omul luă măgarul, sui băiatul pe el și porni numai-decît spre hammam. Cînd ajunsese acolo, legă animalul la poartă de-un stîlp. Ștregarii de copii de pe uliță aveau obiceiul, de cîte ori vedeau vreun măgar, să-l îmboldească și să-l sicîie, ca să-l audă zbierînd. Cum îl văzură pe ăsta prionit lingă poarta hammamului, se apucară să-l întărite :

— Zbiară, măgăruș ! Zbiară ! Zbiară !

Dar cum porni să ragă, măgarului începu să-i curgă mărgăritarele șirag din gură. Și de ce-l îndemnau, de ce răgea mai avan și izvorul de perle părea nesecat. Copiii nu băgară de seamă minunea ce se petrecea sub ochii lor, dar stăpînul băii, care se desfăta privind strada dintr-un balcon, zări îndată grămada ce se adunase la botul măgarului. Alergă jos cu sufletul la gură, împiedicîndu-se pe scări, strînse mărgăritarele într-un sacuț, luă măgarul de funie și-l ascunse într-o pivniță. Pe urmă porunci feciorului său să se repeadă în suq și să se întoarcă negreșit cu un măgar la fel cu cel pe care-l ascunsese. În clipa în care ieși vecinul bătrînei din hammam, găsi la poartă un măgar aidoma și nici nu-i trecu prin minte că cineva ar fi schimbat animalul. Îl ajută pe suferind să încalece, se întoarse acasă, fără habar de cele întîmplate și, de bună credință, se duse la bătrîna lui vecină să-i ducă animalul și să-i mulțumească. Cînd îl îndemnă băbuța a doua zi să zbiere, nu a mai ieșit însă nici o perlă din gura măgarului, căci acesta era un biet asin — ca toți asinii din oraș. Se vede treaba că mi-au schimbat și dobitocul ăsta. Iar m-au păcălit ! Își zise bătrîna și se opri nepristan în poarta vecinilor.

— Mi-ați schimbat măgarul, păcătoșilor ! se oțărăște ea. Asta-i răsplata pentru binele ce v-am făcut ? Așa ne-a fost înțelegerea ? Măgarului meu, cînd începea să zbiere, fi curgeau perle din gură... Asta nu-i măgarul meu...

— Auzit-ați, oameni buni, c-ar exista pe lumea asta vreun măgar căruia să-i iasă perie din gură atunci cînd rage ? se miră vecinul. Ce tot îndrugi la verzi și uscate, babă cu mințile rătăcite ? se zborșește la bătrînica ce n-avea cum să-și dovedească dreptatea. Du-te acasă și lasă-mă în pace cu măgarul tău năzdrăvan !...

Bătrîna începu să plîngă înăbușit și se opri tocmai la malul pîrîului.

— Ccostîrcule, dă-mi boaba de strugure înapoi ! se văietă bătrîna printre suspine.

Pasărea fermecată se ivi iarăși din senin și, cînd bătrîna dădu să-i istorisească ce i se întîmplase, începu s-o muștruluiască :

— Eu m-am cam săturat de pățaniile dumitale, mătușico !... N-ai fost în stare să păstrezi nimic : nici tu tavă, nici tu rîșniță, nici tu măgar... Nu mai am cu ce să te ajut... Ia și dumneata funia asta și uite și-un ciocan de lemn, tare ca fierul... Treci pe la cei care te-au păcălit și te-au lăsat fără darurile mele... Să le ceri mai întîi cu vorbă bună să-ți dea înapoi ce ți-au furat. Și dacă n-or vrea, atunci poruncește frumușel lucrurilor ăstora pe care ți le dau eu acum... Ține bine minte ce-ți spun ! „Funie, te-ncolăcește, iară tu, ciocan, lovește !“ La vorbele-astea, cît ai bate din palme, funia o să li se înfășoare în jurul gîtului, iar ciocanul o să-i izbească în cap pînă ce-ți vor da înapoi darurile mele.

Și-apoi iarăși pierе ccostîrcul ca o nălucă.

Zis și făcut ! Șontic-șontic, bătrînica se opri mai întîi la palatul sultanului și ceru stăruitor s-o primească stăpînul. După multă stăruință i se dădu voie să intre în sala tronului și-atunci bătrînica încercă să-l înduplece pe sultan :

— Cu vorbă bună te-aș ruga, măria ta, să-mi dai înapoi tava și toiegelel...

— Dar ți-am dat, femeie, și tava și toiegele, ce mai vrei de la mine ? se zborși sultanul miniat de îndrăzneala babei.

Cînd văzu că nu-i chip să-și capete lucrurile înapoi cu vorbă bună, bătrîna puse funia și ciocanul jos și le porunci, fără să stea pe gînduri :

— Funie, te-ncolăcește, iară tu, ciocan, lovește !

Și unde nu se înfășoară funia numaidecît în jurul gîtului mării sale, iar ciocanul se ridică deasupra capului și începe să izbească cu furie de ziceai, Doamne, ce-i asta !

— Dați-i tava și toiegele ! zbiară sultanul, simțind că i se face verde înaintea ochilor și se înăbușe, fără scăpare.

Bătrînica își luă lucrurile și ieși țațoșă pe ușă, fără a se mai uita înapoi. Și nu se mai opri decît la poarta vecinilor ei.

— Cu vorbă bună vă grăiesc și vă poftesc a-mi da înapoi rîșnița ce mi-ați luat ! se preface ea a se ruga cu sfială.

Dar cum nu vrea nimeni s-audă de-așa ceva, lăsă funia și ciocanul pe pămînt și le porunci din nou :

— Funie te-ncolăcește, iară tu, ciocan, lovește !

Și funia sări ca un fulger și se înfășură pe gîtul stăpînului casei mai-mai să-l sugrume, iar ciocanul porni să-l izbească mărunt și des în moalele capului. Vecinul țipa ca din gură de șarpe la nevastă și la feciori, care se holbau la el năucii :

— Ce stați și vă uitați ca niște neghiobi ? Alergați și aduceți-i degrabă rîșnița, pînă nu-mi dau duhul !

Bătrînica își luă rîșnița și plecă liniștită spre casă. De data asta își puse lucrurile cele de preț într-un loc numai de ea știut și-apoi porni valvîrtej spre hammam. Ceru măgarul înapoi, tot așa cu vorbă frumoasă, dar cum auzi stăpînul băii despre ce-i vorba, se stropși la ea, simțindu-se tare sigur de el :

— Ce tot îndrugi, babă smintită ?! Am auzit eu că ți-a plecat mintea la plimbare și uite că se adeverește... Ce-am eu cu măgarul tău ? L-ai dat vecinului să-și care bolnavul cu el, nu mie ! Du-te și cere-l de la el !

— Dacă așa ți-i vorba, atunci stai olecuță că te-ajut eu să-ți aduci aminte unde-l ții ascuns !... se oțărăște și mătușica.

Și, furioasă cum nu fusese nicicând, puse funia și ciocanul jos și le porunci :

— Funie, te înfășoară, iară tu, ciocan, tăbară !

Dar să vezi și să nu crezi ! De supărare, bătrîna schimbase porunca pe care i-o spusese cocostîrcul, iar funia și ciocanul rămăseseră nemișcate, pe locul lor. Dar nu se pierdu prea tare cu firea și curînd după ce se dezmetici îi veniră în minte și cuvintele cheie de care avea nevoie și repetă porunca :

— Funie, te-ncolăcește, iară tu, ciocan, lovește !

Și unde nu-l apucă funia de gît pe mincinos și pornește ciocanul a-l izbi cu o sete, de ziceai că acuși-acuși o să se prăpădească.

— Săriți, săriți, băieți, și aduceți măgarul din pivniță! strigă stăpînul ca din gură de șarpe la băiași. Dați-i-l să și-l ia sănătoasă, numai duceți-o de-aici de pe capul meu !...

Alergară băiașii, împiedicîndu-se unul de altul, și se întoarseră într-un iureș cu măgarul cel care scotea numai perle din gură cînd răgea.

Și uite-așa, după multă trudă, bătrînica izbuti să-și adune toate darurile primite de la cocostîrc. Apoi s-a apucat să facă pomeni săracilor, împărțind cu mărînimie în droanta și-n stînga tot belșugul pe care i-l dăruia Allah. Și tot așa pînă cînd și-a trăit și ea traiul și-a părăsit lumea aceasta, pentru a se duce în rîndul celor drepți, care nu mai greșesc niciodată.

Demult, demult, în vremuri apuse, trăia un om tare sărac, care se numea Usfur, împreună cu nevasta sa Jarada. Și nu izbuteau să-și țină zilele decît cu greu, bieții oameni. S-a jeluit biata femeie de traiul lor amar, s-a tot jeluit, pînă cînd într-o bună zi a simțit că este la capătul răbdărilor. Și-atunci a luat singura găină pe care-o aveau pe lîngă casă și-a plecat cu ea în suq. Din banii luați pe ea, a cumpărat niște hîrtie, negreală de scris, o pană și-un turban mare.

S-a întors acasă, a pus toate cumpărăturile dinaintea bărbatului și i-a spus hotărîtă :

— Bărbate, nu mai avem altă scăpare !... Pune-ți turbanul ăsta pe cap și să știi că de azi înainte ești molla¹ Usfur ! Poate c-o să te binecuvînteze Allah și-o să te pricopești și tu cu ceva, căci altfel nu ne mai putem duce zilele...

Lumea a aflat destul de repede că în mahala a apărut un molla și-au început să se vînture la el fel de fel de sărmani ca să-i scape de necazurile ce se abăteau pe capul lor : unul de-o boală, altul de sărăcie, altul de-o belea sau de-o nenorocire mare și tot așa... Molla Usfur era destul de bun la suflet, dar deloc învățat, căci nu prea avusese parte de-așa ceva. Dar ce făcea el, ce nu făcea, că vorbele i se adevereau aproape de fiecare dată. Și azi-așa, mîine-așa, i s-a dus vestea în toată cetatea și-a ajuns pînă la urmă și la urechile sultanului.

Nevastă-sa, Jarada, făcuse și ea ce făcuse și ajunsese slujnică la palatul sultanului, unde îngrijea de orătării.

¹ Cuvînt intrat în arabă din persană și acordat ca titlu persoanelor care au urmat o școală confesională, ceea ce le dă dreptul să fie slujitori ai cultului musulman și învățători. Într-o accepțiune particulară, persoană care ar avea capacitatea să descifreze nepătrunsul, să ghicească și să prezică.

Într-o bună zi ce-i fu dat să vadă ? Fiica sultanului se plimba prin grădina palatului și i-a alunecat din deget un inel tare prețios. Pînă să-și dea ea seama că l-a pierdut, i l-a și înghițit o lebedă. Jarada, care se afla prin preajmă, a băgat de seamă ce s-a întîmplat, dar a tăcut chitic. Numai cînd s-a întors seara acasă, i-a povestit bărbatului ce văzuse.

— Cred că sultanul o să trimită după tine ca să-i găsești inelul, își dă ea cu părerea. Dacă o să se întîmple una ca asta, apoi atunci să știi că lebăda care l-a înghițit este albă-albă, ca spuma laptelui, doar cu o singură peniță neagră pe spate.

Și într-adevăr, inelul pierdut iscă mare zarvă la palat. Slujitorii căutară peste tot și scormoniră fiecare palmă de loc pe unde-și amintea prințesa să fi trecut, dar fără nici un folos. Și, văzînd că nu mai e nici o nădejde să dea de urma lui, sultanul porunci vizirului să-l aducă numaidecît pe molla Ufur, socotind că numai el ar mai putea să afle unde stă ascuns inelul cu pricina.

Molla Ufur se înfățișă dinaintea sultanului cu temenele pînă la pămînt și fu poftit să ia loc într-un jîlt.

— Merge vorba că ai face tot felul de minuni și că ai fi un ghicitor neîntrecut, molla Ufur... deschide sultanul vorba. Am să te pun și eu la încercare, ca să văd cît de priceput ești... Uite, prințesa noastră a pierdut un inel neprețuit și nu mai izbutim să dăm de el... Crezi că ai putea să ne spui unde zace rătăcit ?

Cînd crezu că sultanul a terminat tot ce-avea de zis molla Ufur își îndreptă turbanul pe frunte, își aranjă *jubba*¹ și se scărpină puțin după ureche, ca și cum ar fi cugetat adînc.

¹ Veșmînt bărbătesc : un fel de haină lungă și largă îmbrăcată pe deasupra, confecționată în mod obișnuit din postav, cu minci largi care nu ajung pînă la încheieturile mîinilor. Acest obiect vestimentar a intrat și în Țările Române împreună cu numele prin care era desemnat (în forma *giubea*).

— Mărite sultan, bolborosește el răgușit, după un timp. Mie mi se arată că inelul ăsta atît de prețios ar fi în gușa unei lebede albe, doar cu o singură peniță neagră pe spate...

— Cred că nu te gîndești la Peniță Neagră ?! Este lebăda la care eu țin cel mai mult !

— Eu nu știu, stăpîne, cît de mult ține măria ta la orăntania asta, dar spun înălțimii tale ce mi se arată mie : o lebădă albă, cu o singură peniță neagră pe spate...

— Ești sigur de ce spui ? îl mai iscodește sultanul, simțind că i se strînge inima.

— La fel de sigur cum știu că eu sînt molla Usfur, mărite sultan !... îl încredințează fără pic de șovăială.

Sultanul și-a mîngîiat barba aspră și după ce-a rămas multă vreme dus pe gînduri, a murmurat înfiorat :

— Bine ! Dacă așa stau lucrurile, n-avem ce face !... O să tăiem lebăda care zici tu... Dar să știi că dacă nu găsim inelul în gușa ei, ai să plătești viața păsării cu capul... Te trec prin ascuțișul sabiei, căci lebăda asta este sufletul meu...

Slujitorii au împînzit grădina și în cele din urmă i-au adus lebăda sultanului. A mîngîiat-o stăpînul îndurerat, pentru ultima oară și-apoi a poruncit gealatului să-i reteză gîtul lung și mătăsos. Și după ce-a făcut slujitorul treaba asta, a spintecat-o, iar cînd a ajuns la gușa, inelul s-a rostogolit cu zgomot pe tava de sub ea.

Sultanul a sărit în sus de bucurie și-a alergat chiar el la molla Usfur să-l hiritisească pentru priceperea și puterea lui de a descoperi lucrurile nevăzute. Și din clipa aceea a avut mare trecere la stăpînul lui, care l-a copleșit cu daruri.

Dar să vedeți cum cade năpasta pe capul omului ! Într-o dimineață, cînd s-a trezit din somn, sultanul a băgat de seamă că vistieria i-a fost prădată. Multime de nestemate de felurite culori și forme, mărgăritare de toate mărimile și prăpăd de bănet de aur și argint se du-

seseră pe apa sîmbetei. Hoții nu mai lăsaseră nimic, nici un giuvaier, nici un galben ! Nici de sămînță ! Parcă înghițise pămîntul deodată tot ce se aflase în ea.

De data asta, stăpînitorul nu s-a mai înfuriat, nu s-a mai amărît și nici nu s-a prea speriat, ci s-a ridicat încet din jîlt, a bătut din palme și-a trimis să-l aducă numai-decît pe molla Usfur.

— Trebuie să găsești cum oi știi comoara ce ne-a fost prădată azi-noapte, căci de nu, unde-ți stau picioarele o să-ți stea și capul... îl ia sultanul din scurt.

Bietul om a rămas ca lovit de trăsnet, căci nu-și închipuise niciodată că va fi pus la o încercare atît de grea. A blestemat-o în gînd pe nevastă-sa Jarada, care-l băgase într-un bucluc fără scăpare și, simțind că i se apropie sfîrșitul și că oricum nu mai are nimic de pierdut, și-a zis că trebuie măcar să cîștige și el cîteva zile bune, în care să se bucure cu adevărat de viață.

— Dă-mi un răgaz de patruzeci de zile, măria ta, încercă el să-l înduplece pe sultan, căci e treabă tare în-cîlcită ce-mi ceri. Și-aș mai avea a te ruga să-mi trimiți în fiecare zi un cocoș rumen și pilaf de orez din cel mai bun soi și-am să încerc cu bucatele astea să-i îmbii pe ifriții mei ca să-mi călăuzească pașii, așa fel ca după patruzeci de zile să-i aflăm pe prădători...

— Prea bine ! se învoiește sultanul. Ai tot ce poțtești !

Molla Usfur a rămas în casă, infruptîndu-se în fiecare zi din cocoșul rumen și orezul trimis de sultan, fără să-și bată capul nici măcar să încerce a ticlui vreo minciună. Oricum știa care-i este sfîrșitul și se lăsa în voia lui Allah. Seară de seară, după ce termina de mîncat, arunca oasele cocoșului în spatele casei printre niște dărîmături și număra astfel zilele ce se scurgeau și cocoșii pe care-i înfuleca, iar la urmă de tot ofta cătrănit. „Asta-i primul !“ a zis el la capătul primei zile. „Asta-i al doilea !“ a repetat cînd a aruncat oasele în seara următoare, și tot așa pînă în a treizeci și noua seară.

Întimplarea făcea că hoții care prădaseră vistieria sultanului — patruzeci la număr — își făcuseră sălaș tocmai în dărîmăturile vecine cu casa lui molla Usfur și-l auzeau în fiecare seară bodogănind de unul singur : ăsta-i al doilea... ăsta-i al treilea... ăsta-i al douăzecilea... și tot așa... Cum auziseră și ei de faima și de puterea lui molla Usfur, care vedea lucrurile nevăzute și neștiute — și cum să nu fi auzit de asta tocmai ei ? — au început să se teamă, cu sufletele bînuite de bănuiala că vor fi descoperiți. Pe măsură ce numărătoarea se apropia de patruzeci, au pierdut orice îndoială c-ar mai putea scăpa de puterea neobișnuită a lui molla Usfur. De-acum era limpede pentru ei că molla știa tot — și că sînt patruzeci, și că ei au prădat comoara sultanului, și unde se află ea. Iar seara, molla nu făcea altceva decît să-i numere unul cîte unul.

— Iată-l și pe ultimul, al patruzecilea... mormăi molla aruncînd oasele celui din urmă cocoș.

Cum a rostit molla Usfur vorbele astea, hoții s-au strîns unul în altul, dîrdîind de spaimă și socotind că le-a sosit ceasul. S-au sfătuit cu căpetenia lor și cum erau puși să aleagă între viață și comoara sultanului, s-au hotărît pe dată să bată la ușa lui molla Usfur, să-i ceară iertare, să-i pună în brațe comoara, numai să-i lase să plece încotro or vedea cu ochii. Cînd molla Usfur le-a deschis ușa, nici nu l-au lăsat să vorbească, repezindu-se care mai de care să-i sărute mîinile și rugîndu-l fierbinte să nu-i dea în vileag. S-au jurat să plece cît mai departe, după ce-l vor călăuzi la ascunzătoarea comorii.

— Ai să vezi, preînțeleptule molla, că nu s-a atins nimeni nici de-o para din toată bogăția sultanului. Așteptam să treacă furtuna și-apoi să facem împărțeala, îl mai încredințează căpetenia hoților.

— Bine, băiete, eu v-am iertat, se arată molla mărinos. Făgăduiesc în fața lui Allah să nu vă dau în vileag, dacă-mi faci pe loc planul ascunzătorii. Și n-are

nici un rost să încerci să mă înșeli, că doar vezi și tu prea bine că nu-i cu puțință, prinde molla curaj, văzînd pleșca ce-i căzuse din cer.

Vătaful hoților era gata de orice, numai să-l împace pe molla și să scape de groaza ștreangului. Pe dată s-a apucat să-i facă planul cerut, explicîndu-i toate chichițele, încît era limpede pentru oricine voia să ajungă la locul comorii.

Molla a așteptat pînă ce i-a văzut pe cei patruzeci de hoți îndepărtîndu-se, apoi a îmbrăcat cele mai bune veșminte pe care le avea și-a luat-o întins spre palat. Cînd a intrat la sultan, a scos planul cu pricina și l-a desfășurat, închinîndu-se în fața stăpînului :

— Măria ta, iată aici planul ascunzătorii în care se află comoara din vistieria palatului, așa cum mi s-a arătat mie. Aici este cheia necazului și n-ai decît a porunci oștenilor și slujitorilor să pornească într-acolo. Ai să-ți găsești, măria ta, comoara neatinsă !

Și-a făcut sultanul precum l-a sfătuit molla. A mînat oștenii degrabă spre locul cu pricina și-a așteptat ca pe ghimpi pînă ce i-a văzut întorcîndu-se. Mare i-a fost mirarea cînd a văzut comoara neatinsă... A oftat ușurat și l-a răsplătit pe molla Usfur cum se cuvine. Dar numai ce-a plecat acesta că sultanul a și poruncit să i se înfățișeze marele vizir.

— Minunile astea ale lui molla Usfur pe mine unul mă cam descumpănesc... începe el să-și deșarte inima față de mîna lui dreaptă. Una din două : ori e un șarlatan, ori e un sfînt din trimișii lui Allah... Trebuie să-l mai pun la o ultimă încercare. N-o să știm decît noi doi de afacerea asta. Dacă n-o să se descurce, înseamnă că-i un șarlatan, căruia i-au mers treburile de minune și ne-a tras pe sfoară... În cazul ăsta o să-l dau pe mîna călăului ca să-l treacă prin sabie. Dacă izbutește însă și de data asta, înseamnă că-i un sfînt pe care ni l-a trimis Allah și se cu-

vine să-i arătăm toată cinstirea... Ce mă sfătuiești să fac, vizire ?

— Înțelept grăit-ai, mărite sultan ! îngăimă vizirul cu plecăciuni. Mă gîndesc să aducem o masă acoperită și să ascundem sub ea o tupsie cu lăcuste, să zicem, o alta cu carne de vrabie, alta cu carne de cocoș și alta cu țărîină, să spunem. Apoi îl chemăm pe molla și-i cerem să ne ghicească ce se află pe tupsiiile ascunse sub masă.

Tare s-a mai minunat sultanul — pentru a cîta oară în viața lui ? — cînd a văzut că are un vizir atît de ager la mînte și i-a poruncit să ducă numaidecît la împlinire ce-a plănuit. Cînd masa a fost pregătită întocmai așa cum au izvodit, a fost poftit și molla, iar vizirul i-a dat de știre care-i voia și porunca sultanului.

Molla s-a așezat la masă cu inima tăiată, căci era pus acum să-și hotărască singur soarta — să aleagă între pieire și pricopseală. Dar despre ce alegere mai putea fi vorba ? Nefericitul n-a găsit altceva mai nimerit de făcut decît s-o blesteme pe nevastă-sa Jarada, căci numai lăcomia ei îl împinsese în pragul prăpastiei.

— Asta-i o nenorocire cumplită pentru tine Usfur¹ și pentru tine Jarada !²... După ce te-ai înfruptat din carne de cocoș, acum ți-a venit rîndul să înghiți țărîina... mormăi molla în barbă, clătîinîndu-și capul a deznădejde, cînd în stînga cînd în dreapta.

A căutat spre sultan cu privirea abătută, așteptînd porunca de trimitere la ștreang, dar spre marea lui nedumerire, l-a văzut pe stăpîn ridicîndu-se și apropiindu-se de el cu lacrimi de bucurie curgîndu-i pe obraji. Molla a rămas mai departe năucit de îmbrățișările sultanului, fără să priceapă ce se întîmplă, iar măriia sa a vestit numaidecît numirea lui molla ca mare dregător al țării. Și de-atunci și pînă la sfîrșitul zilelor molla Usfur îm-

¹ În traducere, *vrabie*.

² În traducere, *lăcustă*.

preună cu nevasta lui au trăit în belșug și fericire, fără să mai cunoască ce-s nevoile și grijile. Oamenii de rînd se gîndeau la el ca la un sfînt, iar sultanul nu mai conținea să-i laude înțelepciunea.

Și într-adevăr, ce avea molla Ușfur mai de preț pe lumea asta era înțelepciunea : știa molla că soarta omului atîrnă de-un fir de ață și-i schimbătoare ca vremea. Și mai știa molla că recunoștința și credința sultanului sînt ca frunza în vînt.

DOI FRAȚI VITREGI

Trăia odată, demult, într-un sat un om împreună cu cele două neveste ale sale, dar, spre nefericirea lui, nici una, nici alta nu-i dăruiseră copii. Și suferea bietul om din pricina asta și-a pornit să se plîngă în dreapta și-n stînga, nădăjduind că doar-doar o să-i poată da cineva vreun leac, așa fel ca măcar una din ele să prindă rod. Dar nimic nu i-a folosit.

Într-o zi întîlnește el în cale un bătrîn cu barbă colilie și începe să-i spună păsul lui. Acesta îi dă două gherdane de cornalină și-l sfătuiește să le prindă la gîtul celor două neveste. Și nu trece multă vreme și omul nostru află că amîndouă au rămas grele. Iar cînd le-a venit sorocul și le-au apucat durerile facerii, i-a născut fiecare cîte un fecior de ziceai că sînt zămisliți din unirea soarelui cu luna și semănau între ei ca două picături de apă. Numai că, la scurt timp după ce-au născut, una din cele două neveste s-a săvîrșit din lumea asta, iar cealaltă s-a juruit să crească amîndoi copiii. Dar de ce se făceau mai mari, de ce semănau mai tare — atît de tare că nu mai izbutea să-l deosebească pe copilul ei de celălalt. Și ce-i vine

femeii într-o zi că se pomenește plîngîndu-se de treaba asta unei bătrîne din sat.

— Dar lucrurile sînt mult mai ușoare decît îți închipui, încearcă bătrîna s-o liniștească. N-ai decît să te-arunci într-un ochi de apă, cînd îi vezi pe cei doi băieți apropiindu-se de tine și-atunci o să bagi de seamă că unul dintre ei o să se arunce numaidecît în apă, ca să-ți vină în ajutor, pe cînd celălalt o să zăbovească pînă ce-și scoate hainele de pe el. În felul ăsta o să știi că cel care s-a aruncat îmbrăcat în apă e sînge din sîngele tău și carne din carnea ta.

Și-a purces mama așa cum o sfătuisese bătrîna ; s-a dus cu lîna s-o spele la un izvor și cînd i-a văzut pe cei doi feciori apropiindu-se de ea, s-a aruncat în ochiul de apă și-a pornit să se zbată, țipînd de moarte :

— Ajutooor ! Ajutooor !

Unul din cei doi băieți a alergat într-un suflet și s-a aruncat în apă așa îmbrăcat cum se afla, pe cînd celălalt a mai pregetat, chinuindu-se să-și scoată veșmintele.

Din ziua aceea a știut din nou care-i băiatul ei și care nu-i al ei și-a început să îngrijească de cei doi în mod osebit : băiatul ei primea pîine de grîu, calul lui avea în fiecare zi tainul lui de orz, iar cîinele lui primea toate resturile de mîncare, în vreme ce fiul vitreg primea turtă de porumb, calul lui avea parte numai de paie, iar cîinele lui nu vedea nimic de la ea cu săptămîinile. Simțindu-se oropsit, băiatul s-a hotărît să apuce spinosul drum al pribegiei și să plece în lumea largă. Cînd i-a spus fratelui său ce-are de gînd, acesta s-a împotrivit, dar, văzînd că nu-l poate abate de la gîndul lui, a vrut să-l însoțească în pribegie, numai că n-a fost cu putință să-l înduplece.

— Să privești la pomul ăsta ! îl îndeamnă pe fratele lui înainte de a-și lua rămas bun, arătîndu-i un copac de lîngă casă. Cît timp frunzele lui sînt verzi, să știi că eu sînt teafăr și nu mă amenință nici o primejdie, dar cînd

o să le vezi ofilindu-se, să știi că am murit sau m-a lovit o mare nenorocire.

Apoi și-a pus sacul cu merinde pe cal și s-a așternut la drum. Și-a mers el ce-a mers și într-un târziu a trecut pe la un trib, tocmai când toți bărbații erau adunați la sfat, din pricina unei namile de lup, ce mai în fiecare zi le sfișia cîteva oi și nu știau cum să-i vină de hac. Întrebîndu-i de pricina pentru care s-au adunat, aceștia i-au spus toată povestea și i-au promis că de-i va scăpa de dihania ce-i năpăstuia, ai lui vor fi toți mieii fățați în anul acela.

După legămîntul ăsta, flăcăul face ce face, îi scapă de jivină și-și vede mai departe de drum. Mai merge el ce mai merge și într-un sat de la marginea unei păduri găsește iarăși o grămadă de oameni adunați la sfat.

Le dă tînărul binețe și cînd îi întreabă ce necaz s-a abătut asupra lor de sînt atît de cătrăniți, unul dintre ei se apucă să-i spună păsul.

— În pădurea din zare, zice el, își află sălașul un coșcogeamite leul, care ne împruținează mereu vacile. Dacă ne mîntui de el, ai tăi sînt toți vițeei fățați anul ăsta.

Cum-necum, feciorul îi vine și leului de hac și se așterne mai departe la drum. Dar nu după multă vreme întâlnește în cale un alt buluc de bărbați, parcă mai necăjiți decît toți cei pe care-i întîlnise pînă atunci. Și iarăși dă el să afle de ce sînt atît de amăriți și unul dintre ei îi lămurește taina.

— În valea de-acolo stă ascuns un ditamai balaurul, care a băgat groaza în sufletele oamenilor de prin împrejurimi... Dacă ne-ai izbăvi de el, ți-am dăruit toate pămînturile pe care poțesteți să ți le alegi...

Flăcăul a apucat-o numaidecît spre valea arătată de ei și cînd a ajuns aproape de adăpostul șarpelui uriaș, l-a auzit strigînd :

— Încotro, flăcăule ? De ce-ți cauți moartea cu lumînarea ?

— Îmi caut moartea, zici ?... Îți caut moartea ! Haide, ieși ca să vedem cine-i mai puternic !...

— Dar mă tem de ciinele tău...

— Și ce vrei să-i fac ciinelui ?

— Leagă-l undeva, mai departe !...

După ce leagă ciinele, balaurul începe să-l amăgească din nou.

— Mi-e frică și de calul tău...

— Și ce vrei să-i fac calului ?

— Priponește-l undeva mai departe !...

Priponește flăcăul și calul, numai că burduhoala îl amăgește mai departe :

— Dar să știi că cel mai tare mă tem de sabia ta...

— Și ce vrei să fac cu sabia ?

— Arunc-o undeva, mai departe !

Dar numai ce-a aruncat flăcăul sabia, că s-a și trezit cu blazna repezindu-se la el și înghițindu-l cât ai clipi, fără să mai apuce a se lupta cu el.

În clipa când îl înghiți, prinseră să se ofilească și frunzele pomului de-acasă. Fratele lui pricepu pe dată că cel pribeag se află în mare primejdie. Se aruncă în sa, fără a zăbovi o clipă și, răpus de neliniște, porni la drum într-acolo unde-și văzuse frățiorul plecând. Când ajunse la tribul de beduini, căpetenia lor îi ură bun venit și-l pofti să-și ia turma de miei. Dar el nu se opri din cale și curînd se trezi într-un sat unde sfatul bătrînilor îl pofti să-și ia turma de viței. Flăcăul nostru ceru și de la ei păsuire și zbură mai departe. Când ajunse în satul înfricoșat din pricina balaurului, oamenii îl întâmpinară, căinîndu-se, și-i spuseră că un tînăr care-i semăna leit trecuse pe la ei și se opri în valea din apropiere ca să se lupte cu balaurul, dar că fiara îl amăgise și izbutise să-l înghită. Apoi îl sfătuiră să se întoarcă de unde venise, căci era păcat de tinerețea lui. Flăcăul nici nu vru să audă vorbele lor și se repezi ca fulgerul spre sălașul dihaniei.

Balaurul îl zări de departe și-i ieși în întâmpinare, încercînd să-l amăgească și pe el. Văzînd că tînărul vrea cu orice preț să se lupte ca să-și răzbune fratele, începu a se preface :

— M-aș lupta cu tine, flăcăule, dar mă tem de ciinele tău !...

— Și ce-ai vrea să fac cu el ? întrebă flăcăul.

— Leagă-l undeva, mai departe !

Flăcăul își luă ciinele, îl duse ceva mai departe, dar îl lăsă slobod. Și tot așa făcu și cu calul său. Iar cînd balaurul îi ceru să arunce sabia, azvîrli teaca cît putu mai departe, încît vijîitul ei umplu văzduhul. Cînd auzi zgomotul, fiara se și năpusti spre el să-l înghită, dar flăcăul ridică sabia deasupra capului și-i porunci :

— Dă-mi fratele pe dată înapoi, că de nu, îți retez capul.

— Ți-l dau înapoi, se învoi balaurul, dar fără un ochi...

— Dacă faci una ca asta, îți scot și eu un ochi...

— Atunci ți-l dau, dar fără picioare, încercă să se tocmească fiara...

— Să nu faci una ca asta, căci îți voi reteza coada, răspunse flăcăul gata să treacă la faptă...

Văzînd că n-are încotro, balaurul îi eliberă fratele, numai că tînărul se repezi și reteză fără milă capul jivinei.

Apoi frații s-au pornit pe sfadă : unul încercînd să-l întoarcă acasă pe cel pornit în pribegie, iar celălalt încercînd să-și hotărască izbăvitorul să-l însoțească prin lume. Dar n-a fost chip să-și schimbe nici unul din ei hotărîrea și-atunci și-au urat unul altuia sănătate și drum bun.

Și merse pribeagul nostru ce merse pînă ce se trezi într-o cetate unde era mare forfotă. Iscodi încolo și-ncoace să afle ce se pregătește și cineva îi lămuri că tot

norodul trebuie să ia parte la un mare alai de sărbătoare.

— Și care-i prilejul ? mai trage el de limbă pe unul și pe altul.

— Astăzi e ziua în care cetatea aduce în fiecare an ofranda leului ce este stăpîn peste aceste olaturi... îi desluși un bărbat.

Flăcăul nostru rămase destul de încurcat la auzul unor asemenea vorbe. Nu pricepea cum puteau oamenii acelei cetăți socoti o asemenea nenorocire a fi o sărbătoare. Nu se mulțumi cu cele aflate și porni să întrebe în dreapta și-n stînga pînă cînd un bătrîn îi limpezi cum stau lucrurile :

— Mare năpastă pe capul nostru, tinere ! E vorba de o fată pe care cetatea e silită s-o aducă ofrandă într-o zi anume din fiecare an acestei dihanii... Și anul ăsta este rîndul craiului nostru... Tocmai am petrecut-o cu mare alai la locul cu pricina și-acum ne întoarcem pe la casele noastre să ne plîngem amarul...

Tare mirat de cele aflate, mai întrebă pe ici, pe colo să afle unde-i locul acela și porni de zor într-acolo. Și nu trebui să meargă tînărul nostru prea mult, căci dădu curînd de un cort mare, țesut cu fire de aur și argint. Iar în fața lui sta o fată atît de frumoasă cum nu mai văzuse alta niciodată. Tînărul simți pe dată că viața-i fusese hotărîtă în clipa aceea ; se apropie cu inima-i bătînd să-i sară din piept și-i dădu binețe, înclinîndu-se pînă la pămînt. N-apucă, însă, să se așeze la ospățul la care-l poftea cea frumoasă, căci auziră un răget ce cutremura zarea.

— Fugi degrabă, tinere, căci vine fiara și ești pierdut !

— N-are decît să vină ! îi răspunse viteazul. Pe ea o aștept. Doar am venit ca să te izbăvesc de dihania ce chinuie toată cetatea și nu voi pleca de aici decît cu tine și cu blana leului !

Fata se minună de curajul lui, căci de multă vreme nu se mai încumeta nimeni să se împotrivească fiarei, după ce mulți își pierduseră viața în speranța s-o biruie. Și tocmai în clipa aceea se ivi și salvăciunea, fluturându-și coama.

— Ce idee bună au avut să-mi aducă două plocoane în loc de unul, cum era obiceiul ! mîrîie leul, tremurându-și mustățile pofticios.

— Ba nici două și nici unul ! îl ia flăcăul din scurt. Acum a venit rîndul tău ! De data asta o să-ți fac de petrecanie !

Leul se stîrni mînios la auzul vorbelor îndrăznețe și se pregăti să se năpustească asupra lui. Își adună labele din față și se ridică de la pămînt. Atunci flăcăul sări sprinten din calea lui și în aceeași clipă îl izbi cu sabia cu toată puterea, retezîndu-i capul dintr-o singură lovitură. După ce-i veni de hac leului, pofti prințesa să se întoarcă la palat, apoi își aruncă pantofii stropiți de sîngele fiarei la cîțiva pași de jivina moartă și-o luă agale spre oraș, cu gînd să-și caute ceva de lucru. Colindă ce colindă pe străzi și pînă la urmă se tocmi ucenic la un meșter fierar.

Cînd se trezi cu fiica lui cea mică în sala tronului, regele aruncă scînteii de mînie și-i porunci să se întoarcă numaidecît în cortul ei, căci altfel fiara face prăpăd în cetate. Numai că fata povesti părintelui ei cum s-a îndurat Allah și i-a trimis pe cel mai curajos tînăr care-a scăpat cetatea de blestemul ce-o apăsă de-atîția ani. Regelui nu-i venea să-și creadă urechilor și, ca să se încredințeze, trimise oșteni călare la locul cu pricina. Pînă să-și vină în fire măria sa, oștenii se și întoarseră, purtînd cu ei pantofii stropiți de sîngele fiarei, pe care voinicul îi lăsase în urma lui. Regele se minună și hotărî să împînzească țara cu crainici care să poștească la palat pe cel ce dovedise leul, căci înălțimea sa i-o va da pe mezina lui de soție.

Dădură buzna la palat fel de fel de tineri, care mai de care mai chipeș și mai dichisit și fiecare mărturisea că el a dovedit leul. Dar când să încerce pantofii stropiți de singele fiarei, plecau cu mutra spăsită, căci aceștia nu se potriveau nici unuia. Și s-au tot perindat zile în șir fel de fel de tineri, pînă și cei mai sărăntoci din cetate, dar pantofii nu se potriveau și pace. Cum n-a fost chip să dea de stăpînul încălțărilor, regele a chemat slujitorii și le-a poruncit să se încredințeze dac-a rămas vreun flăcău în cetate care să nu le fi încercat.

S-au risipit iscoadele prin toate cotloanele și-au în-
trebat în dreapta și-n stînga și după multă zbatere s-au
întors la palat, spunîndu-i regelui că n-a rămas decît
ucenicul fierarului care n-a răspuns chemării mării sale.
Tare s-a mai minunat regele de ciudăţenia flăcăului și-a
poruncit să fie adus degrabă la palat. Iar când i-au pus
slujitorii pantofii în picioare, au rămas cu toţii holbaţi
căci pantofii se potriveau de minune. Şi ca mirarea să
fie şi mai mare, cum a auzit mezinga craiului de treaba
asta, a alergat într-un suflet, aruncîndu-se de gîtul uce-
nicului cu lacrimi de bucurie şi roindu-i pe obraji.

— Acesta-i viteazul, tată ! Acesta-i tînărul care ți-a
salvat copila şi cetatea de blestemul fiarei, măriia ta ! a
spus mezinga plecîndu-se în faţa regelui.

De bucurie, regele porunci nuntă mare în cetate, căci
viteazul merita cu vîrf şi-ndesat o asemenea răsplată.
Numai că după zile şi luni întregi de bucurie şi petreceri,
cetăţii îi fu dat să cunoască iarăşi zile de tristeţe. Regele
căzu la grea boală şi toţi vracii chemaţi să-l vadă jurară
că nu se va putea însănătoşi decît cu lapte de leoaică
adus într-un burduf făcut chiar din pielea puiului ei. Ce
să facă bietul crai ?! Chemă la el pe cei trei gineri, soţii
celor trei fete la care ţinea ca la lumina ochilor, şi le
ceru să-i aducă leacul rînduit de vraci şi fără de care nu
mai avea nici o speranţă. Flăcăul nostru cel viteaz nu se
prinse la drum cu ceilalţi doi, ci îşi schimbă înfăţişarea şi

le ieși înainte pe altă cale și porni să-i iscodească, unde se duc și ce caută și câte altele. Când îi spuseră necazul lor, viteazul le povesti despre toate primejdiile ce-i așteaptă, dar se legă să le aducă el laptele cel căutat.

— Veți avea de la mine tot ce căutați, fără să înfrunțați nici o primejdie, dacă-mi aduceți în schimb inecele soțiilor voastre, îi încearcă el.

Cei doi se învoiră numaidecît, iar unul din ei se și grăbi să se întoarcă în cetate după inecele, temîndu-se să nu se răzgîndească viteazul cel necunoscut.

Ucenicul fierarului luă cele două inecele și se așternu singur la drum. Și merse el ce merse și iată că se întîlni cu un bătrîn tare gîrbovit de ani.

— Încotro, flăcăule ? Ce nevoi te mîină pe tărîmurile astea ? îl întreabă ca într-o doară bătrînul.

Și tînărul se apucă să-i povestească despre suferința regelui și leacul ciudat pe care-l ceruseră vracii.

— Vezi muntele înalt de acolo ? îi zice bătrînul, arătîndu-i niște stînci în zare. Acolo se află sălașul unei leoaice, care doarme un an întreg și următorul stă trează. Dacă o să ai norocul s-o găsești adormită, o să izbîndești. Dacă o găsești trează, n-o să mai scapi cu viață...

După ce-i mulțumi cu vorbe alese, tînărul porni țintă spre muntele din zare. Căută ce căută și în cele din urmă găsi și bîrlogul leoaicei și spre marele lui noroc, tocmai dormea. Se apucă și mulse laptele leoaicei într-un burduf pe care-l luase de-acasă și-l ascunse după un pietroi. Apoi înșfăcă puiul leoaicei, îl izbi cu sabia și se apucă să-l jupoaie. Numai că puiul atins de sabie a scos un țipăt sfîșietor, care i-a stricat somnul leoaicei. Fiara se uită furioasă în jur și, nevăzînd burduful, se păcăli și mîrii către flăcăul nostru.

— Dacă nu mi-ai fi supt laptele și n-ai fi devenit copilul meu, n-ai mai scăpa cu zile ! Ți-aș înghiți pe loc sîngele și ți-aș ronțai carnea, iar cu oasele tale mi-aș curăța dinții ! Acum pleacă și să nu te mai uiți înapoi !...

După ce se îndepărtă binișor de bîrlogul leoaicei, se opri și turnă laptele în burduful făcut din pielea puiului ei. Apoi, în locul unde-i lăsase pe cei doi fîrtați, se opri și le dădu burduful, iar el intră în cetate pe altă poartă.

Numai că regele nu se tîmădui cu leacul adus, iar vracii adunați sobor iarăși la palat îl sfătuiră să încerce apa vie. Auziseră și ei cum că izvorul cu apa vie s-ar afla undeva între doi munți care se închid și se deschid cu iu-țeala fulgerului. Craiul își chemă din nou ginerii și-i trimise în lume să-i afle leacul. Ucenicul fierarului îi lăsă iarăși pe cei doi cumnați să plece și numai ce ieșiră din palat, că o luă și el valvîrtej pe o cale numai de el știută și iarăși își schimbă înfățișarea. La o răscruce de drumuri se întîlniră și el le ceru să-i dea sibniile¹ nevestelor lor pentru apa vie. Se întoarse unul din ei la palat și cu inima ușurată de griji îi dădură sibniile celor două soții. Apoi tînarul nostru se așternu la drum cu mare spor. Și merse el ce merse, pînă într-un tîrziu cînd se trezi față în față cu o negresă tare bătrînă, care-și hodinea ciolanele la umbra unui tufiș. Flăcăul cel viteaz îi dădu binețe și-și așeză legătura cu de-ale gurii lîngă ea, îmbiind-o să guste din bucatele lui. Negresa rîse ca o vrăjitoare și-i zise :

— Dacă n-ai fi dat primul binețe și dacă nu m-ai fi poftit tu întîi să mînc din merindele tale, înainte să te fi îmbiat eu să guști din ale mele, să știi că ți-aș fi băut sîngele și ți-aș fi ronțait carnea fir cu fir, iar din oasele tale mi-aș fi făcut toiege. Ia spune-mi acum ce cauți tu pe tîrîmurile astea neprimitoare ?

Îi spuse flăcăul ce necazuri l-au mînat într-acolo și bătrîna făcu semn cu degetul arătător spre cei doi munți care se deschiseră deodată.

¹ Acoperămint tradițional pentru cap în îmbrăcămintea femeilor în unele zone din Maroc.

— Intră și ia cîtă apă poțtești ! îl îndemnă ea, rîzînd ca o vrăjitoare.

Tînărul se strecură printre stîncile ascuțite și umplu un burduf de apă, cu care se întoarse la cei doi firtați. Aceștia înșfăcăară burduful și fuga cu el la palatul regelui bolnav, dar craiul nu se tîmădui nici după ce bău apă vie și speranțele le zburară iarăși în vînt. Și dacă nici cu încercarea asta nu izbutiră, vracii nu mai avură altceva de făcut și-l sfătuiră să mănînce un măr din insula Ghaliyei, fiica lui Mansur, care se afla peste șapte mări și șapte țări. Iar mărul trebuia purtat numai pe aripi de vultur. Singura speranță se lega de mărul fermecat la care era atît de greu de ajuns. Dar încercarea moarte n-are, așa că regele își chemă din nou pe cei trei gineri la căpătiul său și-i îndemnă să pornească la drum. Cei doi bărbați încălecară și porniră năluca, fără să-l mai aștepte pe ucenicul fierarului căci sperau să-l întîlnească din nou pe flăcăul care-i mai ajutase și-n alte dăți. Așa se și întîmplă, căci nu prea departe de cetate flăcăul necunoscut le ieși din nou în cale. De data asta însă le ceru în schimbul mărului fermecat degetul mic de la mîna stîngă. Nu prea le-a convenit celor doi cumnați, dar ce erau să facă ? Și l-au tăiat frumușel și i l-au dat necunoscutului, apoi s-au pus să aștepte.

Și-a mers flăcăul nostru și-a tot mers cale lungă, pînă ce într-un tîrziu iată că-i iese în cale un bătrîn gîrbovit, care-l întreabă cu glas slab, abia auzit :

— Ce te aduce, flăcăule, pe tărîmurile astea neprietenoase ?

Și ucenicul fierarului spuse din nou aceeași poveste cu boala regelui și necazurile sale și se rugă cu vorbe blinde, de va putea bătrînul înțelept să-l îndrepte pe calea cea bună.

Atunci bătrînul îl învătă să sacrifice un bou și să-l ducă într-un loc anume, unde se întîlneau toate păsările din ținutul acela, iar cînd se vor aduna toate la ospaț, să

pîndească și sosirea unui vultur uriaș pe care nu-l întrecea nici o altă pasăre. Să-l lase să mănînce pe sature, iar cînd va da să se ridice vulturul în văzduh, să-l atingă pe aripi și să-i ceară să-l poarte în insula Ghaliyei, fiica lui Mansur.

Și-așa le orîndui tînărul pe toate, întocmai cum îl învățase bătrînul. Iar la sfîrșitul ospățului, cînd atinse aripile vulturului uriaș și-l rugă să-l poarte spre insula fermecată, pasărea se învoi de parcă l-ar fi știut dintotdeauna. Dar l-a sfătuit să ia aminte la spusesele lui :

— Dacă vrei să ajungi teafăr înapoi cu mărul cel fermecat, să iei cu tine șapte bucăți zdravene de carne și la întorcere să-mi dai cîte una deasupra fiecărei mări, atunci cînd îți voi cere !

Zis și făcut ! A pregătit flăcăul tot ce-i ceruse vulturul și iată-i în văzduh. Cînd ajunseră în insula cu mărul fermecat, pasărea uriașă se lăsă lin pe pămînt și ucenicul fierarului culese fructul cel mai rumen. Apoi se urcă între aripile vulturului și acesta se ridică iarăși în tăriile cerului. Cum ajungeau deasupra unei mări, pasărea cerea o bucată de carne ca să-și îmbroscăteze puterile. Dar cînd erau aproape de capătul drumului, nenorocire ! Flăcăului îi scapă din mînă ultima bucată de carne, care se duse în hău. Ce să facă tînărul nostru ? Mai aveau puțin și ajungeau deasupra celei de-a șaptea mări. Atunci și-a scos hangerul din brîu și-a tăiat o fișie de carne din pulpa lui. Îndură cum putu durerea și-i dădu carnea păsării care zbură liniștită mai departe, pînă ce ajunseră la locul de unde pleaseră. Au făcut legămînt de prietenie și-apoi și-au luat rămas bun, plecînd fiecare pe drumul lui. Cu mărul fermecat în sîn, ucenicul fierarului încălecă și-și îndemnă calul spre locul unde-l așteptau cei doi cumnați. Aceștia luară mărul cel fermecat din insula Ghaliyei, fiica lui Mansur, și nu se mai opriră din goana cailor decît la poarta palatului. Și ce minune ! Abia de

gustă regele o dată din mărul cu pricina că-și și recăpătă sănătatea și vigoarea de altădată.

Bucuria și veselia se întoarseră din nou în palatul craiului care chemă numaidecît la el pe cei trei gineri să-i răsplătească cum se cuvine pentru destoinicia lor. Numai că cei doi cîrcotași se apucară să-l judece pe ucenicul fierarului și să se plîngă craiului că bărbatul mezinei nu i-a ajutat cu nimic, lăsîndu-i doar pe ei doi să-și primejduiască viața.

Flăcăul nostru, care-i mirosise și știa prea bine ce le poate pielea, înaintă un pas în fața craiului și grăi cu fruntea sus.

— Măria ta, te-aș ruga să-i întrebi pe cumnații mei unde le e degetul mic de la mîna stîngă ? Și să-i mai întrebe măria ta unde le sînt sibniile și inelele soțioarelor lor ?

Cînd cei doi începură să dea din colț în colț, neștiind pe unde să scoată cămașa în fața regelui, ucenicul fierarului puse dinaintea măritului crai toate lucrurile luate zălog de la ei.

Și dacă află măria sa adevărul adevărat, îl numi pe dată pe soțul mezinei valiu peste cel mai întins și mai bogat din ținuturile țării sale, iar pe ceilalți doi gineri, îi mustră amarnic și-i trimise la casele lor tot cu mîna goală, așa cum veniseră.

FATA SULTANULUI ȘI INELUL FERMECAT

Trăia odinioară, demult, demult într-un sat un om destul de înstărit, împreună cu nevasta și copilul lor. Dar tocmai cînd băiatul avea mai mare nevoie de grija și poava tatălui, acesta căzu la grea boală și ajunse la ceasul morții. Înainte de-a închide ochii, o chemă la el pe ne-

vastă și-i lăasă cu limbă de moarte să nu se împotrivescă la nici o dorință de-a vlăstarului lor.

Trece ce trece și într-o zi băiatul îi vede pe săteni încălecînd împreună cu copiii lor, care pe cămile, care pe cai, care pe măgari sau pe catiri — fiecare după starea lui — și așternîndu-se la drum. O întreabă și el pe mamică-sa încotro se duce lumea și ea îi deslușește că e zi de tîrg în cetatea din apropiere. Și i-a cerut și el îngăduința să meargă la tîrg, iar mamă-sa, așa cum făgăduise răposatului, s-a învoit numaidecît și i-a dat și cîteva bănuți să-și cumpere cu ei ce i-o pofți inima.

Învîrtindu-se el prin tîrg înapoi și încolo, îi cad ochii pe un cățeluș și i se năzare să-l cumpere. Dă banii stăpînului, ia cățelul în brațe și se întoarce cu el acasă. Mamă-sa, ce să mai zică ? Mai mult de hatîrul odorului decît de dragul animalului, se învoiește să-l îngrijească.

Băiatul începuse să învețe drumul tîrgului, așa că la scurt timp primește iar cîteva bănuți de la mamă-sa și se întoarce acasă cu o pisică. Și mai face altă dată încă un drum și vine acasă cu un pui de șoim.

După o vreme se apucă băiatul să îmblînzească și să dreseze cele trei făpturi, încît ajunse destul de repede vestit în tribul lui pentru priceperea de a trage cu arcul și de a vîna cu ajutorul celor trei prieteni : pisica îi era de folos prin peșteri și pe cîmpuri, cîinele pe platouri și prin văile munților, iar șoimul prin copaci și pe înălțimile stîncilor. Și rar se întîmpla să-i scape vreun vînat, dacă apuca urma lui.

Și tot rătăcind așa după vînat, într-o zi cînd se afunda într-o pădure, se trezi în față cu un bătrîn că-i dă binețe și-l întreabă cum îl cheamă.

— Să știi, băiete, îi spuse bătrînul, că dacă-mi ții tovarășie și mă ajuți să descopăr o comoară, o să te chivernisești... Comoara asta pe care-o caut eu n-o să se deschidă decît cînd voi rosti numele tău și voi lăsa cîteva

picături din singele tău să se scurgă deasupra ei... Iar mie nu-mi trebuie din toată comoara asta decît un inel... Restul va fi al tău... îl mai ispitește bătrînul.

Flăcăul se învoi pe dată și plecară împreună să caute comoara. N-au trebuit să umble prea mult și iată-i ajunși. Bătrînul i-a rostit numele, i-a crestat pielea pe brațul stîng și-a lăsat să curgă cîteva picături din singele lui, apoi flăcăul a coborît în groapa ce s-a deschis dinaintea lor. Și ce i-au văzut ochii ?! Puzderie de mărgăritare și nestemate, care mai de care mai strălucitoare, iar în mijlocul lor un inel, la care abia de te puteai uita. Și vedeți bine că tinerelul nostru, căruia nu-i scăpase nimic din vorbele bătrînului, tocmai pe inelul din mijloc a pus și el ochii. L-a luat repede și l-a ascuns sub limbă. Apoi a încercat cît a putut din bogăția de pe fundul gropii și a ieșit afară. A împărțit nestematele pe din două cu bătrînul și s-au despărțit, văzîndu-și fiecare de drumul lui.

Întors acasă, flăcăul a așezat nestematele dinaintea mamei, ca și cînd n-ar fi valorat mare lucru și, plin de nerăbdare, a scos inelul din gură și l-a pus pe inelarul de la mîna stîngă. Toată casa strălucea iar aerul în jurul său tremura de lumină. Băiatul s-a apucat să-l privească uimit și tot gîndindu-se la frumusețea lui l-a răsucit pe deget. Și-atunci s-a întîmplat minunea : ca din pămînt, în fața lui s-a ivit un ifrit mic cît un degetar.

— Stăpînul meu ce poștește, pe dată se și plinește... îi zice ifritul numai ce se ivi. Sînt robul tău, stăpîne. Dacă poruncești să-ți aduc toate comorile dinspre soare-apune, pe toate ți le-aduc... Dacă vrei să ți le-aduc pe cele dinspre soare-răsare, pe-acelea ți le-aduc... Sînt gata să-ți împlinesc orice dorință...

— Dar tu cine ești ? îl iscodește flăcăul.

— Eu sînt slujitorul inelului fermecat, stăpîne !

— Și dacă n-am nevoie de tine, ce trebuie să fac ?

— N-ai decît să scoți inelul din deget și să-l pui la loc sigur în cutiuța lui...

— Prea bine ! zise flăcăul. Acum nu-mi trebuie nimic ! Vezi-ți de alte treburi !

Apoi scoase inelul din deget și-l așeză în cutiuță. Și cum îl puse la loc, ifritul pieri. Dar gândurile nu-i dădeau pace flăcăului nostru și după câteva zile o cheamă pe mamă-sa și-o trimite la palat s-o ceară pentru el pe singura fiică a sultanului. Sărmana femeie nu știa ce să creadă. O cunoștea ea pe nevasta sultanului ca fiind din tribul lor, dar de-aici și pînă la a-și da singura ei copilă după un flăcău oarecare, era cale tare lungă.

— Ce-ți veni, măi băiete ? Vrei cu tot dinadinsul să te bagi în bucluc ? Uiți că sultanul n-a vrut să-și dea odrasla nici după feciori de emiri și viziri ? Mută-ți gîndul în altă parte !

Dar băiatul o ținea întruna pe-a lui și nici nu voia s-audă de povața mamă-si.

Mai de voie, mai de nevoie, biata femeie își luă inima în dinți și ceru încuviințarea să se înfățișeze dinaintea sultanului. După multă așteptare, ușierul îi îngădui să intre și biata femeie își spuse păsul dintr-o singură suflare, ca să-și facă singură curaj. Sultanul ridică sprîncenele a mirare, zîmbi în barbă de-o asemenea îndrăzneală și-i spuse femeii :

— Du-te acasă și spune-i flăcăului tău că sultanul consimte să-i dea fata lui de soție, cu o singură condiție... Una singură ! Slujitorii mei or să amestece în hambar fel de fel de grăunțe și-o să-i dau odraslei tale un răgaz de șapte zile să mi le aleagă și să mi le pună în saci separați. Dacă izbutește, atunci fata e a lui !

— Așa să fie, cum zici măria ta ! spune și femeia, după cum o învățase fiu-său.

— Îi dau trei zile de gîndire, mai spuse sultanul, și dacă nu se învoiește, îi pun gîtul sub paloș !

Mama se întoarse și mai abătută decît plecase și-l vesti plîngînd despre condiția sultanului. Flăcăul, însă,

rise cu seninătate, căci după el nu era o treabă mai ușoară ca asta. Chiar a doua zi se îndreptă spre palat, se înfățișă sultanului și-i spuse că se prinde să aleagă grăunțele, așa precum ceruse. Stăpînul porunci de îndată slujitorilor să golească într-un hambar cîțiva saci cu fel de fel de grăunțe și să le amestece cît mai bine. Cînd terminară ei, flăcăul intră în hambar și-i așteptă să se îndepărteze. Apoi își puse inelul pe deget și-l învîrti o dată. Cît ai clipi, se și ivi ifritul.

— Stăpînul meu ce pofteste, pe dată se și plinește... zice el sărind într-un picior.

— Uite ce este, n-aș avea acum să-ți cer decît s-alegi grăunțele astea după soiul lor și să le pui în saci, îl rugă flăcăul.

Nici nu termină bine ce-avea de spus și grăunțele stăteau în saci frumos legați pe lîngă perete, așa cum ceruse sultanul. Flăcăul se frecă la ochi, apoi încredințindu-se că vede bine, chemă un slujitor și-i spuse să-l înștiințeze pe măriia sa că totul s-a făcut precum a cerut.

Ce să mai zică sultanul cînd a văzut o asemenea treabă?! Își dăduse cuvîntul lui de sultan și n-avea încotro. Pînă una-alta trebuia să-i dea fata de soție. Așa că fără zăbavă orîndui nuntă mare în cetate. Și-a fost poftită toată suflarea și s-au ospătat și s-au veselit șapte zile și șapte nopți, fără contenire.

Dar lucrurile n-aveau să se sfîrșească aici, așa că sultanul tot mai găsi de ce să se minuneze. În toiul petrecerilor, mirele învîrti din nou inelul fermecat și-i ceru ifritului ca pe locul grămezii de vechituri din vecinătate să înalțe un palat cu mult mai strălucitor decît cel al sultanului. Și se și ivi ca din pămînt un serai înconjurat de grădini, cu pomi umbroși, cu tufe de chiparoși și trandafiri, care îmbălsămau aerul, cu încăperi aurite pentru cîinele și pisica mirelui, iar în mijlocul grădinii, se înălța un copac falnic din care se vedea hăt departe și în care își avea locul șoimul, care străjuia toate zările.

După ce se sfîrșiră petrecerile, tînărul mire începu din nou să colinde după vînat. Pleca însoțit de cei trei prieteni, pînă cînd într-o dimineață îl opri din drum prințesa și-i ceru inelul : După ce stătu pe gînduri, tînărul se înduplecă :

— Inelul ăsta nu l-aș putea scoate din deget decît pentru cineva nespus de drag inimii mele...

— Și crezi că soția ta nu-ți e destul de dragă ? murmură prințesa.

— Cum aș putea spune una ca asta ? ! se grăbi să răspundă tînărul soț și-i dădu inelul, sfătuiind-o să nu-l scoată din deget cu nici un preț.

Dar ți-ai găsit, femeia să se țină de promisiunea dată. Cum a auzit glasul unui negustor de giuvaieruri care-și lăuda marfa, a și uitat de legămîntul ei și s-a grăbit să trimită slujitorii după el. Giuvaiergiul s-a tot întrecut în temenele, înșirînd pe mese și pe jos în fața prințesei tot soiul de podoabe din aur, pietre colorate și cîte și mai cîte minuni, pe care le avea el de vînzare. Dar în vreme ce prințesa tot răscolea prin pungi și încerca tot soiul de inele și brățări, unele după altele, negustorul a pus ochii pe inelul fermecat. Cum să facă, cum să dreagă, s-o amăgească ? ! Scoase din buzunar un inel încărcat cu diamante și rubine și-i făcu semn spre degetul cu inelul fermecat :

— Numai pentru fiica sultanului am adus așa o minune de inel. Încearcă-l pe inelarul de la stînga ! Numai acolo se potrivește !...

Și nici nu trebuî s-o roage mai mult, că prințesa își scoase numaidecît inelul fermecat și-și puse inelul negustorului pe deget. Apoi, cît se mai învîrtiră, cît se mai suciră, negustorul scoase din sac alt inel asemănător și-l puse repede pe degetul frumoasei prințese. Giuvaiergiul își luă banii și coborî din palat în fuga mare, ducînd cu el inelul fermecat. Îndată ce ieși pe poartă, puse inelul pe deget, îl învîrti o dată și iată că se ivi și ifritul. Negus-

torul lacom și hapsîn se grăbi să-i poruncească, nici mai mult nici mai puțin, decît să mute palatul cu tot ce era în el într-o insulă peste șapte mări și șapte țări.

Cînd se întoarse tînărul soț de la vînătoare cu cei trei firtați ai lui, nu mai găsi pe locul palatului decît o grămadă de vechituri. Amarnic se mai căi tînărul nostru pentru greșeala lui, dar era prea tîrziu. Și nu-i era de-ajuns nenorocirea lui, dar mai era și mînia sultanului, care-i porunci să facă ce-o ști și-n trei zile să-i aducă fata înapoi, căci altfel unde-i stau picioarele-i va sta și capul.

Cîinele, pisica și șoimul porniră îndată, care încotro, să iscodească împrejurimile, doar-doar or prinde vreo urmă, dar degeaba. Seara se întoarseră cu toții istoviți de-atîta umblet.

— Nu ne-a mai rămas decît tărîmul apelor... zise șoimul. Nu mă las pînă ce nu cercetez toate mările lumii...

A doua zi pasărea se ridică pînă în țăriile cerului și-și aruncă ochii roată. Cu chiu, cu vai, în depărtări nesfîrșite zări ceva ca un punct pe o insulă, tocmai în mijlocul celei de a șaptea mări și porni întins într-acolo. Și iată, cînd ajunse acolo găsi și palatul căutat. Apoi șoimul luă cale întoarsă spre stăpînul lui să-i ducă vestea cea mare. Dar cum să facă ei să găsească și inelul ? !

Tot pisica mai isteată răspunse prima :

— Eu sînt cea mai ușoară dintre voi și mă strecor oriunde, fără să fac nici un zgomot ! Dacă mă prind bine de aripile lui, șoimul o să mă ducă în insulă, iar acolo lăsați pe mine !

Zis și făcut ! Pisica se prinse bine de spatele păsării și se ridicară în văzduh, zburînd ca vîntul și ca gîndul. Și într-un tîrziu coborîră pe insula din mijlocul celei de a șaptea mări, la poarta palatului. Pisica se cățără ușor, trecu gardul, se strecură tiptil pe terasă, apoi în palat și se opri tocmai în odaia în care dormeau fata sultanului și negustorul cel viclean. Giuvaiergiul temător ascunsese inelul sub limbă și-l legase cu o ață de degetul mic de la

mîna dreaptă. Se învîrte ce se învîrte pisica prin odaie, răsturnă o cutie cu praf de henna și își vîrî coada în ea. Apoi o trecu de cîteva ori pe la nasul giuvaiergiului, care, luat pe nepregătite, se puse pe strănutat, de nu se mai o-prea. Inelul i-a sărit din gură și s-a rostogolit pe covor, iar pisica haț, cu lăbuța. Apoi rupe repede ața cu dinții-i mărunți și ascuțiți și pe-aci ți-e drumul. Se strecură ca o umbră în pomul în care-o aștepta șoimul și-și luară din nou zborul spre stăpînul lor. Dar, nenorocire ! Tocmai cînd să ajungă la liman, se apucară amîndoi să se fălească de isprava lor și să îndruge verzi și uscate : ce-o să spună și cum o să spună, și ce-o să zică stăpînul și cum o să-i laude... Și pisica scăpă inelul în apă... Noroc cu șoimul care vede atît de departe ! Urmărind inelul care se rostogolea, a văzut cum l-a înghițit un pește mare și chior, ce se zbătea în plasa unui pescar. Se căiră amarnic prietenii noștri dar ce altceva mai aveau de făcut decît să alerge ca gîndul la stăpînul lor, să-i dea de veste.

Îi ascultă cîinele cu luare-aminte, se gîndi o clipă, apoi îi liniști :

— Nu vă mai necăjiți atîta, prieteni ! O să fac eu ce-o să fac și-o să pun laba pe peștele cel chior ! Doar mă cunosc toți pescarii că sînt cîinele vînătorului !

Pisica și șoimul îl călăuziră la malul mării, iar pescarii cum îl văzură, se apucară să-i arunce fiecare cîte un pește. Dar cîinele alerga neliniștit de la unul la altul, adîncînd prin plasele și bărcile lor pînă ce zări peștele cel chior. Se repezi cu labela pe el, îl luă în gură și se porni pe fugă, de-i scăpărau picioarele, în hohotele pescarilor, care se prăpădeau de rîs văzînd alegerea făcută. Cîinele nu se opri decît în fața stăpînului său și-i puse peștele dinainte. Flăcăul scoase hangerul din brîu, spintecă burta peștelui și inelul se rostogoli de îndată pe pămînt. Tînărul îl puse pe deget, îl învîrte o dată și ifritul cel ascultător se ivi ca prin minune :

— Stăpînul meu ce pofteste, pe dată se și plinește...
— Poflesc să-mi aduci îndată palatul din insulă, cu tot ce este în el ! ceru flăcăul.

Și îndată ce se ivi palatul, se porniră cei patru prieteni să scotocească prin toate ungherele, pînă ce-l găsiră pe negustorul cel hain, făcut ghem de frică într-un coș cu rufe. Îl scoaseră pe sus și-l aruncară în cușca fiarelor din grădina sultanului, să se ospăteze cu el. Iar de-atunci n-a mai scos flăcăul nostru inelul de pe deget nici pentru cea mai dragă ființă din lume.

FĂ BINE FIULE, ȘI PE URMĂ ARUNCĂ-L ÎN MARE !

Trăia cîndva într-o cetate de pe vremuri un negustor bogat, căruia i se dusesese vestea pentru bunătatea lui. Și-avea negustorul acesta un băiat tare chipeș și isteț, pe care-l luase de mic cu el la dugheană ca să deprindă meșteșugul negoțului. Ba îl purta după el și pe la toți toptanșii de la care-și lua el mărfurile. Și în toată vremea asta a băgat băiatul de seamă că tatăl lui se arăta a fi un om tare milostiv și îngăduitor, care nu se lăcomea niciodată, ci se mulțumea cu un cîștig mai mititel, numai să poată face un bine cuiva. Dacă cineva îi cerea pe datorie sau venea după un împrumut, negustorul se învoia pe dată fără să ceară vreun zălog sau să izvodească vreun zapis. Sărea negustorul nostru și în ajutorul sărmanilor și necăjiților, chiar dacă nu-i mai văzuse niciodată în viața lui, și asta fără să ia în seamă vorbele firtaților din breaslă, care-și dădeau coate și strîmbau din nas, proorocindu-i sărăcia. Și de fiecare dată cînd băiatul îl întreba de ce împarte bine în dreapta și-n stînga, fără nici o răsplată, părintele-i răspundea :

— Fă bine, fiule, și pe urmă aruncă-l în mare !...

A auzit flăcăul nostru vorbele astea de nenumărate ori, dar niciodată nu și-a bătut capul prea tare să le afle adevăratul tilc.

Și azi-așa, mâine-așa, pînă cînd flăcăul nostru începu să se simtă stingherit de bunătatea și mărinimia părintelui său, care nu stîrnea decît risul și bîrfelile gurilor rele.

Dar iată că într-o zi, cînd socoti că a venit vremea să se descurce singur și să meargă pe picioarele lui, tatăl hotărăște să-și trimită feciorul să se vînture nițeluș prin lume, ca să cunoască și el oamenii și viața. Și colindă flăcăul ce colindă din ținut în ținut pînă ce se trezi într-o cetate mare și bogată. Și umblînd el așa haihui pe ulițe, se trezește deodată în fața unui palat mare, ale cărui ziduri erau tivite cu hîrci. Se minună nespus de ce vedea, dar oricît iscodi el în dreapta și-n stînga, nu reuși să afle nimic din taina palatului. Cînd văzu mușenia de care se lovea pretutindeni, se hotărî pe loc să rămînă în cetatea cu pricina pînă ce va izbuti să dezlege taina.

Poposi flăcăul la un caravanserau unde-și lăsă lucrurile și porni iarăși să străbată ulițele. Cînd dădu cu ochii de dugheana unui bărbier, își zise că n-ar strica să-i treacă și el pragul și să mai tragă cu urechea la ce vorbesc bărbății care-și așteptau rîndul. Auzi cîte-n lună și-n stele, dar nici un cuvînt despre palatul tivit cu tigve omenеști. Cînd se așeză pe scaun dinaintea bărbierului, se prinse la vorbă și la glume cu el, iar la sfîrșit se arătă mai generos decît toți clienții care se perindaseră prin fața lui pînă atunci.

Și-și făcu tînărul nostru obicei să treacă în fiecare dimineață pe la bărbier și se arătă cu el de la o zi la alta tot mai darnic și mai vorbăreț. Ba ajunse într-o zi să-l poftească să mănînce împreună. Și azi-așa, mâine-așa, pînă la urmă se legară prieteni la cataramă și-ajunseră să-și spună unul altuia tot ce-aveau pe suflet.

Și într-o bună zi flăcăul socoti că a sosit vremea cînd ar putea să-l întrebe care-i taina hîrcilor ce aveau zidu-

rile palatului. Își luă inima în dinți și aduse vorba despre ele, dar bărbierul sări ca ars și-l povățui să-și scoată din cap dorința de a afla taina asta, străduindu-se din răspuneri să-l înduplece să-și mute gândul de la palatul blestemat și să nu mai întrebe niciodată de el. Dar ți-ai găsit ! Nu făcu decît să-i ațîțe și mai tare curiozitatea, așa încît flăcăul aducea din ce în ce mai des vorba despre treaba asta. Bărbierul se mai codi ce se mai codi, dar pînă la urmă se văzu silit a-i spune adevărata poveste a palatului.

— În palatul acesta, începu bărbierul dus pe gânduri, stă fiica sultanului nostru. Palatul a fost durat anume pentru ea și pentru slujitorii ei. Iar hîrcile pe care le-ai văzut sînt ale sărmanilor logodnici, sau mai bine zis ale soților ei, căci toți bărbații care intră la ea seara, a doua zi dimineța au capetele retezate și spînzurate pe zidul cetății. Nimeni nu știe care-i adevărata pricină. Servitorii intră dimineța în odaia ei și dau de capul retezat al bărbatului. Îl iau și-l agață de zid ca să-l vadă toată lumea. Asta-i tot !

Dar lucru ciudat ! Pe măsură ce asculta povestea, în loc să se cutremure de groază, flăcăul simțea cum i se înfiripă în suflet din ce în ce mai tare dorința de a o cere și el de nevastă pe prințesa din palatul tivit cu hîrci. Și ce nu făcu bărbierul ca să-l abată de la gândul ăsta, dar degeaba, căci flăcăul nostru rămase surd și mut la toate rugămințile. N-a fost cu puțință să-l clinească din hotărîrea lui nici în ruptul capului. Fie ce-o fi, eu îmi încerc norocul ! o ținea flăcăul tot pe-a lui.

Cînd îl văzu atît de neclintit, bărbierul nu numai că nu-l părăsi, dar încercă să-l ajute în fel și chip, căci se știe doar : prietenul la nevoie se cunoaște. Ba se înfățișă chiar el la sultan și-o ceru pe prințesă pentru prietenul său. Apoi îi cumpără veșminte alese și-l pregăti pentru noaptea nunții. Rîndui o petrecere cum rar se mai văzuse în oraș, iar în seara intrării la mireasă îl conduse pînă la poarta palatului, unde-și luară rămas

bun îndelung, de credeai că n-aveau să se mai vadă nici-odată. Dar se vede treaba că bărbierul n-avea de gând să se despartă de prietenul lui nici la bine, nici la rău.

Flăcăul urcă încrezător scările spre iatacul miresiei, iar cînd deschise uşa, ce minune îi fu dat să vadă ? ! Prinţesa dormea pe un așternut de mătase, într-un pat de fildeș, cu o plasă din fir de aur și argint deasupra ca s-o apere de țințari. Se apropie de pat și o măsură cu privirea din creștet pînă-n tălpi, copleșit de frumusețea ei și de parfumurile îmbătătoare. Privi la ea cu nesaț, ascultîndu-și bătaia inimii. Avea gene lungi și negre, buzele roșii, fața albă și nasul delicat. Iar părul lung și negru ca noaptea lunecase în șuvițe despletite pe pieptul ce se înălța și cobora într-o respirație liniștită și caldă. Nu îndrăzni să-i tulbure somnul, ci rămase înmărmurit, contemplîndu-i chipul fermecător. Într-un tîrziu își roti ochii în jurul său și avu impresia că se află într-un templu. Dar ca din senin simți că-l năpădește o toropeală grea și-l fură somnul. Și deodată căzu în genunchi dinaintea patului prințesei și adormi.

În aceeași clipă, din spatele patului se ivi un ifrit uriaș, care scoase sabia din teacă și-o ridică în văzduh, pregătindu-se să reteze capul flăcăului. Dar tocmai atunci apăru și bărbierul ce stătuse ascuns după o draperie grea și-l lovi pe ifrit cu o măciucă în moalele capului, doborîndu-l înainte ca sabia să fi coborît peste grumazul flăcăului. Pe urmă se strecură afară tiptil, tot așa cum intrase, fără să-l zărească sau să-l simtă cineva de-al casei.

Cînd trupul ifritului căzu pe podea, se prefăcu în cîteva rotocoale de fum și dispăru fără să lase nici o urmă. Și-atunci prințesa se mișcă, oftă prelung și deschise ochii. Iar cînd se ridică, văzu că lîngă patul ei dormea un flăcău în genunchi. Privi la el cu nesaț, vrăjită de frumusețea și tinerețea lui, căci era primul tînr pe

care-l vedea în viața ei. Când îl atinse cu mîna, tînărul se trezi ca dintr-un vis ciudat, o cuprinse în brațe iar zorile îi prinse dormind unul cu capul pe brațul celuilalt.

Dimineața slujitorii intrară în odaia prințesei ca de obicei, așteptîndu-se să vadă pe podea capul retezat al marelui, dar nu mică le fu mirarea, cînd îl aflară dormind alături de ea. Pe dată se înșeninară de fericire, aducînd slavă lui Allah, și trimiseră degrabă veste sultanului, care veni glonț, bucuros că avea în sfîrșit un ginere, iar blestemul ce-o ținea pe copila lui ferecată se risipise în vînt.

S-au rînduit apoi petreceri în toate colțurile împărăției, la care s-au îndestulat și s-au veselit cu mic cu mare. Hircile au pierit de pe ziduri și în locul lor s-au înălțat făclii. Și au durat petrecerile nunții șapte zile și șapte nopți încheiate. Printre cei aflați la loc de cinste se afla, de bună seamă, bărbierul, care s-a grăbit primul să-l fericească și să-l binecuvînteze pe prietenul său, aducînd pentru el și pentru mireasă cele mai alese daruri.

Se scurseră zile, săptămîni și luni pline de fericire pentru cei doi soți. Și-aproape că nu trecea zi de la Allah în care tînărul înșurățel să nu se întîlnească cu prietenul lui bărbierul. De la o vreme începu, însă, a tînji după neamul și după țara lui și ceru îngăduința sultanului să plece să-și vadă bătrînii și s-o ia și pe prințesă în călătoria asta. Sultanul se învoi și porunci îndată pregătiri pentru drum. Se rîndui o caravană frumoasă din cele mai bune cămile și se așezară pe ele șei de preț bogat împodobite, ferecate cu aur și argint, și deasupra daruri alese pentru toate rubedeniile ginerelui mării sale. Și-apoi se așternu caravana la drum cu mare alai de servitori și oșteni călări.

Printre însoțitorii cei mai apropiați se afla și bărbierul, care stăruise tare mult să meargă în călătoria asta cu prietenul său. Și-a mers tânărul nostru tot alături de prietenul său, sporovăind despre toate cele. Când coborau la popas, se așezau tot alături, iar când porneau iarăși la drum își țineau cămilele în același pas. Și tot așa pînă cînd au ajuns într-un pustiu ce părea să nu se mai sfîrșească. Spre amiezi, cînd au fost nevoiți să poposească la o umbră, să se apere de arșița soarelui și să umble la burdufurile cu apă, se trezește cu bărbierul că-l pofteste și pe el și pe soțioara lui într-un loc mai departe de toată caravana, la umbra unui palmier, între niște dune înalte de nisip. Tot vorbind, s-au îndepărtat binișor de caravană, fără să-și dea seama. Și cînd n-au mai zărit nici țipenie în jur, cît puteai cuprinde cu ochii, bărbierul îi ceru tam-nisam prietenului său să împartă tot ce are pe din două cu el. Mirat din cale-afară și neștiind ce să mai creadă, tânărul se învoi :

— Ai jumătate din banii și darurile scumpe ce le port cu mine !

Dar bărbierul nu primi.

— Ai toți banii pe care-i port cu mine, zise atunci tânărul, din ce în ce mai mirat.

Bărbierul tot nu se învoi.

— Atunci, ce dorești, omule ? îl iscodește ginerele sultanului tare descumpănit, privind speriat în jur.

— Vreau s-o împărțim pe din două și pe nevasta ta !...

Tînărul făcu ochii mari, căci asemenea vorbe nu puteau veni de la prietenul lui. Încercă să-l îmbuneze, aducînd vorba de frăția ce-i lega, dar degeaba ! Bărbierul ținea morțiș s-o împartă și pe prințesă pe din două. Cum să iasă din încurcătura asta ? ! Și spre năpasta lui, n-avea nici arme, și nici nu putea striga pe nimeni în ajutor.

— Mă lipsesc de partea mea, mă lipsesc de nevastă și de toate și ți-o las ție, dacă așa ți-e vorba... încercă el să-l înduplece și simțindu-se la capătul puterilor.

— Ce mai încoace-ncolo ? ! Ți-am spus de o mie de ori că nu vreau decît jumătate din ea !... Țipă și bărbierul nemulțumit.

Văzînd că n-are scăpare, tînărul se apucă cu mîinile de cap și începu să se roage lui Allah să-i lumineze pe-amîndoi. Atunci bărbierul scoase o funie, pe care-o avea pregătită și-o legă pe prințesă de una din crengile palmierului, cu capul în jos. Pe urmă scoase sabia și-o ridică în sus, ca și cum ar fi vrut s-o spintece. Și în clipa asta, minune ! Ca printr-o abureală de vis, din gura prințesei alunecă un ifrit mic și sfrijit, care căzu într-un foc albăstrui de la rădăcina palmierului și se mistui în flăcări.

— Acum poți s-o iei pe soțioara ta și încă o dată vă urez mulți ani fericiți !... zice bărbierul, întorcîndu-se spre prietenul lui, cu mutra unui om care a reușit să ducă o treabă la bun sfîrșit.

Se îmbrățișară cu lacrimi în ochi, simțindu-se ușurați, ca și cum le-ar fi dispărut o piatră de pe inimă. Apoi se repezîră și-o ajutară pe prințesă să coboare pe pămînt. Și deodată, ca la un semn al zînei bune prințesa se luminează și se făcu încă o dată mai frumoasă decît era pînă atunci. Întorși la locul caravanei, se urcară cu toții pe cămile și-și luară rămas bun de la bărbier, care se întoarse spre țara lui. Dar nu se depărtase nici cît douăzeci de pași, cînd tînărul soț, care abia de-și putuse veni în fire și-l petrecea cu ochii de parcă nu-l mai văzuse nici-odată, strigă după el, oprindu-l :

— Hei, om bun ! Te jur pe Allah, nu-mi spui și mie cine ești ?

— Cum de nu ! Eu sînt binele pe care-l făcea tatăl tău și-l arunca în mare... răspunse bărbierul, zorînd cămila, fără să mai privească înapoi.

A fost cîndva, demult de tot un pescar tare sărac, care trăia într-o colibă dărăpănată în apropierea unui pîrîu limpede. Dar din ce pescuia el în pîrîul ăsta de-abia izbutea să-și țină zilele. Se obișnuise să iasă în fiecare zi cu plasa pe umeri, la revărsatul zorilor, cînd nu era nici țipenie de om prin preajmă și să se oprească pe malul pîrîului, nădăjduind să-i suridă norocul.

Într-o dimineată ca toate celelalte se așează el pe vine și aruncă plasa în apă. Așteptă ce așteptă și cînd o ridică nu găsi în ea decît un singur peștișor, și acela tare mic. Ba poate că era cel mai mic din neamul lui, căci altul mai mic nici că mai văzuse pescarul nostru. Aruncă plasa din nou, dar de data asta nu mai scoase nimic. O aruncă și a treia oară și așteptă pînă cînd simți că începe să i se urască și i se face foame, dar degeaba. Cînd scoase plasa, tot nimic. Era aproape de prînz și-și zise că n-are rost să mai încerce. Așa că luă singurul peștișor prins și se hotărî să se întoarcă acasă, chiar dacă nu făcuse nici o treabă și nu era deloc mulțumit.

Cînd porni spre casă, zări un taur negru cu ochii roșii și coarnele întoarse, pascănd de zor pe o pajiște acoperită cu iarbă fragedă și mătăsoasă. Dar cu toate că stătea să plesnească de sătul ce era, răscolea mai departe iarba cu botul. „A avut dreptate cine-a zis că taurul dacă-i sătul nu mai poate de fudul“, mormăi pescarul cu mîhnire, clătînînd din cap, cu gîndul la ghinionul din ziua aceea.

În dimineata următoare ieși ca de obicei și porni spre malul pîrîului visător și senin, nădăjduind să aibă mai mult noroc decît avusese cu o zi în urmă. Și-n vreme ce mergea el așa agale, dă cu ochii de-o rățușcă albă ascunsă într-un stufăriș la marginea apei. Se apropie și întinse mîna s-o prindă și s-o ia cu el. Dar în clipa următoare se

răzgîndi și-și zise că tot mai bine ar fi dacă s-ar întoarce cu ea acasă și-ar închide-o în coliba lui. Așa că se repezi acasă, încuie rățușca și o luă din nou spre pîrîu. Și iarăși zări taurul sătul, jucîndu-se cu botul prin iarbă. Și repetă aceleași vorbe, dar cu glas tare, încît îl auzi și animalul : „A avut dreptate cine-a zis că taurul dacă-i sătul nu mai poate de fudul“. Ajunse la locul unde pescuia de obicei, la marginea pîrîului și aruncă plasa cu încredere, nădăjduind să scoată și pierderea din ziua trecută. Și numai ce aruncă plasa, că o și simți atîrnînd greu. Își adună toate puterile, se opinti și-o trase în sus, dar cu destulă teamă în suflet. Cînd începu să se ivească plasa, rămase uluit, căci era plină cu pește și nu i se mai întîmplase niciodată pînă atunci să aibă parte de-un noroc ca ăsta. Își sărută dosul palmei, îl duse la frunte, în semn de mulțumire, și se hotărî să se întoarcă acasă numaidecît.

Dar acasă îl aștepta altă minune ! Cînd să intre în colibă, să vezi și să nu crezi ! Parcă nu mai era casa lui ! Ușa, care scotea pînă în dimineața zilei cu pricina un scîrțîit ce se auzea de departe, se deschise acum fără nici un zgomt. În odaie apăruseră tot felul de jîlturi, sipete și tipisii noi și totul se afla într-o rînduială cum nu se mai pomenise pînă atunci. Căzu pe un scaun, nevîndu-i să-și creadă ochilor. Cum era cu puțință să se schimbe înfățișarea casei lui într-atît, așa din senin ? Dar ce-i fu dat să vadă, în vreme ce sta el așa uluit ? De sub masă se ivi pe neașteptate rățușca cea albă și porni să-l privească galeș. Pricepu că e ceva necurat la mijloc, dar nu putu dezlega tîlcul privirii ei jucăușe și ispititoare. Și rămase pescarul mai departe pe gînduri, descumpănit. Parcă întrevedea el că rățușca nu-i o orătanie oarecare, dar tot nu era în stare să dezlege taina întîmplării.

Și-n vreme ce cugeta el așa și se uita la ea încurcat, i se păru că ochii rățuștii aduc din ce în ce mai mult cu

ochii unei fete. Și tot așa se întâmplă și cu brațele, capul și picioarele ei. Apoi o învălui un nor de fum des și din el se întrupă ca prin farmec o fată neînchipuit de frumoasă : avea părul negru precum catifeaua nopții, ochii mari și albaștri ca cerul, iar obrații rumeni ca două mere coapte, la vremea culesului.

La început crezu că visează, apoi se zăpăci de-a binelea, când își dădu seama că are în fața ochilor o fată atît de minunată. Rămase așa uitat, pierzînd-o din ochi. Nici el nu mai știa de cîtă vreme o privea cînd fu trezit de un glas îngeresc :

— Dacă te juri să nu-mi faci nici un rău, am să-ți dezvălui taina mea...

— Mă jur, frumoasa mea, bîiguie pescarul. Cine-ar putea face vreun rău unei făpturi atît de gingașe ? !

— Fratele meu te știe de multă vreme... își începe fata povestea... Știe că ești un biet pescar și că-ți duci zilele cu peștele pe care izbutești să-l prinzi în pîrîu. Te-a văzut tot timpul cu plasa la spinare...

— Dar cine-i fratele tău, frumoasă fată ? L-am văzut eu oare vreodată ?

— Taurul pe care-l vezi pascănd cînd pleci în zori și cînd te-ntorci acasă... E din neamul ginnilor...

— Mult mă minunez de ce-mi aud urechile... Haide, fată frumoasă, spune repede povestea pînă la capăt !

— Fratele meu m-a trimis ca să-ți fiu de ajutor și să te scap de singurătate. Tot ce-ai văzut nou în casă e rodul vrăjilor mele, căci și eu tot din neamul ginnilor mă trag...

— Spune-mi, care ți-e numele, frumoasă fată ?

— Numele meu e Nur. Dar pe tine cum te cheamă ?

— Pe mine mă cheamă Hasan... Aș vrea să știu de te-nvoințești să-mi fii soție ?... o întrebă apoi șovăitor, vrăjit de frumusețea ei.

Fata încuviință, clătînînd din cap cu un surîs șăgalnic în colțul ochilor.

Și-apoi a trecut o vreme, și traiul pescarului curgea lin și îmbelșugat, căci avea parte numai de fericire lângă frumoasa lui soție și nu ducea lipsă de nimic. Ba încă și cele mai năstrușnice dorințe i le împlinea pe dată frumoasa Nur. A vrut o casă mare și frumoasă și a avut-o... I s-a năzărit să facă negoț și frumoasa Nur i-a dăruit pe dată o dugheană cu mulțime de pînzeturi și mătăsuri. Numai că Hasan parcă nu-și mai afla locul. Nu știa ce-ar vrea și ce-ar mai putea să născocească. Și într-o bună zi se trezește în ușa dugheanei cu o fată frumoasă ca luna care-i păru pe dată mai ispititoare decît Nur. Părea să fie dintr-o familie aleasă, căci vorbea și se purta întocmai. Și tot simțindu-se ispitit de farmecele ei, ajunse pescarul nostru să nu mai aibă somn. Trăia muncit de un singur gînd — să apară iarăși în prag străina cea frumoasă, ca să-i audă vorbele dulci și ademenitoare. Într-un cuvînt, îi căzuse dragă și pace. Cît despre Nur, parcă nici nu mai exista. Ba într-o zi îi ceru așa tam-nisam să divorțeze. Ce-i drept, rămase cam descumpănit, căci nevasta lui se învoi numaidecît, fără nici o împotrivire, ca și cînd ar fi știut dintotdeauna că așa se va întîmpla. Cît despre frumoasa necunoscută, aceasta s-a cam codit să-i răspundă atunci cînd a cerut-o de nevastă, ba l-a mai și muștrat :

— Crezi c-ai chibzuit îndeajuns la ce faci?... Mai bine ți-ai muta gîndul în altă parte. Tare mă tem c-ai să regreti amarnic... Vezi mai bine și te gîndește, să nu-ți pară rău cînd va fi prea tîrziu...

Dar ți-ai găsit să-și plece urechea la glasul unui om cu minte ! El o ținea una și bună : „Vreau să mă însor cu frumoasa necunoscută !“

La cîteva zile după divorț, cum stătea el singur în dugheană, așteptînd cu nerăbdare să se ivească frumoasa necunoscută, de care-și legase toate speranțele, iată că se zărește Nur. Se oprește în pragul ușii și-i spune cu tristețe în glas :

— Eu am fost frumoasa necunoscută și am venit la tine cu o altă înfățișare ca să-ți încerc credința !...

La vorbele ei, pescarul se trezi deodată ca dintr-un vis urît și începu să se căineze amarnic, cerînd îndurare cu inima plină de spaimă. Dar Nur nu-l mai învrednici nici măcar cu o privire. Se îndepărtă cîțiva pași de dugheană și-apoi pieri fără urmă.

Seara, cînd se mai dezmetici puțin, plecă abătut spre casă, dar cînd deschise ușa îl întâmpină un scîrțîit prelung, întocmai ca odinioară. Apoi se trezi în vechea lui colibă, într-o odaie sărăcăcioasă, cu lucruri vechi, cu vase ciobite și straie ponosite. Totul în jurul lui era vraiste ! Praful și tristețea domneau în toate ungherele. Se căi amarnic pentru greșeala lui, dar nu mai avea ce face, decît să-și plîngă nesocotința.

Se întoarse la vechea lui îndeletnicire ; își luă din nou plasa pe umăr și porni abătut spre pîriu. Cînd ajunse în dreptul pajiștii, auzi taurul bolborosînd cu grai omnesc, așa fel ca cel care trece pe drum să deslușească bine vorbele lui :

— Se vede treaba că omul cînd are de toate începe să-și piardă mințile...

NOAPTEA NEÎNFRICAȚILOR

A fost odată ca niciodată. Într-o noapte de iarnă rece și ploioasă, zgîlțuită de vînt și de tunete, califul s-a prins la taifas cu nevasta lui.

— Asta-i noaptea neînfricaților... se trezește nevasta califului grăind în dodii la un moment dat.

— Ce-ai spus ? întreabă el ca și cum n-ar fi auzit bine.

— Asta-i noaptea neînfricaților... repetă ea mai deslușit.

— Așaa ?... Ia pregătește-mi atunci ce-mi trebuie pentru un timp ca ăsta !... îi poruncește califul, încingându-și sabia. Mi s-a năzărit să văd cine rătăcește prin deșert pe o vreme cîinoasă ca asta...

— Ce te-a apucat, măria ta ? Doar n-ai de gînd să ieși printre fulgerele și trăsnetele astea ! Eu am zis așa numai într-o doară, căci așa merge vorba...

— Oi fi zis tu așa, dar eu m-am hotărît să ies și-a-cum așa o să și fac, orice s-ar întîmpla... se îndirjește stăpînitorul.

Drept care soața lui n-a mai avut încotro și s-a ridicat să-i adune veșmintele și lucrurile potrivite. Califul și-a aruncat o glugă pe cap și-o desagă pe umeri și prin ploaie și vînt s-a strecurat pe ulițele cetății și-apoi afară din oraș. Dar nu s-a îndepărtat prea mult și la lumina fulgerului a zărit trei umbre.

— Hei, cine sînteți ? strigă el în beznă.

— Niște lotri de noapte, cine să fim ? răspunde unul din ei. Dar tu cine ești ?

— Tot cam așa ceva și eu... Ce altceva aș putea fi ? zice și califul.

— Și cum te cheamă ? începe să-l descoase unul din ei, după ce-și dădură binețe.

— Pe mine mă cheamă Califul...

— Ciudat că noi n-am auzit pînă acum de nici un hoț cu numele ăsta... Uite, noi trei sîntem frați. Te jurui să nu ne viclenești și să te prinzi frate cu noi ? îl ispitește cel mai mare dintre ei.

Califul le-a făgăduit să nu-i trădeze nicicum și s-a învoit să se înfrățească cu ei.

— Dar trebuie să-ți spunem din capul locului că fiecare dintre noi se pricepe să facă ceva... sări mijlociul cu gura. Fratele cel mare știe să descînte ușile și porțile, făcîndu-le să se deschidă singure... Eu înțeleg graiul cîi-

nilor... Iar mezinul nostru poate să stea de vorbă cu pă-mîntul și să afle de la el unde se găsesc stăpînii lui... Tu ce treabă știi să faci ?

— Eu... știi unde se află vistierii vizirilor și ale califului... răspunde stăpînul cu glas smerit, fără să se fălească.

S-au cam mirat hoții de ce-au auzit, dar și-au zis că nu strică să încerce.

— Și-acum încotro vrei să ne călăuzești ? întreabă fratele cel mare.

— Păi așa zice să mergem să prădăm vistieria vizirului mîinii drepte... răspunde califul sigur de el.

Au pornit ei tuspatriu spre palatul vizirului mîinii drepte. Fratele cel mare, care era și căpetenia bandei, a bombănit cîteva cuvinte neînțelese de ceilalți și poarta palatului s-a deschis singură în fața lor. Ajunși înăuntru, s-au lăsat călăuziți de calif, au jefuit vistieria și-apoi pe-aci ți-e drumul — înapoi, afară din oraș.

— Eu sînt singur, iar voi sînteți trei, așa că-i mai bine să păstrați voi prada și să ne socotim altă dată la lumina zilei... zice califul nepăsător. Mîine le același ceas ne vedem tot aici !...

— E mai bine să adunăm toate prăzile și la urmă de tot să împărțim cîștigul, își dă cu părerea și căpetenia hoților.

După ce s-au despărțit, califul s-a întors la palatul lui iar seara următoare, s-a dus, așa cum se înțeleseseră, la locul întîlnirii și i-a găsit pe cei trei firtați în așteptarea lui.

— Încotro o luăm astăzi ? îl întreabă unul dintre ei.

— Ne ducem la palatul vizirului mîinii stîngi, răspunde califul, luîndu-i vorba din gură.

Au pornit în grabă și-au făcut totul întocmai ca în noaptea trecută : fratele cel mare a boscorodit ceva, poarta s-a deschis numaidecît, au luat comoara și-au plecat cu ea în afara orașului. Cînd au ajuns în locul unde se în-

tilniseră și prima și-a doua oară, califul și-a luat rămas bun de la ei și s-au despărțit. După ce l-au văzut îndepărtându-se, cei trei au ascuns galbenii și giuvaierurile furate din vistieria vizirului mîinii stîngi într-un alt loc decît cel în care ascunseseră comoara vizirului mîinii drepte.

În cea de-a treia seară, înainte de a ieși din casă, califul a sfătuit-o pe nevasta lui să pună la intrarea vistieriei o tupsie cu o găină rumenă și pilaf de orez cu stafide. Pe urmă s-a îndreptat spre locul unde se întîlnise cu hoții în nopțile trecute și cînd a ajuns acolo, i-a găsit pe cei trei frați așteptîndu-l.

— În noaptea asta unde ne sfătuiești să mergem ? întreabă unul din ei.

— În noaptea asta prădăm vistieria stăpînului celui mai mare ! glăsuiește califul.

Și-au pornit fără să stea pe gînduri spre palatul califului. Fratele cel mare a descîntat poarta și ea s-a deschis numaidecît, dar cînd i-a simțit, un dulău cît toate zilele s-a repezit spre ei, lătrînd de zor.

— Ce tot zice dihania asta ? întreabă căpetenia hoților.

— Fraților, răspunde mijlociul, cîinele ăsta zice că dacă n-ar fi califul cu noi, ne-ar face harcea-parcea... Înseamnă că ne-a simțit, și califul e pe-aproape.

— Ce calif, băiete ? îi întoarce cîrmuitorul vorba. Sau cîinele ăsta nu știe ce spune, sau tu !... Mai degrabă cunoaște numele meu ! Asta-i toată povestea ! Nu mă cheamă pe mine Califul ? Mai bine grăbiți-vă spre vistierie că ne-apucă zorile !

Cînd au ajuns acolo, tocmai voiau să se apuce de treabă, dar se trezesc cu Califul plescăind pofticios.

— Ce faci, omule ? îl întreabă unul dintre ei supărat.

— Numai un bob zăbavă ! Am găsit o găină friptă și-o tupsie cu orez și m-am apucat să înfulec ceva pe fugă să-mi mai potolesc foamea, că tare flămînd mai sînt...

— De ce faci una ca asta ? Nu mai puteai răbda puțin ? Doar nu era moarte de om ! Nu știi că mîncarea e semn rău și aduce ghinion ? Haideți să plecăm ! Noaptea asta nu mai prădăm nimic, hotărâște fratele cel mare și se și întoarce să plece.

Apoi l-au urmat toți, fugind fără să se mai uite înapoi, și cînd au ajuns la locul unde se întîlniseră, califul și-a luat rămas bun de la ei și s-a întors la palat.

În cea de a patra noapte a ieșit din nou și-a pornit spre locul de întîlnire cu hoții, dar pe drum l-a zărit cineva la lumina unui fulger și-a strigat la el :

— Care ești acolo ? Stai !

— Un lotru de noapte, cine să fie ? răspunde califul, simțîndu-se încolțit.

— Ce lotru ! Puneți mîna pe el și legați-l fedeleș ! poruncește cel ce părea să fie maimarele cetei.

Ceilalți au sărit buluc asupra lui, l-au legat bine și l-au aruncat pe spinarea unui cal.

— Pe-asta Allah mi l-a trimis ca să mai aibă și fiarele mele parte de carne proaspătă, bolborosește cel care poruncise mai înainte.

Califul a recunoscut numaidecît glasul celui care vorbise, dar n-a vrut să-și dea în vileag numele de teamă că s-ar putea să nu fie crezut sau cine știe ce altceva și mai rău s-ar putea întîmpla. A tăcut chitic și s-a lăsat în voia soartei. Auzise el cum că marele cadiu ar avea obiceiul să dezgroape morții, să-i scoată din giulgiu și să-i dea fiarelor din grădina casei lui, dar parcă tot nu-i venea a crede că s-ar putea întîmpla una ca asta și-o tot pune pe seama gurilor rele. Dar iată că acum era chiar el în primejdie să fie sfișiat de viu.

Așadar, l-au aruncat pe calif legat fedeleș pe greabă-nul unui cal și-au pornit cu el spre grădina fiarelor. Cînd au ajuns acolo, l-au coborît și l-au lăsat lingă poartă. Norocul lui a fost că pe unul din stîlpii gardului se cocoțase — cine știe prin ce minune — un ciine și fiarele adulme-

cau de jur împrejurul lui, așteptînd să cadă și să-l sfișie. Așa se face că nu l-au simțit pe califul aruncat grămadă lîngă poartă.

În vremea asta au sosit și cei trei frați la locul întîlnirii și cum nu l-au găsit pe calif, au început să se mire, căci venise mereu la timpul potrivit, fără să se lase așteptat. Ce să se fi întîmplat cu el ? Mezinul a întrebat pămîntul de știe ceva și pămîntul i-a șoptit că nu demult Califul fusese acolo, apoi i-a îndemnat să pornească după el fără zăbavă. Și-au pornit grabnic acolo unde-i îndruma pămîntul. La grădina cadiului s-au oprit și-au priceput că fîrtatul lor trebuie să se afle pe undeva prin apropiere.

— Califul e cumva pe-aici ? iscodi unul cu glas tare.

— Califul stă gata să-l sfișie fiarele, boscorodi un glas înăbușit.

Și ce le-a fost dat să vadă ? Califul zăcea legat de mîini și de picioare, aruncat grămadă lîngă poartă. Nu știau dacă visează sau trăiesc aieva.

— Leilor, acum v-a sosit și vouă ceasul ! răcni fratele cel mare.

Și se năpustiră toți pe poarta grădinii. Îl dezlegară mai întîi pe calif și-apoi porniră să alerge, junghiind fiarele una după alta, pînă la ultima. Cîrmuitorul își muie mîna în sîngele unui leu și lăsă urma palmei lui, cu degete cu tot, pe poarta cadiului.

— Noaptea asta nu mai jefuim nimic, oameni buni ! le grăiește califul cu năduf. Vreau să știu unde aveți voi sălașul și de unde vă pot lua cînd o să-mi viu în fire și-o să vreau să vă văd...

După ce i-au spus unde-i poate găsi, califul și-a luat rămas bun și s-a întors acasă.

A doua zi dimineata, califul și-a îmbrăcat straie negre, și-a încins sabia pe deasupra și-a coborît cu noaptea în cap în sala tronului. A cerut slujitorului său credincios să-i aducă o cafea amară și pînă s-o soarbă el, s-au adunat și dregătorii mirați de-atîta grabă. Au băgat de

seamă că stăpînul nu e deloc în apele lui și-au presimțit că s-apropie furtuna.

— Cînd vine cadiul și ne dă binețe, să nu-i răspundă nimeni ! le poruncește califul dregătorilor săi, măsurîndu-i pe sub sprîncenele încruntate.

— *Es-Salamu alaykum !*¹ se aude chiar în clipa următoare glasul mîeros al marelui cadiu.

Tăcere. Nimeni n-a rostit nici un cuvînt de bun venit. Cadiul și-a ocupat locul lui obișnuit între calif și marele vizir.

— Cuvioase cadiu, dacă cineva își hrănește fiarele cu carnea muritorilor, ce pedeapsă i se cuvine ? întrebă califul așa deodată, cu o lucire stranie în ochi.

— Arderea de viu, stăpîne !... răspunde cel întebat fără pic de șovăială în glas.

— Unde sînteți ? strigă atunci califul.

— Aici sîntem, stăpîne ! răspund străjile, care se ivesc numaidecît ca din pămînt.

— Îl înfășurați pe cadiu într-o rogojină de stof și-i puneți foc la tălpi fără adăstare ! le poruncește cîrmuitorul.

— Dar ce-a făcut, înălțimea voastră ? se minunează unul dintre dregătorii care ascultau nedumeriți și înfricoșați, cu ochi mari și urechi lacome.

Cadiului i-a pierit pe loc graiul și n-a mai fost în stare să scoată o vorbă.

— Vă codiți ? Sa'id ! îl strigă atunci califul pe cel mai credincios dintre robii săi. Iei o pîine și te duci cu ea la cafeneaua cutare... Acolo o să găsești trei bărbați care arată așa și-așa... Le dai să guste din pîine² și le spui că-i poștește califul la palat !...

¹ Formulă de salut împrumutată de la arabi și de către alte popoare orientale. La adresarea *As-Salamu 'alay-kum !* — „Pace vouă !” se răspunde cu expresia *Wa 'alay-kum as-salam !* „Și vouă pace !”

² Conform unui vechi obicei arab, dacă i se oferă cuiva pîine, înseamnă că i se garantează viața și siguranța.

Robul s-a îndepărtat și-a apucat-o spre cafeneaua cu pricina. Iar dacă ajunsese acolo, îi recunoscuse de îndată pe cei trei frați. Se apropie de ei și le întinse pâinea să guste.

— Califul vă pofteste la palat !... le lămurește el apoi.

— Dar ce poate să vrea înălțimea sa de la noi ?

— Mai mult nu știu... Eu am poruncă să vă duc la palat și-atit...

„Ce i-o fi cășunat pe noi ?... Nu v-am tălmăcit eu ce-a zis ciinele ?... Doar nu i-am făcut nimic rău... Tezaururile sînt întregi, nu s-a atins nimeni de ele... Doar noi l-am scăpat de la moarte, cînd era gata să fie sfîșiat de fiare...”
Și tot așa biiguiau cei trei frați, încercînd să pătrundă tîlcul ascuns al întîmplărilor și să-și mai amăgească spaima care pusese stăpînire pe ei.

Au ajuns la divanul califului și-au salutat cu temenele pînă la pămînt, așteptînd tunetele și trăsnetele ce aveau să se abată asupra lor. Dar să vezi și să nu crezi ! Califul s-a ridicat și la fel a trebuit să facă și toți ceilalți din jurul lui. Apoi, măria sa i-a întîmpinat cu urări de bun venit și-a poruncit să li se toarne și lor cafea.

— Aș avea a vă întreba, oameni buni, unde v-ați întîlnit cu mine azi-noapte ? îi îndeamnă califul să-și dezlege limbile, cînd socotește că și-au tras sufletul și li s-a risipit spaima.

— În grădina cadiului, măria ta ! răspunde unul din ei cu glas repezit. Era gata să vă mănince jivinele... Dacă nu ajungeam la timp, astăzi n-ați mai fi printre noi, luminate Calif !

— Iar dacă cineva nu ne crede, adăugă altul, să meargă în grădina cadiului și să vadă urma lăsată de mîna măriei tale pe stîlpul de la poartă !

— Mai aveți vreo îndoială ? întreabă califul, întorcîndu-se spre slujitorii lui. Înfășurați-l degrabă în rogojină și dați-i foc ! poruncește din nou.

Străjile s-au repezit și i-au făcut de petrecanie cadiu-lui, cît ai clipi.

— De astăzi înainte, voi veți fi vizirii mei ! grăiește apoi califul, arătînd spre cei trei frați.

— Nu, prealuminate Calif ! Am face legămînt să-ți fim străjeri credincioși, dacă înălțimea ta se învoiește, zise fratele cel mare.

— Prea bine ! Atunci veți fi cei mai apropiați oameni de viața califului vostru ! se învoiește stăpînul pe loc.

Și din ziua aceea, cei trei frați vegheau pe rînd viața califului. Într-o noapte, cînd stăpînul dormea, au stat cei trei de strajă ca de obicei, unul după altul : mai întii fratele cel mare, apoi mijlociul și la urmă de tot mezinul. În vreme ce-l veghea pe stăpîn, fratele cel mic a văzut o viperă gata să cadă de pe tavan pe pieptul stăpînului. Flăcăul a șovăit o clipă, fără să știe ce-ar fi mai bine să facă. S-o lase, îi era teamă să nu cadă peste stăpînul lui și să-l înțepe. S-o omoare ? Dar cum să ajungă acolo, sus ? Așa că s-a apropiat de calif și-a ținut scutul deasupra pieptului lui, așteptînd cu sabia scoasă căderea viperei. Și cînd vietatea s-a desprins, dîndu-și drumul, mezinul a retezat-o în două înainte de-a cădea, și-apoi a lăsat-o acolo lîngă pat. Dar tocmai cînd se pregătea să vîre sabia în teacă, s-a trezit și califul și-a deschis ochii.

— Ce faci ? Vrei să mă ucizi ? mormăie califul mînios, cînd îl vede cu sabia în mînă. Du-te și cheamă-l numai-decît la mine pe fratele cel mare.

Mezinul a alergat în odaia unde dormea fratele lui și l-a îndemnat să se înfățișeze dinaintea stăpînului :

— Îmbracă-te repede ! Te cheamă califul !...

— Dar ce vrea luminăția sa de la mine acum, în miez de noapte ? I-am greșit cu ceva ?

— Nu ! Nu i-ai greșit cu nimic, dar porunca lui e sfîntă !

Fratele cel mare a alergat într-un suflet și după ce s-a plecat pînă la pămînt, l-a întrebat :

— Ce dorește și ce poruncește stăpînul meu ?

— Du-te și adu-mi numaidecît capul fratelui tău cel mic ! îi poruncește califul.

— Dar cu ce-a greșit mezinul înaintea înălțimii voastre ?

— N-am a-ți da socoteală și nici un fel de deslușiri. Du-te repede și să te întorci cu capul fratelui tău ! Așa îți poruncesc !

— De bună seamă, luminăția ta ! Eu pot să aduc pe dată capul fratelui meu, dar mă tem că măriia ta se va căi, așa cum s-a întîmplat cu sultanul care-a ucis pasărea vrăjtită...

— Dar ce istorie mai e și asta cu sultanul și cu pasărea vrăjtită ? îl iscodește califul curios. Ia spune-mi-o repede, că oricum mi-a pierit somnul !

— Măriia ta, se povestește că ar fi fost odată un sultan care a crescut o pasăre neasemuit de frumoasă, cu un viers îngeresc și la care el ținea ca la ochii din cap. Se zice că nu mînca niciodată înainte de a se fi saturat pasărea. Și-o hrănea sultanul numai cu semințe de flori și cu apă de trandafir. Și cînd pasărea a mai crescut, și-a luat zborul și după o vreme s-a întors cu o sămînță în cioc și-a pus-o într-un coș din preajma sultanului. Stăpînul a luat-o, a chemat grădinarul la el și l-a îndemnat :

— Pune sămînța asta sub brazdă, în grădina de flori, și vegheaz-o, să vedem ce minune ne-a adus pasărea noastră !

Grădinarul a pus-o în pămînt și-a udat-o și-a tot îngrijit-o pînă cînd s-a ivit un răsad. Din răsad a crescut un copăcel, care în primul an a făcut un singur fruct. Grădinarul îl urmărea întruna, așteptînd să se coacă și să-l culeagă. Dar într-o zi — ce s-a întîmplat nimeni nu știe — grădinarul a găsit fructul căzut. Tot căutîndu-l pe jos, a văzut că se rostogolise într-un puț din apropiere. S-a

coborît în puț, a luat fructul, l-a curățat cum a putut mai bine, l-a pus pe-o tîpsie și s-a dus cu el să-l înfățișeze sultanului care se afla în sala tronului, dimpreună cu dregătorii lui. Dar cînd sultanul s-a repezit să muște din fruct, slujitorii l-au oprit :

— Ce știi, măria ta, despre rodul copăcelului ? S-ar putea să fie bun, dar tot așa s-ar putea să fie și otrăvitor... Trebuie să-l încerce altcineva, înainte de-a-l gusta înălțimea ta !

— Așa-i ! a încuviințat sultanul.

Au tăiat o felie din fructul acela și-au început să se întrebe unii pe alții cine s-o mănînce. Pînă la urmă au hotărît s-o dea unui bătrîn, care numai ce-a pus-o pe buze că s-a și umflat și s-a învinețit tot, iar curînd după asta s-a săvîrșit întru Allah. Vedeți bine, fructul acela fusese adunat dintr-un puț părăsit ! Dar sultanul n-a mai așteptat nici o deslușire și s-a pornit să tune și să fulgere :

— Blestemată pasăre ! Vrea să mă răpună ! Va să zică, așa mă răsplătește ea pentru grija pe care i-am arătat-o ? !...

Și nici una, nici două, sultanul pune mîna pe biata pasăre și-i sucește gîtul, lăsînd-o fără suflare.

Numai că pomul acela minunat a continuat să dea mai departe rod, iar fructele lui se coceau și cădeau unul după altul, fără să le mai ia nimeni în seamă. Pînă într-o zi cînd grădinarul s-a certat atît de tare cu nevasta lui încît s-a hotărît să-și pună capăt zilelor. A alergat atunci la copăcelul uitat de toți, a luat un fruct de pe jos, a închis ochii și-a mușcat din el. Dar nimic ! L-a înghițit pînă la ultima îmbucătură și nu i s-a întîmplat nimic. Ba dimpotrivă, se simțea din ce în ce mai vioi. Atunci s-a întors acasă, mutîndu-și gîndul, hotărît să-și rabde soarta așa cum era. Dar cînd a intrat în casă, nevasta lui nu l-a mai recunoscut.

— Cine ești tu, flăcăule ? l-a întrebat ea bănuitoare.

— Flăcău ? Aşa-mi zici ? După ce mă chinui atît, îţi mai baţi şi joc de mine ? Vrei să spui că nu-ţi mai recunoşti bărbatul, muiere otrăvită ? a muştrat-o grădinarul.

— Nu se poate ! Nu-mi vine să-mi cred ochilor ! a ţipat atunci femeia. Arăţi ca un flăcău de şaptesprezece ani !

Grădinarul a înţeles atunci că fructele acelea întorc tinereţea şi-a cules repede cinci-şase poame, le-a pus pe-o tipsie şi s-a repezit cu ele la sultan.

— Mă mai cunoşti, măria ta ? l-a întrebat grădinarul pe stăpînul său imediat ce s-a înfăţişat în sala tronului.

— Nu ! Mă jur pe Allah că habar n-am cine eşti şi ce cauţi în divan !

— Luminăţia ta, eu sînt grădinarul măriei tale ! Iată, numai ce-am gustat din fructele pomului ce-a răsărit din sămînţa adusă de pasărea fermecată şi m-am schimbat într-atît că nu mă mai recunoaşte nimeni ! Ca să mă crezi, muşc dintr-o poamă din copăcelul acela în faţa măriei tale !

Şi aşa a şi făcut grădinarul. Şi pe măsură ce mînca din fructul fermecat în faţa sultanului, acesta se tot întrista pînă ce l-au podidit lacrimi amarnice şi s-a căit de nu-şi mai găsea alinare pentru graba şi mînia lui.

— Aşa şi eu, prealuminate Calif, mă tem că o să aduc capul mezinului nostru, iar după aceea o să regrete amar-nic măria ta... încheie fratele cel mare, nădăjduind să-l înduplece pe stăpînitor cu pilda lui cea înţeleaptă.

— Du-te şi cheamă-l la mine pe fratele cel mijlociu ! porunceşte califul înciudat.

Fratele cel mare a alergat în odaia unde dormea mijlociul şi l-a îndemnat să se înfăţişeze grabnic dinaintea stăpînului.

— Nu zăbovi nici o clipă ! Te cheamă luminăţia sa ! îl îndeamnă el după ce-l trezeşte.

Cît ai bate din palme mijlociul se ivi şi se închină înaintea stăpînului său.

— Ce poruncește prealuminatul Calif ? întreabă el smerit.

— Du-te degrabă și adu-mi capul fratelui tău cel mic !

— Dar care să fie pricina, luminăția ta ? Cu ce-a păcătuit mezinul nostru ?

— Du-te și adu-mi capul mezinelui cum ți-am poruncit și nu pune nici o întrebare califului tău !

— Eu aș putea aduce capul fratelui meu fără zăbavă, luminate stăpîn, dar mă tem că s-ar putea căi măriia ta, așa cum s-a căit și cavalerul din povestea aceea, după ce i-a venit de hac ogarului său saluqit.¹

— Despre ce poveste-i vorba ? Și ce s-a întîmplat cu ogarul cavalerului ? îl iscodește califul curios, uitînd de poruncă.

— Se povestește c-ar fi fost odată un cavaler care ră-tăcea prin deșert însoțit de ogarul lui credincios. Și mergînd el prin arșița de la miezul zilei, a simțit că-l biruie foamea și setea, ca să nu mai vorbim de osteneală. Și cum în zare se vedea un pom uriaș a grăbit pasul ca să facă popas la umbra lui. S-a apropiat de pom, a strunit calul și ce-i văd ochii ? ! Din vîrful pomului se prelingeau pe-o creangă niște picături de apă. Nici că se putea altceva mai bun ! și-a zis cavalerul nostru. A scos cupa și-a ținut-o sub picături pînă ce s-a umplut. Dar cînd a vrut s-o ducă spre buze, cîinele s-a repezit la el și i-a vărsat-o. A ținut-o din nou cu răbdare să se adune în ea picătură cu picătură, dar ogarul s-a repezit iarăși și dintr-un salt i-a vărsat-o. La fel a făcut și a treia oară. Chinuit de sete și mînios foc, cavalerul și-a zis în sinea lui : Dacă mi-o mai varsă și de data asta, îi curm zilele ! Cîinele, însă, sta la pîndă

¹ Saluq este numele unei localități din Yemen, în care se află ruinele unui oraș vechi. Zona respectivă era vestită pentru o rasă de cîini de vinătoare agili și foarte iuți. Poetul arab clasic Abu Nuwas (747—813) a lăsat o splendidă descriere a unui cîine din această rasă într-unul din poemele sale cinegetice.

și cînd a vrut să-și apropie iarăși cupa de buze, s-a repezit și i-a vărsat-o. Cu mintea întunecată de mînie, cavalerul a ridicat sabia și dintr-o lovitură a retezat capul ciinelui credincios. Abia după asta a început să intre la bănuieli și să se întrebe ce însemna purtarea ciudată a ogarului. S-a tot întrebat, dacă nu cumva animalul știa ceva ce nu știa el. Și cînd a ridicat ochii să mai privească o dată copacul uriaș, ce i-a fost dat să vadă ?! În vîrfurile pomului zăcea atîrnînd printre crengi o viperă uriașă, iar din limba-i despicată i se prelingea otravă... Tare s-a mai căit cavalerul și mult a mai plîns după ogarul lui saluqit, dar n-a mai fost cu putință să-i dea viața înapoi.

— Luminat Calif, la fel mă tem și eu să nu-i iau zilele mezinului și-apoi să aibă măriia ta pricină de supărare !

— Atunci cheamă-l pe mezin dinaintea noastră ! fi poruncește califul după ce-l ascultase cu luare-aminte pînă ce-și isprăvise povestea.

Mijlociul a alergat și l-a adus pe mezin pe sus în fața califului. Stăpînul l-a privit scrutător și l-a îndemnat cu glasul încă plin de mînie :

— Spune-ne ce unelteai cînd te-am prins cu sabia și ce-aveai de gînd să faci dacă nu m-aș fi trezit din somn ?

— Tocmai voiam să pun sabia în teacă, luminat Calif, după ce-am răpus cu ea vipera care zace aici lîngă pat, tăiată în două... răsună limpede răspunsul flăcăului.

Califul a privit lung vipera spintecată și a căzut pe gînduri, iar după un răstimp a bolborosit, muștrîndu-se :

— E dreptul vostru să mă judecați și n-am decît a mă căi pentru greșeala mea, căci om este și Califul.

— N-avem pentru ce să te judecăm, măriia ta ! Noi ne legăm iarăși să te păzim cu statornicie, iar de te vei arăta mai milostiv și mai îndurător cu supușii tăi, va rămîne numele luminăției tale pomenit în veci numai de bine.

Și-au rămas cei trei frați în slujba califului pînă ce s-a petrecut în cea veșnică lume.

Iară eu i-am lăsat chiar acum cu treburile lor și-am alergat să vă spun povestea.

FATA PESCARULUI ȘI MAMA CEA VITREGĂ

A fost odată ca niciodată. A fost odată un pescar a cărui nevastă s-a înecat în rîu, cam la doi ani după ce i-a adus pe lume o copilă tare frumoasă și cuminte. Și numai ce i s-a prăpădit nevasta, că *umm*¹ Hadiyya, vecina lui văduvă, a început să-i caute prietenia cu tot dinadinsul și să i se bage pe sub piele, arătîndu-se grijulie cu fetița orfană.

— De-acum încolo eu îți sînt mamă, îi tot spunea ea copilei.

Pescarul era însă hotărît să nu se mai însoare niciodată, fiindcă știa el prea bine că nevasta de-a doua nu poate fi nicicum mamă bună pentru o copilă orfană, oricît s-ar strădui. Dar într-o zi fetița l-a văzut pe tatăl ei frînt de oboseală, după ce spălase rufele la rîu și dereti-case toată casa, și-atunci s-a apropiat de el și i-a zis :

— Tată, de ce nu vrei s-o iei pe vecina noastră, *umm* Hadiyya, de nevastă ? E tare bună la suflet și mă iubește la fel de mult ca pe fetița ei Hadiyya...

— Mi-e teamă, copila mea, c-o să fie nedreaptă cu tine și-o să te chinuie...

— Nu-i adevărat, tată... Mie nu mi se pare deloc rea... Eu zic să te încrezi în Allah și s-o iei... Așa o să mai scapi

¹ La arabi există obiceiul ca persoanele adulte să poarte o poreclă după numele primului fiu, în care intră termenii *abu* — „tată“ (adică „Tatăl lui cutare“) și *umm* — „mamă“ (adică „Mama lui cutare“).

și tu de trudă și-o să am și eu parte de căldură și de-o mină iubitoare care să mă îngrijească...

Dar să nu lungesc vorba... Când umm Hadiyya s-a văzut stăpîna casei, la numai o săptămînă după nuntă, a devenit altă femeie. Pizma a început să-i roadă inima, văzînd că bărbatul ține mai mult la copila lui și c-o dezmiardă în fiecare zi. Pe deasupra, fata lui se făcea pe zi ce trece tot mai frumoasă, ascultătoare și pricepută, în vreme ce fata ei era negricioasă, lungă și zăludă. Ba mai era și tare leneșă și nu se pricepea nici să împungă cu acul ca să-și cirpească un strai.

Dar să nu lungesc vorba... Când s-a văzut stăpînă-n casă, umm Hadiyya a început să-și dea arama pe față : arunca toate treburile în spinarea fetei pescarului și după una și alta o mai și oropsea și-o suduia fără încetare. Nu-i lăsa timp nici să se spele pe față. Bucatele bune le punea de-o parte pentru ea și pentru Hadiyya, în vreme ce fata pescarului avea parte numai de resturi și de oase...

— Tare leneșă și neajutorată mai e și fata asta a ta !... îi zicea bărbatului ei, ori de cîte ori avea prilejul. Și n-ajunge că e îngălată, mai are și limbă lungă...

Biata copilă tăcea și îndura. Nu voia nici în ruptul capului să-l amărască pe tatăl ei. Ce să mai zică ? Doar ea îl îndemnase s-o aducă pe scorpie în casă. Acum trebuia să rabde !

Se obișnuise mama cea vitregă s-o trimită în fiecare seară la rîu ca să care pește prins de tatăl ei. Cam asta le era mîncarea de fiecare zi, iar dacă le prisosea ceva, mai vindeau și vecinilor. Într-o seară, să vezi minune ! Fata a plecat de la rîu cu trei pești mai mari și un peștișor mic de tot, mai-mai să-l pierzi printre degete. Și numai ce se depărtează fata puțin de malul rîului, că peștișorul cel mic prinde să grăiască din fundul coșului :

— Fetiță răbdătoare, putea-vei fi cu mine-ndurătoare ? În rîu de mă vei arunca, toată viața fi-voi ca și mama ta !...

Fata s-a oprit în loc minunîndu-se și și-a plecat ochii spre el bănuitoare. Dar peștișorul porni să se roage din nou :

— Fetiță răbdătoare, putea-vei fi cu mine-ndurătoare? În rîu de mă vei arunca, toată viața fi-voi ca și mama ta !...

De data asta, fata s-a întors degrabă la rîu, a vîrît mîna în fundul coșului, a luat peștișorul cu grijă și l-a aruncat în apă, zicînd :

— Du-te înapoi în împărăția apelor ! Nu-i nici o pagubă !... Și să fie de dragul lui Allah !...

Cînd colo, peștișorul scoate iarăși capul din apă și-i strigă :

— Ba să știi că fapta ta cea bună nu va fi degeaba !... De-acum eu îți sînt mamă ! Ori de cîte ori ai să fii năpăstuită, vino aici la malul apei și cheamă-mă, și-ți voi sări în ajutor de fiecare dată !...

Fata s-a întors acasă și i-a dat mamei vitrege coșul cu trei pești. Curînd a intrat pe ușă și tatăl ei și-a întrebat-o unde-i cel de-al patrulea pește.

— Iartă-mă, tată, dar peștișorul cel mic a sărit din coș pe drum, îngăimă copila. Sau poate a căzut în rîu... Nu știu ce s-a întîmplat cu el, dar nu l-am mai văzut...

— Ei, lasă, nu-i nici o pagubă ! încercă tatăl s-o liniștească.

Dar mama vitregă, care trăgea cu urechea la vorba lor, și-a pîndit soțul și după ce-a ieșit el din casă, îndepărtîndu-se pe uliță la taifas cu bărbații, s-a pornit s-o ocărasească pe biata copilă :

— Mie de ce nu mi-ai spus c-au fost patru pești și c-ai pierdut unul ? Ești o gură-cască ! N-am eu dreptate cînd spun că ești o mincinoasă ?

Dar n-a fost de-ajuns atîta, ci a luat-o de mîină și-a scos-o pe ușă afară.

— Chiar acum te duci la rîu și-l cauți !... Nu care cumva să te întorci fără el, că e vai și-amar de tine !...

Fata a plecat și pe înserat s-a oprit la malul râului cu ochii înroșiți de plîns și-a început a se tîngui :

— Mamă, am venit la tine. Sînt tare necăjită și te rog să mă ajuți !...

Și s-a trezit numaidecît cu peștișorul la suprafața apei, indemnînd-o să aibă răbdare, căci răbdarea-i amară dar urmările ei sînt dulci...

— Întinde mîna, fetișo, și ia galbenul ăsta din gura mea ! o îmbie peștișorul. Du-l mamei tale vitrege și ea o să te lase în pace...

Fata s-a întors acasă bucuroasă, numai că mama cea vitregă a întîmpinat-o cu aceleași ocări. Dar ea a întins mîna și i-a pus galbenul în palmă.

— Ține bănuțul ăsta, mamă !... N-am izbutit să mai găsesc peștișorul, dar am dat de bănuțul ăsta pe drum...

Anii au trecut și fetișo pescarului s-a făcut mare. Mama cea vitregă nu pierdea însă nici un prilej s-o sudeie întocmai ca în copilărie. O ținea flămîndă și dezbrăcată sau îi arunca numai niște zdrențe ponosite și murdare. N-o lăsa nici măcar să se spele ca lumea. Și de fiecare dată cînd simțea că nu mai poate îndura, copila pescarului alerga la pîrîu și peștișorul o alina.

Mai trecură cîțiva ani și fetele de vîrsta ei începură să se mărite. Și într-o bună zi s-a răspîndit zvonul în tot orașul că se apropie nunta fetei maimarelui neguțătorilor. Și era obiceiul ca femeile să-și ia fetele ajunse la vremea măritişului și să meargă cu ele cît mai împodobite la casa miresei, în noaptea hinnei, nădăjduind să le zărească mamele flăcăilor și să pună ochii pe ele. Așa că mama cea vitregă o dichisit frumușel pe Hadiyya, pregătindu-se să meargă cu ea la petrecerea din casa miresei. Dar să nu lungesc vorba... Își luă ea fata și porni spre casa maimarelui neguțătorilor, poruncind copilei pescarului să măture casa și să nu cumva să-i treacă pragul.

Dar cînd pricepu unde se duce mama cea vitregă împreună cu fiica ei, o podidiră lacrimile pe biata copilă. Așteptă pînă ce se depărtară ele binișor și alergă într-un suflet la rîu. Strigă peștișorul cel mic și se apucă să-i spună păsurile.

— Nu mai fi tristă, copila mea, o mîngîie peștișorul. Ia legătura asta și du-te cu ea degrabă acasă. Vezi că în ea o să găsești veșminte noi, niște conduri cu totul și cu totul de aur și un pieptene bătut cu mărgăritare. Îmbraci veșmintele, îți pui pieptenele în păr și condurii în picioare și fugi la casa maimarelui neguțătorilor !... Te așezi în mijlocul femeilor pe covor și taci chitic... Caută să nu scoți vreo vorbă și să nu răspunzi la nici o întrebare ! Și mai ai grijă să pleci de la petrecere înaintea mamei tale vi-trege !...

Fata alergă acasă și desfăcu legătura, din care se răspîndiră straie de mătase cusute cu fir de aur, un pieptene bătut cu mărgăritare care-ți lua ochii și conduri cu totu-lui-tot de aur. Apoi se îmbracă așa cum o sfătuisese peștișo-rul și porni fără zăbavă spre casa marelui neguțător, unde se aflau femeile cu fetele lor, venite din toate casele mai de soi din oraș. Intră în salonul cel mare și se așeză în mijloc. Toți ochii se îndreptară spre ea și rămaseră ațîn-tiți asupra-i, musafirii crezînd că e fiica valiului sau cine știe cărui alt mare dregător. Slujnicele gazdei se opriră lîngă ea, o stropiră cu apă de trandafir și-i întinseră tăvile cu șerbet și dulciuri. Dar, așa cum o povățuisese peștișorul, ea nu scoase nici o vorbă. Numai un surîs senin îi stăruî toată vremea în ochi. Băgă de seamă că mama cea vitregă se așezase împreună cu fata ei într-un colț mai retras laolaltă cu nevestele grădinarilor, țesătorilor și bacalilor. Măi, să fie ! Asta parc-ar fi fata bărbatului meu, așa de tare mai seamănă !... își zise ea cuprinsă de ciudă și bănuială. Dar nu putea fi nicicum sigură de asta. Pasămite, ea știa c-o lăsase pe fată acasă cu treburi și cu poruncă să nu treacă pragul...

Dar să nu mai lungesc vorba, căci mai e mult pînă la sfîrșitul poveștii... Cînd băgă de seamă că femeile încep să se foiască, pregătindu-se de plecare, fata pescarului o luă înaintea lor și trecu în fugă pe lîngă mama miresei, urîndu-i fericire și noroc pentru miri. Apoi se strecură pe ușă și zbură ca vîntul spre casă. Era vremea asfințitului și înserarea se lăsa văzînd cu ochii. Dar în drumul ei trebuia să treacă pe-o punte de lemn, peste pîrîul de lîngă grădinile emirului. Și din mare grabă, un condur îi alunecă din picior și căzu în apă. Dar cum îi era și-așa tare teamă să nu ajungă mama vitregă înaintea ei acasă, porni mai departe fără să se mai uite înapoi. Îl luă pe celălalt în mînă, strînse abaya în jurul ei și alergă într-un suflet.

Cînd ajunse acasă, își scoase veșmintele și pieptenele și le puse împreună cu condurul desperecheat în legătura pe care o ascunse sub vreascuri, apoi își îmbracă straietele ponosite, își ciufuli părul, aruncă niște cenușă pe picioare și puse mîna pe mătură. Așa o găsi mama cea vitregă cînd intră în casă, măsurînd-o înciudată din cap pînă-n tălpi.

— Tot n-ai isprăvit treaba, leneșo ? Vrei poate să ne măтури nouă norocul ?!...

Dar să ne întoarcem cu povestea la condurul care i-a scăpat fetei din picior, cînd a trecut puntea de lîngă grădina emirului. Șuvoiul l-a luat și l-a purtat pînă în vadul unde se adăpa în fiecare zi calul emirului și-acolo s-a oprit între două pietre. A doua zi, iacătă-l și pe prinț coborînd cu calul pe poteca grădinii și oprindu-se în vad. De fiecare dată cînd întindea gîtul spre fața apei, calul tresărea și se trăgea înapoi. O dată, de două ori, de trei ori... Calul nu voia să atingă apa cu botul și pace ! Emirul căzu atunci pe gînduri. Care să fie pricina ? Și-l strigă îndată pe slujitorul care-i îngrijea calul și-i porunci să coboare în albia pîrîului și să-i cerceteze fundul cu mîna, să vadă ce vietate oprește calul să bea apă.

Rîndașul coborî și începu să pipăie cu mîna lci și colo, pînă cînd atinse condurul. Îl scoase afară și i-l dădu emirului. Atunci se apropie și calul cu botul de fața apei și-și astîmpără setea.

Emirul luă condurul și, minunîndu-se de măiestria cu care era lucrat, începu să viseze la fata care-l poartă și hotărî pe loc s-o găsească pe stăpîna lui și s-o ia de nevastă. Se întoarse la palat îngîndurat și strigă un slujitor :

— Fugi degrabă la mama și cheam-o să vină la mine !

Trimisul alergă într-un suflet să îndeplinească porunca, oprindu-se tocmai pe terasa unde mama emirului stătea înconjurată de femeile care lucrau la cusături măiestrite.

— Stăpînă, emirul te cheamă la palatul lui numai-decît !...

Bătrîna nu stătu o clipă pe gînduri și nici nu întrebă de ce-o pofteste feciorul la palatul lui. Se ridică și porni cu pași mărunți pe aleile grădinii ce duceau spre palatul emirului.

— Ce grabă îl îndeamnă pe fiul meu să trimită după mine atît de devreme ? îl întrebă ea, cînd îl văzu așa de îngîndurat.

— Mamă, aș vrea să mă însor cu o fată, despre care gîndesc că-i tare frumoasă... Și-apoi socotesc că a sosit vremea...

— O fată numai ? Dacă vrei, îți pețesc o mie de fete, ba chiar toate fetele din cetate și din împrejurimi. Și cu cine vrei să-ți unești viața, fiule ?

— Cu stăpîna acestui condur... răsună limpede răspunsul emirului.

Apoi se apucă să-i istorisească de-a fir-a-păr unde și cum găsise condurul fermecat.

— Socotesc că nu-i deloc greu ce-mi ceri tu, fiule ! Chiar de miine pornim s-o căutăm pe stăpîna condurului !

Dar să nu lungesc povestea... Mama emirului își puse straie de stradă, luă condurul la subsuoară și cu două sluj-

nice după ea porni să colinde din casă în casă și să le ceară fetelor să-l încerce. Cînd se întorcea la palat, prințul o aștepta în poartă, tînjind în singurătate, dar plin de speranțe.

— Ce știri mai ai, mamă ? Bune ? o întreba el, de cum o zărea.

— Încă n-am găsit-o, fiule ! Dar ce-am zis e bun zis. Nu-ți pierde cumpătul, căci trebuie să dau eu de ea...

Mama emirului nici nu mai făcea altceva decît să cutreiere de dimineața pînă seara din uliță în uliță și din casă în casă. Luă la rînd toate casele dregătorilor, pe urmă trecu la negustori și giuvaierii și, cum nu izbuti s-o găsească pe stăpîna condurului, ajunse și pe ulițele meseriașilor, dar tot degeaba ! Nu mai rămăseseră decît casele pescarilor de pe malul rîului. Zi de zi fiul ei o aștepta din ce în ce mai nerăbdător, întîmpinînd-o cu aceeași întrebare. Biata femeie se străduia să-l aline, căci tare mai suferea văzîndu-l cum se plimbă trist pe aleile grădinii.

— Încă n-am găsit-o, fiule, dar o s-o descopăr negreșit. Mi-au mai rămas doar casele pescarilor din cetatea noastră, îi zise ea ultima dată. Începînd de mîine, o să colind prin ele. Se vede treaba că fata acolo stă ascunsă... Numai dacă n-o fi vreo zîină de pe alte tărîmuri...

Apoi mama prințului chemă o slujnică și-i dădu poruncă :

— Treci chiar în seara asta pe ulițele pescarilor și spune-le că mîine vreau să le văd casele... Așadar, să se pregătească !...

Dar să ne întoarcem cu povestea și la umm Hadiyya, nevasta pescarului cea haină și zavistnică. Ea nu se schimbase cu nimic ; o ținea și-acum pe fata ei cea vitregă flămîndă, silind-o să se îmbrace cu zdrențe și straie ponosite și umilind-o în fel și chip. Numai că fata cea urgisită făcea întocmai cum o povățuise peștișorul : răbda fără să crîcnească. Și ori de cîte ori simțea că o răzbește foamea,

alerga la pîrîu și se plîngea peștișorului, care o îmbia de fiecare dată să se ospăteze cu cele mai alese bucate. Așa încît fata se făcea pe zi ce trecea mai frumoasă și — slavă lui Allah ! — n-avea a se plînge din pricina sănătății. Și de ce-o vedea că înflorește, de ce simțea mama cea vi-tregă că se-mbolnăvește și-i crapă fierea de ciudă.

Dar ce să mai lungesc vorba. Slujnica poposi și la casa pescarului nostru și-i spuse stăpînei ce-a plănuit sultana, mama emirului.

— E bine venită ! bolborosi ea încurcată și plină de speranțe.

A doua zi blestemata de umm Hadiyya se sculă cu noaptea în cap, o spală și-o frecă cu toate aromele pe fata ei, o îmbracă cu straiile cele mai bune și-o dichisi cu fel de fel de dresuri. Ce mai tura-vura ? Arăta ca scoasă din cutie. Pe urmă o tîrî pe fata pescarului de păr și-o sili să intre în cuptor. O legă acolo și, după ce închise ușa cuptorului, o propti și cu niște cărămizi grele ca să n-o poată deschide dinăuntru.

— Să nu cumva să ieși din cuptor că-i vai și-amar de tine ! o amenință cu voce otrăvită. Cînd pleacă sultana, te scot eu, n-ai grijă !

Fata rămase mută în fundul cuptorului și se lăsă în voia soartei. Apăru sultana și nevasta pescarului se plo-coni cu o mulțime de temenele și voce lingușitoare și-o pofti în casă. Apoi o strigă și pe fata ei.

— Hadiyya, vino și sărută mîna stăpînei noastre !

Și-așa cum făcuse mama emirului cu toate fetele, o puse și pe Hadiyya să încerce condurul, dar nici vorbă să-i încapă. Și-atunci se întîmplă și minunea ! Se pomeniră cu cocoșul vecinilor zburînd peste gard în ograda lor și strigînd cît îl țineau puterile :

— Cucuriguuu !... Să știe toată lumea și stăpîna noastră sultana că sluta-i în casă, iar frumoasa-i în cuptor !... Cu-

curiguuu !... Să știe toată lumea și stăpîna noastră sultana...

Dar nevasta pescarului nu-l mai lăsă să-și ducă strigarea pînă la capăt, ci alergă după el și-l alungă cu vâ-traiul. Numai că sultana auzise și ea prea bine despre ce-i vorba și pricepuse tîlcul strigării. Așa că le puse numai-decît pe slujnicele ei să deschidă cuptorul. Dădură cără-mizile la o parte, traseră ușa la perete și ce să vezi ? Un boboc de fată cu chipul ca o lună plină îngropată pe jumătate în cenușă. O scoaseră, o scuturară și-o înfățișară dinaintea sultanei, care pricepuse toată viclenia nevastei pescarului. O chemă mai aproape, îi puse condurul în picior și băgă numaidecît de seamă că-i vine ca turnat.

— Din clipa asta, fata voastră-i pețită pentru fiul meu... zise sultana. Faceți toate pregătirile pentru nuntă, căci în noaptea de vineri venim s-o luăm la palat, mai adăugă ea, aruncîndu-i nevastei pescarului o pungă cu galbeni.

Sultana se îndepărtă în grabă, simțind că n-o mai în-cape locul de bucurie și nu se opri decît la palatul odorului ei, să-i ducă marea veste. Îl găsi așteptînd-o, ca de obicei, în poarta grădinii :

— Fiul meu, ți-am adus vestea ce-o aștepti de mult. Fata dorită de tine, stăpîna condurului fermecat e fata pescarului Alwan. Am încercat condurul pe piciorul ei și-i vine ca turnat ! Și pe deasupra e mai frumoasă ca luna. Am cerut-o și-n noaptea de vineri o aducem la palat.

Dar să nu mai lungesc povestea. În seara de joi, după asfințitul soarelui, se opri în fața casei pescarului un mare alai de călăreți în straie de sărbătoare, cu tobe și cimpoaie. Mireasa fu așezată într-o litieră bătută tot cu pietre scumpe și mărgăritare. Și porni alaiul în ropot de tobe și sunet de cimpoaie, învăluit de chiote de bucurie, spre palatul emirului. Și s-au încins petreceri și ospete și s-a umplut palatul cu musafiri veniți de aproape și de departe și s-au umplut grădinile palatului cu toată suflarea ce-

alerga la pîrîu și se plîngea peștișorului, care o îmbia de fiecare dată să se ospăteze cu cele mai alese bucate. Așa încît fata se făcea pe zi ce trecea mai frumoasă și — slavă lui Allah ! — n-avea a se plînge din pricina sănătății. Și de ce-o vedea că înflorește, de ce simțea mama cea vi-tregă că se-mbolnăvește și-i crapă fierea de ciudă.

Dar ce să mai lungesc vorba. Slujnica poposi și la casa pescarului nostru și-i spuse stăpînei ce-a plănuit sultana, mama emirului.

— E bine venită ! bolborosi ea încurcată și plină de speranțe.

A doua zi blestemata de umm Hadiyya se sculă cu noaptea în cap, o spală și-o frecă cu toate aromele pe fata ei, o îmbracă cu straiile cele mai bune și-o dichisi cu fel de fel de dresuri. Ce mai tura-vura ? Arăta ca scoasă din cutie. Pe urmă o tîrî pe fata pescarului de păr și-o sili să intre în cuptor. O legă acolo și, după ce închise ușa cuptorului, o propti și cu niște cărămizi grele ca să n-o poată deschide dinăuntru.

— Să nu cumva să ieși din cuptor că-i vai și-amar de tine ! o amenință cu voce otrăvită. Cînd pleacă sultana, te scot eu, n-ai grijă !

Fata rămase mută în fundul cuptorului și se lăsă în voia soartei. Apăru sultana și nevasta pescarului se plo-coni cu o mulțime de temenele și voce lingușitoare și-o pofti în casă. Apoi o strigă și pe fata ei.

— Hadiyya, vino și sărută mîna stăpînei noastre !

Și-așa cum făcuse mama emirului cu toate fetele, o puse și pe Hadiyya să încerce condurul, dar nici vorbă să-i încapă. Și-atunci se întîmplă și minunea ! Se pome-niră cu cocoșul vecinilor zburînd peste gard în ograda lor și strigînd cît îl țineau puterile :

— Cucuriguuu !... Să știe toată lumea și stăpîna noastră sultana că sluta-i în casă, iar frumoasa-i în cuptor !... Cu-

curiguuu !... Să știe toată lumea și stăpîna noastră sultana...

Dar nevasta pescarului nu-l mai lăsă să-și ducă strigarea pînă la capăt, ci alergă după el și-l alungă cu vâ-traiul. Numai că sultana auzise și ea prea bine despre ce-i vorba și pricepuse tîlcul strigării. Așa că le puse numai-decît pe slujnicele ei să deschidă cuptorul. Dădură cără-mizile la o parte, traseră ușa la perete și ce să vezi ? Un boboc de fată cu chipul ca o lună plină îngropată pe jumătate în cenușă. O scoaseră, o scuturară și-o înfățișară dinaintea sultanei, care pricepuse toată viclenia nevastei pescarului. O chemă mai aproape, îi puse condurul în picior și băgă numaidecît de seamă că-i vine ca turnat.

— Din clipa asta, fata voastră-i pețită pentru fiul meu... zise sultana. Faceți toate pregătirile pentru nuntă, căci în noaptea de vineri venim s-o luăm la palat, mai adăugă ea, aruncîndu-i nevastei pescarului o pungă cu galbeni.

Sultana se îndepărtă în grabă, simțind că n-o mai în-cape locul de bucurie și nu se opri decît la palatul odorului ei, să-i ducă marea veste. Îl găsi așteptînd-o, ca de obicei, în poarta grădinii :

— Fiul meu, ți-am adus vestea ce-o aștepti de mult. Fata dorită de tine, stăpîna condurului fermecat e fata pescarului Alwan. Am încercat condurul pe piciorul ei și-i vine ca turnat ! Și pe deasupra e mai frumoasă ca luna. Am cerut-o și-n noaptea de vineri o aducem la palat.

Dar să nu mai lungesc povestea. În seara de joi, după asfințitul soarelui, se opri în fața casei pescarului un mare alai de călăreți în straie de sărbătoare, cu tobe și cimpoaie. Mireasa fu așezată într-o litieră bătută tot cu pietre scumpe și mărgăritare. Și porni alaiul în ropot de tobe și sunet de cimpoaie, învăluit de chiote de bucurie, spre palatul emirului. Și s-au încins petreceri și ospete și s-a umplut palatul cu musafiri veniți de aproape și de departe și s-au umplut grădinile palatului cu toată suflarea ce-

toarele mai slabe, aflate în primejdie, fără îndoială că simt și ele apropierea dușmanului și amenințarea ce le pîndește. Și-atunci ce să facă sărmanele ? Dacă se știu la adăpost sigur, rămîn nemișcate, făcîndu-se una cu pămîntul, dar dacă sînt luate pe neașteptate, cînd se află în locuri deschise, atunci nu le mai rămîne decît fuga. Fuga spre adăpost, dacă există așa ceva, sau fuga pe întinderile de nisip pînă la istovire. Care pe care ! Se dezlănțuie un iureș turbat din care cîștigă cel mai puternic.

Și cum hoinăreau cei trei cumetri adulmecînd hămeșiți, țuști, se trezesc cu un iepuraș care-o tulește, cu picioarele scăpărînd. Dacă-l văd, cei trei firtați o iau din loc cît ai clipi : vulpoiul pe urmele prăzii, lupul în dreapta și leul în stînga ei, așa fel încît bietul iepuraș nu putea coti în nici o parte, ci alerga tot înainte. Și se știe de cînd lumea că urmăritorul este mai iute de picior decît cel urmărit, că urmăritorul nădăjduiește, pe cînd urmăritul e disperat, și că urmăritorul este vesel și plin de încredere, pe cînd cel urmărit este amărît și îngrozit de spaimă. Vrem, nu vrem, toate astea sînt spre binele urmăritorului și'spre ghinionul celui urmărit.

De prisos să vă mai spun că în cazul nostru urmăritorii erau trei iar urmăritul unul singur. Și se mai știe că gloata îl biruie întotdeauna pe cel singur, oricît de viteaz ar fi el. Ce să mai zici dacă urmăritorii mai sînt și ei curajoși ? Iepurașul aleargă mai departe în neștire. Urmăritorii și ei așîșderea. Cu toate că deznodămîntul se cunoștea din capul locului, cursa continuă. Așa-i întotdeauna într-o întîmplare ca asta — disperarea îți dă forță, iar setea de viață te împinge la luptă pînă la ultima suflare. Aleargă bietul iepuraș, aleargă, aleargă, zboară mai abilit decît vîntul, dar urmărirea se prelungește și simte cum îl lasă încet-încet puterile. Viteza începe să scadă și odată cu ea și distanța dintre el și urmăritorii care-l împresoară din toate părțile. În cele din urmă i se taie picioarele și

cade sleit, iar cei trei biruitori se strîng cerc în jurul lui. Mai face o ultimă încercare să se ridice, dar vulpoiul care ajunsese primul lingă el îl izbește cu laba și-și înfige ghearele în gîtul lui. Se aude ca un suspinat stîns și iepurașul își dă sufletul.

Cei trei bravi învingători îl aruncă și pe iepuraș în tolbă și pornesc mai departe haihui prin deșert, doar-doar le-o mai ieși ceva în cale.

Leul își luă asupra lui, cu de la el putere, conducerea expediției și-i porunci vulpoiului să privească drept înainte și lupului să privească în dreapta, urmînd ca latura stîngă să fie mai departe a lui. Și merg ei și merg, adu-mecînd în toate părțile, fără să se mai ivească nimic. Dar tocmai cînd simțeau că-i cotopește deznădejdea, ce le vîd ochii ? ! O gazelă mlădioasă, cu piciorușe firave țîșnește din culcușul ei și zboară ca o nălucă. În prima clipă au crezut că-i doar o vedenie care de-abia se înfiripă și zboară mai departe, topindu-se în zare, dar vulpoiul o zbughi în direcția ei, și după el porniră și ceilalți firtați oleacă mai anevoie. La început gazela era așa de departe și alerga așa de iute că mai-mai să piară din bătaia privirilor. Nici nu le venea să creadă c-o să mai izbutească s-o ajungă vreodată. Dar asta e vînatul cel mai prețios de cînd colindă ei, din zori. Ce prinseseră pînă acum era o nimica toată, de-abia dacă-i ajungea celui mai mic dintre ei să se sature. O gazelă nu-i de ici, de colo ! Așa că face să gonească după ea și s-o hăituiască, oricîtă trudă și oricît timp le-ar cere urmărirea ei !

Gazela aleargă mai departe într-un iureș, aproape fără s-atingă pămîntul, străduindu-se din răputeri să scape, dar urmăritorii ei încep să alerge mai iute decît ea. Gonește ea, gonește mai departe, dar puterile parcă dau s-o lase. Și de la o vreme începe să se mai oprească din cînd în cînd, uitîndu-se îngrozită înapoi. Și asta nu atît pentru a măsura distanța ce-o desparte de urmăritori, cît mai

ales pentru a-și mai trage sufletul. I se păru că dușmanii aleargă cu aceeași iuțeală sau poate chiar mai repede decît pînă atunci și simți cum o părăsesc puterile. Se împiedică de cîteva ori, căzu în genunchi, se ridică și iarăși încercă să fugă, dar în cele două urmă căzu la pămînt și rămase nemișcată. Urmăritorii se năpustesc și-o împresoară. De data asta e rîndul lupului, care se aruncă și-i sfișie beregata, făcîndu-i de petrecanie. Biata făptură rămase mai departe cu ochii ei limpezi deschiși larg, ca și cînd ar fi cerșit să mai trăiască. Dar cele trei sălbăticiuni o luară și-o aruncară în tolba, laolaltă cu celelalte două prăzi.

Soarele se povîrnise de-acum către asfințit și nu mai era vreme de căutat alt vînat, așa că cei trei firtați hotărîsc să se întoarcă la locul unde se întîlniseră dimineața, ca să facă împărțeala. Zis și făcut ! Poartă ei tolba pe rînd și cînd ajung la locul cu pricina, scot vînatul și-l aruncă pe pămînt, dinaintea lor. Iată că sosi și clipa împărțirii prăzii. Se știe de cînd lumea și pămîntul că asta-i momentul cel mai delicat prin care trec orice părtași, căci cei slabi vor acum să-și obțină dreptul ce li se cuvine, iar cei puternici încearcă să pună mîna pe cît mai mult cu putință sau chiar pe tot cîștigul. Aici încep ciondănelile, apoi se ajunge și la gîlceavă și de cele mai multe ori chiar la încăierare. Și ca întotdeauna, cel slab este și victima.

Cei trei strîng cercul în jurul prăzii, lingîndu-și boturile și așteptîndu-și fiecare partea lui. Lupul și vulpoiul așteaptă cu înfrigurare să audă ce spune leul, căci el era stăpînul lor — indiferent dacă voiau sau ba — și el avea ultimul cuvînt. Cel puțin asta era părerea lui. Și pe deasupra mai socotea el că nimeni n-are voie să cîrtească atunci cînd ia el o hotărîre. Cît despre legămîntul pe care-l făcuseră înainte de-a purcede la vînătoare, în ochii leului nu valora două parale. S-ar putea ca firtații să se agațe de învoirea lor, sperînd la împărțeala în mod egal. Dar cum să facă el așa ceva ? N-or fi nici ei atît de creduli ! Leul

nu avea nimic împotriva înțelegerilor care se potriveau cu interesele lui, dar înțelegerile care nu se potriveau cu pofta lui uriașă de mâncare nu mai aveau nici o valoare pentru el și socotea că nu e cazul nici măcar să se pomenască de ele.

Leul își rotește ochii jur împrejur, pe urmă și-i oprește asupra lupului, îndemnându-l :

— Ei, acum împarte prada, cumetre ! Ce mai aștepti?...

— Dar e cum nu se poate mai simplu, stăpîne... zice lupul fără să stea o clipă la gânduri.

— Cum adică ? îl iscodește leul nerăbdător.

— Foarte simplu, stăpîne ! Gazela e a dumitale, iepurele al meu și hîrciogul al vulpoiului... îi lămurește lupul, senin.

Dar nu isprăvește bine vorbele că leul se întoarce spre el, și-l măsoară de sus pînă jos cu ochii scăpărînd scînteii. Era limpede că și-a luat vorba înapoi și că nu e vremea de tocmeli. Dimpotrivă, e momentul cînd vorbește forța labelor. Leul își adună toate puterile și se repede spre lup, proțâpindu-se în fața lui. Lupul nu se clintește din loc, cu toate că s-ar fi putut salva prin fugă, căci este mai iute de picior decît leul. Nu se clintește, fiindcă socotește — și pe bună dreptate — că n-a păcătuit cu nimic. Rămîne pe loc, dar se trezește că leul ridică laba lui uriașă. Lupul tot mai credea că glumește și pînă să se dezmeticească, se pomeneste cu leul izbindu-l în moalele capului și atîta i-a fost, căci nu s-a mai ridicat de jos. Sîngele îi curgea și-roaie din cap și din grumaz, iar după ce-l izbise, leul avu-sese grijă să-și petreacă ghearele și pe spinarea lui nițeluș.

Și cînd îl vede pe primul firtat în balta de sînge, leul slobozește un hohot de rîs fățarnic, arătîndu-și colții tăioși. Pe urmă se întoarce spre vulpoi, rînjind pe sub mustăți.

— Ia să vedem, cumetre Abu Husayn, ¹ dumneata cum te pricepi să faci împărțeala ?...

— Treaba e cum nu se poate mai limpede, stăpîne ! zise vulpoiul, înspăimîntat de ce văzuse și tremurînd ca varga. Iepurele este pentru prînzul dumitale, gazela este pentru... cina dumitale, iar hirciogul îl... iei în chip de gustare între cele două mese...

Leul se luminează deodată la față, mulțumit peste poate și-l descoase pe vulpoi :

— Acum, ia spune-mi, cumetre, cine te-a învățat să faci o împărțeală atît de dreaptă ?...

— Cine altcineva, stăpîne, decît lupul care zace aici în balta de sînge ? îi răspunde vulpoiul tot cu o întrebare.

Așa luă sfîrșit învoiala celor trei fîrtați, dictată de voînța celui mai puternic și săvîrșită după canoanele pustiei.

Vulpoiul plecă după încercarea asta spășit, jurînd să nu mai pornească la vînătoare decît singur. Din ziua aceea a învățat că trebuie să se ațină cît mai departe de cei puternici și să nu mai creadă niciodată în cuvîntul lor amăgitor, căci strîmbe vor rămîne toate balanțele dreptății și uitate toate învoielile, atîta vreme cît nu există o forță și mai puternică, în stare să-l aducă pe făgașul cel drept chiar și pe cel ce nu se teme de nimeni.

CORBUL ȘI VULPOIUL

Tare le-a mai plăcut nepoților povestea despre cei trei cumetri, pe care le-a spus-o bunica seara trecută. Tocmai de aceea se agățară cu toții de ea, rugînd-o să le spună

¹ Poreclă a vulpoiului.

și în seara asta tot o poveste cu animale, ca să priceapă și mai bine cum se poartă ele unele cu altele, cum vorbesc și se înțeleg între ele, cum și unde-și găsesc hrana, într-un cuvînt cum trăiesc ele și care le este firea.

— Bine ! se învoi bunica, după ce se îndreptă de șale. O să vă spun în seara asta o poveste cu un corb și cu un vulpoi. O să fie tocmai pe gustul vostru, dacă țineți cu tot dinadinsul să cunoașteți firea animalelor.

— Hai, spune-ne de îndată povestea corbului și-a vulpii ! o îndemnară copiii într-un glas.

Bunica mai pregetă o vreme, foindu-se, să se așeze cît mai bine, iar nepoții o îmbiară nerăbdători să înceapă mai degrabă.

A fost odată ca niciodată, rosti ea aproape în șoaptă vorbele cu care-și începea povestea seară de seară.

A fost odată un corb și-un vulpoi... Și așa cum știți și voi prea bine, corbul este o pasăre, iar vulpoiul este un animal cu blană frumoasă și cunoscut pentru șiretenia lui. Și înainte de a se întîlni ei, auziseră fel de fel de minuni unul despre celălalt, așa că de-abia așteptau să se cunoască. În sfîrșit, cînd ajunseră să se întîlnească, se recunoscură de la distanță, fără să-i mai prezinte nimeni. Se apropiară unul de celălalt țanțoși, iar cînd îi mai des-părțeau doar cîțiva pași, își dădură binețe și porniră să se întreacă în complimente, ca și cînd ar fi vrut să-și spună unul altuia : „Laudă-mă tu ca să te laud și eu !...”

Ce mai la deal, la vale, mințeau și unul și celălalt de stătea soarele-n loc. Dar le plăcea, tare le mai plăcea să se asculte lăudîndu-se, cu toate că și unul și celălalt știau prea bine că mai nimic din ce spuneau nu-i adevărat. Și uite-așa, se încăpățînară ei să se întreacă multă vreme cu măgulirile și să se înfoaie în pene, așteptînd să mai audă o dată și încă o dată aceleași vorbe.

În toate astea nu era decît un mic, un foarte mic sim-bure de adevăr : vulpoiul cel şiret devenise proverbial — şi lucrul ăsta ajunsese şi la urechile corbului — pentru agi-litatea şi uşurinţa cu care se pricepea să cotească la dreapta şi la stînga, unduindu-şi coada stufoasă, pentru a-l păcăli pe următorul lui, după cum corbul era vestit pentru age-rimea minţii şi repeziciunea cu care zboară — însuşiri de care aflase şi vulpoiul, de bună seamă. Acum, dacă se în-tîlniră ei, începură să se ademenească unul pe altul cu vorbe dulci şi să cerce să se tragă de limbă pentru a afla cît mai multe unul despre altul, şi mai ales pentru a-şi măsura şiretenia.

— Am auzit numai vorbe frumoase despre distinsul meu prieten, începe corbul. Nu pot decît să mă minunez şi să-l admir pentru însuşirile lui alese... Tocmai de aceea aş îndrăzni a-i propune să ne legăm printr-o prietenie strînsă, să învăţăm tot ce se poate unul de la celălalt şi să ne sfătuim în toate pricinile... Şi, cum aş vrea să pe-cetluim cu pîine şi sare prietenia noastră, te invit chiar mîine la mine la un ospaţ...

— Oo, sînt încîntat şi onorat peste măsură, zice şi vul-poiul la fel de infumurat. Am să răspund invitaţiei cu nespusă bucurie... Şi ca să vin în întîmpinarea dorinţei prietenului meu, chiar poimîine îl invit şi eu la un ban-chet pe care-l dau în cinstea lui...

Primi şi corbul invitaţia cu aceeaşi încîntare, mulţu-mind prietenului pentru mărinimia sa, şi pe urmă se des-părţiră, plecînd fiecare la treburile lui.

Şi după ce se depărtară ei unul de altul, corbul alergă în virful unui curmal, alese dintr-un ciorchine mare cele mai frumoase fructe, se lăsă cu ele jos pe pămînt, în apro-pierea unui tufiş de *salam*¹ şi le înfipse una cîte una pe

¹ O varietate de acacia deşertică, ale cărei ramuri pline de spini se împletesc formînd o coroană deasă.

ramuri, străpungîndu-le cu spinii cei mai mari și mai ascuțiți. La ceasul hotărît, corbul poposește lângă vizuina prietenului său și-l pofteste de-ndată :

— Masa ne așteaptă, iubite prieten !...

Cei doi veniră și începură să dea ocol tufei de salam, în care fuseseră înfipte curmalele. Încercă vulpoiul să prindă cu botul cîte o curmală, dar degeaba, căci de fiecare dată cînd se apropia de una, îl înțepa spinul înainte de-a ajunge la ea. Făcu mai multe încercări, dar fără folos, iar cînd își dădu seama că n-are rost să mai încerce, se întoarse spre corb și-l blagoslovi ca orice musafir recunoscător care a terminat de mîncat :

— Allah să te binecuvînteze, prietene, și-ți doresc să ai parte numai de bine !

— Dar mai ia, iubite prieten !... îl îndemnă corbul cu fățarnicie. De ce nu mai mîncîci ?

— Îți preamultumesc, m-am săturat ! îi răspunse și vulpoiul la fel de prefăcut.

Cum și la viețuitoarele deșertului era obiceiul ca gazda să nu se înfrupte din bucate înaintea musafirului, acum veni și rîndul corbului. Și unde nu se ridică el de la pămînt și începu să bată din aripi în jurul tufei, adunînd curmalele cu ciocul, una cîte una, pînă la ultima.

După așa-zisul ospăț, prietenii se așezară la taifas, iar într-un tîrziu își luară rămas bun. Dar nu mai înainte ca vulpoiul să-i reamintească celuiilalt că a doua zi la un ceas anume este poftit la banchetul lui.

Și numai ce se despărțiră, că vulpoiul alergă să înceapă pregătirile pentru ospățul din ziua următoare. Găsi niște făină, o amestecă el cu apă și cu seu și-o puse la fiert, așteptînd pînă ce se făcu bună de mîncat. Ieși un fel de păsă subțire, căruia i se zice *raghid* și nu poate fi mîncat decît fie sorbit dintr-un blid, fie cu lingura. La vremea

stabilită vulpoiul se înfățișă lângă stîncile unde-și avea corbul adăpost și-l pofti la banchet. Se întoarseră numai-decît lângă vizuina vulpoiului, care turnă păsatul preparat de el pe o piatră netedă ca oglinda și-l îmbie pe musafirul lui să se ospăteze. Corbul se apropie de masă, lovi de cîteva ori în piatră, dar cînd ridică ciocul, băgă de seamă că nu se lipise nimic de el. Porni să lovească din nou, tot mai stăruitor, pînă ce mai-mai să-i plesnească ciocul, dar fără nici un folos.

— Allah să te binecuvînteze, prietene ! îl blagoslovește el pe vulpoi, cînd pricepe că e mai bine să se lase păgubaș.

— Mai mănîncă, prietene ! Poftim, ospătează-te ! îl îmbie vulpoiul stăruitor. Nu trebuie să te sfiești, sîntem doar prieteni !

— Ești foarte bun și generos, îți mulțumesc ! Dar m-am săturat...

Vulpoiul nici nu așteptă să se îndepărteze musafirul de piatră și porni să lipăie raghidul îmbietor, pînă ce nu mai rămase nici urmă pe piatră. După ce termină, se trase puțin în lături, se spală pe bot și pe labe și se întoarce la oaspetele său, așezîndu-se la taifas. Dar numai chef de vorbă nu aveau, căci de-acum își dăduseră și unul și celălalt arama pe față și se străduiau să pătrundă tîlcul ascuns al întîmplărilor. După ce sporovăiră ei o vreme despre te miri ce fleacuri, se întoarseră din nou la chestiuni serioase.

— Merge vorba că jupînul vulpoi s-ar pricepe ca ni-meni altul să alerge, cotînd la dreapta și la stînga... Așa-i? prinde corbul a-l iscodi cu vorbe mieroase. N-ar avea prietenul meu bunătatea să mă învețe și pe mine minunea asta ?...

— Da' cum să nu ? Mai încape discuție ?... îi ia vulpoiul vorba din gură. Oricînd poțestei !... Dar l-aș ruga și eu pe scumpul meu prieten să mă învețe să zbor !...

— Prea bine ! se învoiește corbul. O să fiu încântat să te învăț !

Ciudat lucru, dar nici unul, nici celălalt nu prețuia însușirile și priceperea cu care fuseseră înzestrați, fiecare privind cu invidie la calitățile celuilalt și râvnind să i le răpească sau cel puțin să le dobândească și el.

Zis și făcut ! Se înțeleseră să se întâlnească chiar în ziua următoare într-un loc la șes unde nu erau nici movile, nici văioage.

Și cum se văzură, corbul nici nu așteaptă să termine cu salamalecurile, că se și grăbi să i-o ia vulpoiului înainte :

— Hai să ne-apucăm, scumpe prieten, de ce mi-ai promis ! Vai, ard de nerăbdare să-nvăț și eu a merge așa..., cotind ca dumneata...

Vulpoiul se apropie de el numaidecât, își arcui spinarea și-l pofti :

— Hai, urcă ! Urcă aici în spinarea mea !

Și corbul țop, dintr-un salt fu sus și jupînul o și luă din loc, în fuga mare. Coti o dată la dreapta, coti o dată la stînga, corbul o sfecli, dar se încăpățîină să rămînă mai departe în spinarea vulpoiului, agățîndu-se cu toată puterea de blana lui. Mai goni ce mai goni în linie dreaptă și pe urmă iar începu să cotească, smucindu-se, cînd la dreapta, cînd la stînga. Corbul își simțea inima ticăind și se agăță și mai strășnic. Vulpoiul mai făcu încă o încercare, dar tot fără folos. Nu-l putea azvirli căci corbul se prinsese bine de tot cu ghearele de blana lui.

— Cred că de-acum ai deprins meșteșugul de-a coti... E rîndul tău să mă înveți să zbor, bolborosește vulpoiul, trăgîndu-și sufletul după atîta alergătură.

— Mai încape vorbă ? îi răspunde corbul mîeros. Acum e rîndul meu... Urcă și așază-te bine aici între aripile mele !...

Cît ai bate din palme, vulpoiul fu între aripile corbului și acesta porni în zbor, luînd înălțime încet-încet, căci vulpoiul atîrna greu. Și se înălță el, și se tot înălță și după o vreme îl întrebă pe fîrtatul lui :

— Ei, ia spune-mi, prietene, ce vezi pe pămînt ?

— Orașul mi se pare a fi un cătun, satul mi se pare a fi o singură casă, iar o casă e cît un cuib de vrabie...

Și mai zbură corbul și se ridică și mai sus.

— Ia uită-te în jos, prietene, și spune-mi ce vezi pe pămînt ? întrebă corbul din nou.

— Acum un munte întreg arată cît o stîncă, răspunse vulpoiul nu prea încîntat, iar rîurile seamănă cu niște firicele de mătase...

Și iar se mai înălță corbul, tot mai sus.

— Privește spre pămînt, cumetre, și spune-mi, acum ce mai zărești ? îl îndemnă iarăși corbul.

Vulpoiul privi în jos și-l cuprinse spaima, căci nu mai putea deosebi nimic. Ajunse să nu-și mai dea bine seama dacă visează sau trăiește aieva. Vedea numai un fum sau o ceață care învăluia tot hăul de sub el și nu mai știa unde se află. Îi spuse corbului ce vede, dar chiar în clipa aceea se pomeni cu el lăsîndu-se deodată în jos și înclinîndu-se într-o parte. Vulpoiul alunecă dintre aripile corbului și porni să se rostogolească spre pămînt ca o nălucă.

— Doamne, ajută-mă să cad într-o baltă adîncă sau pe un covor de nisip moale !... prinde a se tîngui el cu glasul sugrumat și inima înghețată de spaimă.

— Dă, Doamne, să cadă pe colții unui munte sau pe un pămînt tare ca piatra !... se roagă și corbul care se ținea după el.

Și tot așa, pînă aproape de pămînt — vulpoiul implora îndurare, iar corbul se ruga să-l vadă găsindu-și sfîrșitul în căderea asta.

Nimeni nu știe precis de ce-l dușmănește corbul atât de tare pe vulpoi. Unii spun că vulpoiul s-ar tîrî furiș printre ierburi, furînd hrana corbului. Așa s-ar putea să fie. Dar la fel de bine s-ar putea să fie și o răzbunare pentru cine știe ce pricini vechi. Mai știi ? Poate că vreun strămoș de-al vulpoiului i-o fi făcut vreun necaz cuiva din neamul corbului și acum el a găsit prilejul să se răzbune.

Dar ce să mai lungesc vorba ? Allah — binecuvîntat fie-i numele ! — răspunse rugăminții vulpoiului și-i arătă îndurare, căci nu-i sosise încă ceasul. Așa că îl ajută să nimerească într-un iaz adînc din inima deșertului... Pleooooc ! se auzi pînă hăt departe, cînd ajunsese el la fața apei, și stropii se ridicară pînă la cer, apoi se risipiră în toate direcțiile ca o ploaie deasă. Vulpoiul se scufundă pînă în adîncul bălții, dar după o vreme se ivi la suprafață teafăr, înotă pînă la stîncă cea mai apropiată și se cățăără pe ea. Corbul mai zăbovi, ce mai zăbovi prin preajma lui, urmărind să vadă ce se mai întîmplă, și-apoi își luă zborul, zicîndu-și în sinea lui că a pierdut și de data asta și că va trebui să aștepte un alt prilej. Dar știa el prea bine că nu-i va fi ușor să-l mai păcălească pe jupîn vulpoi, căci era isteț Abu Al-Husayn și nu se lăsa înșelat de două ori.

Și rămase cumătrul acolo pe malul iazului, după ce bău apă pe săturate și se spălă frumușel, ca să-și usuce blana pe îndelete. Și mai poposi cîteva zile în vecinătatea lui, căutîndu-și hrana prin împrejurimi. Și tot învîrtîndu-se el pe lîngă baltă, băgă de seamă că în fiecare seară și în fiecare dimineață se abăteau pe la apă niște beduini cu turmele la adăpat. Și ce i se năzarește lui ? Hai să pună la cale un vicleșug ! Să bea toată apa din baltă și s-o sece. Zis și făcut ! Într-o dimineață se apucă să lipăie apa în neștire și pînă la vremea prînzului balta era seacă. Pe urmă se lungi la umbra unui pom și se puse pe așteptat.

Știa el că mai devreme sau mai târziu oile trebuie să sosească. Balta avea un izvor ce nu seca nici iarna, nici vara și beduinii de pe meleagurile acelea îl cunoșteau bine.

Așteptă vulpoiul, dar în seara aceea nu se ivi nimeni. El era însă gata să aștepte oricît, căci știa sigur că trebuie să se arate cineva. A doua zi dimineată apărură și primul păstor. Se uită el spre iaz, dar ce-i fu dat să vadă ? Balta secase ca prin minune. Căută nedumerit împrejur și iacătă-l pe cumătru — ditamai vulpoiul, care aducea acum cu un burduf uriaș, mai-mai să plesnească. Se trase mai aproape de el și prinse a-l iscodi, nădăjduind c-o să afle ce s-a-ntîmplat cu gîrla.

— Apa uite-o aici, e la mine în burtă ! zice vulpoiul, fălindu-se, și se lovește cu labela din față pe burdihan. Eu ți-o dai ca să bea oile pe săturate, dar să văd ce mi-i da dumneata în schimb ?... îl ademenește el, trăgînd cu coada ochiului.

— Apăi, dacă mi-i da apă ca să se sature toată turma, ți-o dai și eu cea mai frumoasă oaie, pe-alese. Dacă vrei, poți să ți-o alegi și singur ! îl îmbie păstorul, măsurîndu-l în ciudat, căci pricepuse acum tîlcul ce se ascundea în spațele poveștii cu apa.

Se învoiră numaidecît, iar vulpoiul făcu ce făcu și goli toată apa în făgașul iazului și gîrla se umplu la loc, întocmai cum fusese pînă atunci. Oile dădură buzna, toate deodată și băură pînă ce se săturară.

— Vrei să ți-o alegi singur sau să ți-o aleg eu ? îl întreabă păstorul după ce se dau oile în lături.

— Alege-mi-o dumneata ! zice vulpoiul viclean și bănuitor.

Păstorul se pierdu în mijlocul turmei și după cîtăva vreme se întoarce cu un berbec tînăr și gras — poate cel mai frumos din cîți avea el — și-l împinse înaintea vulpoiului.

— Nu cred să fie asta oaia cea mai bună pe care-o ai în turmă... zice cumătrul bănuitor.

— Atunci, du-te și alege-o singur pe care-ți place !
Îl îndeamnă beduinul cu lehamite.

Pasămite, vulpoiul avea el socotelile lui. Așa că dădu iama în mijlocul turmei și începu să cerceteze oile una câte una. În cele din urmă ochii i se opriră asupra uneia slabe și gălbejite. O prinse de gât și-o trase afară dintre suratele ei.

— Fie ce-o fi, eu pe-asta o vreau ! bombăne vulpoiul.

— Prea bine ! se învoiește păstorul. Ia-o, Allah s-o binecuvînteze !

Și-o luă vulpoiul și porni degrabă cu ea spre o căsuță nu prea departe de iaz, pe care și-o încropise el în vremurile cînd treburile îi mergeau mai bine. Cînd ajunse la casa cu pricina, se mai uită el încă o dată bine la oaie și văzînd că are niște pete negre pe cap îi dădu numele Băltăta.

Și unde nu se puse cumătrul s-o hrănească, s-o adape și să-i curețe adăpostul de țî-era mai mare dragul să privești la ea. Oaia se înzdrăveni binișor și după cîteva luni îi fătă o mieluşică — și ea tot cu pete negre pe cap, de unde-i veni și numele de Băltăţica, pe care-l alese pentru ea. Și-acum se apucă el cu și mai mult sîrg să le adape și să le aducă cele mai fragede ierburi pe care le găsea.

Într-aceea, se-ntîmplă să afle și-un lup de oaia și de mieluşeaua care trăiau în ograda vulpoiului. Și-ntr-o zi îi luă el frumușel urma și află și unde le ține închise. În altă zi se ascunse dis-de-dimineată printre stîncile din apropiere și pîndi pînă ce plecă vulpoiul spre deșert după iarbă. Cînd crezu că s-a îndepărtat destul, lupul se apropie de ușa, o împinse mai întîi ușurel, sperînd c-o s-o deschidă, apoi cu toată forța, încercînd s-o scoată din țîţîni,

dar nici vorbă ! Așadar, de data asta nu făcuse nici o ispravă, dar nici nu mai zăbovi prin preajmă, de teamă să nu dea stăpînul de el și să-i descopere gîndurile. Rămase tare încurcat, căci mult își mai dorea să pună laba pe-o oaie, dar mai ales pe-o carne fragedă de miel. Trebuie să intru peste ele ! Cu orice preț ! zice el mai hotărît ca ori-cînd. Prin forță sau prin vicleșug, trebuie să ajung la ele ! Mijloacele nu mai aveau nici o importanță. Numai scopul conta acum. Puțin îi păsa dacă o să se zică despre el că-i perfid și telpiz. Ce, parcă asta o să-i dăuneze cu ceva ? Așa că nu se descurajă, ci porni și mai destoinic la treabă. Zi și noapte își bătea capul să născocească un tertip prin care să ajungă la oaia și la mieluşica vulpoiului.

În cele din urmă, după îndelungă chibzuială, socoti că oel mai nimerit ar fi să încerce să se împrietenească deo-camdată cu vulpoiul și să-i cîştige încrederea. Pe urmă o să mai plănuiască el ce are de făcut. Ce mai, trebuie să mă bag neapărat pe sub pielea lui ! își zice, făcîndu-și singur curaj. Și-o suci el și-o învîrți, și-așa se întîmplă. Făcu ce făcu și-ntr-o seară își căută drum pe la casa cu pricina. Ciocăni încetîșor în ușa și cînd se ivi vulpoiul, îl salută cu căldură, ba chiar se apropie de el și-l strînse și-n brațe.

— Seara bună, vere, și întru mulți ani ! Allah să-ți dea viață lungă și numai bucurii ! începe lupul mieros.

Îi răspunse și vulpoiul cu vorbe la fel de meșteșugite sau poate chiar mai frumoase.

— A trecut cam multică vreme de cînd nu ne-am mai văzut și mi se cam făcuse dor de dumneata, începe lupul să-l ia pe departe. Am venit să-ți spun, „bună-seara !” și să-ți propun să reînnodăm vechea noastră prietenie... Știi că nestatorniciile vieții devin amenințătoare pentru o ființă cînd e singură. Dar dacă are un prieten cu care să mai schimbe o vorbă și să se mai sfătuiască,

altfel se poate lupta cu greutățile vieții. Vorba ceea, poți face multe cînd ai lîngă tine un suflet de prieten și mai nimic cînd ești singur...

Vulpoiul îl ascultă cu luare aminte și dădu din cap aprobator, cu toate că-i da tîrcoale o bănuială cum că lupul n-a venit cu gînd cinstit. Ba recunoscuse chiar că e bine să ai prieteni nu numai la necaz, ci și la bucurie. Apoi se învoiră să treacă unul pe la altul măcar o dată pe zi. Pe urmă cei doi prieteni se despărțiră, fiecare rămînînd cu gîndurile lui.

Dar chiar a doua zi lupul bătu din nou la ușa vulpoiului, îi dădu binețe și se arătă gata să-l ajute să-și hrănească oaia și mielușica. Dar atît i-a trebuit vulpoiului : să audă numele mielușelei din gura lupului. Bănuiala începu din nou a-i da tîrcoale, așa încît îi spuse că-i o treabă mult prea ușoară ca să mai aibă nevoie și de ajutor. Ba îi dădu de înțeles că o să-i ceară ajutorul pentru alte lucruri mult mai importante, nu pentru fleacuri.

Trecu ce trecu și în vremea asta cei doi prieteni se înțîlniră așa cum făcuseră legămînt și de fiecare dată cînd se vedeau, lupul îl copleșea pe vulpoi cu laudele și nu uita să aducă vorba despre prietenie. De fapt, lupul cu prietenia lui prefăcută nu voia decît să afle cum se deschide ușa de la casa vulpoiului. Se ținu mult și bine după el, trăgînd cu coada ochiului la ușa cu pricina, dar fără folos. Cînd își pierdu aproape orice nădejde, schimbă foaia și porni să-l ademenească pe vulpoi tot cu vorbe meșteșugite și dulci.

— Ce ușă minunată ai, prietene ! zice el așa într-o doară. N-am mai văzut în viața mea alta la fel. În primul rînd din ce lemn trainic e făcută ! Apoi lucrătura ! Ce lucrătură ! Și culoarea ! Nici nu se putea alta mai potrivită ! Și uite ce frumos se îmbină scîndurile ! Ce să mai

vorbim de felul cum se închide și se deschide ! Dar, pentru că veni vorba, de fapt cum se închide... și cum se deschide ?

— Este într-adevăr o ușă rară și-am dat pe ea bani buni ! Începu vulpoiul să-și dezlege limba, amăgit de vorbele lui măgulitoare. Mă întrebi cum se deschide ? E o treabă foarte ciudată ! Nu știu dacă ai băgat de seamă sau nu, dar eu nu am cheie pentru ea. Se închide și se deschide cu aer... Suflu o dată spre ea, ca și când i-aș șopti ceva și se închide, suflu de două ori, olecuță mai tare, și se deschide... E vorba de un aer așa mai deosebit... mai calduț, vreau să zic, și cu o forță zdravănă...

— Ce minuneee ! exclamă lupul. Și ce idee nemaipomenită ! Cu metoda asta ciudată nu trebuie nici să mai ții cheia noaptea sub pernă, nici s-o mai porți toată ziua după tine !... Felicitări, prietene ! Felicitări și s-o închizi și s-o deschizi sănătos !...

Își dădură întâlnire pentru seara următoare și se despărțiră. Dar a doua zi lupul se sculă cu noaptea în cap, alergă într-un suflet și se tupilă după o stîncă, pîndind pînă ce-l văzu pe vulpoi pierzîndu-se în deșert, și hait în fața ușii. Suflă de două ori ceva mai tare spre ea și pe dată se deschise la perete. Dădu buzna înăuntru, fără să mai stea pe gînduri, prinse mai întîi oaia și-i sfîșie beregata, făcu la fel și cu mieluşica, le jupui pe amîndouă în grabă și-apoi să fi văzut ospăţ pe lup ! Alese el tot ce se putea mînca, adunînd pînă și ultimele fire de carne de pe oase, pe urmă umplu frumuşel pieile cu iarba uscată pe care-o găsi la îndemînă și așeză cele două animale împăiate în picioare, în spatele ușii. Adună resturile, se strecură afară, suflă o dată, ușa se închise și pe-aci ți-e drumul.

Cam pe la vremea prînzului se ivește și vulpoiul cu un snop uriaș de iarbă proaspătă și zemoasă la spinare și

cu un buchețel de flori deasupra lui. De fiecare dată cînd se întorcea, oaia și mieluşica îl întîmpinau behăind şi alergînd de colo-colo voioase. Ți-era mai mare dragul să te uiți la ele cînd simțeau că se apropie stăpînul de casă și se pregătește să deschidă ușa. Dar de data asta nici un glas și nici o mișcare ! Porni să le strige pe nume, dar degeaba.

— Bălțata și Bălțătica, acum vine ierbicica, ierbicica proștețica... continua el, dezmiardîndu-le.

Dar tot nici o mișcare ! De data asta tresări, simțindu-și sufletul bîntuit de spaimă. E ceva necurat la mijloc ! șopti el. Să se fi întîmplat vreo nenorocire ?

Suflă spre poartă de două ori, poarta se deschise, le strigă pe nume din nou, dar, ce-i fu dat să vadă ?! Cele două animale stăteau proțăpite dinaintea lui, fără urmă de viață !

Lovi oaia ușurel cu laba și ea se prăbuși la pămînt. Pri-cepu pe dată că nu-i decît o piele umplută cu paie. Lovi și mieluşica și se întîmplă la fel și cu ea. Rămase încremenit. Doamne, ce nenorocire s-a abătut peste capul meu ! porni atunci să se tîngue ca ieșit din minți și simți cum o mîhnire năprasnică îi cășunează în adîncul sufletului. Porni să se învîrtească în neștire prin casă, încercînd să descopere pe unde-au pătruns prădătorii. În ziduri și-n tavan nu găsi nici o spărtură. Se vede treaba c-au intrat pe ușă. Dar cum ar fi putut să intre cînd numai el cunoaște felul ei tainic de a se deschide ? ! Așa, ca într-un vis își aduse aminte că lupul îl întrebasese chiar seara trecută și că el ca un netot îi povestise cum se închide și se deschide ușa. Dar lupul este ca și fratele lui și n-ar fi putut face una ca asta, nici în ruptul capului ! Să fi uitat el ușa deschisă ? Cu neputință ! Să iscodească urmele ! Poate că după ele o să-și dea seama cine-s prădătorii. Să se fi des-

chis ușa prin farmece ? Nu cumva tâmplarul care-i făcuse ușa dezvăluisese taina ? O fi vrut să-i silească pe cei care au astfel de uși să și le schimbe, ca să le mai ia încă o dată banii ! Ce gânduri și ce bănuieli îl chinuiau !

Ce-o fi, ce n-o fi, vulpoiul ieși năuc din casa pustie, care-i fusese atît de dragă. Își simțea inima pornită într-o bătaie deznădăjduită. Casa părea acum un mormînt rece și trist, care nu-i stîrnea decît mîhnire și amărăciune în suflet.

Cu cît creștea tristețea, creștea și hotărîrea vulpoiului de a se răzbuna. Prinse să cerceteze împrejurimile palmă cu palmă. Nu voia cu nici un chip să creadă că făptașul ar putea fi prietenul său lupul. De fiecare dată cînd îi venea gîndul ăsta îl alunga mînios. Cum să creadă că tocmai un prieten atît de apropiat putea să-i facă una ca asta ? Nimic nu putea să-i schimbe părerea atît de bună ce și-o făcuse despre lup ! Ba ar fi fost în stare să se ia de piept cu oricine-ar fi cutezat să spună o vorbă urită despre el. Prietenul nu poate veni decît cu gîndul cinstit la tine. Slăbiciuni cum sînt pizma, viclenia sau fățarnicia sînt străine de firea lui. Așa credea cumătrul vulpoi și se încăpățîna să caute mai departe, nădăjduind să dea de vreo urmă care să-l conducă spre un alt vinovat. Dar ori-cît căută, nu găsi nimic, mai ales că se stîrnise și-un vîntuleț care netezise nisipul și ștersese orice urmă. Atunci se hotărî să mai aștepte o vreme. Dar ce să vezi ? Tocmai cînd se frămînta el așa, neștiind încotro s-o apuce, se trezește că se abate pe la el un beduin de prin partea locului, care avea obiceiul să tragă cu coada ochiului încolo și încoace și să poarte vorba de ici-colo, turnînd gaz peste foc.

— De ce te văd așa amărit și răpus de neliniște ? Îl trage el de limbă pe vulpoiul care se așezase în pragul casei dus pe gînduri.

— Eh ! Ți se pare... Nu-i nimic... bombăne el, codindu-se. Iaca, acolo un fleac... Un pungaș mi-a spart casa și mi-a mîncat oaia și mielușica... N-am izbutit să dau de nici o urmă, căci nisipul a îngropat totul...

— Să știi că deunăzi l-am văzut pe lup dînd tîrcoale casei tale... îi zise beduinul cu subînțeleș. Era într-o dimineată... Poate chiar el ți-a făcut paguba... Cine știe ?...

— Este prietenul meu cel mai apropiat și mă îndoiesc că ar fi fost în stare să mă tragă pe sfoară, îngăimă vulpoiul.

— Eu nu pot să bag mina în foc și să dau mărturie împotriva lui, fiindcă — ce e drept, e drept ! — nu l-am văzut nici intrînd în casă, nici mîncîndu-ți oaia și mielușica... Mi-am dat și eu așa cu părerea... Și asta pentru că l-am zărit dînd tîrcoale... Dar se știe că n-ai voie să învinuiești pe cineva cîtă vreme nu l-ai văzut cu ochii tăi... Începe musafirul s-o scalde, cînd băgă de seamă că vulpoiul ia apărarea prietenului său. Eu spun ce-am văzut și-atît... Se oprișe în dreptul casei dumatle și se uita cînd la ușă, cînd pe drum, de parcă ar fi plănuit să facă ceva în taină și-acum ar fi așteptat să nu se mai vadă nici un suflet prin preajmă. Dar n-aș putea să jur că el ți-a prădat casa, nici măcar că ar fi avut de gînd să facă așa ceva, fiindcă nu vreau să vorbesc cu păcat... Numai Allah cel slăvit cunoaște gîndurile ascunse...

Vulpoiul ascultă vorbele astea cu mare băgare de seamă, căci puteau să fie la fel de bine și un adevăr și o minciună. El avea nevoie de dovezi ! Numai așa ar fi putut înclina balanța împotriva lupului !

Cunoștea prea bine că oamenii sînt destul de pătimiși. De unde putea el să știe că omul ăsta nu-i purta pică lupului și-l pîndește pentru a se răzbuna pe el pentru o gîlceavă sau o pricină mai veche ?... Și mai știa vulpoiul la

fel de bine că există și un soi prost de oameni, cu fire și gură rea, care nu pot trăi liniștiți pînă nu bagă pe cineva în belea. Cîte nu se întîmplă ! Se ucid între ei și frații sau se învinovătesc pe nedrept. Și cîte alte ticăloșii ! Numai Allah le poate da de capăt !

Așadar, vulpoiul socoti că e mai nimerit să nu dea crezare unor astfel de vorbe, ca să nu greșească. Se încapățîină să caute urme și cum nu găsea, își zise că vinovatul se va da singur de gol, căci pînă la urmă frica pune stăpînire pe el. Așa e legea firii ! Cînd vine lupul, își mai zise el, o să citesc pe chipul lui semnele vinovăției. Iar dacă n-o să mai vină pe la mine, atunci asta-i cea mai sigură dovadă pentru păcatul lui...

Și se puse vulpoiul pe așteptat. Una din două : ori vine lupul la ora obișnuită și-am să citesc un semn pe mutra lui, ori nu mai vine deloc și-atunci nu mai am nevoie de nici o dovadă... Tot gîndind el așa, văzu că vremea vizitei sosește, dar lupul să apară, pace. Îl așteptă ceasuri în șir, dar degeaba. Trecu și ziua următoare și lupul tot nu se ivi. Îndoiala i se cuibărise în suflet, dar tot nu se grăbea căci graba nu duce la nimic bun. Porni să colinde pe colclauri în căutarea lupului. Întrebă peste tot, dar nimeni nu fu în stare să-i spună mare lucru. Pînă la urmă îi șopti careva o vorbă și-o luă cu sîrg pe urmele cumătrului. Și tot merse prin pustiu, ajungînd la cîte un sat și trecînd de el, apoi tot întrebînd în sus și în jos, îi arată cineva o cărare mai dosnică ce ducea spre o grotă. Și iată că într-un tîrziu, se opri frînt de oboseală la gura grotei unde se aciuiseră lupul.

Vulpoiul intră și-i dădu binețe, dar cumătrul, tare încurcat, se tot foia și nu știa ce să-i răspundă.

— Niște furi mișei, iaca mi-au prădat casa și mi-au mîncat oița și mieluşica la care ştii că ţineam ca la ochii

din cap, începe vulpoiul să-i spună păsurile. Și după toate astea n-ai mai trecut nici dumneata pe la mine de-atita vreme și m-am simțit tare singur, căci — vorba ceea — prietenul e giuvaier la bucurie și mare sprijin la necaz... Am avut parte de două nenorociri care m-au lovit una după alta : mai întâi mi-am pierdut odraslele și-apoi ai dispărut și dumneata, cel mai bun prieten... N-am avut nici cui mă plînge... Am răbdat o zi, am răbdat două, dar n-am mai putut sta singur acolo în casa pustie... Mă năpădea jalea, văzînd ieslea și iarba rămasă de la ele... Și dumneata nicăieri... Am fost tare singur și amărît...

În vreme ce vorbea, ochii îi jucau neconținut în cap, căutînd stăruitor cînd la picioarele lupului, cînd la chipul lui, doar-doar o desluși un semn care să dovedească ceva. Și nu degeaba îl iscodi cu atîta încăpăținare, căci în clipa cînd pomeni de plecarea lui neașteptată, lupul se fistici și tresări descumpănit.

— Am băgat de seamă, începu lupul cu glasul spăsit, că nu mai izbutesc să-mi țin zilele pe meleagurile acelea, dragă cumetre, și-uite așa am ajuns să-mi iau lumea în cap... Am încercat să împrumut niscaiva bani, continuă el să se căineze, sau măcar ceva de-ale gurii, dar n-am avut de la cine, că nimeni n-a vrut să-mi dea. Am vrut să mă bag la un stăpîn cu simbrîie, dar n-am găsit pe nimeni să mă primească... Mi-am făcut fel de fel de gînduri și nu s-a lipit somnul de mine în noaptea aceea... Chinuit de foame și de lipsuri, am hotărît ca în zori să-mi iau tîlpășița și să mă mut în altă parte. Dumneata știi la fel de bine ca și mine că pentru noi, lupii, țara este aceea în care avem pradă bogată, nu cea în care ne-am născut... Trebuie să încerci și să nădăjduiești... Pînă la urmă izbuțești undeva... De-aia am plecat eu în lume, să caut un alt tărîm, unde să găsesc de-ale gurii și să nu-mi lipsească nimic...

— Și ai de gînd s-ajungi într-un loc anume sau ai plecat așa fără nici o țintă ? îl trage vulpoiul de limbă.

— Ba n-am nici o țintă ! răspunde lupul.

— Atunci, ce-ai zice dacă ți-aș cere îngăduința să te însoțesc și eu în preumblarea asta ? îl ia vulpoiul pe de parte, cu vorbe meșteșugite. Să știi că nici soarta mea nu-i cu nimic mai bună... Ba aș zice că-i mai cumplită ca a dumitale. Sint nevoit să plec cît mai departe de casă, pentru a uita de nenorocirea ce m-a lovit... Și parcă nici-odată n-am avut atîta nevoie ca acum de un prieten ade-vărat, care să-mi aline necazurile...

Încurcătura și nemulțumirea lupului erau limpezi, dar n-avu ce face și se învoi să-i țină vulpoiul tovărășie.

Cît despre vulpoi, inima-i spunea că lupul este singurul vinovat, căci dovezi fuseseră destule și încă se mai adunau, dar se mai stăpîni încă pînă ce-avea să găsească o urmă sigură cu care să-l dea în vileag. Acum era muncit zi și noapte numai de gîndul ăsta. Așteptă ce așteptă și într-o bună zi băgă de seamă că lupul îi ascunde ceva. Îl vedea dispărînd din cînd în cînd, strecurîndu-se într-un cotlon mai dosnic al grotei. Pricepu numaidecît că acolo se ascundea o mare taină, căci nu se ducea într-acolo decît atunci cînd era sigur că vulpoiul nu-l vedea. Și nu rămînea acolo decît preț de cîteva clipe, atît cît îi trebuia să se convingă că nimeni n-a umblat la locul cu pricina. Apoi se strecura înapoi, la fel de grijuliu cum se dusesese.

Sărmanul vulpoi stătea ca pe jar ; pîndea doar momentul potrivit ca s-ajungă și el în fundul grotei, unde era încredințat că va da de urma mult căutată. Pe urmă n-avea decît să se răzbune. Și-așteptă el destul de multișor, căci lupul era toată vremea cu ochii pe el. Nu se pripîi însă și nu-și pierdu cumpătul. Au trecut zile lungi, fără să se poată apropia de locul cu pricina. Dar cine este în

stare să rabde și să aștepte ajunge pînă la urmă acolo unde dorește. Într-o seară, cînd se întoarseră după o hăituială istovitoare, lupul căzu frînt. Vulpoiul, care atît așteptase, se prefăcu și el adormit, dar cînd nu mai avu nici cea mai mică îndoială că vrăjmașul lui este cufundat în somn, se strecură de sub învelitoare și se furișă cu grijă spre fundul grotei. Înaintă tiptil, cu mare fereală să nu facă vreun zgomot, căci la cea mai mică mișcare greșită lupul ar fi sărit în picioare. Se știe de cînd lumea că somnul lui este neînchipuit de ușor și simte tot ce se petrece în juru-i. Ba se zice că el ar închide numai un ochi cînd doarme, iar celălalt ar sta de veghe.

Vulpoiul izbuti să ajungă cu bine în cotlonul cu pricina și-acolo dădu peste o oală de pămînt acoperită. O descoperi grijuliu și ce-i fu dat să vadă ? Căpățîna oiței, cu ochii și cu dinții ei ! Rămase încremenit. Nu mai știa ce să creadă ! Visează sau trăiește aievea ? Se mîhni cumplit, căci ceea ce văzu îi răscoli din nou toate amintirile. Se stăpîni cu greu, căci știa prea bine că dacă se dă de gol e pierdut. Puse căpățîna în oală, o acoperi la loc, așa precum fusese și se trase înapoi pășind cu grijă, tot așa cum intrase. Ajunse la culcuș, ridică ușor învelitoarea și se strecură sub ea cu inima ticăind, tremurînd de spaima celor văzute și de mînia ce-l sufoca.

Aruncă o privire piezișă spre lupul pe care-l știa vrăjmaș dovedit și se jurui să se răzbune pe el cu orice chip. Chibzui îndelung și-și dădu seama că e mult mai vînjos și nu-i poate veni de hac decît prin vicleșug. Și ce uneltește el ? Face dintr-o saltea veche un sac, îl coase cît poate de des cu o undrea cu sfoară groasă, căci știa cît de puternic e fostul lui cumătru, și prinde să se vîre în fiecare zi în el, să-l lege la gură pe dinăuntru și să se tăvălească pe jos, lovindu-se cu labelle și rîzînd de ziceai,

Doamne, ce-o fi asta ! Nu-i a bună cu el ! Şi azi-aşa, mâine-aşa, lupul intră la idei şi pînă la urmă se simţi şi el ispitit să încerce joaca asta veselă a vulpoiului. Îşi zise că prea-i era bine vulpoiului acolo în sac, dacă se vesele-a atîta.

— Ia vorbeşte-mi şi mie, prietene, despre jocul ăsta al tău cu sacul ! îl îndeamnă el, neputîndu-şi stăpîni curiozitatea.

Vulpoiul se puse pe povestit cu o mulţime de înfloritură, cît de vesel şi plăcut este jocul şi cum îl face pe cel necăjit să-şi uite de toate durerile şi necazurile. Iar lupul rămase atît de încîntat, încît îi ceru vulpoiului cu glas mîeros :

— Ce zici, prietene, n-ai vrea să ne jucăm împreună ?

— Aah, dar te asigur, prietene, că în doi este mult mai vesel, îl ademeneşte vulpoiul. Mai ales noaptea, pe lună...

Se învoiră ei să se întâlnească aşa pe la vremea asfinţitului şi-apoi plecă fiecare la treaba lui. Dar numai ce se despărţi de lup, că vulpoiul alergă într-un suflet într-o vale unde ştia că sînt nişte tufişuri de salam, tăie un ciomag cu o măciucă noduroasă la un capăt, precum şi o nuieluşă subţire, lungă şi mlădioasă. Le luă şi tot în mare grabă se întoarse cu ele la priporul peşterii unde se afla sălaşul lor. Ascunse măciuca în apropierea peşterii şi intră înăuntru numai cu nuieluşa.

Între timp se întorsese şi lupul, care-l aştepta nerăbdător, şi începură pregătirile pentru joc.

— Sînt de părere să mă laşi pe mine să încep, căci ştiu mai bine rostul... îl îmbie vulpoiul. Pe urmă vine şi rîndul tău...

Cînd lupul încuviinţă, vulpoiul se vîrî în sac şi-i grăi aşa :

— Leagă sacul la gură, ia nuieluşa şi loveşte-mă uşurel cu ea. Dacă mă gîdil, eu o să strig „Vai !... Vai !...” iar dacă nu, n-ai s-auzi nici o vorbă, pricepi ?

Zis şi făcut ! Lupul porni să-l lovească şi să-l zgîndăre uşurel, iar vulpoiul se tăvălea şi chicotea, de ziceai că moare de plăcere. Şi jocul i se păru lupului destul de nostim.

Mă mai înveselesc şi mai uit şi eu de griji şi de necazuri, chiar dacă numai pentru cîteva clipe, îşi zise în sinea lui.

— Ajunge ! îi strigă vulpoiul printre hohote. Desfă sacul şi, dacă vrei, intră, căci acum e rîndul tău...

Lupul dezlegă în grabă sacul şi se vîrî în locul vulpoiului, care puse mîna pe sfoară şi strînse straşnic. Alergă glonţ şi se întoarse cu măciuca, pe care-o ascunsese la o azvîrlitură de piatră.

— Unde eşti, vere ? Ce tot zăboveşti atîta ? se oţărăşte lupul. Hai mai repede să-ncepem o dată jocul !

— Îl începem, vericule, numaidecît, n-avea tu grijă ! Ia să vedem unde ţi-e capul, că nu vreau să ţi-l lovesc şi să te plîngi pe urmă că te doare...

— Aici, aici !... îi face lupul semn, mişcîndu-şi capul într-un colţ al sacului.

Cînd pricepu unde se află capul duşmanului, vulpoiul ridică măciuca şi-l păli cu nădejde chiar în creştet.

— Ce faci, vere ? se văită lupul, zvîrcolindu-se de durere.

— Văr, zici ? se minună vulpoiul. Ai să afli tu îndată ce fel de văr îţi sînt eu. M-ai viclenit şi m-ai lăsat fără oaie şi fără mieluşică, deşi ştiai prea bine că ele erau ce-aveam mai scump pe lume.

Şi jap, din nou, cu măciuca drept în moalele capului.

— Iartă-mă, veré, de data asta !... se căinează lupul și se milogește, simțind că i se apropie funia de par. N-o să mai fac în vecii vecilor una ca asta !...

— Nu mai spune ! Nu știi că pe cine nu lași să moară nu te lasă să trăiești ? Cu mîna mea o să-ți iau zilele, ticălosule ! Dacă te-aș ierta, nu m-ar ierta Allah pe mine...

Și jap, jap ! continuă să izbească cu sete, în vreme ce lupul se chinuia zadarnic să-și ferească grumazul și căpățîna de ploaia loviturilor.

Cînd fu sigur vulpoiul că i-a venit de petrecanie, îl lăsă pe cumătrul neînsuflețit în sac și plecă întins spre casa din ținutul lui de baștină.

Și-așa izbuti vulpoiul să se răzbune pe cumătrul cel fățarnic și nelegiuit, care nu ținuse seama de rînduilele prieteniei și-l viclenise tocmai cînd îl arătase cea mai mare încredere. Și, fericit că strădania nu-i fusese zadarnică, se puse cu rîvnă pe treabă să-și facă o gospodărie pe măsura lui.

CÎINELE CREDINCIOS

Trăiau odată într-un sat de la marginea pustiului doi frați : cel mare aduna vreascuri și iarbă pentru vite din deșert, iar cel mic muncea ogorul din jurul casei — ara, semăna, uda și culegea roadele. Și-aveau cei doi frați un cîine tare credincios și neîntrecut de ager, care dădea toată ziua tîrcoale de jur împrejurul ogorului și nu lăsa nici o vită sau om străin să se apropie.

Într-o bună zi Muhammad — căci așa îl chema pe fratele cel mare — o ia de unul singur spre deșert, plănuiind

să adune un maldăr de iarbă grasă pentru bieteale animale care învîrteau roata de scos apă, cît era ziulica de lungă, ba chiar și o bună bucată din noapte, și nu vedeau cu lunile iarba proaspătă de prin văi. Și-avea Muhammad un loc numai de el știut, de unde căra nutrețul — loc bun, dar destul de departe de casă. Secera iarba, o lega în snopi și-o lua la spinare, căci altă vită decît cele care lucrau pe ogor și învîrteau roata nu mai avea. Se întorcea de obicei acasă după asfințitul soarelui, cam pe la vremea cinei.

Odată, pe cînd venea el cu maldărul de iarbă la spinare, îi ies în cale patru puișori pe care-i socoti a fi de hienă. Puse sarcina jos și porni să alerge după ei, înhățîndu-i unul după altul, în vreme ce-i mulțumea lui Allah pentru darul ăsta atît de prețios, care le asigura carne în casă pentru cîteva zile. Așa că puse mîna pe pui, îi tăie și-i așează deasupra maldărului de iarbă, pe care-l aruncă din nou la spinare, și-și văzu mai departe de drum.

Dar nu trecu un ceas și simți o vietate alergînd în urmă-i. Cînd se întoarse, rămase încremenit. O namilă de lupoaică alerga cît o țineau picioarele, gata să se năpustească asupra lui. Abia atunci pricepu că era vorba de pui de lup, și nu de hienă. Puse din nou sarcina de iarbă jos, aruncă puii cît putu mai departe și așteptă să vadă dacă lupoaica o să-l lase în pace sau o să încerce să se răzbune.

Fiara se opri lîngă pui, îi mirosi, linse puțin sîngele lor și-apoi se repezi spre el ca turbată. Muhammad înțelese că-l așteaptă o luptă pe viață și pe moarte. Era vorba de o lupoaică pe care o lăsase fără pui ! Nu i-ar fi folosit la nimic să încerce să fugă, așa că nu-i mai rămase decît să se bizuie pe ajutorul lui Allah și se pregăti să se apere cu orice preț, pînă la ultima suflare. N-avea de ales ! Sau

o răpune el, sau îl va răpune ea ! Pînă să ajungă lupoaica lingă el, își înfășură vesta în jurul gîtului. Din cîteva salturi, jivina fu în fața lui și se ridică în două picioare, încercînd să-și înfigă colții în beregată, dar el îi prinse capul cu amîndouă mîinile, încheștîndu-le cu toată forța și încercînd să-l țină cît mai departe de fața lui.

Numai că lupoaica îl izbea cu coada cînd într-o parte cînd în cealaltă, mai-mai să-l doboare la pămînt, iar cu ghearele din față îi zgîria pieptul. Muhammad făcea tot ce-i stătea în putință să-i țină ghearele și capul cît mai sus, căci dacă i le-ar fi lăsat să alunece în jos, i-ar fi sfîșiat măruntaiele. El încerca să se apere cu orice chip, iar lupoaica voia să se răzbune cu orice preț. Așa că încheștarea se prelungi mai mult decît s-ar fi așteptat.

Și astfel, Muhammad nu se întoarse acasă la vremea la care venea de obicei. Cîinele așteptă ce așteptă și începu să adulmece în aer, simțînd că stăpînul lui se află în primejdie. Alergă numaidecît la celălalt frate pe care-l găsi odihnindu-se, în așteptarea lui Muhammad. Și se porni să scheaune lingă capul lui și nu se lăsă pînă nu-l trezi din somn. Cînd deschise ochii, stăpînul îl alungă fără să-i pese. Numai că vietatea credincioasă se încăpățîna să se învîrtă în jurul lui și să-l sîcîie. Ba începu să tragă cu dinții de straiele lui, fără să-i dea pace o clipă. Din cînd în cînd se îndepărta puțin, dar revenea la el lătrînd și mai disperat. În cele din urmă stăpînul înțelese că e ceva necurat la mijloc. Se ridică din așternut și-o luă după cîine spre deșert. Animalul alerga cît îl țineau picioarele, dar cînd stăpînul pierdea din bătaia privirilor, se întorcea la el și făcea cîteva ocoale în jurul lui. Pe urmă o lua iarăși înainte, adîncindu-se și mai tare în pustiu, îndemnîndu-și parcă stăpînul să-l urmeze cu pași mai spornici.

Urcat pe-o colină ceva mai năltuță, cîinele își roti ochii, iscodind de jur împrejur și-l descoperi pe Muhammad prins într-o încheștare cumplită cu lupoaica. Se uită înapoi ca să se încredințeze că stăpînul vede încotro o apucă și se prăvăli ca fulgerul spre locul încăierării. Cînd ajunse acolo, Muhammad era la capătul puterilor. Cîinele sare și-și înfige dinții în burta lupoaicei, străpungîndu-i pielea și carnea. Apoi trage cu toată puterea pînă ce-o sfîșie și-i vede măruntaiele curgînd, dar fiara rămîne mai departe încheștată de om. Cîinele țîșnește a doua oară. De data asta își înfige colții în gîtul dihaniei și trage de ea cu toată forța, încercînd s-o despartă de stăpînul lui. Jivina simte cum o lasă puterile și cîinele o trage la pămînt, dar nu-și descleștează ghearele, tîrîndu-l și pe omul sleit după ea.

Cînd nu mai fu în stare să se împotrivească necum, cîinele izbuti să smulgă fiara de lîngă stăpînul lui, luîndu-i și ultimul strop de viață. Apoi se întoarse lîngă stăpînul care se prăbușise fără simțiri, cu sîngele șiroindu-i din brațe și din piept. Din horcăielile și răsufierea lui greoaie, cîinele cel credincios pricepu că stăpînul mai trăiește.

Fratele cel mic ajunse la locul luptei cînd totul se isprăvise : Muhammad stătea întins la pămînt, iar la cîțiva pași de el — lupoaica sfîșiată cu măruntaiele risipite. Cîinele dădea tîrcoale neliniștit stăpînului, adulmecînd pentru a se încredința că mai este în viață. Așa că fratele care sosi gîfîind nu mai avu altceva de făcut decît să-l aburce pe Muhammad în spinare ca pe-un sac și s-o ia agale spre casă. Cîinele îi însoți, aci luînd-o înaintea lor pentru a le arăta drumul prin noapte, aci rămînînd în urmă, de teamă ca nu cumva un alt dușman să-i atace pe neașteptate.

Cînd ajunseră acasă, rănitul fu lăsat jos cu griță și, simțînd liniștea și căldura, curînd își veni în fire. Deschise

ochii, găsiindu-i alături pe nevasta lui care-i oblojea rănilile, pe fratele cel mic, care oftă ușurat, văzîndu-l că-și revine, și cîinele cel credincios, întins la cîțiva pași, cu urechile ciulite în așteptare.

L-au doftoricit pe bietul Muhammad vreme de aproape o jumătate de an, pînă ce s-a milostivit Allah de el și i-a tămăduit rănilile, ajutîndu-l să înceapă lucrul pe ogor alături de fratele lui. Și cum știa prea bine că numai datorită cîinelui izbutise să scape din ghearele morții și să rămînă cu zile, Muhammad a socotit din ziua aceea că mai are încă un frate și s-a purtat cu cîinele întocmai cum te porți cu un frate. Nu se așeza la masă, dacă nu era și cîinele cel credincios alături, pentru a împărți cu el frățeste orice înghițitură. Și nu se mai despărțea de el nici ziua, nici noaptea. Ziua cîinele îl însoțea pretutindeni, iar noaptea dormea pe pragul odăii lui. Numai că pînă la urmă toate au un sfîrșit și cel care-i adună și-i desparte pe toți a trecut și pe la casa lor.

FELLAHUL ȘI GINNUL

Se spune că într-o vreme un fellah ar fi făcut legămint cu un ginn să lucreze împreună un ogor. Și toamna au semănat ei grîu, iar cînd a venit primăvara l-au udat și l-au îngrijit cum nu se putea mai bine. Pe la vremea secerișului, omul l-a poftit pe ginn ca să împartă recolta și l-a întrebat :

— Cum vrei să împărțim ce-am cultivat noi împreună ?

— Păi, eu aș zice să rînduiești tu... se codi ginnul, lăsîndu-l pe fellah să vorbească întîi.

— Dacă-i așa, atunci orînduiala mea ar fi ca voi neamul ginnilor să luați ce-i sub pămînt, iar noi oamenii să luăm ce-i la suprafața pămîntului...

— Prea bine ! se învoi ginnul fără să cirtească.

Și-a luat fellahul spicele cu paie cu tot, adică rodul, iar ginnul s-a ales doar cu rădăcinile care nu folosesc la nimic. Cînd a ajuns acasă, ginnul a priceput că a fost păcălit, dar și-a zis că învoiala-i învoială și nu mai poate da înapoi. Oricum, nu m-am ales cu nimic din recolta asta, și-a zis el, așa că trebuie să înghit gălușca, dar i-o fac eu la toamnă, cînd n-o să mă mai las păcălit așa, cu una cu două.

După ce-au terminat cu grîul, au făcut ei învoială să cultive tot împreună ogorul, așa cum făcuseră și pînă atunci. Au întors miriștea și s-au hotărît să semene de data asta ceapă. Și-au trudit ei toată vara cu udatul, prășitul și plivitul, de arăta ogorul verde și proaspăt, de ți-era mai mare dragul să-l privești.

Cînd s-a apropiat vremea culesului, ce-și zice ginnul ? De data asta trebuie să i-o iau înainte și să-l păcălesc eu pe el.

— La recolta trecută te-am lăsat pe tine să alegi, îl ia el pe fellah, chipurile, mai pe departe. Nădăjduiesc că de data asta o să-mi dai mie voie să-mi iau ce vreau...

— De bună seamă ! se învoiește omul.

— Ei, bine, de data asta e rîndul meu să iau ce-i la suprafața pămîntului și mai iei și tu ce-a crescut în pămînt, grăiește ginnul cu fală, măsurînd cu privirea cîmpul de ceapă.

— Așa-i ! Acum este rîndul tău, ce să fac ? Data trecută am ales eu, acum alegi tu primul... murmură omul, vrînd să pară necăjit, dar stăpînindu-se cu greu să-și ascundă bucuria. Ce să mai zic ? Mă învoiesc !

— Deci te învoiești ? îl mai întreabă ginnul nedumerit, nevenindu-i să creadă că fellahul nu se împotrivește.

— Ce-am zis e bun zis ! Acum ce să mai fac ? întărește fellahul cu mutra omului păcălit.

— Așadar, ne-am înțeles !... mai spuse ginnul, oftînd ușurat și bucuros c-a scos-o la capăt atît de ușor.

Și-uite așa, ginnul s-a ales cu frunzele, iar fellahul cu căpățînile de ceapă din pămînt. De-abia cînd și-a luat fiecare partea, a priceput ginnul că și de data asta tot el fusese păcălit. Și-atunci și-a zis în sinea lui : „Dacă m-a tras pe sfoară și prima dată și-a doua oară, s-ar putea să mi se întîmple tot așa și-a treia și-a patra oară... Înțelept ar fi să nu mai fac nici un fel de tovărășie cu omul...”

Și-așa se face că de-atunci nu numai ginnul cel păcălit, dar nici unul din neamul ginnilor n-a mai intrat în nici un fel de învoială cu oamenii.

CU VORBA DULCE DEZLEGI ORICE PRICINĂ

Trăia undeva, într-un sat un om ce-avusese parte de-un vițel de la singura lui văcuță. L-a crescut cu osebită grijă și ținea tare mult la el, aproape ca la un copil. Și asta mai ales cînd a văzut ce gras și frumos se făcuse. Dar în același sat trăia și un om cam pungaș din fire, căruia nu-i prea plăcea să muncească. Și cum întîlnea vreo vită singură sau rătăcită prin deșert, o înjunghia numaidecît, făcea carnea pastramă și-o mîncea împreună cu nevasta lui. Pusese ră ei ochii și pe vițelul ăsta gras și le lăsa gura apă de fiecare dată cînd îl vedeau, dar nu-l puteau înhăța atît de ușor și pîndeau cu răbdare ocazia potrivită.

Toată lumea din sat ştia ce isprăvi fac ei şi ce le poate pielea şi de fiecare dată când dispărea o vită bănuielele cădeau negreşit asupra lor. Dar cum nimeni nu putea aduce dovezi, pungaşii izbuteau să iasă de fiecare dată basma curată.

Şi într-o bună zi, omul ăsta, despre care spuneam că era leneş şi hoţoman, plecă în deşert după vreascuri şi buruieni uscate, împreună cu nevasta lui. Şi mare le-a fost norocul ! Într-o văioagă depărtată, unde era iarba mai deasă, păştea de izbelişte viţelul cel gras.

Au căutat cu teamă în priviri în dreapta şi-n stînga şi, cum n-au zărit pe nimeni prin preajmă, au înşfăcat viţelul, l-au tăiat, i-au jupuit pielea frumuşel, au curăţit carnea de pe oase şi-au aşezat-o în coşuri, iar peste ea au pus iarbă şi vreascuri, ca să n-o vadă nimeni cînd or intra în sat. Pe urmă au îngropat pielea, copitele, oasele şi singele, să nu lase nici o urmă care să-i dea de gol. Apoi şi-au văzut de treaba lor şi pe înserate au luat-o spre casă, fără să-i vadă nimeni.

A doua zi, tot satul a aflat că viţelul care-i era atît de drag stăpînului său dispăruse fără urmă. Şi unde nu l-a căutat bietul om ? ! Numai în bortă de şoarece n-a intrat ! Dar fără nici un folos ! Acum ce să facă el ? Şi-a zis că trebuie să i-l fi tăiat cineva. Şi bănuiala i-a picat numaidecît pe pungaşul despre care ştia că înşfacă şi înjunghie vitele hoinare. Dar ce să-i spună el cadiului, căci n-avea nici un fel de dovezi ? ! Oricum, şi-a luat inima în dinţi şi şi-a pus în cap să încerce.

S-a înfăţişat el dinaintea cadiului, care judeca fel de fel de pricini, i-a istorisit toată tărăşenia cu viţelul şi la urmă de tot i-a strecurat că el ar avea şi-o bănuială. Luat din scurt de cadiu, i-a spus că-l bănuieşte pe omul despre care a auzit că mai furase şi altă dată.

— Vezi tu ? Țasta-i necazul ! Noi nu ne putem bizui numai pe bănuiele... Fără dovezi, bănuiala n-are nici o valoare, îi răspunse cadiul cu năduf. Totuși, eu o să încerc să dezleg și întâmplarea asta... a mai zis cadiul dus pe gânduri.

După cîteva zile au fost chemați să se înfățișeze dinaintea cadiului atît jeluitorul cît și pîrîtul. Cînd i s-a adus învinuirea, împricinatul a tăgăduit sus și tare că ar fi văzut vreodată vițelul cel gras sau că ar avea habar de el.

— Cel cu pîra trebuie să-și dovedească plingerea și să aducă martori, începe el țănoș, fără să-și piardă cumpătul. Altfel, eu jur pe orice-mi cereți că n-am văzut vita cu pricina și nu știu nimic de ea...

Pîrîtul a tăgăduit tot timpul și alt răspuns n-a fost chip să scoată cadiul de la el, în vreme ce păgubașul o ținea mai departe pe-a lui.

— Arestuiți-l pe pîrît, pînă facem cercetările ! poruncește cadiul.

— Dar de ce să mă întemnițați numai pe mine ? cîrtește pîrîtul din nou. Dacă vreți să închideți pe cineva, atunci trebuie să ne închideți pe amîndoi... Altfel, nu e drept !...

Sătul de încăpățînarea, dar mai ales de șiretenia pîrîtului, care-i tot scăpa printre degete de fiecare dată, cadiul se hotărî să-i vină de hac. Dar cum să facă ? Trebuie să fie mai șiret decît pungașul ăla și numai cu vorba mie-roasă poate s-o scoată la capăt. Porunci să fie întemnițați amîndoi — și păgubașul și învinovățitul. Pe urmă trimise să fie adusă de îndată nevasta pîrîtului, pe care-o pofti cu blîndețe să se așeze și-o luă cu binișorul :

— Ascultă, femeie ! Trebuie să-ți ajuți bărbatul și pe noi toți să ieșim dintr-o mare încurcătură... Omul tău a mărturisit aici, în fața tuturor, că a tăiat vițelul unuia din

sat și-ați mâncat carnea împreună. Până aici totu-i limpede, dar de acum încolo nu ne mai descurcăm. Bărbatul tău o ține sus și tare că vițelul a fost costeliv, că n-a avut pic de carne pe el și că n-ar prețui mai mult de opt riyali, iar stăpînul vitei ne-a împuiat capul... Zice că vițelul era gras nevoie mare și c-ar prețui mai bine de șaisprezece riyali... Acum vezi și tu, femeie, că numai cuvîntul tău ne poate scoate din încurcătură. Trebuie s-ajungem la o înțelegere și să aflăm care-i adevărul ! Atît și nimic mai mult !

Nici n-apucă să închidă gura cadiul, și femeia, care se vede treaba că era cam puțină la minte, se pornește pe jeluit :

— Șaisprezece riyali ? Vai nouă ! Jur pe Allah, prea-cinstite șeih, c-a fost numai piele și os... n-a avut pic de seu... Și de carne ce să mai vorbim ! Mai bine ne vedeam de treabă ! Ne-am încurcat degeaba zilele cu el !

Cadiului 'atita i-a fost de-ajuns. Nici nu-i trebuia mai mult ca să dezlege pricina. Pîritul a fost adus în fața lui și femeia s-a pus din nou pe jeluit, cu și mai multă rîvnă ca-nainte.

Vedeți voi, copii, dacă nu era vorba dulce a cadiului și prostia femeii, nu s-ar fi făcut lumină cu toată truda și iscusința unui sat întreg !

E ZABAD !..

Se spune că trăia cîndva un om tare cuvios, care nu știa ce-i fățarnicia. Într-o vreme i-a trecut și lui prin minte să se apuce de negoț. A împrumutat el o sumă fru-

mușică unui cunoscut cu care s-a și întovărășit, apoi l-a lăsat pe acela să cumpere și să vîndă ce i s-o părea mai potrivit. Cîștigul urmau să-l împartă pe din două. Cu banii luați, la care a mai adăugat și ceva de la el, a plecat ortacul său să caute mărfuri, pe care să le vîndă în ținutul lor cu un cîștig cît mai bun. A cumpărat el ce-a cumpărat și s-a întors, pregătindu-se să înceapă vînzarea. Cînd a aflat că s-a întors tovarășul lui, omul cel evlavios, care nu cunoștea ce-i minciuna și fățarnicia, a dat fuga să se intereseze ce mărfuri a adus și la ce cîștig se așteaptă.

— Am adus o marfă la care o să cîștigăm îndoit ce-am dat pe ea, pornește ortacul să se laude. Numai că-i vorba de-o marfă care s-ar putea să nu-ți prea placă, după cum te cunosc eu...

— Dar despre ce anume-i vorba ? îl descoase omul nostru cel smerit.

— Ce să fie ? Iarba dracului ! Tutun ! răspunde celălalt.

A stat omul cel cuvios pe gînduri și-a chibzuit el la cîștigul ce i se părea destul de ademenitor. Îndoit ! Iar la alte mărfuri nu se cîștiga mai mult de zece-douăzeci de sutimi. Și tot întorcîndu-le ei pe toate fețele, ispita cîștigului a învins evlavia și nu i-a mai păsat că unele lucruri sînt *halal*, adică îngăduite, în vreme ce altele sînt *haram*, adică oprite. Dar s-a ostenit să găsească și un motiv de iertare, căci lucrurile nu se prea potriveau între ele. Nici n-a trebuit să caute mult pentru a ieși din încurcătură. Și-a zis că cel mai bine e să se prefacă a nu ști despre ce-i vorba. Ce-ar fi să nu-i zicem tutun și să ne închipuim că-i *zabad*, adică o aromă neagră ce era tare căutată în vremea aceea.

— Acum ce-am mai putea face, după ce-ai cumpărat atîta marfă ? N-o putem arunca pe gîrlă. Hai să zicem, de pildă, că marfa pe care-ai adus-o e zabad și să ne închipuim că zabad vinzi și nimic altceva... îl ademenește omul cel cucernic pe tovarășul lui de negoț.

Acela atît aștepta. Pentru el nimic nu conta în afara cîștigului. S-a pus pe treabă și astfel au aflat toți oamenii că el vinde și ei cumpără zabad.

De-atunci a ajuns vorba asta zicală și nu de puține ori o auzi rostită cînd cineva vrea să se amăgească de ispitele acestei lumi : „Ei, și dacă nu-i voie, ne închipuim că-i zabad !“

E CU NEPUTINȚĂ SĂ ÎMPACI TOATĂ LUMEA

Se povestește că Juha ¹ ar fi purces într-o zi la drum împreună cu unul dintre copiii săi. Și-au luat-o ei agale în urma măgarului, care ducea în spinare doi desagi încărcăți. Tocmai din pricina desagilor ăstora grei nu încălecase nici el și nu-l lăsase nici pe copil să încalece pe bietul dobitoc. Într-o vreme trec ei pe lîngă o mulțime de oameni, care stăteau la taifas în fața unei dughene.

— Ia priviți la calicii ăștia care se chinuie mergînd pe jos și-și ocrotesc ditamai măgarul, le atrage unul luarea-

¹ Porecla unui personaj foarte popular devenit erou al cîtorva sute de glume, anecdote și povestiri amuzante. Cea mai veche atestare literară a acestui nume apare la Al-Djahiz, în secolul al IX-lea, dar el era deja proverbial la vremea aceea. Curînd a devenit personajul central al anecdotelor intrate în culegerea anonimă intitulată *Nawadir Juha* — „Anecdotele lui Juha“.

aminte și face semn cu capul spre trecători. Măgarul e gol, iar ei merg pe jos...

Cînd aud vorbele astea și hazul celor din fața dughe-
nei, sar amîndoi în spinarea bietului dobitoc, dar curînd
după aceea s-a întîmplat să treacă pe lîngă un alt grup
de oameni și numai ce-l aud pe unul din ei că zice :

— Ia uitați-vă la neghiobii ăștia care n-au pic de milă
pentru animalul ăsta atît de plăpînd... Nu le-a ajuns să
încalcece numai unul... Au pus pe el mai mult decît putea
duce și, colac peste pupăză, au mai urcat și ei în spina-
rea lui...

Juha și băiatul au auzit și ei vorbele astea și copilul
a sărit îndată jos de pe măgar și-a pornit în urma lui.
Dar nu trece mult și se trezesc iarăși cu niște oameni fă-
cînd semne spre ei.

— Ia priviți, zice unul, la tatăl ăsta cîinos la inimă
care merge călare, fără să-i pese de nimic, iar pe copil
îl chinuie, făcîndu-l să alerge pe jos după el.

La auzul ocării, Juha a sărit de pe măgar și l-a ajutat
pe copil să urce în spinarea lui și-a luat-o el pe jos de
data asta.

Dar ca un făcut, ajung iarăși în dreptul unei gloate și
iată-i din nou ținta batjocurii.

— Uitați-vă, oameni buni, la tembelul ăsta de copil !
îi îndeamnă unul să privească spre drum. El se lăfăie pe
spinarea măgarului, iar taică-său — om în toată firea —
trudește pe jos în urma dobitocului...

Juha așteaptă să se îndepărteze cîțiva pași, pînă ce
nu se mai auziră rîsetele oamenilor și pe urmă îl trage pe
copil de straie, făcîndu-i semn să se întoarcă spre el și-i
grăiește :

— Ai luat seama, fiule, la vorbele oamenilor ? Ține minte ce-ți spun : E cu neputință să împaci toată lumea!...

Și de-atunci vorbele astea au trecut din gură-n gură și-au ajuns proverb, iar tîlcul lor este că nicidecum nu poți scăpa de răutatea și de pretențiile oamenilor. Și asta fiindcă se deosebesc prea mult între ei : unul găsește puțin ceea ce pentru altul este mult, belele pot să treacă pe lângă unul fără să lase nici o urmă, în vreme ce pe altul îl lovesc și-l macină și tot așa...

FOCUL LUI BEN GHANNAM

Ben Ghannam era un fierar căruia i se dusesse vestea că ar izbuti întotdeauna să-l deosebească pe mincinos de cel care spune adevărul printr-un mijloc numai de el știut. Când i se înfățișa un om păgubit sau cu o pricină oarecare, avea obiceiul să-l poftască pe pîrît lângă foalele lui și-i grăia astfel :

— Ia seama bine la ce-ți spun ! Eu o să bag drugul ăsta în foc și-o să-l las acolo pînă ce se înroșește și-atunci o să-l scot și-o să ți-l pun pe limbă. Dacă spui adevărul, n-o să ți se întîmple nimic rău, dar dacă spui o minciună, să știi că fierul o să ți se lipească de limbă și-o să ți-o frigă.

Și se mai spune că astfel izbutea Ben Ghannam să-l afle pe vinovat, căci, de teamă, mincinosului i se usca gura iar fierul încins i se lipea îndată de limbă, în vreme ce omul cinstit rămînea liniștit și nepăsător, iar saliva i se

plimba nestingherită prin gură, potolind dogoarea fierului încins și ferind limba de arsuri.

Numele fierarului împreună cu focul lui sînt purtate de-atunci din gură în gură, iar zicala o auzi deseori rostită cînd trebuie să spună cineva adevărul în fața judecării, căci este bine știut — minciuna are picioare scurte și focul lui Ben Ghannam nu iartă.

JINJIL ȘI RABAB

A fost odată ca niciodată. A fost odată o gazelă cu doi iezișori care semănau ca două picături de apă : unul se numea Jinjil iar celălalt Rabab. Și-i iubea mama la fel de tare pe-amîndoi. Numai că de la o vreme începu biata gazelă să se teamă pentru ei din pricina unei vecine cam aprige, căreia toate viețuitoarele deșertului îi știau de frică și-o porecliseră Sîngeroasa Silaat ¹. Și se temea gazela mai cu seamă de cînd o văzuse pe Silaat dînd din ce în ce mai des tîrcoale casei.

Sîngeroasa Silaat se ținuse toată vremea pe urmele gazelei și știa că pleacă în fiecare zi dis-de-dimineată spre pustiu și rămîne acolo pînă spre asfințitul soarelui, alegînd tot muguri verzi și grași și întorcîndu-se cu țitele pline de lapte și cu maldăre de iarbă proaspătă purtate

¹ Si'laat este în mitologia populară arabă o ființă fabuloasă. În unele credințe populare ea este considerată femela ghulului, iar în altele ea ar fi mai apropiată de înfățișarea omenească decît de cea animală.

în coarne. Învăţase şi vorbele pe care le rostea mama de fiecare dată, îndemnându-şi iezişorii să-i deschidă :

„Jinžil şi Rabab,
Deschideţi degrab',
Căci mama v-aduce
Ierbi şi lapte dulce !“

Şi de fiecare dată cei doi frăţiori alergau, întrecându-se care să-i deschidă primul.

Şi cum le pusese gând rău, Sîngeroasa Silaat stătea toată vremea la pîndă, căci tare-ar fi poftit să se ospăteze cu nişte carne atît de fragedă.

Azi-aşa, mîine-aşa, pînă cînd într-o bună zi, după ce-o urmări pe gazelă pînă se pierdu departe în deşert şi nu mai avu nici o îndoială că pînă seara n-o să se mai întoarcă, se apropie de uşa iezielor, îşi schimonosi glasul în fel şi chip şi porni să-i îmbie a-i deschide :

„Jinžil şi Rabab,
Deschideţi degrab',
Căci mama v-aduce
Ierbi şi lapte dulce !“

Fără să şovăie o clipă, cei doi iezişori nevinovaţi, care nu cunoşteau nimic din răutăţile acestei lumi, siguri că mama lor s-a întors încărcată cu hrană bună, alergară să deschidă. Dar cînd uşa a fost la perete, ce le văzură ochii?! Chipul înspăimîntător al Sîngeroasei Silaat ! Îi cuprinse spaima şi începură să tremure şi să se tînguie care mai de care, de ziceai că una-două o să-şi dea duhul.

— Ha ! Ha ! Ha ! izbucneşte Sîngeroasa Silaat, cu buzele despicate într-un rînjete fioros. Ai mei sînteţi acum!... De cînd aştept eu ziua asta, puişorilor !...

Bieții iezișori nu se mai puteau opri din jeluit. Și cu ce vorbe nu încercară ei s-o înduplece, doar-doar s-o milostivi să-i crute ! Ți se frîngea inima uitîndu-te la ei ! Dar Sîngeroasa Silaat nu se lăsă înduioșată decît atît cît să-i întrebe cum ar vrea să fie mîncați.

— Bine !... mormăi ea. O să vă îngădui să alegeți... Cum vreți să vă mănînc ? Să vă înghit de vii dintr-o dată sau să vă ronțai și să vă mestec cu măselele mele de oțel?... Ha ! Ha ! Ha ! Alegeți degrabă !

Bieții iezișori stătură puțin în cumpănă și, privindu-se, le trecu prin minte la amîndoi același gînd : dacă ne mes-tecă, o să ne facă bucățele-bucățele și nu mai rămîne nici urmă din noi, pe cînd dacă o să ne înghită întregi, o să rămînem în foalele ei uriașe o vreme și — cine știe ? — între timp poate vine mama și mai avem o scăpare...

— Înghite-ne, mai bine !... strigară amîndoi într-un glas. Fie-ți milă și nu ne ronțai ! Dacă ne înghiți de vii, scăpăm mai repede și durerea n-o să fie atît de cumplită...

Și gogîlț-gogîlț ! iezișii se treziră din două înghițituri în burta Sîngeroasei Silaat.

Cînd soarele prindea să scapete, se ivește și gazela încărcată doldora, așa cum venea în fiecare zi din pustiu, și cînd ajunge în dreptul ușii, tușește încet, dregîndu-și glasul și-și pofteste copilașii să-i deschidă :

„Jinîl și Rabab,
Deschideți degrab',
Căci mama v-aduce
Ierbi și lapte dulce !“

Dar nu-i răspunde nimeni și nu simte nici o mișcare în casă. Mai strigă o dată și încă o dată, dar tot nu-i răspunde nimeni. Începe atunci să bată în ușă și să vor-

bească singură, crezînd că or fi adormit ori s-au prins la joacă și n-o aud. Și tot nimic ! Nici o mișcare ! Ce să se fi întîmplat ? se întreabă ea bănuitoare. Apoi se trage cîțiva pași înapoi, lasă snopii de iarbă jos și se repede cu toată puterea, izbește ușa, spărgînd-o, și se trezește în mijlocul casei, gîfîind de spaimă. Caută cu privirea în dreapta și-n stînga, dar nu dă cu ochii de nimeni. Îi strigă din nou, și tot degeaba ! Urcă într-un suflet sus pe acoperiș și iscodește și-acolo răspusă de neliniște, fără să găsească nici o urmă.

Se vede treaba că Sîngeroasa Silaat m-a lăsat fără iezișori ! își zice în sinea ei. Și fără să mai stea pe gînduri, dintr-un salt este pe acoperișul casei vecine și se năpustește izbind cu picioarele cît poate de tare ca s-o întărite pe stăpînă, care se odihnea acum sătulă, întinsă cu burta în sus.

— Ce-i ȋopăiala asta pe acoperișul meu ? ȋipă Sîngeroasa Silaat, mirîndu-se. Vrei să-mi dărîmi casa, blestemato ?

— Mi-ai prăpădit copilașii, ticăloaso ! M-ai lăsat fără Jinjil și fără Rabab !... porni să se tînguie biata gazelă.

— Să știi că n-o să izbutești cu nici un chip să intri în casa mea ! o amenință vrăjmașa ei cu fățărnicie, slobozînd iarăși un hohot de rîs. Nu tăgăduiesc că iezii tăi sînt acum în burta mea. Dar ce să-i faci ? Morții cu morții și viii cu viii ! Dacă te încumeți, poștește mîine în grădina mea să ne luăm la luptă și să vedem cine-i mai tare!...

— Așaa, va să zică !... se miră mama îndurerată. Atunci, pe mîine, vecină !

După ce coboară gazela de pe acoperiș, Sîngeroasa Silaat se furișează tiptil și aleargă sfoară, oprindu-se drept

la ușa unui fierar, căruia îi cere să-i facă niște coarne de oțel. Curînd după asta iese și gazela, alergînd într-un suflet și oprindu-se la ușa aceluiași meșter. Îi povestește tot necazul ei, și fierarul înduioșat de grațioasa făptură izvo-dește la repezeală niște cuțite tăioase ca lama și i le leagă în vîrful coarnelor.

A doua zi în zori se opresc în grădina din fața casei — gazela la un capăt și Sîngeroasa Silaat la celălalt.

— Cine se repede prima ? o întreabă pocitania pe gazelă, gata să sară spre ea fără să mai aștepte măcar răs-punsul.

— N-ai decît să te repezi tu, răspunde gazela liniștită, căci te văd nerăbdătoare să-mi iei și mie zilele...

Pornește Sîngeroasa Silaat, alergînd greoaie și gîfiind din răsputeri, dar cînd se apropie de gazelă, aceasta sare sprintenă în lături, ferindu-se de împunsătură și vrăjmașa ei lovește în gol.

Acum vine rîndul mamei îndurerate, care se repede cu toată iuțeala și cu toate puterile pe care i le dădeau durerea și ura, și-și înfige cuțitele chiar în burta Sîngeroasei Silaat, doborînd-o la pămînt, într-o baltă de sînge. Dar nu trece decît o clipă și ca prin minune din burta ei sfișiată se ivesc Jinjil și Rabab, agățîndu-se de ultima scînteie de viață.

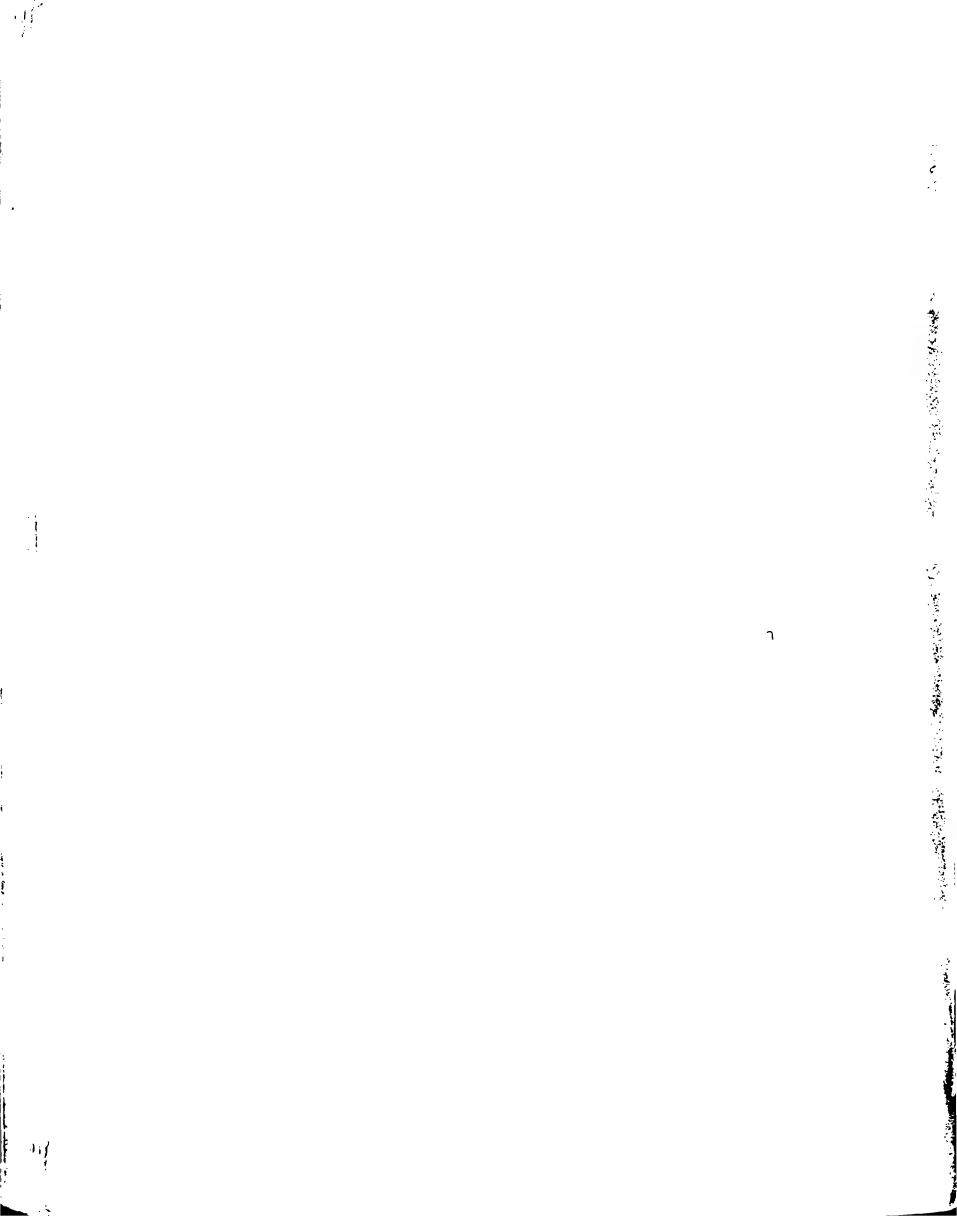
Mama îi înșfacă numaidecît, aleargă cu ei și-i spală, nemaștiind ce să facă de bucurie c-au scăpat cu viață.

— De data asta ați scăpat ca prin urechile acului, dar să știți că ulciorul nu merge de multe ori la apă ! Luați aminte la ce vă spune mama ! O să vă fac o ferestruică cu gratii, ca să vedeți cine bate la ușa... începe ea să-i povățuiască. Dacă sînt eu, deschideți, iar dacă-i altcineva,

nu deschideți nici în ruptul capului, ori cu ce-ar încerca să vă ademenească.

— Așa o să facem, mamă ! N-o să-ți mai deschidem ușa decît ție ! făgăduiesc amîndoi iezișorii într-un glas, dîrdîind încă de spaimă.

Și-au trăit ei de-atunci înainte în liniște și tihnă, iară eu așa cum am cumpărat-o, așa o și vînd.

CUPRINS

<i>Prefață</i>	V
<i>Notă asupra ediției</i>	XXXI
 Baba și șeitanul păcălit	 3
Kulayb și Al-Muhalhil	14
Hamalul la pescuit de perle	22
Fata neguțătorului și fiul sultanului	34
Muhsin și cele două vrăjitoare	44
Cheliuță și mama cea vitregă	52
Povestea celor patru surori și patru frați	68
Nevasta cea isteată și bărbatul cel leneș	76
Omul care n-a avut parte de nici o nenorocire	83
Printre străini și acasă	93
Prieteni la ban și părteni ai lui Satan	105
Culegătorii de vreascuri și ginnii	117
Povestea celor doi bărbați mărinimoși	125
Cei trei frați și ghulul	131
Omul care i-a biruit pe cei șapte uriași	143
Fata pescarului	151
Culegătorul de vreascuri și pasărea măiastră	161
Cele trei povețe	169
Fata regelui mărilor	174
Cocostircele, dă-mi boaba de strugure înapoi !	179
Molla Ufur	190
Doi frați vitregi	197
Fata sultanului și inelul fermecat	209
Fă bine, fiule, și pe urmă aruncă-l în mare !	217

...si lupul si
...si vulpoiul
...credincios
...si ginaul
...daca

PREL 101VT: 11.20 ROM (CA2H)

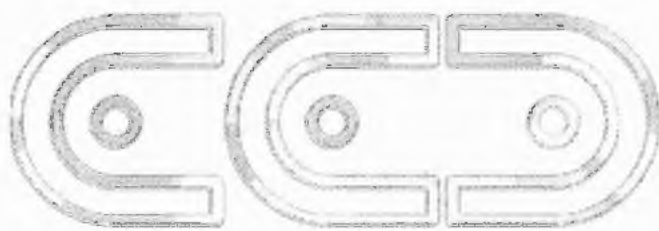
WOKOC PTN2: 042380 - DV - 042380

801: 50

802: 02'10'10'55'30

801: 14

802: 01'08'11'58'34

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2026

